

TORAH OHR • THE CHASSIDISHE PARSHA

פרשת וישב

Parshas Vayeishev

The 5 maamarim of Torah Ohr on the parsha.

The Hebrew, a translation, a short explanation of every section, and the sources

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

Likkutei Torah

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/torah-ohr/vayeishev/

Contents

PARSHAS VAYEISHEV

Maamar 1	וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען “And Yaakov settled in the land of his father’s sojournings, in the land of Canaan”	3
Maamar 2	והנה אנחנו מאלמים אלמים כו' “And Behold, We Were Binding Sheaves”	36
Maamar 3	שיר המעלות בשוב כו' היינו כחולמים A Song of Ascents: When [G-d] Returns... We Were Like Dreamers	74
Maamar 4	בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו' On the Twenty-Fifth of Kislev	91
Maamar 5	כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך כו'... Thus says G-d of Hosts: If you will walk in My ways	140

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען

“And Yaakov settled in the land of his father’s sojournings,
in the land of Canaan”

The soul comes down into the body like a merchant who parts with his silver and gold to earn far more: it gives up its open, natural love and awe, and gains the “desire of the heart,” a longing for G-d beyond all understanding that only a soul in this world can reach.

Each section: the Hebrew, then the translation, then a short explanation under a gold rule. Small numbers in the Hebrew are the notes at the end.

THE MAAMAR IN BRIEF

The maamar asks why the verse says both “the land of his father’s sojournings” and “the land of Canaan,” and why the holy land is named after Canaan, son of the cursed Cham. Canaan in holiness is a merchant: like a trader who spends in order to profit, the Jewish people go into exile to raise the sparks of holiness, and each soul leaves its open love and awe (“silver and gold”) above and descends into a body. What it gains here is the desire of the heart (re’usa deliba): contemplating that G-d is beyond every thought, the soul longs to dissolve into Him, a bond deeper than the love it had before, which was measured by its understanding. In exile this is found “from there,” by contemplating how even what defies G-d lives from His will. The maamar then reads Yaakov as yud-akev, wisdom drawn down to the heel. “His father’s megurei” is the higher awe that holds supernal Chochmah through Torah study, the higher unity. “The land of Canaan” is the lower unity: drawing kindness into the world through the mitzvos, above all charity.

OUTLINE

1	The questions: the doubled land and the name Canaan
Why the verse names the land twice and why the holy land is called after Canaan; every figure has a holy counterpart, and Canaan in holiness means a merchant.	¶1-2
2	The merchant and the exile
Like a merchant who spends to profit, the Community of Israel goes into exile to refine the sparks of holiness.	¶3

3	The soul's silver and gold	¶14-6
	Before its descent the soul had open love and awe; in the body they are hidden, so why descend? Because the Torah of this world is worth more.	
4	The desire of the heart	¶17-10
	Through the higher teshuvah the soul gains the desire of the heart, which comes from contemplating that G-d is beyond all thought, higher than the love it had before.	
5	Finding G-d "from there" in exile	¶11-12
	In Temple times revelation drew out this desire; in exile it comes from contemplating how even what opposes G-d lives from His will, and how much more those who do His will.	
6	The analogy completed: Cham and Canaan	¶13-14
	The soul is the merchant; the heat of fiery love makes the holy Canaan, but the path begins with the lower awe that comes from G-d's kingship.	
7	Calling in truth	¶15
	Feeling that stays in the mind fades; a call from the depth of the heart endures.	
8	The two voices of Yaakov	¶16-19
	Yaakov is yud-akev; the heard voice of Torah rests only on one who first has the unheard voice of bittul, and then G-d's word speaks through him as a king.	
9	The verse explained: two settlings	¶20-22
	"His father's megurei" is the higher awe that holds supernal Chochmah, the higher unity; "the land of Canaan" is the lower unity, drawing Chesed into the world through the mitzvos and charity.	

KEY CONCEPTS

the desire of the heart (re'usa deliba) רעותא דלביא

A longing for G-d from the innermost point of the heart, born from knowing that He is beyond all understanding; it is above intellect and is reached only by a soul in a body.

Canaan in holiness: the merchant כנען - סוחר

The soul, like a trader, gives up its open love and awe in order to gain the far greater desire of the heart.

silver and gold כסף וזהב

Silver (from "longing") is love and gold (from the north, the left) is awe: the soul's natural, open love and awe before its descent.

the higher teshuvah תשובה עילאה

A return to G-d from the depth of the heart, rooted above the world, which turns the heart from one extreme to the other.

yud-akev יו"ד עקב

The name Yaakov read as the yud of supernal Chochmah drawn down to the heel, the lowest level, in every world.

the voice heard and the voice not heard קלא דאשמע וקלא דלא אשמע

The heard voice is Torah, G-d's wisdom revealed; the unheard voice is the inner bittul and desire of the heart that must come first.

the higher and lower unity יחודא עילאה ויחודא תתאה

In the higher unity one is nullified to G-d in Torah study; in the lower unity G-d's oneness is revealed in the world itself through the mitzvos and kindness.

SECTION 1 • 11-2

The questions: the doubled land and the name Canaan

1 וישב יעקב^{1,2} בארץ מגורי אביו בארץ כנען. להבין ענין זה גם כפל לשון³ בארץ מגורי אביו בארץ כנען.

“And Yaakov settled in the land of his father’s sojournings, in the land of Canaan.” [We need] to understand this matter, and also the doubled wording, “in the land of his father’s sojournings” [and] “in the land of Canaan.”

The maamar opens with the first verse of Parshas Vayeshev, which seems to say the same thing twice: Yaakov lived “in the land of his father’s sojournings” and “in the land of Canaan.” The Alter Rebbe asks why both phrases are needed.

הנה כתיב אתהלק לפני⁴ ה' בארצות החיים. שיש שני ארצות⁵ שהם ב' בחינת כלים להשראת חיים עליונים

Now, it is written, “I will walk before G-d in the lands of the living”: [meaning] that there are two lands, which are two levels of vessels for the resting of supernal life

He brings a verse from Tehillim that speaks of “lands” in the plural. He reads it as two “lands,” meaning two kinds of vessels, or receptacles, in which supernal life can come to rest.

(וכמו חיים לשון רבים⁶ כך ארצות לשון רבים). וביאור הענין צריך להבין למה נק' א"י בכל התורה ארץ כנען.⁷

(and just as “life” [chayim] is in the plural, so “lands” is in the plural). And to explain the matter, we must understand why throughout the Torah the Land of Israel is called “the land of Canaan.”

The parenthesis notes that the Hebrew word for life, chayim, is itself plural, hinting at many kinds of life. The Alter Rebbe then asks a second question: why does the Torah consistently call the Land of Israel by the name of Canaan?

והרי חם הוא אבי כנען⁸ ומה הוא היחוס שבח⁹ א"י בזה (גם להבין מ"ש כנען בידו מאזני מרמה)^{10,11} גם מה שכתוב ולא יהיה כנעני עוד¹² בבית ה' צבאות ביום ההוא.

Yet Cham is the father of Canaan; what then is the praise of the Land of Israel in this lineage? (Also [we need] to understand what is written, “Canaan: in his hand are scales of deceit.”) Also what is written, “And there shall no longer be a Canaanite in the house of G-d of Hosts on that day.”

Canaan was the son of Cham, who was cursed, so naming the holy land after him seems to be no praise at all. The difficulty grows when the prophet calls Canaan a cheat with false scales, and says that in the future there will be no more “Canaanite” in G-d’s house.

הנה נודע שכל התורה כולה נדרשת בזה לעומת זה כי כמו שיש לכן ועשו בקליפה

Now, it is known that the entire Torah is expounded [in the manner of] “one opposite the other”: for just as there are Lavan and Esav in kelipah,

The answer begins with a principle: everything in the Torah has a counterpart in holiness and in its opposite, kelipah (the forces of concealment). Lavan and Esav, who appear as figures of kelipah, have holy counterparts.

וכן שר הטבחים ושר המשקים וכו'. כך יש כל בחי' אלו בקדושה¹³ כי זה לעומת זה עשה אלהים.^{14, 15}

and likewise the chief of the butchers and the chief of the cupbearers, etc., so all these levels exist in holiness, for “G-d made the one opposite the other.”

The same holds for the chief butcher and the chief cupbearer of the Yosef story. So Canaan too must have a meaning in holiness, and that meaning will explain why the land bears his name.

2 והנה שלשה בני נח הם למעלה בקדושה ג' בחי' גווני קשת¹⁶ חור סומק ירוק.

Now, the three sons of Noach are, above in holiness, three levels: the colours of the rainbow, white, red and green.

The three sons of Noach, Shem, Cham and Yefes, have a root in holiness as the three colours of the rainbow. White, red and green stand in Kabbalah for kindness, restraint and the harmony between them.

אלא שבהשתלשלות העולמות בבחינת נפילה ממדרגה אחר מדרגה נעשה חם גשמי אבי כנען¹⁷. ולהבין

ענין כנען בקדושה הנה כנען פירושו סוחר^{18, 19, 20} כמ"ש כנעניה נכבדי ארץ.²¹

But in the chain of descending worlds (hishtalshelus), by way of a fall from level after level, it became the physical Cham, the father of Canaan. And to understand the matter of Canaan in holiness: “Canaan” means a merchant, as it is written, “her merchants (kin'aneha) are the honoured of the earth.”

Through the descent of divine light from level to level, one of those holy roots fell until it became the physical Cham and his son Canaan. To find Canaan's holy meaning, the Alter Rebbe turns to the word itself: in Hebrew “Canaan” also means a merchant, as in Yeshayahu's phrase about the merchants of Tyre.

SECTION 2 • 13

The merchant and the exile

3 וכתוב כנען בידו מאזני מרמה²². היינו עד"מ כמו הסוחר שיפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרויח ולהשתכר וכל עיקר כוונתו להיות מפזר ונוסף עוד.²³

And it is written, "Canaan: in his hand are scales of deceit." That is, by way of analogy, like the merchant who scatters money, silver and gold, and lets it out of his possession in order to profit and earn; and his whole intent is to be one who "scatters and yet gains more."

The merchant who seems to throw away his silver and gold is really investing: he parts with his money only to earn more. This is what King Shlomo calls one who "scatters and yet gains more."

כך הנה מקור נשמת ישראל שהוא בחי' כנ"י נמשלה בגלות לסוחר זה כדכתיב בא אחיך במרמה²⁴ ויקח ברכתך. כי הנה כתיב עת אשר שלט האדם²⁵ באדם לרע לו.

So the source of the souls of Israel, which is the level of the Community of Israel (Knesses Yisrael), is likened in exile to this merchant, as it is written, "Your brother came with deceit and took your blessing." For it is written, "a time when man ruled over man to his harm."

The Alter Rebbe applies the analogy to the Community of Israel, the collective root of Jewish souls, in exile. The "deceit" of Yaakov taking the blessing and the verse about man ruling over man "to his harm" describe a loss that is really a gain.

שע"י התלבשות השכינה בבחי' גלות בתוכם להשפיע להם ע"י זה מתבררים כל ניצוצות הקדושה כמו שאמרו רז"ל לא גלו ישראל²⁶ אלא להוסיף עליהם²⁷ כו' להיות בלע המות²⁸ וכו'.

For through the enclothing of the Shechinah, in the manner of exile, among them, to give them influence, through this all the sparks of holiness are refined; as our Sages, of blessed memory, said, "Israel was exiled only so that [converts] would be added to them," etc., so that "He will swallow up death," etc.

When the Shechinah, G-d's presence, goes into exile among the nations in order to sustain them, the sparks of holiness scattered there are refined and raised up. The Sages said the exile's purpose is that others be added to Israel, and its end is the verse "He will swallow up death forever."

SECTION 3 • ¶4-6

The soul's silver and gold

4 ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ²⁹ ונגלה כבוד³⁰ ה' כי עין בעין יראו³¹ וגו'. וכמו שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטות בכל נפש מישראל בעבודת ה' כי

“And the spirit of impurity I will remove from the land”; “and the glory of G-d will be revealed”; “for eye to eye they will see,” etc. And just as it is in the world as a whole, so it is in particular in every soul of Israel in the service of G-d. For

The prophets promise that impurity will be removed and G-d's glory openly seen, the end of the exile's refinement. The Alter Rebbe now says that what happens to the world as a whole happens in miniature in every Jewish soul's service of G-d.

הנה הנשמה טרם ירידתה לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הבהמית היתה קשורה ומיוחדת במקורה ושרשה במאצילה ברשפי אש האהבה בטבע כשלהבת העולה מאליה כו'

before its descent into this world to be en clothed in a body and in the vital, animal soul, the soul was bound and united with its source and root, in the One who emanated it, with flames of fire of love, by nature, like a flame that rises of itself, etc.

Before coming into a body, the soul was joined to its source in G-d with a natural, fiery love, like a flame that rises upward of its own accord. The “vital, animal soul” is the life-force that animates the body and its drives.

והיה לה בחי' אהבה ויראה טבעי' בגילוי רב שהוא בחי' כסף וזהב. כסף מלשון נכסף נכספת³² דהיינו בחי' אהבה.³³

And it had the level of natural love and awe in great revelation, which is the level of “silver and gold.” “Silver” (kesef) is from the expression nichsof nichsafta, “you longed greatly”; that is, the level of love.

That soul had love and awe of G-d openly and naturally, and these are called “silver and gold.” Silver, kesef, is connected to the verb for longing, as in Lavan's words to Yaakov, “you longed greatly,” so silver stands for love.

5 וזהב מצפון יאתה³⁴ שהוא בחי' שמאל שהוא בחי' יראה³⁵ ואח"כ כשירדה הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף הגשמי

And “gold comes from the north,” which is the level of the left, which is the level of awe. And afterward, when the soul descended into this world to be en clothed in the physical body,

Gold is linked to the north, and north stands for the left side, the side of restraint and judgment, so gold means awe. The paragraph then turns to what happens when the soul comes down into a physical body.

הנה גם בחי' אהבה ויראה שהיה להם מסותרות ומכוסות בלב הגשמי ואינה יכולה לראות באהבה ויראה בהתגלות כל כך כבתחלה, ונמצא שנגרעו האהבה ויראה מערכם.

even the level of love and awe that it had is hidden and covered in the physical heart, and it cannot see into love and awe as openly as at first; so it turns out that the love and awe have been diminished from their measure.

In the body the soul's love and awe are hidden in the physical heart. The soul can no longer feel them as openly as before, so they are reduced from their original level.

6 וא"כ למה זה ירדה הנשמה לעוה"ז מאחר שהיא ירידה גדולה וגרעון גדול מבתחילה. אך הנה כתיב טוב לי תורת פיך³⁶ מאלפי זהב וכסף.

If so, why did the soul descend into this world, since it is a great descent and a great loss compared to before? But it is written, “The Torah of Your mouth is better for me than thousands of gold and silver.”

If the descent into a body hides and reduces the soul's love and awe, why does the soul come down at all? The answer starts with the verse “The Torah of Your mouth is better for me than thousands of gold and silver.”

אלפי לשון לימוד³⁷ כלומר שיש לי יתרון ומעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מבחי' זהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה.³⁸

“Thousands” (alfei) is an expression of learning. That is to say: I have an advantage and superiority in “the Torah of Your mouth” in this world, more than the level of “gold and silver” to which the soul was accustomed at first.

The Alter Rebbe reads alfei, “thousands,” as from the root for learning. The verse then means: the Torah learned in this world gives me more than the “gold and silver,” the love and awe, that the soul was used to before it came down.

SECTION 4 • 17-10

The desire of the heart

7 והענין כמו שאמרו רז"ל יפה שעה אחת³⁹ בתשובה⁴⁰ וכו' כי ע"י תשובה עילאה מעומקא דלבא תהיה

דביקת הנפש באלהים חיים יותר נפלאה ברעותא דלבא

And the matter is as our Sages, of blessed memory, said: "Better is one hour in teshuvah," etc. For through the higher teshuvah, from the depth of the heart, the cleaving of the soul to the living G-d will be more wondrous, in the desire of the heart (re'usa deliba),

The Sages said one hour of teshuvah and good deeds in this world is better than all the life of the World to Come. Through the higher teshuvah, a return to G-d from the depth of the heart, the soul cleaves to G-d more wondrously, with "the desire of the heart" (re'usa deliba), a longing deeper than feeling.

כמ"ש לקמן, ונמצא שאע"פ שיש לה גרעון באהבה ויראה⁴¹ טבעי שבחיצונית הלב הגלויים מ"מ יהיה לה יתרון בבחי' רעותא דלבא^{42,43} בנקודת פנימית הלב כיתרון האור הבא מן החשך⁴⁴ דוקא.

as will be explained below. So it turns out that although it has a loss in the natural love and awe that are revealed in the outer dimension of the heart, nevertheless it will have an advantage in the level of the desire of the heart, in the point of the inner dimension of the heart, like "the advantage of light [that comes] from the darkness," specifically.

So the descent is a trade: the soul loses the open, natural love and awe in the outer layer of the heart, but gains the desire of the heart at its inner point. It is like the light that shines brightest because it comes out of darkness.

8 וביאור הענין כי הנה כתיב אני ראשון⁴⁵ ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים. פי' ע"ד מ"ש אני ה' לא

שנתי⁴⁶ ואתה הוא קודם שנברא וכו'

And the explanation of the matter: it is written, "I am the first and I am the last, and besides Me there is no G-d (Elokim)." Meaning, in the manner of what is written, "I, G-d, have not changed," and "You were [the same] before the world was created," etc.,

The Alter Rebbe begins a deeper explanation from Yeshayahu: G-d is first and last, and there is no G-d besides Him. He reads "first and last" as G-d's changelessness, as in "I have not changed," and as the prayer that says G-d is the same after creation as before it.

כלי שום שינוי כי אין בריאת עולמות עליונים ותחתונים תופסים מקום כלל וכולא קמיה כלא חשיב ממש.

without any change; for the creation of the higher and lower worlds takes up no place at all, and “all before Him is considered as truly nothing.”

Creation causes no change in G-d, because the worlds take up no “place” before Him at all. Compared to Him they are counted as nothing.

9 ומבלעדי פיי מה שהוא זולת בחיי זו דהיינו באמצעות הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ”ע⁴⁷ בחיי זמן ומקום אין אלהים זולתי שהוא בחיי אלהים חיים ומלך עולם⁴⁸

And “besides Me” means what is other than this level, that is, by means of time, in which the world appears as something existing, a thing unto itself, the level of time and space: [there] “there is no Elokim besides Me,” which is the level of “the living G-d (Elokim) and eternal King,”

“Besides Me” refers to a different level: the world as it appears within time and space, as a real thing of its own. There G-d is known as Elokim, “the living G-d and eternal King,” the aspect of G-d that relates to the world as its ruler.

כמאמר ומבלעדיך אין לנו מלך גואל וכי שכל העולמות עליונים ותחתונים נתהוו מבחי מלכותו ית' as in the saying, “and besides You we have no king, redeemer,” etc.; for all the higher and lower worlds came into being from the level of His sovereignty (malchus), blessed be He,

The prayer “besides You we have no king” points to the same idea. All worlds, higher and lower, came into being from G-d’s Malchus, His sovereignty, the level through which He creates and rules.

וכדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים⁴⁹ וגוי ושם עלו השגת כל הנבראי העליונים ותחתוני אבל בהקב”ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה^{50,51}

as it is written, “Your kingship is a kingship over all worlds,” etc. And there reaches the comprehension of all the higher and lower creations. But as for the Holy One, blessed be He, in His glory and His essence, “no thought can grasp Him,”

The comprehension of every creature, even the highest angel, reaches only as far as this level of kingship. G-d Himself, in His essence, is beyond the grasp of any thought.

כי הוא רם ונשא מגדר ההשגה ואינו נתפס בתוך עלמין לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סובב בשום שכל והשגה בעולם אלא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק.⁵²

for He is exalted and uplifted beyond the bounds of comprehension, and He is not grasped within the worlds, neither in the level of [the light that] fills [all worlds] nor in the level of [the light that] encompasses [them], by any intellect or comprehension in the world, but only by the desire of the heart, “the inward part of man and a deep heart.”

He is not grasped within the worlds, neither as the light that fills each world nor as the light that surrounds them all, by any mind at all. He can be reached only through the desire of the heart, which the verse calls “the inward part of man and a deep heart.”

10 וכמ"ש ממעמקים קראתיך⁵³ ה' מפני כי בחי' רעותא דלבא נמשך מהתכוננות זו עצמה אם ישים אליו לבו⁵⁴ דלית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא רם ונשא למעלי מעלה עד אין קץ ותכלית אפילו מבחי' חכמה עילאה.

As it is written, “Out of the depths I have called You, G-d.” For the level of the desire of the heart is drawn from this very contemplation, “if he sets his heart to it”: that no thought can grasp Him at all, and He is exalted and uplifted, higher and higher without end or limit, even beyond the level of supernal Chochmah.

The desire of the heart comes from this very contemplation: that G-d is beyond all thought, higher even than supernal Chochmah. It is the call “from the depths” of the verse in Tehillim.

אי לזאת תכסף ותכלה נפשו לבטל במציאות אליו יתב' לצאת ממאסר הגוף נרתקה ולהשתפך אל חיק אביה^{55,56}

Because of this his soul will yearn and pine to be nullified in its existence to Him, blessed be He, to leave the prison of the body, its sheath, and to pour itself out into the bosom of its Father.

Realizing that G-d is beyond all understanding, the soul longs to dissolve into Him, to leave the body that confines it like a prison, and to pour itself out into its Father's bosom.

משא"כ הנשמה טרם ירידתה להתלבש בגוף היתה אהבתה ודבקותה בשרשה לפ"ע השגתה וכן לענין היראה:⁵⁷

This is not so with the soul before its descent to be en clothed in a body: its love and its cleaving to its root were according to [the measure of] its comprehension; and likewise with regard to awe.

Before its descent, the soul's love and cleaving were measured by what it could understand of G-d, and so was its awe. The longing born of knowing that G-d is beyond understanding is therefore something new, which the soul gains only down here.

SECTION 5 • ¶11-12

Finding G-d “from there” in exile

11 והנה בזמן שהיה בהמ”ק קיים⁵⁸ היה נמשך בחינה זו רעותא דלבא מגילוי⁵⁹ אא”ס ב”ה בהיכל קדשי קדשים⁶⁰ כו’ כמ”ש בתניא⁶¹ להיות בטל רצונו לרצונו ית’ וכמ”ש כי תהיו לי ארץ חפץ.⁶²

Now, at the time when the Holy Temple stood, this level of the desire of the heart was drawn from the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the Sanctuary of the Holy of Holies, etc., as explained in the Tanya, so that one’s will be nullified to His will, blessed be He; and as it is written, “For you shall be to Me a land of desire.”

When the Temple stood, the open revelation of G-d’s Infinite Light in the Holy of Holies drew out this desire of the heart by itself, so that a person’s will was nullified to G-d’s. Tanya compares the Holy of Holies to the brain, where the soul’s life is revealed before it spreads through the body; Malachi’s “land of desire” names the people as a place of G-d’s delight.

אך בזמן הגלות הנה כתיב ובקשתם משם את⁶³ ה’ אלקיך ומצאת וגו’ משם דייקא דהיינו כשתבונן על ההיפוך מדרכי ה’ איך שהוא רחוק מה’ בתכלית הריחוק

But in the time of exile, it is written, “And from there you will seek G-d your G-d, and you will find [Him],” etc. “From there” specifically: that is, when you contemplate the opposite of the ways of G-d, how it is far from G-d with the utmost distance,

In exile that open revelation is gone, and the verse says we will find G-d “from there,” from the place of exile itself. “From there” means contemplating the very opposite of G-d’s ways, how something can be as distant from Him as possible.

כמו עובר רצונו ומאין נשפע להם שפע וחיות להיות בהם חיות וקיום מרצונו ית’ שרצונו ית’ הוא המחיה אותם כמ”ש ואתה מחיה את כלם.⁶⁴

such as one who transgresses His will; and from where abundance and life-force flow to them, so that they have life and existence from His will, blessed be He; for His will, blessed be He, is what gives them life, as it is written, “And You give life to them all.”

This is like one who transgresses G-d’s will, yet still receives life and existence from that same will, for it is G-d’s will that gives life to everything. The contemplation turns on this paradox: even what opposes G-d lives only from Him.

אך על זה אמרו כמה ארך אפים לפניו^{65,66} שמבחי' ארך אפים נמשך ונשתלשל ממדרגות עליונות דרך נפילה להחיות העכו"ם אף שהם עוברי רצונו.⁶⁷

But about this they said, "How great is the patience before Him": for from the level of patience (erech apayim) it is drawn and descends, by way of a fall, from higher levels, to give life to the idol-worshipping nations, even though they transgress His will.

The Mishnah speaks of G-d's great patience, and the Alter Rebbe explains that life-force for the idol-worshipping nations comes down from that attribute of patience, descending by way of a fall through the higher levels. They receive life even though they act against His will.

12 וזהו אם לעוברי רצונו כן⁶⁸ לעושי רצונו על אחת כמה וכמה⁶⁹ שיושפע בחינת רצון עליון שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין שלא בבחי' ירידת והשתלשלות המדרגות בבחי' חכמה ומדות

And this is [the reasoning]: if [so] for those who transgress His will, then for those who do His will, how much more so, that there will flow the level of the supernal will, which is far, far above the bounds of the worlds; not by way of the descent and chain of levels, in the level of Chochmah and the emotive attributes (middos),

The Alter Rebbe argues from the lesser to the greater, as the Gemara does: if those who defy G-d's will receive life from it, then those who do His will surely receive it. They receive the supernal will itself, which stands above all worlds and does not come down through the ordered levels of intellect and emotion.

אלא בבחי' פנימית נקודת הלב שהיא בחי' תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.⁷⁰

but in the level of the inner point of the heart, which is the level of the higher teshuvah that preceded the world. And this is [the meaning of] "when you seek Him with all your heart and with all your soul":

This supernal will is received in the inner point of the heart, the level of the higher teshuvah that preceded the world. That is why the verse says to seek G-d "with all your heart and with all your soul."

דהיינו שיהפך לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא ע"י בחי' רעותא דלבא זו למאוס בחי' עוה"י ותענוגים ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית'.

that is, that his heart be turned from one extreme to the other, and "darkness is transformed into light," through this level of the desire of the heart: to despise the life and pleasures of this world, and to draw his heart and soul to cleave to Him, blessed be He.

Seeking with all the heart means turning the heart from one extreme to the other, transforming darkness into light. Through the desire of the heart a person comes to despise the pleasures of this world and draws his heart and soul to cleave to G-d.

SECTION 6 • ¶13-14

The analogy completed: Cham and Canaan

13 והנה כל זה ע"ד משל הסוחר הנ"ל שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד.

Now, all this is in the manner of the analogy of the merchant mentioned above, who lets silver and gold out of his possession, to be one who “scatters and yet gains more.”

The Alter Rebbe returns to the merchant who lets his silver and gold go in order to earn more.

כך הנשמה אע"פ שמוציאה כסף וזהב שהוא בחי' אהבה ויראה הגלויים להתלבש ולהסתיר בגוף ונפש הבהמית הנה עי"ז יש לה יתרון בבחי' רעותא דלבא כרשפי אש מן ההפוך.

So the soul: although it lets out “silver and gold,” which is the level of revealed love and awe, to be en clothed and hidden in the body and the animal soul, through this it has an advantage in the level of the desire of the heart, like flames of fire, out of the opposite.

The soul, too, gives up its open love and awe, its “silver and gold,” by hiding them in the body and the animal soul. In return it gains the desire of the heart, a fiery love that rises out of the very opposite of G-dliness.

14 וזהו וחם הוא אבי כנען⁷¹ בזקף גדול⁷² שחמימות רשפי אש ושלחבת העולה למעלה מההיפוך הוא העושה בחי' כנען לסחור כנ"ל כמ"ש טעמה כי טוב סחרה⁷³ וגו'.

And this is [the meaning of] “And Cham is the father of Canaan,” with a zakef gadol: for the heat (chamimus) of the flames of fire and of the flame rising upward out of the opposite is what makes the level of Canaan, to trade, as mentioned above; as it is written, “She perceives that her merchandise is good,” etc.

In the verse, “Cham” carries a cantillation mark called zakef gadol, which Chassidus reads as rising up. The Alter Rebbe hears in “Cham” the Hebrew for heat, chamimus: the heat of a flame rising out of its opposite is what makes the soul a “Canaan,” a merchant, whose trade is good, as the verse about the woman of valour says.

אך מתחלה צריך להקדים בחי' יראה תתאה שהיא נמשכת מבחינת מלכותו ית' שהיא נקי' בחי' כנען העליונה דקדושה שמזה יעלה ויבא ויגיע להיות בחי' כנען בידו מאזני מרמה להגיע לבחי' רעותא דלכא בחי' פנימית הלב כנ"ל.

But first one must precede [this] with the level of lower awe, which is drawn from the level of His sovereignty (malchus), blessed be He, which is called the level of the supernal Canaan of holiness; from this one will rise, come and reach the level of “Canaan: in his hand are scales of deceit,” to reach the level of the desire of the heart, the level of the inner dimension of the heart, as mentioned above.

Before reaching this, one must first have lower awe, the simple fear of G-d that comes from His Malchus, His sovereignty; this Malchus is the supernal, holy Canaan. From that foundation a person can rise to the level of the merchant with “scales of deceit,” the desire of the heart in its inner point.

SECTION 7 • 115

Calling in truth

15 וזהו קרוב ה' לכל קוראיו⁷⁴ לכל אשר יקראהו באמת דהיינו באמתות נקודת לבו שהרי אנו רואים דגנבא אפום מחתרתא⁷⁵ רחמנא קריא ואעפ"כ עומד ברשעו ואינו שב מידיעתו

And this is [the meaning of] “G-d is near to all who call upon Him, to all who call upon Him in truth”: that is, in the truth of the point of his heart. For we see that “the thief at the mouth of the tunnel calls upon the Merciful One,” and nevertheless he persists in his wickedness and does not turn back from what he knowingly [intends].

G-d is near to those who call on Him “in truth,” meaning from the true point of the heart. The Alter Rebbe shows why that matters: the Gemara says a thief about to break in prays to G-d for success, yet he goes on with his crime and does not turn back from what he knowingly intends.

וגם אנו רואים שיש אפילו מי שיוליד אהוי"ר בלבו וחולפת ועוברת כמו אחר התפלה כנ"ל.

And we also see that there is even one who brings forth love and awe in his heart, and it passes and goes away, such as after prayer, as mentioned above.

Even a person who arouses real love and awe in prayer may find that it passes and is gone soon afterwards.

והיינו מפני שאינו נתפס אלא במוחו ושכלו בבחי' מקיף אבל אינו נכנס לפני ולפנים שיתפעל הלב באמת לאמתו מעומקא דלבא

And this is because it is grasped only in his mind and intellect, in the manner of an encompassing [light] (makif), but it does not enter within, to the innermost, so that the heart be moved in utter truth, from the depth of the heart.

This is because the feeling was held only in the mind, as something “encompassing” from outside, and never entered the innermost heart. The heart was not truly moved from its depths.

משא”כ כשיקראוהו באמת דהיינו מעומקא דלבא הנה שפת אמת תכון לעד⁷⁶ וכל תמוט עולם ועד:

Whereas when they call upon Him in truth, that is, from the depth of the heart, then “the lip of truth shall be established forever,” and it shall not falter, forever and ever.

When a person calls to G-d from the depth of the heart, the verse promises that “the lip of truth shall be established forever.” Such a call endures and does not falter.

SECTION 8 • ¶16-19

The two voices of Yaakov

16 והנה כתיב הקל קול יעקב⁷⁷ קדמאה חסר ו' שהוא בחי' קלא דלא אשתמע וקול בתראה מלא ו' שהוא בחי' קלא דאשתמע כמ”ש בזהר הקדוש.^{78,79}

Now, it is written, “The voice is the voice of Yaakov”: the first [kol] is written lacking a vav, which is the level of the voice that is not heard, and the second kol is written full, with a vav, which is the level of the voice that is heard, as explained in the holy Zohar.

In the verse “The voice is the voice of Yaakov,” the first kol is written without a vav and the second with one. Following the Zohar, the Alter Rebbe calls the first an inner voice that is not heard and the second a voice that is heard.

וביאור הדברים הנה בחי' יעקב הוא⁸⁰ יו”ד עקב פי' שהיו”ד שהוא תחלת המחשבה ביו”ד נברא עוה”ב⁸¹ הוא נמשך לבחי' עקב ורגל שהוא בחי' הדבור.

And the explanation of the matter: the level of Yaakov is yud-akev (“yud” [and] “heel”). Meaning, that the yud, which is the beginning of thought, “with the yud the World to Come was created,” is drawn down to the level of heel and foot, which is the level of speech.

The name Yaakov is read as yud and akev, the letter yud and a heel. The yud, the smallest letter, is the beginning of thought, through which the Sages say the World to Come was created, and it reaches down to the heel and foot, which stand for speech.

ויעקב הוא מכריח מן הקצה אל הקצה.⁸² מריש כל דרגין. ובכל מדרגות עליונות יש ג"כ בחינת ראש ורגל.⁸³

And Yaakov is [the bar that] “runs through from end to end,” “from the head of all levels.” And in all the higher levels there is also the aspect of head and foot,

The Zohar calls Yaakov the central bar of the Mishkan, which ran from one end to the other, from the highest level to the lowest. Every higher level also has a “head” and a “foot.”

כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא⁸⁴ וכתוב והארץ הדום רגלי⁸⁵ וכתוב ומקום רגלי אכבד⁸⁶ ויעקב הוא בחי יו"ד עקב בכל עולם ועולם לפי ערכו.^{87, 88}

as it is written, “And His feet shall stand on that day,” and it is written, “and the earth is My footstool,” and it is written, “and the place of My feet I will honour.” And Yaakov is the level of yud-akev in each and every world, according to its measure.

The prophets speak of G-d's “feet” and “footstool,” showing that even above there is a lowest part. So Yaakov, yud reaching down to heel, exists in every world at its own level.

17 והנה בחינת קלא דאשתמע הוא בחי התורה שהוא בחי המשכה כמשל הקול המהביר וממשיך מצפוני

כוונת הלב לבא לידי גילוי בדבור וכך התורה היא בחי חכמה עילאה בחי חכים ולא בחכמה ידיעא

Now, the level of the voice that is heard is the level of the Torah, which is the level of drawing down, like the analogy of the voice that connects and draws the hidden intentions of the heart so that they come to be revealed in speech. And so the Torah is the level of supernal Chochmah, the level of “wise, but not with a known wisdom.”

The heard voice is the Torah: just as the voice carries the heart's hidden thoughts out into speech, the Torah draws G-d's hidden wisdom into revelation. Torah is supernal Chochmah, which is “wise, but not with a knowable wisdom.”

שהרי טעמי המצות לא נתגלו להיות בהתגלות רב להבין כל עמקי סודותיה בפרטי פרטות ונמשכה לבחי גילוי ע"י התלבשותה בדברים גשמיים סדר זרעים מועד וכו'.

For the reasons of the mitzvos have not been revealed with great openness, so as to understand all the depths of its secrets in their finest details; and it was drawn into revelation through its being en clothed in physical matters: the Order of Zeraim, Moed, etc.

That is why the reasons for the mitzvos are not fully revealed. Instead the Torah comes down into revelation by clothing itself in physical matters, the laws of agriculture, the festivals and the other orders of the Mishnah.

18 והוא בחי קול והמשכה של יעקב יו"ד עקב דהיינו מבחי יו"ד שהוא חכמה עילאה להיות נמשך עד עקב והוא עשי.

And this is the level of the voice and drawing-down of Yaakov, yud-akev: that is, from the level of the yud, which is supernal Chochmah, to be drawn down to the heel, which is Asiyah.

The heard voice of Yaakov is the yud of supernal Chochmah reaching all the way to the heel, the World of Asiyah, the lowest world of action.

אך כדי שיהיה האדם כלי ומכון שיהיה חכמה עילאה שורה ומתגלה בו בעסק התורה צריך להיות תחלה בבחי בטול בבחי רעותא דלכא

But in order for a person to be a vessel and a place in which supernal Chochmah rests and is revealed, in the study of Torah, he must first be in the level of self-nullification (bittul), in the level of the desire of the heart,

For supernal Chochmah to rest in a person while he learns Torah, he must first be in a state of bittul, self-nullification, the desire of the heart. This is the unheard voice that must come first.

והוא בחי קלא דלא אשתמע דרוח אמשיך רוח⁸⁹ להיות אור ה' שורה ומתגלה בו להיות חכמת ה' בקרבו בהתגלות וחב"ד שבנפשו בטלים וטפלים אליו והוא ענין אתדבקות רוחא ברוחא.

which is the level of the voice that is not heard; for "spirit draws spirit," so that the light of G-d rests and is revealed in him, that the wisdom of G-d be within him in revelation, and the Chochmah, Binah and Daas of his soul be nullified and subordinate to Him. And this is the matter of "the cleaving of spirit with spirit."

The Zohar says spirit draws spirit: the inner longing draws down G-d's light and wisdom to be revealed within the person. His own intellect, his Chochmah, Binah and Daas, becomes nullified to it, and this is the cleaving of spirit with spirit.

19 וע"ז נאמר אלוהי בקרבי וכתוב ואשים דברי בפיך.⁹⁰ דברי ממש כי דבר ה' זו הלכה⁹¹ היא היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו.

And about this it is said, "My G-d is within me," and it is written, "And I have put My words in your mouth": "My words" literally, for "the word of G-d: this is halachah"; it is this that is revealed in him, and it is this that speaks from within his throat.

When a person is nullified in this way, G-d is "within" him, and G-d's own words are in his mouth. The "word of G-d" is halachah, so G-d's word is revealed in him and speaks from his throat.

ולכן נאמר על התורה בי מלכים ימלוכו.⁹² ואמרינן מאן מלכי רבנן.⁹³ ומתניתא מלכתא.⁹⁴ כי להיותו בביטול אל דבר ה' ורצונו וחכמתו ואינו תופס מקום מצד עצמו כלל

Therefore it is said of the Torah, “Through me kings reign,” and we say, “Who are the kings? The Rabbis,” and “the Mishnah is a queen.” For since he is nullified to the word of G-d and to His will and His wisdom, and takes up no place of his own at all,

That is why the Torah says kings reign through it, and the Gemara calls the Rabbis “kings”; the Mishnah is called a queen. Because the scholar is nullified to G-d’s word, will and wisdom and claims no standing of his own, his ruling carries G-d’s authority.

הנה דבר המלך הוא השלטון⁹⁵ והוא בחי' מלך שגוזר ואומר שאם יטעון ראובן כך כו' יהיה כך.

“the word of the king is sovereign,” and he is on the level of a king who decrees and says that if Reuven claims thus, etc., it shall be thus,

The Rabbi is like a king whose word is law: he rules that if Reuven claims one thing, the judgment will be so.

וכן לעשות כך ושלא לעשות כך וכו' ואינו בבחי' עבד כ"א בעשיית המצות שהוא כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו:⁹⁶

and likewise to do thus and not to do thus, etc. And he is not on the level of a servant, except in the performance of the mitzvos, in which he is like a servant who carries out the king’s commands and does his words.

He rules what is permitted and forbidden as well. In the study of Torah he is a king, and only in performing the mitzvos is he a servant, carrying out the King’s commands.

SECTION 9 • ¶20-22

The verse explained: two settlings

20 וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו. וישב הוא ענין השפלה וירידה ממקום עמידתו. ופי' שבחי' יעקב יו"ד עקב נמשך ונשפל להיות בארץ מגורי אביו.

And this is [the meaning of] “And Yaakov settled in the land of his father’s sojournings (megurei).” “Settled” (vayeshev) denotes a lowering and descent from the place where one stood. And the meaning is that the level of Yaakov, yud-akev, is drawn down and lowered to be “in the land of his father’s megurei.”

Now the opening verse is explained. “Settled” means a lowering from one’s place: Yaakov, the yud reaching down to the heel, is drawn down and lowered into “the land of his father’s megurei.”

ומגורי יש בו ב' פ'י הא' הוא לשון יראה⁹⁷ והב' הוא לשון אוצר⁹⁸ כמו מגורה מלאה פירות^{99,100} שהוא כלי שאוצרין לתוכו ושניהם עולים בקנה אחד כי יראת ה' היא אוצרו¹⁰¹ כתיב.

And megurei has two meanings: the first is an expression of fear, and the second is an expression of a storehouse, as in “a granary (megurah) full of produce,” which is a vessel into which one stores; and both go together, for it is written, “The fear of G-d is His treasure.”

The word megurei has two meanings, fear and storehouse, as a granary is called a megurah. The two go together, because the verse says “The fear of G-d is His treasure.”

21 וכן בדברי רז"ל אוצר של יראת שמים¹⁰² שהיא בחי' יראה עילאה יראה בשת בבחי' בטול הוא כלי קבול לחכמה עילאה שיהא שורה ומתגלה בו ונקרא מגורי אביו

And so too in the words of our Sages, of blessed memory, “a storehouse of the fear of Heaven,” which is the level of higher awe, the awe of shame, in the level of self-nullification: it is a receiving vessel for supernal Chochmah, that it may rest and be revealed in it. And it is called “his father’s megurei,”

The Sages speak of a “storehouse of the fear of Heaven,” the higher awe, the awe of shame before G-d’s greatness, which is bittul. This awe is the vessel in which supernal Chochmah can rest and be revealed, which is why it is called “his father’s megurei.”

כי יעקב הוא בחי' יו"ד עקב הוא בחי' הארה והמשכה מבחי' חכמה עילאה להמשיך עד סוף כל דרגין. ובחי' חכמה עילאה נק' אביו.¹⁰³

for Yaakov is the level of yud-akev; he is the level of illumination and drawing-down from the level of supernal Chochmah, to draw [it] down to the end of all levels. And the level of supernal Chochmah is called “his father.”

Yaakov is the drawing down of supernal Chochmah to the lowest level, and supernal Chochmah is called his “father.” So “the land of his father’s megurei” is the higher awe that holds his father’s wisdom.

22 והנה זה הוא בבחי' יחודא עילאה ואתדבקו' רוחא ברוחא בעסק התורה להיות בטל אליו ית' בבחי' חכמה עילאה כנ"ל.

Now, this is in the level of the higher unity (yichuda ila'ah) and the cleaving of spirit with spirit in the study of Torah, to be nullified to Him, blessed be He, in the level of supernal Chochmah, as mentioned above.

Everything so far belongs to the higher unity (yichuda ila'ah), where the person is nullified to G-d in Torah study and his spirit cleaves to G-d’s spirit. In that unity the world counts as nothing before G-d.

אך בבחי' יחודא תתאה דהיינו להיות כלי ומכון לשבתו ית' בבחי' קיום העולם בבחי' מלכותו שיהיה גם בזה שורה ומתגלה בחי' ה' אחד.¹⁰⁴

But in the level of the lower unity (yichuda tata'ah), that is, to be a vessel and a place for His dwelling, blessed be He, in the level of the world's existence, in the level of His sovereignty, so that in this too the level of "G-d is One" rest and be revealed:

There is also the lower unity (yichuda tata'ah): making the world's ongoing existence, which comes from G-d's Malchus, into a dwelling for Him. The goal is that the oneness of G-d be revealed in the world itself.

הנה זה נמשך ע"י ישיבה והשפלי אחרת ממדתו של יעקב להמשיך מדת חסד מראש כל דרגין עד סוף כל דרגין בארץ התחתונה הוא כנען שהוא בחי' מלכותו ית' ומלך במשפט יעמיד ארץ¹⁰⁵ והוכן בחסד כסא.¹⁰⁶

this is drawn through another settling and lowering of the attribute of Yaakov, to draw down the attribute of Chesed from the head of all levels to the end of all levels, into the lower land, which is Canaan, which is the level of His sovereignty (malchus), blessed be He; and "A king establishes the land through justice," and "the throne is established through kindness."

This needs another "settling" and lowering of Yaakov: drawing Chesed, kindness, from the highest level to the lowest, into the lower land, Canaan, which is G-d's Malchus. The verses say the king sustains the land through justice and his throne is established through kindness.

שקיום העולם הוא בחסד כמ"ש עולם חסד יבנה¹⁰⁷ דהיינו בעשיית המצות בכלל ששרשם הוא בחי' חסד ובפרטות הוא מצות הצדקה וחסד שלכן היא נקראת בשם מצוה סתם כו' שהיא שקולה כנגד כל המצות¹⁰⁸ כמ"ש בתניא:¹⁰⁹

For the world's existence is through kindness, as it is written, "The world is built on kindness": that is, through the performance of the mitzvos in general, whose root is the level of Chesed, and in particular it is the mitzvah of charity and kindness, which is why it is called simply "the mitzvah," etc., for it is equal to all the mitzvos, as explained in the Tanya.

The world stands on kindness: in general through all the mitzvos, whose root is Chesed, and in particular through charity. That is why the Sages call charity simply "the mitzvah," and why it equals all the mitzvos, as Tanya explains.

IN ONE'S AVODAH

Do not measure your bond with G-d by how much love and awe you feel: the soul came down precisely to reach a deeper longing, from the depth of the heart, by contemplating that G-d is beyond all thought, even when facing what seems far from Him. Before Torah study, set yourself aside so that G-d's wisdom can rest in you; and bring His kindness into the world through the mitzvos, above all through charity.

QUESTIONS FOR DISCUSSION

1. Why is a merchant, who seems to “lose” his money, the right image for the soul's descent into the body?
2. How does the desire of the heart differ from the love and awe the soul had before it came down, and why is it higher?
3. What does it mean to find G-d “from there,” in exile, by contemplating what is opposite to Him?
4. Why must the unheard voice of self-nullification come before the heard voice of Torah study?
5. How do “his father's megurei” and “the land of Canaan” correspond to the higher and lower unity?

SOURCES AND REFERENCES

Notes

PARAGRAPH 1

1 וישב יעקב

The note says this is where the Mittlerer Rebbe's transcript (hanachah) of this maamar is printed.

KEHOT'S NOTE

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי במאמרי אדה"ז פרשיות ע' קפג. באחד מכת"י רשום שהוא משנת תקס"ג. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות וכו' באוה"ת בראשית כרך ב רנא, ב. כרך ה תתפח, א. הערה תתצח, א. תתצט, ב. כרך ז תתתלו, א. תתלו, ב. חלק מהמאמר מובא גם בד"ה וישב יעקב תרל"ט ע' נד. בד"ה מי כה' אלקינו תרל"ט ע' סד. לכלול מאמר זה ראה פלח הרמון בראשית צו, ג. ד"ה זה תשכ"ז. תשמ"א. תשמ"ו.

2 וישב יעקב

The opening verse of the parsha, whose doubled description of the land frames the whole maamar.

בראשית ל"א:1

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען:

And Jacob dwelt in the land of his father's sojournings, in the land of Canaan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, א.

3 גם כפל לשון

The note points to the Kli Yakar's commentary on the verse, which also takes up its doubled wording.

KEHOT'S NOTE

ראה בכלי יקר. ובשיחת ש"פ וישב תשכ"ב. בכוך 633: כפל מלת בארץ תרי זימני: הנה כתיב.

4 אתהלך לפני ה'

David speaks of walking before G-d "in the lands of the living"; the Alter Rebbe reads the plural as two levels of vessels for divine life.

Psalms 116:9

אתהלך לפני ה' בארצות החיים:

I shall walk before the L-RD In the lands of the living.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קטז, ט.

5 שיש שני ארצות

The note says Or HaTorah refers to this passage on the two "lands."

KEHOT'S NOTE

באוה"ת חיי שרה קיח, א. סה"מ תרל"ב ע' שצ וע' שצח. ד"ה אך בגורל תרמ"ז ע' יד מציינים לכאן.

6 (וכמו חיים לשון רבים)

The other transcript explains the plural "life" as "many

kinds of life-force."

KEHOT'S NOTE

דהיינו רבוי מיני חיות — מאמרי אדה"ז פרשיות ע' קפד. ועיין שם. מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"ז. [בכוך 633 ליתא כל המוסגר]. באוה"ת רנא, ב מציין שהגה"ה זו היא ממרה"ל אחי כ"ק אדה"ז.

7 ככל התורה ארץ כנען

Manuscript 633 reads "in the expression 'land of Canaan.'"

בראשית י"ח:8

ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגריך את כל-ארץ כנען לאחזקת עולם והייתי להם לאלקים:

And I will give unto thee, and to thy seed after thee, the land of thy sojournings, all the land of Canaan, for an everlasting possession; and I will be their G-d.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

במדבר ל"ד:2

צו את-בני ישראל ואמרת אליהם כִּי-אתם באים אל-הארץ כנען ואת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתי:

'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

במדבר ל"ב:26

טפנו נשינו מקננו וכל-בהמתנו יהיו-שם בערי הגלעד:

Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יהושע כ"ב:9

וישובו וילכו בני-ראובן ובני-גד ויחצי שבט המנשה מאת בני ישראל משלה אשר בארץ-כנען ללכת אל-ארץ הגלעד אל-ארץ אחותם אשר באחזקה על-פי ה' ביד-משח:

And the children of Reuben and the children of Gad and the half-tribe of Manasseh returned, and departed from the children of Israel out of Shiloh, which is in the land of Canaan, to go unto the land of Gilead, to the land of their possession, whereof they were possessed, according to the commandment of the L-RD by the hand of Moses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

א"י שממערב לירדן, בראשית יז, ח. במדבר לד, ב. שם לה, י. ארץ ישראל שמעבר לירדן מזרחה נקראת לרוב בשם ארץ הגלעד — במדבר לב, כו. כט. יהושע כב, ט ועוד. בכוך 633: בלשון ארץ כנען.

8 חם הוא אבי כנען

The Torah identifies Cham as the father of Canaan, which makes the name "land of Canaan" seem an unflattering

הושע יב, ח.

lineage for the holy land.

בראשית ט:18 ט"ז

ויהיו בני־נח היצאים מן־התבה שם נחם ונפת ונחם הוא אבי־כנען:

And the sons of Noah, that went forth from the ark, were Shem, and Ham, and Japheth; and Ham is the father of Canaan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית ט, יח.

9

ומה הוא היחוס שבח א"י בזה

The note says Pelach HaRimon cites the Midrash reading Canaan as a defective, spoiled vessel, sharpening the question of why the holy land bears his name.

בראשית רבה ל"ו:ב' Bereshit Rabbah 36:2

(איוב לד) ירוע כבירים לא חקר וגוי הריעו אנשי דור המבול במעשיהם הרעים, ואין חקר, אין חקר במעשיהם הרעים. (שם) ויעמד אחרים תחתם, אלו בני נח. ויהיו בני נח שם חם ויפת. (ישעיה מג) גם מיום אני הוא ואין מידי מציל, מאומות העולם. אפעל ומי ישיבנה, כל פעולות ומחשבות שפעלתי עם דור המבול. מי אמר לי: לא עשית כשורה?! אבל נח, נכנס בשלום ויצא בשלום, ויהיו בני נח היוצאים וגוי. וחס הוא אבי כנען, אבוי דפחא, שלושה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ. למה הדבר דומה? לדגה גדולה דנפצה ...

"He shatters [yaroa] the powerful without number..." (Job 34:24) - the [powerful] men of the generation of the Flood performed evil [here'u] with their evil deeds. "Without number" - their evil deeds were innumerable. "And sets others in their place" (Job 34:24) - these are the descendants of Noah: "The sons of Noah...were Shem, Ham, and Yefet." "Indeed, from when there was day, I am He, and there is no savior from My hand" (Isaiah 43:13) - from among the nations of the world. "I will act, and who can ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

KEHOT'S NOTE

בפלה הרמון זו, א מביא שענין כנען הוא מדריגה פחותה, כמארז"ל (ב"ר פל"ו) ע"פ וחס הוא אבי כנען אבי פחא כלי פחות וגרוע ומקולקל, וא"כ למה תקרא א"י על שמו. ע"ש.

10

(גם להבין . . מרמה)

This parenthesis appears in a manuscript of the Alter Rebbe's maamarim but is missing from manuscript 633.

KEHOT'S NOTE

מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"ו. בכרך 633 ליתא המוסגר.

11

כנען בידו מאזני מרמה

The prophet describes Canaan as a merchant with deceitful scales; the maamar will reread this as the holy "merchant" who gives up in order to gain.

הושע י"ב:ח Hosea 12:8

כנען בידו מאזני מרמה לַעֲשֵׂק אֶהָב:

As for the trafficker, the balances of deceit are in his hand. He loveth to oppress.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

12

גם מה שכתוב ולא יהיה כנעני עוד

Or HaTorah sharpens the question: if the verse meant the cursed Canaan it would be simple, but since the land itself is called Canaan, this must be a holy Canaan, so why is its absence a praise?

KEHOT'S NOTE

"דאם כפשוטו דכנעני קאי על ארור כנען א"ש, אבל מאחר שנק' ארץ ישראל ארץ כנען א"כ מוכרח שזהו כנען דקדושה, א"כ מהו המעלה והשבח ולא יהי עוד כנעני וגו'" — אוה"ת בראשית כרך ב רנב, א.

13

כך יש כל בחי' אלו בקדושה

The note says Or HaTorah lists the places where a holy Lavan and a holy Esav are explained.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת בראשית כרך ב רנב, א מציין למקומות שמבואר ענין לבן דקדושה, עשו דקדושה.

14

ולא יהי כנעני עוד בבית ה' צבאות

The last verse of Zechariah, promising that no Canaanite will remain in G-d's house; the Alter Rebbe asks what praise this is if Canaan also has a holy meaning.

זכריה י"ד:כ"א Zechariah 14:21

וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַה' צָבָאוֹת וְכָאֵן כָּל־הַבְּכִיִּים וְלִקְחוּ מֵהֶם וּבָשְׁלוּ בָהֶם וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־ה' צָבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא:

Yea, every pot in Jerusalem and in Judah shall be holy unto the L-RD of hosts; and all they that sacrifice shall come and take of them, and seethe therein; and in that day there shall be no more a trafficker in the house of the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

זכרי' יד, כא.

15

זה לעומת זה עשה אלהים

Koheles says G-d made one thing opposite the other; Chassidus reads this as the parallel between holiness and its opposite.

קהלת ז:י"ד Ecclesiastes 7:14

בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה כְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָעָה גַם אֶת־יְוָה לְעִמְתּוֹ עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל־דְּבַרְתָּ שְׁלֹא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 2

16

שלשה בני נח . . ג' בחי גווני קשת

Or HaTorah explains the Arizal's teaching that the three colours of the rainbow are Noach's three sons included in him.

KEHOT'S NOTE

לקוטי תורה להאריז"ל פי נח. דנח בעצמו הוא היסוד וג' גוויי הקשת הוא ג' בניו כוללים בו כו'. נתבאר באוה"ת וישב כרך ה תתפח, ב.

17 Kehot's note points to Genesis 9:22 for these words.

בראשית ט:22 כ"ב: ט

וַיֵּרָא חָם אָבִי כְנַעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֵּד לִשְׁנֵי אֶחָיו בַּחוּץ:

And Ham, the father of Canaan, saw the nakedness of his father, and told his two brethren without.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 כנען פירושו סוחר

That maamar explains that the land was given to Avraham through the covenant of circumcision, and that the promise was fulfilled in giving him the supernal, spiritual "land of Canaan," a holy Canaan like the one this maamar is building toward.

KEHOT'S NOTE

בבא בתרא עה, א. תנחומא מסעי ט. ת"ב שם ז. במדבר פכ"ג יו"ד. ע' בלקו"ת פי עקב בד"ה להבין שורש טעם וקישור, ובאוה"ת פי בשלח ע' תרג. ובפי' ואתחנן ע' קכט. ובפי' עקב ע' תקלג. סה"מ אידיש ע' 91 עה"פ ותמת שרה.

19 כנען פירושו סוחר

The Gemara reads the word "Canaanite" as a trader, the meaning the Alter Rebbe builds on.

Bava Batra 75a:5 ח"א: א

והשאר - מחלקין אותו, ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים - שנאמר: "יחצוהו בין כנענים"; ואין "כנענים" אלא תגרים - שנאמר: "כנען כידו מאנזי מרמה לעשק אהב". ואי בעית אימא, מהכא: "אשר סחריה שרים, כנעניה נכבדי ארץ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

20 כנען פירושו סוחר

The Midrash, cited in the Kehot note, also explains "Canaan" as a word for merchants.

Bamidbar Rabbah 23:10 ג"ג: ג

21 כנעני נכבדי ארץ

Yeshayahu speaks of Tyre whose "merchants (kin'aneha) are the honoured of the earth," showing that kena'an means a trader.

Isaiah 23:8 ח"ג: ג

מי יעז זאת על-צד המעטרה אשר סחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ:

Who hath devised this against Tyre, the crowning city, Whose merchants are princes, Whose traffickers are the honourable of the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י כג, ה. ראה ויקרא רבה פ"ז.

PARAGRAPH 3

22 The prophet's image of Canaan the merchant with deceitful scales, now reread as the merchant who parts with

wealth in order to profit.

Hosea 12:8 ח"ב: ח

כנעו כידו מאנזי מרמה לעשק אהב:

As for the trafficker, the balances of deceit are in his hand. He loveth to oppress.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 מפרז ונוסף עוד

Shlomo says there is one who scatters and yet gains more; the Alter Rebbe uses it for the merchant, and for the soul, whose giving up is really gaining.

Proverbs 11:24 ח"א: כ"ד

יש מפרז ונוסף עוד וחסף מישר אהלמחסור:

There is that scattereth, and yet increaseth; And there is that withholdeth more than is meet, but it tendeth only to want.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Pesachim 50a:23 ג"א: כ"ג

מתני' מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות — עושין. מקום שנהגו שלא לעשות — אין עושין. ההולך במקום שעושין למקום שאין עושין, או במקום שאין עושין למקום שעושין — נותנין עליו חומרי מקום שצא משם וחומרי מקום שהלך לשם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

משלי יא, כד. וראה שער המצות להאריז"ל (פי' ראה מצות הצדקה), וראה ספר הלקוטים פי' תצוה. (הערות כ"ק אדמו"ר זי"ע בד"ה וישב יעקב תשכ"ז). ושם מוסיף: "דתכלית ענין המסחר הוא הריוח, וכמארו"ל [ב"מ מ, ב] זבון וזבין תגרא איקרי בתמיה". כפולח הרמון זו, ג מביא ראי' כלום זורע אדם קב כו'. הג"ה בגיליון תו"א "ע' פסחים נ, א (ממורי ג"ע)".

24 בא אחיך במרמה

Yitzchak tells Esav that Yaakov took the blessing "with deceit"; the maamar links this "deceit" to Canaan's scales and to the gain hidden in exile.

Genesis 27:35 ח"ז: ל"ה

ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך:

And he said: 'Thy brother came with guile, and hath taken away thy blessing.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית כו, לה.

25 עת אשר שלט האדם

Koheles speaks of man ruling over man to his own harm; the Alter Rebbe applies it to exile, where the ruler's dominion ends up to his loss as holiness is extracted.

Ecclesiastes 8:9 ח"ט: ט

את-כל-זה ראייתי ונתון את-לבי לכל-מעשה אשר נעשה תחת השמש עת אשר שלט האדם באדם לרע לו:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

קהלת ח, ט.

26

לא גלו ישראל

There the Alter Rebbe explains that had the Temple stood, the sparks would have been absorbed into holiness by themselves, like a candle before a great torch; in exile, Israel must go out and raise them, which is why the Sages say the exile was for adding converts.

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל ו, א.

27

לא גלו ישראל אלא להוסיף עליהם

The Gemara says Israel was exiled only so that converts would join them; this the maamar reads this as refining the sparks of holiness among the nations.

Pesachim 87b:3 ג"כ: פסחים

"ותהר ותלד לו בן ויאמר ה' אליו קרא שמו יורעאל כי עוד מעט ופקדתי את דמי יורעאל על בית יהוא והשפתי ממלכות בית ישראל ותהר עוד ותלד בת ויאמר לו קרא שמה לא רחמה כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל כי נשא אשה להם ותהר ותלד בן ויאמר (ה') אליו קרא שמו לא עמי כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם",

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

28

בלע המות

The prophecy that G-d will swallow up death forever, the final result of the refinement accomplished through exile.

Isaiah 25:8 ח"ה: שיעיהו

בלע המות לנצח ומה אדני ה' דמעה מעל כל־פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל־הארץ כי ה' דבר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שיעיהו כה, ח.

PARAGRAPH 4

29

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ

Zechariah's promise that G-d will remove the spirit of impurity from the land, the completion of the refinement.

Zechariah 13:2 ב"ב: זכריה

והיה ביום ההוא נאם ה' צבאות אכרית את־שמות העצבים מן־הארץ ולא יזכרו עוד וגם את־הנביאים ואת־רוח השממה אעביר מן־הארץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

זכריה יג, ב.

30

ונגלה כבוד ה'

Yeshayahu's promise that G-d's glory will be revealed and

all flesh will see it.

Isaiah 40:5 מ"ה: שיעיהו

ונגלה כבוד ה' וראו כל־בשר יחדו כי פי ה' דבר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שיעיהו מ, ה.

31

כי עין בעין יראו

The prophecy that in the future G-d's return to Zion will be seen "eye to eye."

Isaiah 52:8 ח"ב: שיעיהו

קול צפיה נשאו קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שיעיהו נב, ח.

32

נכסף נכספת

Lavan tells Yaakov, "you longed greatly for your father's house"; the Alter Rebbe derives kesef, silver, from this word for longing.

Genesis 31:30 ל"א: בראשית

ועתה הלה הלכת כִּי־נכסף נכספתה לבית אביר למה גנבת את־אלקי:

And now that thou art surely gone, because thou sore longest after thy father's house, wherefore hast thou stolen my gods?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לא, ל.

33

דהיינו בחיי אהבה

There the Alter Rebbe explains the command to love G-d with all one's heart and soul as contemplating that no thought grasps Him, until one's mind, speech and action are nullified to Him, a love of self-giving.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן פו, ד. מד, ג. באוה"ת וישב רנג, ב מציון: וכמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי.

PARAGRAPH 5

34

וזהב מצפון יאתה

Iyov says gold comes from the north; the Alter Rebbe reads north as the left side, the side of awe.

Job 37:22 ל"ז: איוב

מצפון זהב יאתה על־אלוה נורא הוד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

איוב לו, כב.

35 שהוא בחי שמאל שהוא בחי יראה

Or HaTorah supports gold as awe from the Zohar, which says “gold” refers to Rosh Hashanah, the day of judgment, and Rosh Hashanah is the level of awe.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת וישב שם: וכמ"ש בוח"ב פי תרומה דקליה א' וזהב דא ר"ה יומא דדינא ור"ה הוא בחי יראה.

PARAGRAPH 6

36 טוב לי תורת פיך

David says the Torah of G-d's mouth is better than thousands of gold and silver; the Alter Rebbe reads alfei as “learned in” gold and silver, the soul's earlier love and awe.

Psalms 119:72: ע"ש: תהילים קי"ט

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב ונכסף:

The law of Thy mouth is better unto me Than thousands of gold and silver.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קיט, עב. בלקו"ת בלק סז, ד ומוסיף כ"ק הצ"צ "וממ"ש כאן [בלקו"ת] יובן יותר מש"ש [בתו"א]. אוה"ת חקת עי תתכט. מכאן ואילך ראה סה"מ עטרי"ת עי שע. סה"מ תרצ"ז עי 190 ואילך.

37 אלפי לשון לימוד

Or HaTorah supports reading alfei as learning from the verse “I will teach you (a'alephcha) wisdom.”

KEHOT'S NOTE

באוה"ת וישב רנג, ב: כמו אאלפך חכמה.

38 שהיתה הנשמה למורה בהם בתחלה

There the souls before their descent are called “daughters of Jerusalem,” still included in their source and nullified in the Infinite Light, the state in which the soul was “accustomed” to love and awe.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת שה"ש ו, ג.

PARAGRAPH 7

39 יפה שעה אחת

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

אבות ד, יז.

40 יפה שעה אחת בתשובה

The Mishnah says one hour of teshuvah and good deeds in this world is better than all the life of the World to Come;

the Alter Rebbe uses it to show the advantage gained by the soul's descent.

משנה אבות ד:י"ז Pirkei Avot 4:17

הוא ה"ה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

41 שיש לה גרעון באהבה ויראה טבעית שבחיצוניות הלב

Or HaTorah explains that the loss is a reduction of the soul's comprehension, and the gain in the inner heart comes through contemplating that no thought grasps G-d; it also explains “The Torah of Your mouth is better for me.”

KEHOT'S NOTE

נתבאר בארוכה באוה"ת בראשית כרך ב רנד, ב ד"מ"ש שיש לה גרעון. . הלב היינו מצד שנתמעט השגתה כו' ויש לה יתרון בפנימי הלב ע"י אם ישים אליו לבו דלמחתב"כ ע"ש בארוכה שמבאר מהו טוב לי תורת פיך.

42 שאע"פ. . בבחי רעותא דליבא

The note points to Or HaTorah's discussion of this trade-off between the loss and the gain.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת פי וישב רסה, ב.

43 בבחי רעותא דלבא

Or HaTorah refers here and to other places, calling the desire of the heart “the purpose of the descent into this world,” since G-d, whom no thought grasps, is grasped only by it.

KEHOT'S NOTE

בענין רעותא דלבא ראה באוה"ת ואתחנן כרך ו עי ב'רסט שמציין לכאן ולכמה מקומות בדא"ח: “בד"ה וישב יעקב בענין רעותא דלבא שהיא תכלית הידידה בעוה"ז כי למתב"כ כ"א ברעו"ד הוא נתפס”.

44 כיתרון האור הבא מן החשך

Koheles speaks of the advantage of light over darkness; Chassidus reads it as the special light that comes from darkness itself.

קהלת ב:י"ג Ecclesiastes 2:13

וְרָאִיתִי אֲנִי שֵׁשׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה מִן־הַסְּכָלוֹת כִּי־תֵרוֹן הָאֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ:

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excelleth darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 8

45 אני ראשון

G-d declares He is first and last and there is no G-d besides Him; the maamar reads the verse's two halves as two

תהלים קמה, יג.

levels.

ישעיהו מ"ד:ו' Isaiah 44:6

כה־אמר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגָאֵלוּ הִי צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן
וּמִבְּלָעֲדֵי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישעיי מד, ו. קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתו. וראה באוה"ת
ואתחנן כרך ו ע' ב'רע.

46 אני ה' לא שניתי

G-d says He has not changed, the basis for saying creation makes no change in Him.

מלאכי ג':ו' Malachi 3:6

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא קִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלאכי ג', ו.

PARAGRAPH 9

47 דהיינו באמצעות הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע

Or HaTorah adds that the source creating this level is G-dliness through the tzimtzum and the "vacated space," called enclothement in the ten Sefiros.

KEHOT'S NOTE

"ובחי" מקור המהווה בחי' זו הוא אלקותו ית' על ידי צמצום ומקום פנוי,
ונקי' התלבשות בעשר ספירות" אוה"ת בראשית כרך ב, רנה, ב.

48 אלהים חיים ומלך עולם

Yirmeyahu calls G-d "the living G-d and eternal King," the level of G-d as sovereign over the worlds.

ירמיהו י"ז:Jeremiah 10:10

וְה' אֱלֹקִים אֱמֶת הוּא־אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקֶּצֶף תִּרְעַשׂ הָאָרֶץ
וְלֹא־יָכֻלוּ גוֹיִם וְעָמוֹ:

But the L-RD G-d is the true G-d, He is the living G-d, and the everlasting King; At His wrath the earth trembleth, And the nations are not able to abide His indignation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 מלכותך מלכות כל עולמים

David says G-d's kingship is over all worlds; the Alter Rebbe teaches that all worlds come from this level of kingship.

תהילים קמ"ה:יג Psalms 145:13

מְלֻכּוֹתֶךָ מְלֻכּוֹת כָּל־עַלְמִים וּמִמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

לית מחשבה תפיסא ביה

Or HaTorah adds that "no thought can grasp Him" is true even of supernal Chochmah.

KEHOT'S NOTE

אפילו חכמה עילאה — אוה"ת וירא כרך ד תשמ, א.

51 לית מחשבה תפיסא ביה

Eliyahu's prayer in the introduction to Tikkunei Zohar says that no thought can grasp G-d at all.

תקוני זוהר י"ז א:י"ב Tikkunei Zohar 17a:10-12

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה
תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר
ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין.
ובהון אתכסיאת (ניא אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון
ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין
עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

52 מקרב איש ולב עמוק

The verse speaks of the inward part of man and a deep heart; here it names the inner point of the heart where G-d is reached.

תהילים ס"ד:ז' Psalms 64:7

יִחַשְׁפוּ־עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מְחַפֵּשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֵמֶק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 10

53 ממעמקים קראתיך

"Out of the depths I have called You": the Alter Rebbe reads the depths as the depth of the heart, where the desire of the heart arises.

תהילים ק"א:13 Psalms 130:1

שִׁיר הַמַּעֲלֹת מִמַּעַמְקִים קִרְאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קל, א.

54 אם ישים אליו לבו

Iyov speaks of setting one's heart to G-d; here it means turning one's heart to contemplate that no thought can grasp Him.

איוב ל"ד:14 Job 34:14

אִם־יִשֶּׁם אֱלֹוֹ לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹוֹ יֶאֱסֹף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

איוב לד, יד.

55

אל חיק אביה

Tanya's account of the soul's expiry in longing through contemplating G-d's greatness, the same movement described here.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים נ"ו:60: Tanya, Likkutei Amarim 50:60: ... "ואם רץ לבך - שוב לאחור", פירוש "ואם רץ לבך" - היא תשוקת הנפש שכלב בחלל הימני, כשמתגברת ומתלהבת ומתלהטת במאד מאד עד כלות הנפש ממש, להשתפך אל חיק אביה חיי החיים ברוך הוא, ולצאת ממאסרה בגוף הגופני ונשמי לדבקה בו יתברך - אזי, זאת ישיב אל לבו: מאמר רבותינו זכרונם לברכה, כי "על כרחוק אתה חיי בגוף הזה להחיותו, כדי להמשיך חיים עליונים מחיי החיים ברוך הוא למטה, על ידי תורת חיים, ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פ"נ. לקמן סז, א. ושי"נ.

56

לצאת . . ולהשתפך אל חיק אביה

Tanya describes the love like flames of fire that comes from contemplating that everything is as nothing before G-d, rising like a flame that wants to leave its wick, until the soul expires in longing.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים נ"ו:60: Tanya, Likkutei Amarim 50:60: ... "ואם רץ לבך - שוב לאחור", פירוש "ואם רץ לבך" - היא תשוקת הנפש שכלב בחלל הימני, כשמתגברת ומתלהבת ומתלהטת במאד מאד עד כלות הנפש ממש, להשתפך אל חיק אביה חיי החיים ברוך הוא, ולצאת ממאסרה בגוף הגופני ונשמי לדבקה בו יתברך - אזי, זאת ישיב אל לבו: מאמר רבותינו זכרונם לברכה, כי "על כרחוק אתה חיי בגוף הזה להחיותו, כדי להמשיך חיים עליונים מחיי החיים ברוך הוא למטה, על ידי תורת חיים, ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פ"נ. לקמן לה, ב.

57

בחי רעויד נמשך מהתבוננות זו עצמה

Or HaTorah explains that the soul reaches the desire of the heart, the will above intellect, in this world specifically through the mitzvos, which are G-d's will.

KEHOT'S NOTE

"הטעם שדווקא בעוה"ז תגיע לבחי רעויד שהו"ע הרצון שלמעלה מהשכל, נתבאר בד"ה מי מנה [לקו"ת בלק סז, ד] שהוא ע"י המצות שהם רצו"ע" - אוה"ת וישב (כרך ה) תתצ, ב ע"ש.

PARAGRAPH 11

58

והנה בזמן שהיה בהמ"ק קיים

There this passage is quoted word for word, and "land of desire" is explained as the delight and inner will, the soul's wish to be wholly consumed in G-d.

KEHOT'S NOTE

קטע מכאן מובא בלקו"ת נשא כד, ב. ע"ש.

59

דלכא — מגילוי

Or HaTorah reads "and revelation" instead of "from the revelation."

KEHOT'S NOTE

באוה"ת יתרו שם: וגילוי.

60

בהיכל קדשי קדשים

Or HaTorah explains the Holy of Holies from Tanya chapters 51-52, as like the soul's life revealed in the brain and spreading from there to all the limbs, and refers to its explanation of "Holy of Holies" as a level above even the light that encompasses all worlds.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת יתרו שם: "וענין היכל קה"ק מבואר בתניא פרק נ"א ונ"ב שהוא עד"מ התגלות החיות מהנשמה במוחין שבראש ששם גילוי כללות החיות וממנו נמשך לכל הרמ"ח אברים כו', ועמ"ש ע"פ שבת שבתון בפ"י קדש הקדשים שהוא ענין מה שלמעלה גם מסוכ"ע כו" ע"ש בארוכה עפ"י כהארז"ל.

61

כמ"ש בתניא

Tanya explains the revelation of the Shechinah in the Holy of Holies by the analogy of the soul's life being revealed in the brain, from where it spreads to the whole body.

KEHOT'S NOTE

פרק נב. בכרך 1118 ובכרך 633: בלק"א. בלקו"ת נשא כד, ב מעתיק הלשון מכאן "בסש"ב". "היינו כמ"ש בתניא בענין גילוי השכינה המשל מהתלבשות כללות חיות הנפש במוחי, וכך הוא עתה בחי התלמוד כמארז"ל משחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה. והיכל ק"ק הוא כחב"ד דבריא"ה — אוה"ת בראשית כרך ב ע' רנו סע"א ע"ש בארוכה איך זה שייך לארץ חפץ.

62

כי תהיו לי ארץ חפץ

Malachi says the nations will call Israel fortunate, "for you shall be a land of desire"; the Alter Rebbe reads it as Israel becoming a place of G-d's delight through nullifying their will to His.

Malachi 3:12: מלאכי ג: י"ב

ואשרו אתכם כל־הגוים כִּי־תִהְיוּ אֶתָּם אֶרֶץ חֶפֶץ אֲמַר ה' צְבָאוֹת:

And all nations shall call you happy; For ye shall be a delightful land, Saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלאכי ג, יב.

63

ובקשתם משם את ה' אלקיך

Moshe foretells that from exile Israel will seek G-d and find Him; the Alter Rebbe stresses "from there," from the depths of the exile itself.

Deuteronomy 4:29: דברים ד: כ"ט

ובקשתם משם את־ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצֵּאתָ כִּי תִדְרֹשְׁנוּ בְּכָל־לִבְכֶּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

דברים ד, כט. ראה לקמן פ, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרג. אוה"ת פי חקת ע' תשצח מציין לכאן.

64 ואתה מחי את כולם

The Levites' prayer says G-d gives life to all things, the basis for saying that even what opposes His will lives from His will.

Nehemiah 9:6 ט' נחמיה

אתה-הוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה הימים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לה משתחווים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

נחמ"ט, ו.

65 כמה ארך אפים לפניו

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

אבות ה, ב.

66 כמה ארך אפים לפניו

The Mishnah counts ten generations from Adam to Noah to show how patient G-d is; the Alter Rebbe makes patience the channel through which life-force reaches those who oppose His will.

Pirkei Avot 5:2 ה'ב' אבות

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם:

[There were] ten generations from Adam to Noah, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until He brought upon them the waters of the flood. [There were] ten generations from Noah to Abraham, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until Abraham, came and received the reward of all of them.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

67 בזמן שהי' בהמ"ק . . רעותא דלבא

The Tzemach Tzedek adds that the desire of the heart is the will above intellect, as explained in the maamar Mi Manah Afar Yaakov.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת פי ראה ע' תשצט מוסיף ע"ז כ"ק אדמו"ר הצ"צ: פי' רעיו"ד בדי"ה מי מנה עפר יעקב שהוא הרצון שלמעלה מהשכל" עכ"ל. ראה באוה"ת בראשית כרך ה תתצט, ב. יתרו ע' תתקנ.

PARAGRAPH 12

68 אם לעוברי רצונו כך

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

סוף מכות.

69 אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה

At the end of Makkos Rabbi Akiva reasons that if G-d is so good to those who transgress His will, how much more to those who do it; the Alter Rebbe applies the reasoning to the supernal will.

Makkot 24b:1-2 א'ב' כ"ד ב' מכות

באש, ולא נבכה? אמר להן: לכה אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כה, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שקתוב בו "והיה הקרב יומת", ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבכה?!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

70 כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך

The end of Moshe's promise: you will find G-d when you seek Him with all your heart and soul, which the Alter Rebbe reads as the complete turning of the heart.

Deuteronomy 4:29 ט"ט ד' דברים

ובקשתם משם את-ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל-לבבך ובכל-נפשך:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

דברים ד, כט.

PARAGRAPH 14

71 וחס הוא אבי כנען

The verse naming Cham as the father of Canaan, reread here as the heat of fiery love giving birth to the holy merchant.

Genesis 9:18 ט"ח בראשית

ויהיו בני-נח היצאים מן-התבה שם חם וחס ויפת וחס הוא אבי כנען:

And the sons of Noah, that went forth from the ark, were Shem, and Ham, and Japheth; and Ham is the father of Canaan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית ט, יח.

72 בזקף גדול

There "zakef gadol" is explained as Malchus when it rises upward, becoming Keser, like the word ani, "I," whose let-

ters form ayin, “nothing.”

KEHOT'S NOTE

ראה לעיל יג, ב בענין זקף גדול, “דהיינו כשהיא מתעלית למעלה.” קטע מכאן מובא באוה”ת פ’ ואתחנן ע’ קכט ע”ש.

73 טעמה כי טוב סחרה

The woman of valour perceives that her merchandise is good; the Alter Rebbe uses it for the soul’s profitable trade.

משלי ל”א:18 Proverbs 31:18

טעמה כ”טוב סחרה לא־יִקְבֶּה בַּלַּיְלָה נֶרָה:

She perceiveth that her merchandise is good; Her lamp goeth not out by night.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי לא, יח.

PARAGRAPH 15

74 קרוב ה' לכל קוראיו

G-d is near to all who call Him in truth; the Alter Rebbe reads “in truth” as from the true point of the heart.

תהילים קמ”ח:18 Psalms 145:18

קרוב ה' לְכָל־קֹרְאָיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאָהוּ בְאֵמֶת:

The L-RD is nigh unto all them that call upon Him, To all that call upon Him in truth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קמה, יח.

75 דגנבא אפום מחתרתא

The Gemara (in Ein Yaakov’s reading) says a thief at the mouth of his tunnel calls on G-d, showing belief that does not reach the heart.

ברכות ס”ג 63a Berakhot 63a

KEHOT'S NOTE

ברכות סג, א (ע”פ גירסת עין יעקב).

76 שפת אמת תכון לעד

The lip of truth endures forever; here, a call from the depth of the heart has lasting effect.

משלי י”ב:19 Proverbs 12:19

שִׁפְת־אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְעַד־אֲרִיזָה לְשׁוֹן שָׁקֶר:

The lip of truth shall be established for ever; But a lying tongue is but for a moment.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי יב, יט.

PARAGRAPH 16

77 הקל קול יעקב

Yitzchak says the voice is Yaakov’s; the Zohar reads the

two spellings of kol as an unheard and a heard voice.

בראשית כ”ז:22 Genesis 27:22

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמָּשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הִקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדִים יָדֵי עֶשָׂו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: ‘The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau.’

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית כז, כב.

78 כמ”ש בוהר הקדוש

Or HaTorah lists the places in the Zohar where the two spellings of kol are discussed.

KEHOT'S NOTE

באוה”ת וישב כרך ה תתצד, ב מציין עיין ח”א ד”ן ע”ב ל”ב א ויצא קנ”א סע”א וישלח קע”א ע”א . . ויגש רי, א. תורת שמואל מצה זו תר”מ סעי’ כ ואילך.

79 הקדוש

Manuscript 633 lacks the word “holy.”

KEHOT'S NOTE

בבז”ק 633 ליתא ת”י זה.

80 יעקב הוא יי עקב

There the Alter Rebbe discusses how a great light is drawn down even into physical Asiyah through Yitzchak’s blessing, which Yaakov took “with deceit,” the same verse this maamar reads as the holy merchant.

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל כא, א.

81 ביו”ד נברא עוה”ב

The Gemara says this world was created with the letter hei and the World to Come with the yud.

מנחות כ”ט ב:י”ג-יד”ד Menachot 29b:13-14

מפני מה נברא העולם הבא ביו”ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס”ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

KEHOT'S NOTE

מנחות כט, ב.

82 ויעקב הוא מבריה מן הקצה אל הקצה

The Zohar compares Yaakov to the central bar of the Mishkan, which ran from end to end.

זוהר III, 186a זח”ג קפו, א

KEHOT'S NOTE

זח”ג קפו, א. ראה זח”ב קעה, ב.

83 עקב ורגל . . ראש ורגל

The passage from “heel and foot” to “head and foot” is

missing in manuscript 633.

KEHOT'S NOTE

הקטע עד שו"ה בחינת — ראש ורגל ליתא בבוך 633.

84 ועמדו רגליו ביום ההוא
The prophet speaks of G-d's feet standing on the Mount of Olives, "feet" above as well as below.

Zechariah 14:4 ד"ד זכריה

ועמדו רגליו ביום ההוא על-ההר היותם אשר על-פני ירושלם מקדם
ונבקע הר היותם מחציו מזרחה וקמה גיא גדולה מאד ומש חצי ההר
צפונה וחציו-נגבה:

And His feet shall stand in that day upon the mount of Olives, Which is before Jerusalem on the east, And the mount of Olives shall cleft in the midst thereof Toward the east and toward the west, So that there shall be a very great valley; And half of the mountain shall remove toward the north, And half of it toward the south.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

זכריה יד, ד.

85 והארץ הדום רגלי
G-d calls the earth His footstool, the lowest "level" of His presence.

ישעיהו ס"ו:א: Isaiah 66:1

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הים רגלי איוה בית אשר תבנוילי
ואיוה מקום מנוחת:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישעיי סו, א.

86 ומקום רגלי אכבד
G-d says He will glorify the place of His feet, the Temple, the "foot" of the divine presence.

ישעיהו ס"ג:י"ג: Isaiah 60:13

כבוד הלכנו אליה יבוא ברוש תדהר ותאשור יחדו לפאר מקום מקדשי
ומקום רגלי אכבד:

The glory of Lebanon shall come unto thee, The cypress, the plane-tree and the larch together; To beautify the place of My sanctuary, And I will make the place of My feet glorious.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישעיי ס, יג.

87 הנה בחיי יעקב . . בכל עולם ועולם לפי ערכו
The note says a passage from here is quoted in Or HaTorah.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת פ' כי תצא ע' תתעו מביא קטע מכאן.

88 ויעקב . . בכל עולם ועולם לפי ערכו

The Tzemach Tzedek suggests that Yaakov belongs even above Atzilus, and that "each world" also includes Beriah, Yetzirah and Asiyah.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת וישב (כרך ה) תתצה, א: ומש"ר בכל עולם ועולם לפי ערכו י"ל
דהיינו שבחיי יעקב שייך גם למעלה מאצי . . וגם בפ"י בכל עולם לפי ערכו
היינו גם בב"ע.

PARAGRAPH 18

89 דרוח אמשך רוח

Kehot's note points to Zohar II, 162b for these words.

Zohar II, 162b זח"ב קסב,

KEHOT'S NOTE

זח"ב קסב, ב.

PARAGRAPH 19

90 ואשים דברי בפיו

G-d says He has put His words in the prophet's mouth; here, G-d's words literally speak through one who is nullified to Him.

ישעיהו נ"א:ט"ז: Isaiah 51:16

ואשים דברי בפיו ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר
לציון עמי-אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישעיי נא, טז. ראה אוה"ת וישב כרך ה תתצו, ב.

91 דבר ה' זו הלכה

The Gemara says "the word of G-d" means halachah.

Shabbat 138b:11-12 שבת קל"ח ב: י"א-י"ב

"דבר ה'" — זו הלכה, "דבר ה'" — זה הקץ, "דבר ה'" — זו נבואה. ומאי
י"שוטטו לבקש את דבר ה'"? אפרו: עתידה אשה שתטול כפר של
תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם
טהורה היא, ואין מבין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

שבת קלח, ב.

92 בי מלכים ימלוכו

Wisdom, understood as the Torah, says kings reign through it.

משלי ח:ט"ו: Proverbs 8:15

בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחקקו צדק:

By me kings reign, And princes decree justice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי ח, טו.

93

מאן מלכי רבנן

The Gemara identifies the Rabbis as the kings.

Gittin 62a:14 גיטין ס"ב א: י"ד

רב הונא ורב חסדא הוו יתבי. חליף ואזיל גניבא, אמר לקה חד לחבריה: ניקום מקמייה, דבר אוריין הוא. אמר לו: ומקמי פלגא ניקום! אדהכי אתא איהו לגבייהו, אמר להו: שלמא עליכו מלכי, שלמא עליכו מלכי! אמרו לקה: מנא לך דרבנן איקרו מלכים? אמר להו: דכתיב: "בני מלכים ימלוכו וגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ע"פ גיטין סב, א. ראה אוה"ת ויקרא ע' רנו. סה"מ תרכ"ז ע' רעא. בלקוי"ש חיי"ט ע' 401 הערה 18. לקוי"ש חל"ו ע' 99.

94

ומתניתא מלכתא

There the Alter Rebbe explains why the Mishnah is likened to a queen, through the Sages' teaching that the sixty queens of Shir HaShirim are the sixty tractates.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן מט, ב.

95

דבר המלך הוא השלטון

Koheles says the word of a king is sovereign; here, the scholar's ruling in Torah.

Ecclesiastes 8:4:ד' ח: קהלת

באשר דבר-מלך שלטון ומי יאמר-לו מה-תעשה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96

כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו

The note says this line is quoted in Likkutei Sichos, which compares it to Tanya chapter 23.

KEHOT'S NOTE

מובא בלקוי"ש חט"ו ע' 315 ומציין שם בהערה 38 "ולהעיר מתניא פכ"ג". וראה גם לקוי"ש חיי"ט ע' 401. וראה בד"ה שלום רב תשלי"ח בסופו.

PARAGRAPH 20

97

ומגורי... לשון יראה

The Zohar reads megurei in this verse as fear.

Zohar I, 180a קפ, ח"א

KEHOT'S NOTE

זח"א קפ, א.

98

והבי' הוא לשון אוצר

The Rebbe explains that the two meanings are based on the Maggid of Mezritch's Or Torah.

Proverbs 10:5:ה' י: משלי

אגר בקיץ בן משכיל נרדם בקציר בן מביש:

A wise son gathereth in summer; but a son that doeth shamefully sleepeth in harvest.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בד"ה שלום רב תשלי"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רו) שבי' פירושים אלו מיוסדים על מ"ש הה"מ באו"ת (זו, ב) שמגורי אביו היא יראת אביו שבשמים, ובהמשך הענין שם (יח, סע"א) מגורי לי' אסיפה וכניסה כמו אוגר בקיץ (לי' הכתוב — משלי י, ה).

99

מגורה מלאה פירות

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

פסחים ד, רע"ב. וש"נ.

100

מגורה מלאה פירות

The Gemara speaks of a granary full of produce, showing megurah as a storehouse.

Pesachim 4b:1-2 ב' א-ב: פסחים

לאו משום דחזקתו בדוק, דקסבר: הכל חברים הם אצל בדיקת חמץ. דתנא: חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות, אפילו הן בני יומן — הרי הן בחזקת מתוקנים. וממאי? דילמא שאני הכא, משום דקאמרי הני. אטו אמירה דהני מידי מששא אית בקה?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

101

יראת ה' היא אוצר

The fear of G-d is His treasure, the verse that joins the two meanings of megurei.

Isaiah 33:6:ר"ג: ישעיהו

והיה אמונת עתיד חסן ישועת חכמת ודעת יראת ה' היא אוצר:

And the stability of thy times shall be a hoard of salvation—wisdom and knowledge, And the fear of the L-RD which is His treasure.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י לג, ו.

PARAGRAPH 21

102

דבריו רז"ל אוצר של יראת שמים

The Gemara says G-d has in His treasury only a storehouse of the fear of Heaven.

Berakhot 33b:24 ד"ב: ברכות

אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי: אין לו להקדוש ברוך הוא כבית גגויו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר "יראת ה' היא אוצר".

Is, then, the fear of Heaven a small thing? Lo, R. Hannina has said in the name of R. Simeon b. Johai : The Holy One, blessed be He, has in His treasury nothing but the store of heavenly fear; as it is said, "And the fear of the L-rd which is His treasure" (Is. xxxiii. 6) !

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות לג, ב.

103

ובחי' חכמה עילאה נק' אביו

The Rebbe notes that Torah Ohr says "called his father," not "called father," hinting that supernal Chochmah is

Yaakov's own father.

KEHOT'S NOTE

"י"ל דבלשון התו"א ד"ח"ע נק' אביו" (ולא "נק' אב") — מרומז גם שח"ע נק' "אביו" דיעקב. (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רז בהערה 104).

PARAGRAPH 22

104

ה' אחד

The Shema's declaration that G-d is One, which the lower unity reveals in the world itself.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֱלֹהִים הָאֶחָד: Havayah אֱלֹהֵינוּ Havayah אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105

ומלך במשפט יעמיד ארץ

A king sustains the land through justice, a verse about Malchus as the world's support.

Proverbs 29:4 משלי כ"ט:ד

מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמוֹת יִהְיֶה סֶסֶה:

The king by justice establisheth the land; but he that exacteth gifts overthroweth it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי כט, ד.

106

והוכן בחסד כסא

The throne, Malchus, is established through kindness.

Isaiah 16:5 ישעיהו ט"ז:ה

וְהוֹכֵן בַּחֶסֶד כִּסֵּא וְיָשֵׁב עָלָיו בְּאַמֶּת בְּאֶהֱלָ דָּוִד שֹׁפֵט וְדֹרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמִהָרָה צִדִּיק:

And a throne is established through mercy, And there sitteth thereon in truth, in the tent of David, One that judgeth, and seeketh justice, and is ready in righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י טז, ה.

107

עולם חסד יבנה

The world is built on kindness, the basis for saying that the mitzvos, rooted in Chesed, sustain it.

Psalms 89:3 תהילים פ"ט:ג

כִּי־אֶמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שָׁמַיִם תִּכֵּן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים פט, ג.

108

שהיא שקולה כנגד כל המצות

The Gemara says charity is equal to all the other mitzvos.

Bava Batra 9a:12 בבא בתרא ט"א:י"ב

אמר רב אסי: לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישיית השקל בשנה, שנאמר: "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישיית השקל

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען

בשנה לעבדת בית אֱלֹהֵינוּ. ואמר רב אסי: שקולה צדקה כנגד כל המצות, שנאמר: "והעמדנו עלינו מצות וגו'" – "מצוה" אין קתיב כאן, אלא "מצות".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

109

מצות הצדקה . . שהיא שקולה כנגד כל המצות כמ"ש בתניא

Tanya explains that charity is called simply "the mitzvah" and equals all the mitzvos, because through giving one's earnings the whole animal soul is raised to G-d.

KEHOT'S NOTE

בלקו"א פרק לו. בבוך 633 (יב, ב) ובבוך 1118 נוסף בסיום המאמר: "ובפרט בצדקה שעושים עם אה"ק ממש שהוא שער השמים ומכוונת כנגד ארץ כנען העליונה כמו שאה"כ כעיר שחברה לה יחדיו וד"ל".

והנה אנחנו מאלמים אלמים כו'

“And Behold, We Were Binding Sheaves”

Refining the scattered sparks of the shattered vessels takes two stages: the brothers' work from below, which binds the fragments into one and nullifies them before G-d, and Yosef's light from above, which completes their inclusion in G-dliness.

THE MAAMAR IN BRIEF

The maamar reads Yosef's dream of the sheaves through the Kabbalah of the shattering of the vessels. The vessels of Tohu broke into fragments, and the light left them, like letters of a word pulled apart. Their fragments became the multiplicity of souls, angels and divine sparks, more divided the lower they fell. The 288 sparks of Atzilus have splintered into countless fragments in Asiyah, which is why the exile is so long. The Jewish people's task is to reunite them in G-d's oneness, “one nation in the land.” The brothers' binding of sheaves is this first refinement: they gather scattered sparks and raise them as mayin nukvin into Malchus of Atzilus, in a self-nullification so complete that it is “mute” (illem, echoing alumim), like a fetus in the womb. This is still only the lower unity. A second refinement, mayin duchrin from the Name Mah through Chochmah, must come from above, and that is Yosef, rooted in Yesod of Atzilus. The bowing of the sheaves is the brothers' self-nullification that draws his light down, while Yaakov's bowing drew encompassing light to Yosef. The brothers hated him because they mistook their root in Z'eir Anpin for their actual level in Beriah.

OUTLINE

1 The shattering as separation

¶1-5

The kings of Tohu fall; shattering means fragmentation, like letters pulled apart, and it produces the multiplicity of creation, greater the lower it falls.

2 The river that divides

¶6-11

The river of Eden stays one in Atzilus and divides from Beriah down; angels, souls and the 288 sparks multiply at every level.

3 Why the exile is so long

¶12

The 288 sparks of Atzilus have broken into countless fragments below, so their refinement takes a very long time.

4 Making the many one

¶13–16

“You made them all with wisdom”: Chochmah reunites the fragments, and Israel makes oneness even in the lowest world.

5 Binding sheaves: the first refinement

¶17–22

The brothers raise sparks as mayin nukvin into Malchus of Atzilus; such self-nullification is “mute,” like a fetus in the womb.

6 The second refinement from above

¶23–27

Mayin duchrin, the Name Mah through Chochmah, must complete the refinement, as G-d-given love and awe complete human love and awe; this is Yosef’s level.

7 The sheaves bow

¶28–33

Yosef shares the first refinement but alone brings the second; bowing is both self-nullification and drawing down, which explains both dreams.

8 The brothers’ mistake

¶34–35

The brothers thought their root in Z’eir Anpin made them Yosef’s equals, but they stand in Beriah, and he in Yesod of Atzilus.

KEY CONCEPTS

The shattering of the vessels שבירת הכלים

The breaking of the vessels of Tohu, understood here as their separation into many fragments, from which the multiplicity of creation comes.

The 288 sparks רפ"ח ניצוצין

The sparks of light that fell with the broken vessels, counted as 288 in Atzilus and splintered into countless fragments below.

Refinement בירור

Extracting holy sparks from the lower worlds and raising them back to G-dliness, done in two stages.

Mayin nukvin (feminine waters) מייין נוקבין

The arousal and ascent from below; here the refined sparks raised in self-nullification into Malchus of Atzilus.

Mayin duchrin (masculine waters) מייין דוכרין

The flow from above that answers the ascent, the light of the Name Mah through Chochmah; here Yosef’s level.

Gestation עיבור

The state of total absorption in one’s source, without independent existence or the power to give, like a fetus; the state of the rising sparks.

The lower and higher unity יחודא תתאה ויחודא עילאה

The lower unity is a creature’s self-nullification; the higher is true unity with G-d, into which the lower must be absorbed.

SECTION 1 • 11-5

The shattering as separation

1 והנה אנחנו מאלמים אלמים^{1,2} כו'. כתיב אלה המלכים אשר מלכו³ כו' שהן ז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבחה"כ⁴ למטה לשם ב"ן דאצי" מקור דבי"ע ומשם ירדו בבי"ע וזהו ענין מיתת המלכים כידוע.⁵

“And behold, we were binding sheaves,” etc.. It is written, “These are the kings who reigned,” etc.: these are the seven primordial kings of Tohu, who fell in the shattering of the vessels down to the Name Ban of Atzilus, the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and from there they descended into Beriah, Yetzirah and Asiyah. This is the matter of “the death of the kings,” as is known.

The maamar opens with Yosef's first dream, in which he and his brothers bind sheaves in the field, and immediately turns to the list of Edomite kings who “reigned and died”, which the Kabbalah reads as the seven kings of Tohu, the primordial world whose vessels could not hold their light and shattered. Their fall was to the Name Ban (the feminine, receiving aspect, identified with Malchus) of Atzilus, the source from which the three lower worlds of Beriah, Yetzirah and Asiyah draw, and from there they descended into those worlds; this descent is what the Kabbalah calls “the death of the kings.”

2 והנה בשבחה"כ נפלו כמה בחי' דהיינו הן בחי' נשמות והן בחי' מלאכים והן בחי' כחות אלקיים עצמם כולם נשברו ונפלו למטה בבי"ע והכחות אלקים נפילתן היינו שירדו להחיות בי"ע כו'.

Now, in the shattering of the vessels a number of levels fell: namely, the level of souls, the level of angels, and the level of the G-dly powers themselves. All of them were shattered and fell down into Beriah, Yetzirah and Asiyah; and the fall of the G-dly powers means that they descended to give life to Beriah, Yetzirah and Asiyah, and so on.

Three kinds of things fell in the shattering: the roots of souls, the roots of angels, and G-dly powers themselves. For the G-dly powers, “falling” does not mean they became unholy; it means they came down to be the life-force of the lower worlds.

ופי' וענין השבירה של הכלים ושל הנצוצות כו'. הוא ענין התפרדותן לחלקים רבים כמו עדי"מ תיבת ברוך כשאותיותי' מצורפות בתיבה זו מתלבש בהן השכלה שהוא ענין הברכה⁶

The explanation and meaning of the shattering of the vessels and of the sparks is that they separated into many pieces. By way of analogy: the word ברוך (“blessed”): when its letters are joined together in this word, an idea is enfolded in them, namely the idea of blessing;

The Alter Rebbe now defines what “shattering” means: not destruction but separation into many pieces. His analogy is the Hebrew word ברוך (“blessed”): as long as its letters stand together, they carry the idea of blessing.

אבל כשיתפרדו הדי' אותיות אלו זמ"ז להיות הבי"ת בפ"ע וכן הרי"ש וכו' אזי לא ימצא בהן התלבשות השכלה זאת כלל.⁷

but when these four letters separate from one another, so that the ב stands by itself, and likewise the ר, and so on, then this en clothed idea will not be found in them at all.

Once the four letters are pulled apart, each letter on its own no longer carries that idea at all. So too, when the vessels fell apart, the light they had held could no longer rest in them.

3 ועד"ז הוא שבה"כ דתהו שנתפרדו הכלים לחלקים רבים מפורדים זמ"ז עד שנסתלק מהם האור שהי' מתלבש בתוכן קודם פירוד זה.

In the same way is the shattering of the vessels of Tohu: the vessels separated into many pieces, divided from one another, until the light that had been en clothed within them before this separation departed from them.

The analogy is applied: the vessels of Tohu broke into many separate pieces, and because they were no longer a whole, the light that had filled them withdrew.

ומצד זה ירדו במדרגה בבחי' ב"ע ונתהוו מזה עולמות הנפרדים ברואים רבים מינים ממינים שונים כמ"ש היש מספר⁸ כו'.

Because of this they descended in level to the plane of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and from this came into being the worlds of separation: many creatures, species upon species of different kinds, as it is written, "Is there any number [to His troops]," etc..

Having lost their light, the fragments sank to the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and out of them came the "worlds of separation": a vast multitude of distinct creatures and species. The verse "Is there any number to His troops?" expresses that countless multitude.

4 והנה עצמות המאציל ב"ה הוא יחיד ומיוחד בתכלית היחוד כנודע ולזאת כדי שיתהוו בחי' הנבראים

Now, the Essence of the Emanator, blessed be He, is singular and unique in the ultimate unity, as is known. Therefore, in order that created beings should come into being,

G-d's own Essence, here called "the Emanator," is absolutely one. That raises the question of how many separate creatures could ever come from Him.

שהם בבחי' רבוי גדול ובבחי' פירוד שהם בחי' יש ודבר בפ"ע שזהו ממש המנגד אל אמתות אחדותו ב"ה שאין עוד מלבדו.⁹

which are in a state of great multiplicity and in a state of separateness, that is, in the state of something, an entity in its own right, which is the very opposite of the truth of His unity, blessed be He, that "there is nothing else besides Him",

Created beings are many and each feels itself a separate "something" in its own right. That is the very opposite of the truth of G-d's unity, expressed in the verse "there is nothing else besides Him."

הוצרך להיות ע"י שבה"כ שמחמת שנתפרדו לחלקים קטנים רבים מאד ע"י נעשה בחי' הרבוי של הנבראים וגם ע"י פירוד זה נעשה כל נברא מהות בפ"ע שכל מלאך מובדל מחבירו כו'.

it had to come about through the shattering of the vessels: because they separated into very many small pieces, the multiplicity of created beings came about through this; and also through this separation each creature became an entity of its own, so that each angel is set apart from its fellow, and so on.

The answer is that it had to come through the shattering. Because the vessels broke into countless small pieces, creation became many, and because the pieces were separated, each creature became its own distinct entity, so that even each angel is distinct from every other.

5 והנה כאשר ירדו הכלים והנצוצות מאת פניו ית' לפי גודל הירידה כך נעשה בהם הפירוד והרבוי.

Now, when the vessels and the sparks descended from before Him, may He be blessed, the separateness and multiplicity that came about in them was according to the extent of the descent.

The degree of separateness depends on how far down the fragments fell: the further from G-d, the more fragmented and multiplied.

וכל שעדיין לא ירדו כ"כ אזי לא הי' הפירוד כ"כ כי כל הקרוב קרוב יותר אליו ית' יש בו יותר

Whatever had not yet descended so far did not have as much separateness, for whatever is closer to Him, may He be blessed, has more

Fragments that did not fall so far are less divided, because closeness to G-d brings more self-nullification and oneness.

הבטול והאחדות וכל שנתרחקו יותר אזי נעשה בהן יותר הפירוד והרבוז ונמצא כשנפלו למטה בעשייה נעשה הפירוד והרבוז ביותר.

self-nullification and oneness; and the further they became distant, the more separateness and multiplicity came about in them. It follows that when they fell down into Asiyah, the separateness and multiplicity became greatest of all.

The further something is from G-d, the more it is divided and multiplied. So in Asiyah, the lowest world, fragmentation and multiplicity are at their greatest.

SECTION 2 • 16-11

The river that divides

6 וז"ש ונהר יוצא מעדן¹⁰ להשקות את הגן ומשם יפרד כו' שהנהר הנמשך מעדן שהוא חכ' דאצילות

This is what is written, "And a river goes out of Eden to water the garden, and from there it divides," etc.. The river that is drawn from Eden, which is Chochmah of Atzilus,

The verse "A river goes out of Eden to water the garden, and from there it divides" illustrates the rule. The river flowing from Eden is Chochmah of Atzilus, the divine wisdom that is the source of the flow.

בהיותה נמשכת והולכת דרך כל עולם האצ"י עד הגן הוא בחי' מל' דאצילות הוא הכל נהר אחד עדיין מושלל מגדר ההתחלקות בתכלי'.

as it is drawn and travels through the whole World of Atzilus until [it reaches] the garden, which is the level of Malchus of Atzilus, is all one river, still entirely beyond the bounds of division.

As long as the river flows through Atzilus down to the "garden," which is Malchus of Atzilus, it is still one undivided river.

כי באצ"י איהו וגרמוהי חד שהן בבחי' ביטול אמיתי למאצילן ומיוחדין עמו בתכלית היחוד שהוא הפוך הפירוד והרבוז כו'.

For in Atzilus "He and His causations are one": they are in a state of true self-nullification to the One who emanates them, and are united with Him in the ultimate unity, which is the opposite of separateness and multiplicity, and so on.

The reason is that in Atzilus the Sefiros are one with G-d, as the Zohar's phrase "He and His causations are one" says. They are wholly nullified to Him and united with Him, the opposite of separateness.

7 וכיון שמגיע הנהר בראש הבריאה אזי כתיב ומשם יפרד והיה לדי ראשים. ואף שלא נתוסף בו מים עכ"ז נתפרד והיו לדי חלקים.

And once the river reaches the head of Beriah, then it is written, "and from there it divides and becomes four heads". Although no water was added to it, it nevertheless divided and became four parts.

When the river reaches the top of Beriah, the first world of separate existence, the verse says "from there it divides and becomes four heads." Nothing was added to it, yet it became four: the division comes from the lower world, not from the river itself.

והן די מחנות שכינה פני ארי' אל הימין פני שור¹¹ כו'. אך הם חלקים כוללים עדיין שכל חלק מהם כולל כמה פרטים רבים.

These are the four camps of the Shechinah: "the face of a lion on the right, the face of an ox," etc.. But these are still general parts, each of which includes many particulars.

The four heads are the four camps of the Shechinah, the four faces of Ezekiel's chariot (lion, ox, eagle and man). But these are still broad divisions, each containing many details.

8 ובירידת המדרגה עוד נתחלק מבחי' מיכאל שהוא בחי' פני אריה לקפ"ו אלף בחינות מחולקות שהן מחנה מיכאל.

And as the level descends further, the level of Michael, which is the level of the face of the lion, divided into 186,000 separate aspects, which are the camp of Michael.

As the flow descends further, each general camp divides again: Michael, the face of the lion, becomes 186,000 separate aspects, the angels of his camp.

וכן מבחי' גבריאל שהוא בחי' פני שור נתחלק לחלקים רבים שהם כל פרטי המלאכים דמחנה גבריאל כו' וכ"ז הוא עדיין בעולם הבריאה וביצירה מתחלק עוד לפרטים יותר שהן הרוחות דיצירה.

So too the level of Gavriel, which is the level of the face of the ox, divided into many parts, which are all the individual angels of the camp of Gavriel, and so on. All this is still in the World of Beriah; in Yetzirah it divides further into more particulars, which are the ruchos of Yetzirah.

Gavriel, the face of the ox, likewise divides into all the individual angels of his camp. That is still in Beriah; in Yetzirah the division grows finer still, into the ruchos (spirits) of Yetzirah.

ובעשיה מתחלק עוד לחלקים רבים ביותר שהם הנפשות דעשיה והכל הוא מבחי' שבה"כ שמתפררים בפירור אחר פירור ורבו אחר רבו כנ"ל.

And in Asiyah it divides further into the greatest number of parts, which are the nefashos of Asiyah. All of it comes from the shattering of the vessels, as they crumble fragment after fragment, multiplicity after multiplicity, as explained above.

In Asiyah the division is finest of all, into the nefashos (souls or life-forces) of Asiyah. All this is the continuing effect of the shattering: fragment after fragment, multiplicity after multiplicity.

אך המלאכים הם אשר כבר נתקנו בבחי' עולם התקון וזהו הנק' ואשר משרתיו כולם עומדים כו'. ובחי' יוצר משרתי' הם המתבררי' בכ"י כו':

But the angels are those that have already been rectified in the level of the World of Tikkun; this is what is called "and those who serve Him all stand," etc.. And the level of "He forms His servants" are those who are refined every day, and so on.

Yet the angels themselves are already rectified, part of the World of Tikkun; these are the angels described in the prayers as "those who serve Him all stand" in the heights. The angels of "He forms His servants" are those still being refined every day.

9 והנה כמו שהוא במלאכים כך עד"ז נמצא בנשמות שע"י רבו ירידת המדרגות בהשתלשלות העולמות מתפררים לחלקים קטנים מאד ברכו אחר רבו כו'

Now, just as it is with the angels, so in the same way it is found with the souls: through the many levels of descent in the chain of descending worlds (hishtalshelus) they crumble into very small pieces, multiplicity after multiplicity, and so on.

Souls follow the same rule as angels: descending through the chain of worlds, they break into ever smaller parts.

כי ד' דגלי מדבר הם מספר שרשי הנשמות בעולם הבריאה ונשמת יהודה כוללת כל הנשמות שבמחנה יהודה

For the four banners of the wilderness are the number of the roots of the souls in the World of Beriah; and the soul of Yehudah includes all the souls in the camp of Yehudah,

The four banners of the Israelite camp in the wilderness correspond to the four root-categories of souls in Beriah. Yehudah's soul contains all the souls of his camp.

ואח"כ נתחלק להרבה נשמות פרטיים שבדגל מחנה יהודה וכן בשאר הדגלים והשבטים עד שנעשו ס"ר בעולם הבריא'.

and afterwards it divided into many individual souls in the banner of the camp of Yehudah, and likewise in the other banners and tribes, until they became six hundred thousand in the World of Beriah.

From there it divides into the individual souls of Yehudah's banner, and so with the other banners and tribes, until in Beriah they number 600,000.

כי התורה מדברת הכל בעולם הבריאה אבל ביצירה נתרבו החלקים יותר במספר גדול הם בבחי' הרוח דיציר'.

For the Torah speaks entirely of the World of Beriah; but in Yetzirah the parts multiplied further into a great number, and they are on the level of the ruach of Yetzirah.

The Torah's account, with its numbered camps and tribes, describes souls as they are in Beriah. In Yetzirah they multiply further, into the ruach-level of souls.

10 ובעשי' המספר של הנפשות דעשייה הוא גדול יותר מכולן. אך הס"ר נשמות הם שכבר נתקנו ונתבררו¹² משבחה"כ ונכללו בעולם התקון.

And in Asiyah the number of the nefashos of Asiyah is greater than all of them. But the six hundred thousand souls are those that have already been rectified and refined from the shattering of the vessels and included in the World of Tikkun.

In Asiyah, the number of nefesh-level souls is greatest of all. But the 600,000 root souls have already been rectified and refined from the shattering and belong to the World of Tikkun.

וכמו שנמצא ענין השבירה שהוא בחי' הרבוי והפירוד בנשמות ומלאכי' כנ"ל כך ימצא בכחות האלקיים ממש שנתחלקו לחלקים רבים מאד ונתפזרו לבי"ע כו'

And just as the shattering, which is multiplicity and separateness, is found in the souls and angels, as explained above, so it is found in the G-dly powers themselves: they divided into very many parts and were scattered into Beriah, Yetzirah and Asiyah, and so on.

The same fragmentation found in souls and angels applies to the G-dly powers themselves: they too broke into countless parts scattered through Beriah, Yetzirah and Asiyah.

וכל מה שירדו יותר בירידת המדרגה נתרבה יותר הפירוד דהיינו שכל חלק וכל נצוץ נתחלק עוד לנצוצות וחלקים רבים ע"ד הנ"ל במלאכ"י ונשמות כי

And the further they descended in level, the more the separateness increased; that is, each part and each spark divided further into many sparks and parts, in the manner explained above regarding angels and souls. For

And the further they fell, the more each part and spark divided into further sparks, just as with angels and souls.

הנה ידוע ע"פ ורוח אלקים מרחפת^{13, 14} רפ"ח מת^{15, 16} דהיינו רפ"ח נצוצין שנפלו מעולם התהו עם הכלים שנשברו.

it is known on the verse "and the spirit of G-d hovered (merachefes)": merachefes [spells] "288 (רפ"ח) died (מת)," that is, 288 sparks that fell from the World of Tohu together with the vessels that were shattered.

This is based on the Arizal's reading of "the spirit of G-d hovered (merachefes)": the letters of merachefes spell "288 died", the 288 sparks that fell from Tohu together with the broken vessels.

11 ומספר רפ"ח הוא בח"י הפירוד של הנצוצין שנפלו כמו שהיו עדיין באצילות¹⁷ שזהו ראשית ירידתן שאז נתפרדו למספר רפ"ח וזהו רפ"ח מת¹⁸ כו'.¹⁹

The number 288 is the separation of the sparks that fell as they still were in Atzilus, which is the beginning of their descent, when they separated into the number 288; this is "288 died," and so on.

The number 288 describes the sparks at the first stage of their fall, while they were still in Atzilus; that first division into 288 is what "288 died" refers to.

אבל אח"כ כשנפלו מאצ"י לעולם הבריאה אזי כל נצוץ מרפ"ח נצוצים הנ"ל שבאצ"י נתחלק שם בבריאה לחלקים רבים מאד וכשנפלו מבריאה ליצירה

But afterwards, when they fell from Atzilus to the World of Beriah, each spark of the 288 sparks in Atzilus mentioned above divided there in Beriah into very many parts; and when they fell from Beriah to Yetzirah,

When they fell from Atzilus into Beriah, each of the 288 divided into very many parts there, and they divided again when they fell to Yetzirah.

אזי נתחלקו עוד לחלקים ונצוצים קטנים וכן מיצי לעשיה נתחלקו ונתפרדו עוד ביותר לאלפים ורבבות.²⁰

they divided further into small parts and sparks; and likewise from Yetzirah to Asiyah they divided and separated still further, into thousands and myriads.

From Yetzirah to Asiyah they divided further still, into thousands and tens of thousands of tiny sparks.

SECTION 3 • ¶12

Why the exile is so long

12 ובזה יובן מה שנמשך הגלות כ"כ הרבה יותר מן י"ז מאות שנה וידוע שהכוונה הכל לברר הרפ"ח ניצוצים וכשיוגמרו הברורי יבא משיח בב"א.

Through this we will understand why the exile has lasted so long, far more than seventeen hundred years. It is known that the whole intent is to refine the 288 sparks, and when the refinements are completed, Mashiach will come, speedily in our days.

The teaching about the 288 sparks and their fragmentation answers a real question: why has the exile lasted so long, already more than 1,700 years when this was said? The whole purpose of the exile is to refine the 288 sparks, and once that is done Mashiach will come.

וא"כ הוא תמוה וכי אפשר שלא נתברר עדיין רפ"ח ניצוצים במשך רב כזה אשר דור הולך ודור בא²¹ וכל אי מישאל מברר חלקו שצריך

If so, this is puzzling: is it possible that the 288 sparks have still not been refined over such a long time, in which "a generation goes and a generation comes," and every Jew refines the portion he needs

The question is sharpened: 288 is a small number, and over many generations every Jew has been refining the sparks that belong to his portion.

לברר ומה גם שמספרן של ישראל שצריכי לברר הרפ"ח הם ס"ר כיוצאי מצרים והרי עתה ב"ה ישראל רבים יותר ממספר זה²² יוסף ה' עליהם כו'

to refine? All the more so, since the number of Jews who must refine the 288 is six hundred thousand, like those who went out of Egypt, and now, thank G-d, the Jews are more than this number, may G-d add to them, etc.;

The workers are many: 600,000 souls, the number who left Egypt, and in the Alter Rebbe's time the Jewish people had already grown beyond that number.

וכ"ש בזמן הקדמוני שהי' נמצא כפרים שהיו בהם יותר מס"ר כמ"ש בגמ' כפר שחליים²³ כו'.

and all the more so in ancient times, when there were villages that had more than six hundred thousand [in them], as the Gemara says about the village of Shechalayim, etc.

In Talmudic times, the Gemara reports, single villages held more than 600,000 people. With so many workers over so long a time, how could 288 sparks still be unrefined?

אלא שהוא משום שלמטה בעשייה נתפרדו הניצוצי' לאלפים ורבבות אין מספר ומספר רפ"ח הוא באצי' ושם הם ג"כ מספר ס"ר נשמות כלליי' שהם צריכים לברר רפ"ח חלקים גדולים הן הניצוצות שבאצי'.

But [the answer] is that below, in Asiyah, the sparks separated into thousands and myriads without number. The number 288 is in Atzilus, and there, too, is the number of six hundred thousand general souls, which must refine 288 large parts, namely the sparks in Atzilus.

The answer: 288 is the count of the sparks in Atzilus, where 600,000 general souls stand against 288 large parts. Down in Asiyah those 288 have broken into countless tiny fragments.

וכמו שלמטה נתרכה מספר הנשמות כנ"ל כך נתרכו מאד הניצוצים לאלפי אלפים חלקים קטנים ולכך נמשך הגלות שעדיין לא נשלם כל הבירורים כו' וכשיושלם הבירור יבא הגואל בב"א:²⁴

And just as below the number of souls multiplied, as explained above, so the sparks multiplied greatly into thousands upon thousands of small parts. Therefore the exile has lasted long, for all the refinements have not yet been completed, etc.; and when the refinement is completed, the redeemer will come, speedily in our days.

The number of souls grew as they descended, and the sparks grew far more, into millions of tiny fragments. That is why the work takes so long, and when it is complete the redeemer will come.

SECTION 4 • ¶13-16

Making the many one

13 והנה כתי' מה רבו מעשיך²⁵ ה' כלם בחכמה עשית פי' שבחי' הרבוי שנעש' ע"י שבה"כ הנ"ל בנבראי' שבבי"ע

Now, it is written, "How many are Your works, Havayah! You made them all with wisdom." This means: the multiplicity that came about through the shattering of the vessels, as explained above, in the creatures of Beriah, Yetzirah and Asiyah,

Psalms 104's words "How many are Your works" are read as describing the multiplicity that came from the shattering, found in all the created beings of the three lower worlds.

ובפרט בעשיי הרבוי והפירוד גדול יותי שכל אי מובדל מחבירו ובבחי יש ונפרד וזהו מה רבו מעשיך ה' כו'.

and especially in Asiyah, where the multiplicity and separateness are greater, for each one is set apart from its fellow and is in a state of a separate something. This is “How many are Your works, Havayah,” etc.

Multiplicity is greatest in Asiyah, where every creature is separate from every other and feels itself an independent existence. That is the sense of “How many are Your works.”

14 וכולם בחכ' עשית עשית הוא ל' תיקון שע"י החכ' הם מתתקנים בבחי עולם התיקון דהיינו

“You made them all with wisdom”: “made” (עשית) is a term of rectification: through Chochmah they are rectified on the level of the World of Tikkun; that is,

The word “made” (עשית) is read as meaning “rectified,” as in making something fit. Through Chochmah the fragments are brought into the World of Tikkun, the ordered world that follows Tohu.

שע"י החכ' מגיע ונמשך בהם הביטול להי' בטלים ונכללים אליו ית' ולהי' מתחברין יחד עי"ז ולא יהיו מפורדים²⁶ וזהו עבודת ישראל.²⁷

through Chochmah self-nullification reaches them and is drawn into them, so that they become nullified and included in Him, may He be blessed, and through this become joined together and are no longer separate. And this is the service of the Jewish people.

Chochmah is the level of self-nullification; when it reaches the fragments they set aside their separateness, become included in G-d, and are joined to one another again. Bringing this about is the service of the Jewish people.

15 וזאת תורת האדם^{28,29} לברר בירורין ולהעלותן מבחי הפירוד לאחדות ה' וזהו אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.³⁰

“And this is the teaching of man”: to refine what must be refined and raise it from separateness to the oneness of G-d. This is “You are One, and Your Name is One, and who is like Your people Israel, one nation in the land.”

The phrase “this is the teaching of man” is read as defining a person’s task: to refine the fragments and raise them from separateness to G-d’s oneness. The Shabbos Minchah prayer, “You are One and Your Name is One, and who is like Your people Israel, one nation in the land,” is brought to show this.

פִּי אַתָּה הֵינּוּ מֵהוֹיָע יְתִי שֶׁהוּא יְחִיד וּמִיּוּחַד בִּיה. וְשִׁמְךָ הוּא בְּחִי הַזֶּה וְהָאֹר הַמִּתְפַּשֵּׁט מִמֶּנּוּ הַנֶּקִי
אֲאִס בִּיה הוּא גִיכ אֶחָד בְּתַכְלִית.

The meaning: “You” is His Essence, may He be blessed, who is singular and unique, blessed be He. “Your Name” is the radiance and light that spreads forth from Him, called the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; it too is utterly one.

“You” refers to G-d’s own Essence, absolutely one. “Your Name” refers to the light and radiance that spreads from Him, the Infinite Light, which is also perfectly one.

16 וּמִי כַעֲמֶךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ ^{31,32} דֵּהֵינּוּ שֶׁהֵם עוֹשִׂים בְּחִי אֶחָד אֲפִי בְּאֶרֶץ שֶׁעַם הַיּוֹת שְׁבָאֶרֶץ הוּא
הַפִּירוּד הַיּוֹתֶר גָּדוֹל כְּנִיִּל שְׁעִיקָר הַפִּירוּד וְהַרְבּוּי הוּא בְּעִשְׂיִי אַעֲפִיכ הַיִּשְׂרָאֵל

“And who is like Your people Israel, one nation in the land”: that is, they make oneness even in the land [below]. For although in the land [below] there is the greatest separateness, as explained above, since separateness and multiplicity are mainly in Asiyah, nevertheless the Jewish people,

“One nation in the land” is read as “those who make oneness in the land.” Asiyah, the physical world, is the place of the greatest separateness, and yet the Jewish people make oneness even there.

עֲיִי עֲבוֹדָתָן וְתוֹרָתָן הֵם עוֹשִׂים שֶׁם גִּיכ אֶחָד שֶׁהֵם מַעֲלִים הַנְּצוּצִים שֶׁנִּפְּלוּ שֶׁם בְּשִׁבְהִיכ שִׁתְּעֵלוּ
בְּאַחֲדוּת הִי:

through their service and their Torah, make oneness there too, for they raise the sparks that fell there in the shattering of the vessels so that they are elevated into the oneness of G-d.

They do it through their divine service and Torah study, which raise the sparks that fell into this world in the shattering and bring them back into G-d’s oneness.

SECTION 5 • ¶17-22

Binding sheaves: the first refinement

17 וְזֶה וְהֵנָּה אֲנַחְנוּ מֵאֲלֻמִּים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשְּׂדֵה. ³³ שֶׁזֶּה הֵי גִיכ עֲבוֹדַת הַשְּׁבִטִים רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן כּוֹ

And this is “And behold, we were binding sheaves in the midst of the field.” For this was also the service of the tribes, Reuven and Shimon, etc.:

The opening verse is now explained: “we were binding sheaves in the midst of the field” describes the service of the tribes, Yosef’s brothers.

שהיו מבררים הנצוצין שנפלו בבחי' פירוד בשבחי' והיו מעלי' אותן בבחי' מ"ן להתכלל במלי' דאצי' ועי"ז היו מתחברים שם יחד והיו לאחדים שהרי נכללו באחדות ה' בבחי' מדת מלכותו ית'.³⁴

they would refine the sparks that fell into a state of separateness in the shattering of the vessels and raise them as mayin nukvin (feminine waters) to be included in Malchus of Atzilus. Through this they were joined together there and became one, since they were included in the oneness of G-d, in the attribute of His sovereignty, may He be blessed.

The brothers refined sparks scattered by the shattering and raised them as mayin nukvin, the "feminine waters" that rise from below, into Malchus of Atzilus. There the sparks were joined together and became one, included in G-d's oneness in His attribute of sovereignty.

18 וזהו פי' מאלמים אלומים. עד"מ כמו שקושרין העמרים שמקבצין כמה שבולים רבים מאד ומחברין

אותן וקושרין אותן באגודה אחת

And this is the meaning of "binding sheaves." By way of analogy, it is like binding the sheaves: one gathers a great many stalks, joins them and binds them into a single bundle,

"Binding sheaves" is explained through the farmer's work: gathering many loose stalks, joining them together, and tying them into one bundle.

וזהו הנק' אלומה כידוע והרי מתחלה היו השבולים מפורדים זמ"ז ועי"י קשירה זו היו לאחדים.

and this is what is called a sheaf, as is known. At first the stalks were separate from one another, and through this binding they became one.

That bundle is a sheaf. The stalks were separate at first, and binding makes them one.

כמו"כ ממש הוא ענין הבירורים³⁵ והעלאת הנצוצות הנ"ל כשמעלין אותן מטורי' דפרודי להתכלל בבחי' מ"ן באחדות ה' שנמצא נעשו ונכללו בבחי' אחד ממש ממה שהיו בתחלה בבחי' פירוד ורבו' כנ"ל.

Exactly so is the matter of the refinements and the raising of the sparks mentioned above: when they are raised from "the mountains of separation" to be included, as mayin nukvin, in the oneness of G-d, it follows that they have become, and been included as, truly one, from what they were at first, in a state of separateness and multiplicity, as explained above.

Refining sparks works the same way. Sparks scattered in "the mountains of separation" (the Zohar's term for the fragmented lower worlds) are raised as mayin nukvin into G-d's oneness, so what was many and scattered becomes truly one.

19 וזהו מאלמים אלומים היינו העלאת הנצוצות בבחי' מ"ן בתוך השדה הוא בחי' חקל תפוחין שהיא מל' דאצי' שלשם נכלל המ"ן כנודע.

And this is “binding sheaves,” namely the raising of the sparks as mayin nukvin, “in the midst of the field,” which is the level of “the field of holy apples,” which is Malchus of Atzilus, where the mayin nukvin is included, as is known.

“In the midst of the field” means “the field of holy apples,” a Zohar name for Malchus of Atzilus, which is where the rising mayin nukvin is gathered.

ועוד זאת מה שנק' העלאת מ"ן בלשון מאלמים אלומים. מלשון אלם שאינו יכול לדבר.

Furthermore, the reason the raising of mayin nukvin is called by the term “binding sheaves” (me'almim alumim) is from the term illem, a mute who cannot speak.

There is a second reason for the word me'almim: it echoes illem, a mute, one who cannot speak.

הואיל וענין העלאת מ"ן הוא בחי' בטול³⁶ היש שנתבטל ממש להכלל בה' הרי אז הוא בבחי' אלם שאינו יכול לדבר ולהשפיע לזולתו שזהו בחי' יש.

Since the raising of mayin nukvin is the nullification of one's sense of being something, becoming truly nullified so as to be included in G-d, it is then in the state of a mute who cannot speak and give to another, [for giving to another] is the state of a something.

Raising mayin nukvin means giving up one's sense of self to be included in G-d. In that state one is like a mute, unable to speak or to give to others, since giving presupposes a self that has something to give.

וכיון שעיקר העלאה זו הוא בחי' הבטול ע"כ הוא הפוך ההשפעה ונק' אלם (וכענין אידי דטריד למיבלע³⁷ כו' עמ"ש ע"פ התוספתא דבשלח³⁸) (ד' נ"א) בענין אגלידו מ"א כו'

And since the essence of this raising is self-nullification, it is therefore the opposite of giving [to others], and it is called “mute.” (This is like the idea “since he is busy swallowing,” etc.; see what is explained on the Tosefta in Beshalach (p. 51) on the matter of “the waters froze,” etc.

Ascent in self-nullification is the opposite of giving outward, so it is called “mute.” The parenthesis compares the Talmudic principle that something busy swallowing does not expel, and points to another discussion, on the Zohar's Tosefta in Beshalach, about waters that froze.

ועמ"ש בטעם שהמסעות³⁹ היו מ"ב וסה"ע הוא מ"ט ימים כי בסה"ע שהוא המשכות יש בכל מדה בחי' גילוי מלי דחסד כו' משא"כ במסעות העלאות הפוך הגילוי כו' ע"ש.

And see what is explained on the reason that the journeys were forty-two while the Counting of the Omer is forty-nine days: for in the Counting of the Omer, which is drawings-down, in each attribute there is the level of revelation, Malchus of Chesed, etc., whereas the journeys are ascents, the opposite of revelation, etc.; see there.)

The parenthesis also refers to an explanation of why the Israelites' journeys numbered 42 while the Omer counts 49 days. The Omer is a drawing down, so each of its attributes includes revelation, while the journeys were ascents, the opposite of revelation.

כי הנה הדבור שבאדם אינו צריך לו רק בשביל לדבר לזולתו אבל כשהוא בפ"ע א"צ לדבר.

For speech in a person is needed only in order to speak to another; but when he is by himself, he does not need to speak.

The analogy from human speech: a person needs to speak only to communicate with someone else. Alone, he has no need to speak.

וכך יובן למעלה בנמצאים הרוחניים ענין בחי' הדבור שבהם (כמו שמצינו בגמ' שתי רוחות מספרות⁴⁰ כו')

And so it will be understood above, in spiritual beings, that the level of speech in them (as we find in the Gemara, "two spirits were conversing," etc.)

The same holds for spiritual beings, which the Talmud says can speak to one another (in the story of two spirits conversing).

הוא בחי' כח ההשפעה לזולתו מעילה לעלול וזהו כשהעילה הוא מהות בפ"ע אז יכול להשפיע להעלול שלו

is the power to give to another, from cause to effect. This is when the cause is an entity in its own right: then it can give to its effect.

In spiritual beings, "speech" is the power to give to what is below, from cause to effect. A cause can give to its effect only when it stands as an entity in its own right.

אבל בהיותו דבוק בעילתו וטרוד לקבל שפע לעצמו אז הוא בבחי' בטול לעילתו ואין בו כח להשפיע לזולתו מצד עוצם ביטולו כו'.

But when it is attached to its own cause and occupied with receiving flow for itself, it is then in a state of self-nullification to its cause, and it has no power to give to another because of the intensity of its self-nullification, etc.

When it is clinging to its own source and absorbed in receiving from it, it is nullified to that source, and its very self-nullification leaves it no power to give to anything below.

20 ובחי' בטול זה שדבוק בעילתו הוא עד"מ העובר כשהוא בבטן אמו שאינו מהות בפ"ע רק אוכל ממה שאמו אוכלת⁴¹ כו'⁴² אלא לאחר הלידה נעשה יש בפ"ע עד שיכול אח"כ לדבר לזולתו כו'.

And this self-nullification, of being attached to its cause, is by way of analogy like the fetus while it is in its mother's womb: it is not an entity in its own right, but "eats what its mother eats," etc. Only after birth does it become a something in its own right, until afterwards it can speak to another, etc.

The self-nullification of a being clinging to its source is compared to a fetus: in the womb it has no independent existence and "eats what its mother eats," as the Talmud says. Only after birth does it become its own self, and later it learns to speak to others.

21 ועד"ז יובן בענין הבירורי' שעולים בבחי' מ"ן ונכללים בבחי' עבור ביסוד דנוק' דהיינו שמתחלה היו בבחי' יש ודבר בפ"ע והי' יכול להשפיע לזולתו

In the same way it will be understood regarding the refinements that rise as mayin nukvin and are included, in the manner of gestation, in the Yesod of Nukva: at first they were in the state of something, an entity in its own right, and could give to another;

The fetus analogy is now applied to the refined sparks. When they rise as mayin nukvin they enter a state the Kabbalah calls "gestation" (ibbur) within the Yesod of Nukva, the receiving configuration of Malchus. Before rising, each was an independent "something" able to give to others.

אבל כשנכלל בבחי' מ"ן שהוא בחי' בטול לאו"ס ב"ה ודבוק בו בתכלית ה"ז בחי' עבור שאז אינו מהות בפ"ע

but when it is included as mayin nukvin, which is the state of self-nullification to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and is utterly attached to Him, this is the state of gestation, when it is not an entity in its own right,

Once it is included as mayin nukvin, it is wholly nullified to and attached to the Infinite Light. That is gestation: it no longer exists as an entity of its own.

רק אוכל ממה שאמו אוכלת⁴³ ולפיכך נקי אז אלומים מלשון אלמים שאינו יכול לדבר ולהשפיע לזולתו מצד עוצם הביטול כמשל העובר כו'

but only “eats what its mother eats.” Therefore they are then called alumim (sheaves), from the term illemim (mutes), who cannot speak and give to another because of the intensity of the self-nullification, as in the analogy of the fetus, etc.;

Like a fetus it only “eats what its mother eats.” That is why the sparks are called alumim (sheaves), from illemim (mutes): their self-nullification is so complete that they cannot “speak,” that is, give to others.

משא”כ קודם העלאה זו ועבור זה הי' בבחי' יש לדבר ולהשפיע כו' אלא שע”י העלאה זו נעשה בחי' אלמים.

whereas before this raising and this gestation it was in the state of something, able to speak and give, etc. But through this raising it became the state of illemim (mutes).

Before this ascent they could give; it is the ascent itself that makes them “mute.”

22 ועד”ז יובן שיש ג”כ עבור שני לאחר הלידה כמ”ש בע”ח⁴⁴ והיינו בשביל המשכת מוחין דגדלות צריך לבא מתחלה בבחי' הבטול בתכלית וזהו העבור שני דהיינו שלאחר שהיו לו מוחין והי' יכול להשפיע לזולתו.

In the same way it will be understood that there is also a second gestation after birth, as is written in Etz Chaim. That is: in order to draw down the mature intellect (mochin degadlus), one must first come into the state of utter self-nullification. This is the second gestation: after he already had intellect and could give to another,

The Kabbalah (in Etz Chaim, as the Kehot note points out) speaks of a second gestation after birth. Before a higher, mature intellect (mochin degadlus) can be received, one who already has intellect and can give to others must first return to total self-nullification.

עתה מתכלל בבחי' עבור בתכלית הבטול (ונעשה בחי' אלם כנ”ל) כדי שע”י בטול זה יומשך לו אח”כ מוחין דגדלות מא”ס ב”ה.

he is now included in the state of gestation, in utter self-nullification (and becomes mute, as explained above), so that through this self-nullification mature intellect may afterwards be drawn to him from the Infinite One, blessed be He.

This renewed state of utter nullification makes him “mute” again, and it is what allows mature intellect to be drawn to him from the Infinite One.

והנה כ"ז הי' עבודת השבטי' שהן בעולם הבריאה (לכד מיוסף שהוא מאצי' כדלקמן אי"ה) והם מרכבה
לכחי מלי דאצי'

Now, all this was the service of the tribes, who are in the World of Beriah (apart from Yosef, who is from Atzilus, as will be explained below, G-d willing), and they are a chariot for Malchus of Atzilus.

The raising of mayin nukvin described so far was the service of the tribes, whose souls are rooted in Beriah and serve as a "chariot" (a vehicle wholly subordinate to what rides on it) for Malchus of Atzilus. Yosef is the exception: his root is in Atzilus, as the maamar will explain.

והוא כענין י"ב בקר שהיו בים של שלמה⁴⁵ שהן י"ב כחי שבראש הבריאה והים עומד עליהם הוא כחי
מלי דאצי'.

This is like the twelve oxen in Shlomo's Sea: they are the twelve levels at the head of Beriah, and the Sea standing on them is the level of Malchus of Atzilus.

Shlomo's great basin, "the Sea," stood on twelve oxen. The oxen are the twelve levels at the head of Beriah (the tribes), and the Sea resting on them is Malchus of Atzilus.

ולזאת עיקר עבודתם והעלאת מ"ן מהבירורים שביררו בבי"ע היה מגיע עד המלי דאצי' ולשם הי' נכלל
בכחי מ"ן.⁴⁶

Therefore the essence of their service, and the raising of mayin nukvin from the refinements they refined in Beriah, Yetzirah and Asiyah, reached as far as Malchus of Atzilus, and there it was included as mayin nukvin.

That is why the tribes' service of raising the refined sparks from the three lower worlds reached as far as Malchus of Atzilus, and no higher; there the sparks were absorbed as mayin nukvin.

SECTION 6 • ¶ 23-27

The second refinement from above

23 וזהו מאלמים אלומים בתוך השדה כנ"ל. אמנם ידוע שהמ"ן אע"פ שכבר נכלל בכחי מלי עדיין הוא
צריך בירור שני ע"י המ"ד.

And this is "binding sheaves in the midst of the field," as explained above. However, it is known that the mayin nukvin, although it has already been included in Malchus, still needs a second refinement through the mayin duchrin (masculine waters).

The opening verse is recalled. But the mayin nukvin that has reached Malchus still needs a second refinement, which comes from above, through the mayin duchrin ("masculine waters"), the flow from above that answers the arousal from below.

והוא שנמשך מ"ד דז"א לברר המ"ן דנוק' וזהו ענין יחוד ז"נ. והענין כי אע"פ שנתבררו הנצוצות ונכללו בבחי' מ"ן שהוא בחי' בטול לאלקות כנ"ל עכ"ז א"א להם להתייחד ממש באלקותו ית'

That is, the mayin duchrin of Z'eir Anpin is drawn down to refine the mayin nukvin of Nukva, and this is the union of Z'eir Anpin and Nukva. The explanation: although the sparks have been refined and included as mayin nukvin, which is self-nullification to G-dliness, as explained above, they nevertheless cannot truly become one with His G-dliness,

The mayin duchrin of Z'eir Anpin comes down to refine the mayin nukvin of Nukva; this is the union of Z'eir Anpin and Nukva. However nullified they are, the sparks cannot yet truly unite with G-dliness on their own.

(כמו שהיו קודם שבה"כ שהיו בחי' אלקות ממש מ"ס דתהו) עד שימשך עליהם גילוי שם מ"ה דאצי' ועי"ז יתבררו בירור שני והוא העיקר.

(as they were before the shattering of the vessels, when they were actual G-dliness, from the ten Sefiros of Tohu), until the revelation of the Name Mah of Atzilus is drawn down upon them; through this they are refined with a second refinement, and this is the main one.

Before the shattering, the sparks were part of the ten Sefiros of Tohu and were actual G-dliness. To return to that state they need the revelation of the Name Mah of Atzilus, the principle of Tikkun, to be drawn upon them; that second refinement is the essential one.

יען בחכ' דוקא אתברירו⁴⁷ שהוא בחינת המ"ד כי הבירור הראשון הי' רק שיהי' בהם בחי' בטול היש

For "they are refined specifically through Chochmah," which is the level of the mayin duchrin; for the first refinement was only that they should have in them the nullification of their sense of being something,

The saying "they are refined specifically through Chochmah" shows that the decisive refinement comes through Chochmah, the level of the mayin duchrin. The first refinement achieved only the nullification of their sense of self.

וזהו רחוק עדיין מאלהות מאד דאיהו וגרמוהי חד שהם בבחי' בטול אמיתי אלא ע"י שנמשך בהן בחי' מ"ד שהוא הארת שם מ"ה לבררם אז נכללו בבטול אמיתי באלקו'.

and this is still very far from G-dliness, where "He and His causations are one," being in true self-nullification. Only when the mayin duchrin, which is the illumination of the Name Mah, is drawn into them to refine them are they included in true self-nullification in G-dliness.

Self-nullification of that kind is still very far from Atzilus, where "He and His causations are one" in true nullification. Only when the light of the Name Mah comes into them are they included in true nullification within G-dliness.

24 וכמשל באדם שמברר בירורים ע"י שאוכל ושותה ואח"כ מתפלל באהוי"ר ע"י כח זה שאכל ושתה שנמצא נכללו החיות של המאכלים והמשקים שנפלו בשבה"כ בבחי' האוי"ר שלו ועכ"ז הוא עדיין רחוק ממהו' אחד האמת

It is like a person who refines refinements by eating and drinking and afterwards prays with love and awe through the strength of what he ate and drank, so that the life-force of the food and drink, which fell in the shattering of the vessels, is included in his love and awe. Nevertheless, this is still far from the essence of the true One,

The two refinements have a parallel in a person's service. When someone eats and drinks and then prays with love and awe through the strength the food gave him, the life-force in the food (which fell in the shattering) is included in his love and awe. Yet this love and awe of a created being is still far from the true One.

אלא כשע"י העלאת מ"ן דאוי"ר שלו נמשכו לו דו"ר מלמעלה מאת ה' שתפול עליו אימה כו' אז יוכלו באוי"ר זו שנמשכי' מלמעלה מבחי' אלקות ממש ועד"ז הוא בירור שני דמ"ד.

until, through the raising of the mayin nukvin of his love and awe, love and awe are drawn down to him from above, from G-d, so that "dread falls upon him," etc. Then they are included in this love and awe that is drawn from above, from actual G-dliness. In the same way is the second refinement of the mayin duchrin.

When his own love and awe rise as mayin nukvin, a love and awe from above, from G-d, are drawn down on him, the "dread" that falls upon a person from G-d. Only then are the refined sparks included in a love and awe that are actual G-dliness; this is the second refinement, through mayin duchrin.

25 ואפי' ר"ע שיצתה נשמתו באחד⁴⁸ עכ"ז הרי מס"נ של הנברא רחוק עדיין מאלקות אלא שנמשך עליו הארה מבחי' אחד האמת ואז נכלל מס"נ שלו בבחי' אחד ממש.

Even Rabbi Akiva, whose soul departed with "One": nevertheless, the self-sacrifice (mesirus nefesh) of a created being is still far from G-dliness, except that an illumination from the level of the true One was drawn upon him, and then his self-sacrifice was included in the level of actual oneness.

Even Rabbi Akiva, who gave his life with the word "One" of the Shema on his lips, was a created being, and a created being's self-sacrifice (mesirus nefesh) is still far from G-dliness. It became included in real oneness only because light from the true One was drawn upon him.

וזהו ענין למהוי אבי"א⁴⁹ שבחי"א דיהו"ת בטול היש נכלל ביהו"ע בטול אמיתי כו'.

This is the meaning of “to be one with the One”: the “one” of the lower unity (yichuda tata’ah), the nullification of one’s sense of being something, is included in the higher unity (yichuda ila’ah), true self-nullification, etc.

The Zohar’s phrase “to be one with the One” describes this: the “one” of the lower unity (the created being’s nullification of self) is included in the higher unity (true nullification, where nothing exists besides G-d).

26 ובחי"מ"ד זה הנמשך לברר המ"ן דנוק' זהו מדרגת יוסף הצדיק שהוא בחי' ונהר יצא מעדן להשקות את

הגן⁵⁰ שהגן הוא בחי' מל' ועד שם נמשך בחי' נהר הנביעה מאא"ס ב"ה

And this level of mayin duchrin that is drawn down to refine the mayin nukvin of Nukva is the level of Yosef the tzaddik, who is the level of “And a river went out of Eden to water the garden.” The garden is the level of Malchus, and the flowing river from the Infinite Light, blessed be He, is drawn as far as there;

This descending mayin duchrin is the level of Yosef the tzaddik, who corresponds to “a river went out of Eden to water the garden.” The garden is Malchus of Atzilus, and the river, a flow from the Infinite Light, reaches as far as the garden.

והוא בחי' הארת הקו"ח ושם מסתיים ואינו נמשך בבי"ע לכך הם עלמא דפרודא ומשם יפרד כו'.

it is the illumination of the kav and the thread (chut), and there it ends and is not drawn into Beriah, Yetzirah and Asiyah. That is why they are a world of separation, and “from there it divides,” etc.

This flow is the illumination of the kav and chut, the “line and thread” of light drawn from the Infinite Light. It ends at Malchus of Atzilus and does not flow on into the three lower worlds, which is why those are “a world of separation,” as in “from there it divides.”

אלא שיוסף הוא צדיק שמקשר וממשיך הארת אא"ס בבי"ע והיינו ע"י שהנבראים נכללים בבחי' מ"ן

בהמלי דאצי' כנ"ל ויוסף ממשיך הארת אא"ס ב"ה במלי

But Yosef is a tzaddik who connects and draws the illumination of the Infinite Light into Beriah, Yetzirah and Asiyah. That is: the created beings are included as mayin nukvin in Malchus of Atzilus, as explained above, and Yosef draws the illumination of the Infinite Light, blessed be He, into Malchus

Yosef, however, is the tzaddik who connects the worlds and draws the Infinite Light down even into Beriah, Yetzirah and Asiyah. He does this through the created beings who have been included as mayin nukvin in Malchus of Atzilus: Yosef draws the light into Malchus.

לברר את המ"ן בירור שני שיהיו נכללים באלקותו ממש כנ"ל והארה זו היא בחי' הארת הקו וחוט דא"ס וזהו בחי' ונהר יצא להשקות כו' כנ"ל.

to refine the mayin nukvin with a second refinement, so that they are included in His actual G-dliness, as explained above. This illumination is the illumination of the kav and thread of the Infinite Light, and this is "And a river went out to water," etc., as explained above.

That light refines the mayin nukvin a second time, so that it becomes included in actual G-dliness. It is the light of the kav and chut, the river that goes out to water the garden.

27 ונמצא מדרגת הבירור דיוסף הוא למעלה מעלה מהבירור של השבטים שבירור של השבטים הוא שמעלים מ"ן במלי דאצי ועדיין לא נהפך לאלהות ממש עד שיוסף ממשיך המ"ד

It follows that the level of Yosef's refinement is far higher than the refinement of the tribes. For the refinement of the tribes is that they raise mayin nukvin into Malchus of Atzilus, and it has not yet been transformed into actual G-dliness until Yosef draws down the mayin duchrin,

Yosef's refinement is therefore far higher than the tribes'. They raise mayin nukvin to Malchus of Atzilus, but what they raise is not yet transformed into actual G-dliness until Yosef draws down the mayin duchrin.

שהוא הארת אא"ס שמלוּבש בחכמה שזהו ונהר יצא מעדן כו' ובחכמה אתברירו בירור ב' ואזי נכלל המ"ן באלקות ממש שהיא התכללות יחוי"ת ביחוי"ע כנ"ל.

which is the illumination of the Infinite Light encloded in Chochmah; this is "And a river went out of Eden," etc. "Through Chochmah they are refined" with the second refinement, and then the mayin nukvin is included in actual G-dliness, which is the inclusion of the lower unity in the higher unity, as explained above.

The mayin duchrin is the Infinite Light clothed in Chochmah, the "river from Eden." Through Chochmah the second refinement takes place, and the mayin nukvin is included in actual G-dliness: the lower unity is absorbed into the higher unity.

SECTION 7 • ¶28-33

The sheaves bow

28 והיינו מ"ש והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה שהוא הבירורים מבי"ע להעלותן בבחי' מ"ן במלי' כנ"ל.

This is what is written, "And behold, we were binding sheaves in the midst of the field": these are the refinements from Beriah, Yetzirah and Asiyah, to raise them as mayin nukvin into Malchus, as explained above.

The dream's first image, "we were binding sheaves in the midst of the field," is the first refinement: the brothers raise the sparks from the lower worlds as mayin nukvin into Malchus.

ויוסף עצמו בירר בירור זה הראשון ג"כ אף ששרשו משם מ"ה דאצי' שהוא בחי' המ"ד⁵¹ אעפ"כ מאחר שנתלבש למטה בגוף היה צריך לברר בירור זה התחתון ג"כ כשאר אחיו

And Yosef himself also refined this first refinement: although his root is from the Name Mah of Atzilus, which is the level of the mayin duchrin, nevertheless, since he was enclothed below in a body, he also had to refine this lower refinement, like the rest of his brothers.

Yosef also took part in this first refinement. His root is in the Name Mah of Atzilus, the source of the mayin duchrin, but because his soul was clothed in a physical body he, too, had to do the lower work like his brothers.

וזהו והנה אנחנו מאלמים כו' שכולנו שוים בזה להעלות מ"ן במלי'. אלא שלאחר בירור זה

This is "And behold, we were binding...": all of us are equal in this, in raising mayin nukvin into Malchus. But after this refinement,

That is why the dream says "we" were binding sheaves: in raising mayin nukvin all the brothers, Yosef included, are equal. But the dream goes on.

והנה קמה אלומתי⁵² כו' שנמצא בו מעלה יתירה מצד שרשו בשם מ"ה דאצי' שעיי' מדרגתו הוא להוריד מ"ד לברר בירור שני את המ"ן שכבר העלו במלי'.

"and behold, my sheaf arose," etc., for he has an additional advantage because of his root in the Name Mah of Atzilus; through this his level is to bring down mayin duchrin, to refine with a second refinement the mayin nukvin that they had already raised into Malchus.

"And behold, my sheaf arose": after that shared work Yosef has an extra dimension, from his root in the Name Mah, which lets him bring down the mayin duchrin that gives the second refinement to what the brothers raised.

29 ובירור זה אין בכח שאר השבטים שהן בבריאה כו' שלמטה מטה מאצי". וזהו תסובנה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי⁵³ בבחי' בטול ממש

And this refinement is not in the power of the other tribes, who are in Beriah, etc., far below Atzilus. And this is “your sheaves came around and bowed down to my sheaf,” in actual self-nullification.

The other tribes, rooted in Beriah far below Atzilus, cannot bring about the second refinement. That is why in the dream their sheaves surround Yosef's and bow to it: they nullify themselves before him.

כי בלעדי המ"ד דיוסף לא נכלל המ"ן שלהם באלקות ממש רק שע"י המ"ד דיוסף שמבררם בירור ב' שיוכללו בביטול אמיתי דמ"ה

For without Yosef's mayin duchrin their mayin nukvin would not be included in actual G-dliness; only through Yosef's mayin duchrin, which refines them with the second refinement so that they are included in the true self-nullification of Mah,

Without Yosef's mayin duchrin, what the brothers raised would never be included in actual G-dliness. Only his second refinement brings it into the true self-nullification of the Name Mah.

וזהו ותשתחווין כו' ואז הוא שנכללו באלקות כנ"ל (ועמ"ש בענין ב' בירורים אלו ע"פ ואלה שמות):⁵⁴ and this is “and they bowed down,” etc.: then they are included in G-dliness, as explained above. (And see what is explained on these two refinements on the verse “And these are the names.”)

The brothers' bowing is the moment their work is included in G-dliness. The parenthesis refers to a fuller discussion of the two refinements in the maamar on “And these are the names” (the opening of Shemos).

30 והנה להבין ביאור ענין ותשתחווין לאלומתי. גם ענין החלום השני השמש והירח כו' משתחווים לי⁵⁵ שהדברים מגיעים ליעקב וכמ"ש ואביו שמר⁵⁶ כו'.

Now, to understand the explanation of “and they bowed down to my sheaf,” and also the matter of the second dream, “the sun and the moon... bowing down to me,” for the words reach Yaakov, as it is written, “and his father kept [the matter],” etc.:

Two questions about bowing are raised: the brothers' sheaves bowing to Yosef's, and the second dream, where the sun and moon bow to him. The second dream concerns Yaakov, which is why the verse says his father “kept the matter” in mind.

איך יתכן שיעקב שהוא למעלה במדרגה מיוסף כי הוא בחי' גוף ויוסף בחי' ברית ואע"ג דגוף וברית כחדא מ"מ הוא גבוה כו' א"כ איך ישתחוה ליוסף וזה תמוה.

How is it possible that Yaakov, who is higher in level than Yosef, for he is the level of the body [Tiferes] and Yosef the level of the covenant [Yesod], and although "body and covenant are counted as one," nevertheless he is higher, etc., if so, how would he bow down to Yosef? This is puzzling.

How could Yaakov bow to Yosef? Kabbalistically, Yaakov is Tiferes, "the body" of the Sefiros, and Yosef is Yesod, "the covenant." Although "body and covenant count as one," the body is still higher, so Yaakov's bowing seems impossible.

אך הענין כי השתחוואה כוללת ב' בחי'.⁵⁷ הא' בחי' בטול שבטל ומשתחוה כו' כמו וצבא השמים לך משתחווים^{58,59} שהם מתבטלים כו'. הב' הוא ענין המשכה שמרכין ראשו וממשיכו למטה.

But the matter is that bowing includes two aspects. The first is self-nullification: one is nullified and bows down, etc., as in "and the host of heaven bow down to You," for they are nullified, etc. The second is drawing down: one bends his head and draws [it] downward.

The answer: bowing has two sides. It is self-nullification, as when "the host of heaven bow down to You," and it is also drawing down: bending the head downward draws something down below.

31 ובאמת הא בהא תליא שע"י הבטול גורם ההמשכה כו'. וכן ידוע ג"כ מהשתחוואה שבש"ע באמרו בא"י שהוא בחי' בטול וגם המשכה ע"י שמרכין ראשו וממשיך מבחי' ברוך בבחי' אתה כמבואר בפע"ח.⁶⁰

And in truth one depends on the other, for through the self-nullification one brings about the drawing down, etc. This is also known from the bowing in the Shemoneh Esreh when one says "Blessed are You, Havayah": it is self-nullification and also drawing down, by bending one's head and drawing from the level of "Blessed" into the level of "You," as explained in Pri Etz Chaim.

The two aspects depend on each other: self-nullification is what draws the light down. The Arizal's writings (Pri Etz Chaim) explain this in the bowing of the Amidah at "Blessed are You, Havayah": one nullifies oneself and, by bending the head, draws the light from the hidden level of "Blessed" into the revealed level of "You."

32 ועד"ז יובן ענין ותשתחוין לאלומתי. כי הנה השבטים כשהעלו מ"ן במלכות וצריכים לעורר המשכת מ"ד דאצילות שע"ז עיקר הבירור.

In the same way the matter of "and they bowed down to my sheaf" will be understood. For when the tribes raised mayin nukvin into Malchus, they needed to arouse the drawing down of the mayin duchrin of Atzilus, through which the main refinement comes about.

Now the brothers' bowing is explained. Once they had raised mayin nukvin into Malchus, they needed to arouse the flow of mayin duchrin from Atzilus, which gives the main refinement.

ובאמת אין המ"ד נמשך אלא לאחר שיש העלאת מ"ן כי לית ברכתא שריא באתר ריקניא⁶¹ רק כשיש כלי אז שורה האור והמ"ן הוא כלי להמ"ד.

And in truth the mayin duchrin is drawn down only after there is a raising of mayin nukvin, for "blessing does not rest in an empty place": only when there is a vessel does the light rest, and the mayin nukvin is the vessel for the mayin duchrin.

Mayin duchrin only comes after mayin nukvin has risen, because, as the Zohar says, "blessing does not rest in an empty place." Light rests only where there is a vessel, and the mayin nukvin is the vessel for the mayin duchrin.

לכן כדי לעורר המשכת מ"ד דיוסף היה צ"ל תחלה העלאת מ"ן דהשכטים בבחינת בטול לעורר המשכה זו. גם יובן זה ממשל גשמי בזיוג זכר ונקבה שאין קישוי אלא לדעת.⁶²

Therefore, to arouse the drawing down of Yosef's mayin duchrin, there first had to be the raising of the tribes' mayin nukvin, in self-nullification, to arouse this drawing down. This will also be understood from a physical analogy, in the union of male and female, that "there is no arousal except with intent."

So the brothers' raising of mayin nukvin in self-nullification had to come first, to call down Yosef's mayin duchrin. The Alter Rebbe points to a parallel in the physical union of man and woman, citing the Talmud that arousal depends on conscious intent.

33 וכשהנקבה עורכת שולחנה אז נתעורר תאות הזכר כו'. וזהו והנה תסובינה אלומותיכם שעשו הכלי והעלאת מ"ן ותשתחווין לאלומתי.

And when the female sets her table, then the desire of the male is aroused, etc. And this is "and behold, your sheaves came around," for they made the vessel and the raising of mayin nukvin, "and they bowed down to my sheaf."

The analogy continues in the Talmud's discreet language: when the woman "sets her table," the man's desire is awakened. So too, the brothers' sheaves "came around," forming the vessel through their mayin nukvin, and bowed to Yosef's sheaf.

ובהשתחואה זו עשו ב' בחי' א' הבטול שלהם לאור א"ס הב' שע"י עשו ג"כ ההמשכה שיומשך המ"ד

And in this bowing they did two things: first, their self-nullification to the Infinite Light; second, that through this they also brought about the drawing down, so that the mayin duchrin would be drawn down,

Their bowing had both aspects: self-nullification to the Infinite Light, and, through it, the drawing down of the mayin duchrin.

דהיינו שיומשך הארת הא"ס בבחי' יוסף והמשכה זו שעשו הם היינו שיומשך בחי' האו"פ ביוסף. ואמנם השתחואה דיעקב היה רק ענין המשכה לבדה שהמשיך בחי' המקיף ליוסף כו'.

that is, that the illumination of the Infinite One be drawn into the level of Yosef; and this drawing down that they brought about was that the inner light be drawn into Yosef. Yaakov's bowing, however, was only a drawing down alone, for he drew the encompassing [light] to Yosef, etc.

What they drew down was the Infinite light into Yosef, and specifically the inner light (or pnimi), light that enters and becomes part of him. Yaakov's bowing, by contrast, was only a drawing down, and what he drew to Yosef was the encompassing light (makif), which stays above and beyond.

SECTION 8 • ¶ 34-35

The brothers' mistake

34 והנה סבת שנאת השבטים ליוסף על חלומותיו כו' הוא לפי שהם טעו בדבר א'. בהיות

Now, the reason for the tribes' hatred of Yosef because of his dreams, etc., is that they erred in one thing. For

Why did the brothers hate Yosef for his dreams? Because they made one mistake.

כי ידוע בענין ששם עלו שבטים שבטי⁶³ י"ה כו'. שיש בחי' י"ב גבולי אלכסון⁶⁴ בז"א דאצילות ונק' שבטי י"ה שנמשכים מאו"א.

it is known regarding "there the tribes went up, the tribes of Yah," etc., that there are twelve diagonal boundaries in Z'eir Anpin of Atzilus, and they are called "the tribes of Yah" because they are drawn from Abba and Imma.

The verse "there the tribes went up, the tribes of Yah" refers, in the Kabbalah, to the twelve "diagonal boundaries" (the twelve combinations of the six directions) in Z'eir Anpin of Atzilus. They are called "tribes of Yah" because they come from Abba and Imma, Chochmah and Binah, which the two letters of the Name Yah represent.

35 ולזאת סברו השבטים שלמטה ששרשן משם וא"כ הם במדרגה אחת עם יוסף שכולן שרשן מז"א דאצילות וא"כ אין צריכים לו בשביל המשכת המייד

Therefore the tribes below thought that their root is from there, and if so they are on one level with Yosef, since all of them have their root in Z'eir Anpin of Atzilus; and if so, they do not need him for drawing down the mayin duchrin,

The brothers reasoned that since their souls come from the twelve boundaries of Z'eir Anpin, they stood on the same level as Yosef, and so did not need him to draw down mayin duchrin.

שהרי כמוהו כמוהם משרש א' מבחי' ז"א שמשם המשכת המ"ד. אבל טעו בזה כי אמת ששרשם ⁶⁵ מז"א כנ"ל אבל הם בעצמם למטה בבריאה.

since he and they are alike, from one root in Z'eir Anpin, from which the mayin duchrin is drawn. But they erred in this: it is true that their root is from Z'eir Anpin, as explained above, but they themselves are below, in Beriah.

They thought themselves his equals, from the same root in Z'eir Anpin that is the source of the mayin duchrin. Their mistake: their root is indeed there, but they themselves are down in Beriah.

וכנ"ל בענין בחי' י"ב בקר שהים עומד עליהם מלמעלה הילכך הם רק המעלים מ"ן למלכות.

And as explained above regarding the twelve oxen, with the Sea standing upon them from above, therefore they are only those who raise mayin nukvin to Malchus.

As with the twelve oxen that carry the Sea above them, they can only raise mayin nukvin to Malchus.

משא"כ יוסף שלמטה הוא עצמו מבחי' יסוד דאצילות ממש ולפיכך הוא דוקא הממשיך מ"ד והם צריכים לו כמו שכתוב והנה תסובינה אלומותיכם ⁶⁶ כו' כנ"ל: ⁶⁷

Whereas Yosef, [even] below, is himself from the level of Yesod of Atzilus itself, and therefore he specifically is the one who draws down mayin duchrin, and they need him, as it is written, "and behold, your sheaves came around," etc., as explained above.

Yosef, even down here, is himself from Yesod of Atzilus, so he alone draws down mayin duchrin, and they need him, as the dream said: "your sheaves came around and bowed down to my sheaf."

IN ONE'S AVODAH

A person refines the sparks in food and the world by eating for the sake of G-d and then praying with love and awe drawn from that strength. But one's own love and awe, even self-sacrifice, remain the "lower unity" until an awe from above is drawn down upon them; one's service from below makes the vessel, in self-nullification, for that gift from above.

QUESTIONS FOR DISCUSSION

1. How does the analogy of the letters of ברוך explain what "shattering" means, and why does separation cause the light to depart?
2. Why does the multiplication of the 288 sparks explain the length of the exile?
3. In what sense is the self-nullification of the rising sparks "mute," and how does the analogy of the fetus clarify it?
4. What is the difference between the first refinement (the brothers') and the second (Yosef's), and how does the example of eating and prayer illustrate it?
5. How do the two aspects of bowing resolve the difficulty of Yaakov bowing to Yosef?

SOURCES AND REFERENCES

Notes

PARAGRAPH 1

1 והנה אנחנו מאלמים אלומים

The note lists this as one of two other transcripts of the same maamar, a parallel text of this discourse.

KEHOT'S NOTE

ב' הנחות אחרות — בסה"מ תקס"ה ע' צט. וראה במאמרי אדה"י הקצרים ע' יח. ובמגדל עוז ע' שפט שרבינו הזקן למד ענין זה מהרה"ק אברהם בן הה"מ ז"ל. באוה"ת בראשית כרך ו' תתרפב, א המאמר עם הגהות אחרות נדפס מגוכתי"ק כ"ק הצ"צ שנכתבו כנראה בחיי כ"ק אדה"א או קודם לזה. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. ראה הנחות — תרס"ז ד"ה והנה אנחנו שמבאר הענינים של המאמר. ראה ד"ה פדה בשלום תשלי"ה.

2 והנה אנחנו מאלמים אלומים

Yosef tells his brothers his dream: they were binding sheaves in the field, his sheaf stood up and theirs bowed to it. The whole maamar interprets this verse.

בראשית 37:7 זי"ו:

והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצצה והנה תסכינה אלמתיכם ותשתחרין לאלמתי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, ז.

3 אלה המלכים אשר מלכו

"These are the kings who reigned in the land of Edom before any king reigned over the children of Israel." Following the Kabbalah, the Alter Rebbe reads these kings as the seven kings of Tohu whose vessels shattered.

בראשית 36:31 זי"א:

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, לא.

4 שהן ז' מלכין קדמאין דתהו שנפלו בשבחה"כ

The note points to a later passage in Torah Ohr that also discusses the seven primordial kings of Tohu; no Sefaria ref is given for it here.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן קי, ד. ביאורה"י להצ"צ כרך א ע' רפא.

5 ומשם . . כידוע

A textual variant: the version in Or HaTorah does not have the words "and from there they descended... as is known."

KEHOT'S NOTE

באוה"ת שם ליתא.

PARAGRAPH 2

6 שהוא ענין הברכה

That maamar adds that "blessing" here means drawing down (המשכה), so the word ברוך carries the idea of drawing divine light downward.

KEHOT'S NOTE

בד"ה פדה בשלום תשלי"ה (הנחה בלתי מוגהה) מוסיף "היינו ברכה לשון המשכה".

7 אזי לא ימצא בהן התלבשות השכלה זאת כלל

That maamar adds that the idea is no longer revealed in the separated letters, but some trace of their having been together certainly remains, since holiness never leaves its place.

KEHOT'S NOTE

בד"ה פדה בשלום תשלי"ה מוסיף: "היינו שאין השכלה זו בגילוי, אבל בטח שנשארה איזה רושם מזה שהיו אותיות אלו ביחד, שהרי קדושה לא זה ממקומה".

PARAGRAPH 3

8 היש מספר

"Is there any number to His troops?" Bildad describes G-d's countless hosts; the Alter Rebbe uses it for the innumerable kinds of creatures that came from the broken vessels.

איוב כ"ה:3 גי' Job 25:3

היש מספר לגדודיו ועלמי לא יקום אורו:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

איוב כה, ג.

PARAGRAPH 4

9 שאין עוד מלבדו

"Havayah is G-d; there is nothing else besides Him." The Alter Rebbe cites it as the statement of G-d's true unity, which the separate existence of creatures seems to contradict.

דברים ד':35 ל"ה Deuteronomy 4:35

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האֱלֹהִים אֵין עֹד מִלְּבָדּוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 6

10 ונהר יוצא מעדן
 “A river goes out of Eden to water the garden, and from there it divides and becomes four heads.” The Alter Rebbe reads Eden as Chochmah, the garden as Malchus of Atzilus, and the division as the beginning of Beriah.

בראשית ב':י"ד: Genesis 2:10

וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת-הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים:
 And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית ב', י.

PARAGRAPH 7

11 פני ארי אל הימין פני שור
 Ezekiel's chariot vision: the face of a man, a lion's face on the right, an ox's face on the left, and an eagle's face. The Alter Rebbe identifies these faces with the four camps into which the river divides in Beriah.

יחזקאל א':י"ד: Ezekiel 1:10

וְדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרִיָּה אֶל־הַיְמִין וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעֶתָּן וּפְנֵי־נֶשֶׁךְ לְאַרְבַּעֶתָּן:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 10

12 הס"ר נשמות הם שכבר נתקנו ונתבררו
 The note points to a long explanation by the Tzemach Tzedek, printed in the additions to this volume, on the 600,000 souls already rectified from the shattering.

KEHOT'S NOTE

ראה בארוכה בביאור הצ"צ על פי ח"ש נדפס לעיל בהוספות. לקו"ש ח"י ע' 119 הערה 29.

13 כי הנה ידוע ע"פ רוח אלקים מרחפת
 The note points to a maamar of the Alter Rebbe on Parshas Bereshis that explains the verse “and the spirit of G-d hovered.”

KEHOT'S NOTE

מאמרי אדה"י פרשיות בראשית ע' א. וראה מאמרי אדה"א בראשית ע' נו.

14 רוח אלקים מרחפת
 “And the spirit of G-d hovered over the face of the waters.” The Arizal reads the word מרחפת as “288 died”.

בראשית א':ב' Genesis 1:2

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם:

Now the earth was unformed and void, and darkness was upon the face of the deep; and the spirit of G-d hovered over the face of the waters.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 רפ"ח מת
 The note points to a discussion of the 288 sparks in Biurei HaZohar on Parshas Balak.

KEHOT'S NOTE

ראה ע"י שער רפ"ח ניצוצין פ"א. ראה גם בה"ז בלק קט, ד. סה"מ תקס"ה ע' קד. מאמרי אדה"א בראשית ע' נו. מאמרי אדה"ז — פרשיות פ' בראשית ע' ה. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' שעו. סה"מ אעתי"ר ע' קפב. ועוד.

16 רפ"ח מת
 In the Gate of the 288 Sparks, chapter 1, the Arizal explains that when the kings of Tohu died, 288 sparks of light remained within the broken vessels, and reads merachefes as “288 died”.

עץ חיים י"ח:ב' Sefer Etz Chaim 18:2

... כשנשברו הכלים היו ו' מדרגות הראשונות ושאר המדרגות מן הז' ואילך והוא בכלל שהוא חשבון ומספר י' אותיות המילוי שהם גי' ע"ב ומשם ואילך כולם ירדו בבריאה עם הכלים בסוד הניצוצין ופשוט הוא שכל המדרגות שלמטה ממנו נכללין בה ואינם נחשבים בה כדבר בפ"ע ולכן אינה עולה במספר ולכן אינו נחשב רק מדרגה זו בחי' מספר י' אותיות המילוי שהוא גי' ע"ב וכל שאר הניצוצין שלמטה מהם נכללין באלו ע"ב וכבר נת"ל במקומות רבים כי מציאת מספר רפ"ח ניצוצין הם ד' בחי' ע"ב שירדו מאלו הדי' היות וכולם יחד ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

PARAGRAPH 11

17 כמו שהיו עדיין באצילות
 The note points to a talk in Likkutei Sichos that discusses this point, that the number 288 refers to the sparks as they were still in Atzilus.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ש חט"ו ע' 524.

18 וזהו רפ"ח מת
 The Arizal's teaching that merachefes spells “288 died” (מת רפ"ח). The Alter Rebbe adds that 288 is the count of the sparks at the level of Atzilus.

עץ חיים י"ח:ב' Sefer Etz Chaim 18:2

... כשנשברו הכלים היו ו' מדרגות הראשונות ושאר המדרגות מן הז' ואילך והוא בכלל שהוא חשבון ומספר י' אותיות המילוי שהם גי' ע"ב ומשם ואילך כולם ירדו בבריאה עם הכלים בסוד הניצוצין ופשוט הוא שכל המדרגות שלמטה ממנו נכללין בה ואינם נחשבים בה כדבר בפ"ע ולכן אינה עולה במספר ולכן אינו נחשב רק מדרגה זו בחי' מספר י' אותיות המילוי שהוא גי' ע"ב וכל שאר הניצוצין שלמטה מהם נכללין באלו ע"ב וכבר נת"ל במקומות רבים כי מציאת מספר רפ"ח ניצוצין הם ד' בחי' ע"ב שירדו מאלו הדי' היות וכולם יחד ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

19 וזהו רפ"ח מת כו'

A textual variant: the Tzemach Tzedek's manuscript reads "this is מת רפ"ח" ("died, 288"), in the order of the letters of merachefes.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת גוכתי"ק הצ"צ: "וזהו מת רפ"ח כו'". וכ"ה הלשון בלקו"ת מטות פב, ד. וכ"ה בע"ח שער רפ"ח ניצוצין פ"א. וראה בהנסמן למאמרי אדה"ז — פרשיות פ' בראשית ע' א.

20 כי הנה ידוע

Kehot's note points to where this is explained further: Sefer HaMaamarim 5634.

KEHOT'S NOTE

קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ד ע' קמה.

PARAGRAPH 12

21 דור הולך ודור בא

"A generation goes and a generation comes, and the earth stands forever." The Alter Rebbe uses the phrase for the many generations that have already worked at refining the sparks.

Ecclesiastes 1:4: קהלת א' ד'

דור הולך ודור בא והארץ לעולם עמדת:

One generation passeth away, and another generation cometh; And the earth abideth for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 שו"ה ס"ר — ממספר זה

The Tzemach Tzedek's manuscript adds here that even in the land of Poland alone there are more than 600,000 Jews.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת שם גוכתי"ק הצ"צ נוסף: שאף במדינת פולין ימצא יותר מס"ר.

23 בגמרא כפר שחליים

The Gemara tells of towns in the Land of Israel whose populations were vast, including the village of Shechalayim. The Alter Rebbe cites it to show how many Jews there were in ancient times.

Gittin 57a:12: גיטין נ"א: י"ב

אלו הן: כפר ביש, כפר שיחליים, כפר דכריא, כפר ביש - דלא יהבי ביתא לאושפיזא. כפר שיחליים - שהיתה פרנסתן מן שחליים. כפר דכריא - אמר רבי יוחנן: שהיו נשוחתין יולדות זכרים תחלה, ויולדות נקבה באחרונה, ופוסקות.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

גיטין נו, א.

24 יוסף ה' עליהם

Moshe's blessing, "May Havayah, the G-d of your fathers, add to you a thousand times as many as you are." The Alter

Rebbe adds the blessing when he mentions that the Jewish people have grown.

Deuteronomy 1:11: דברים א' י"א

ה' אלקי אבותיכם יסף עליכם ככם אלה פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם:

The L-RD, the G-d of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!—

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 13

25 מה רבו מעשיך

"How many are Your works, Havayah! You made them all with wisdom." The Alter Rebbe reads "how many" as the multiplicity of the shattering and "with wisdom You made" as its rectification.

Psalms 104:24: תהילים ק"ד: כ'

מה רבו מעשיך ה' כלם בתכמה עשית מלאה הארץ קנינה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קד, כד.

PARAGRAPH 14

26 שו"ה יחד — מפורדים

In the Tzemach Tzedek's manuscript a gloss is added here: "and see what is explained above, in Parshas Vayishlach, on 'I have much' and 'I have everything'." It points to a discussion of Esav's "I have much" as against Yaakov's "I have everything."

KEHOT'S NOTE

באוה"ת גוכתי"ק נוסף הגה"ה מכ"ק הצ"צ: (ועמש"ל פי וישלח בענין יש לי רב ויש לי כו' ע"ש). וזהו.

27 ולא יהיו נפרדים

The same added cross-reference, to the discussion in Parshas Vayishlach of "I have much" and "I have everything." The editors note that it refers to the manuscript mentioned above, which lacks the text up to Vayeshev.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת גוכתי"ק שם נוסף: ועמש"ל פי וישלח בענין יש לי רב ויש לי כל ע"ש. [כוונה לבוך הנ"ל — וחסר שם עד וישב].

PARAGRAPH 15

28 וזאת תורת האדם . . שיתעלו באחדות ה'

The note points to the Mittlerer Rebbe's longer treatment of this theme on this parsha, a parallel discussion of man's task of refining sparks into G-d's oneness.

KEHOT'S NOTE

ראה תו"ח פרשתנו סו, א ואילך. לקו"ש ח"י ע' 119.

29

וזאת תורת האדם

David's words, "and this is the teaching of man, O L-rd G-d." The Alter Rebbe reads it as describing man's task of refining the sparks.

II Samuel 7:19 ט"ז: ב' ז' שמואל

ותקטן עוד זאת בעיניך אדני ה' ותדבר גם אל־בית־עבדך למרחוק
וזאת תורת האדם אדני ה'

And this was yet a small thing in Thine eyes, O L-rd GOD; but Thou hast spoken also of Thy servant's house for a great while to come; and this too after the manner of great men, O L-rd GOD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

"And who is like Your people Israel, one nation in the land?" The verse is part of the Shabbos Minchah prayer; the next paragraph explains it.

I Chronicles 17:21 א"י: כ"א דברי הימים

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר ה' ה' האלקים לפדות לו עם
לשום לה שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשר־פדית ממצרים
גוים:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 16

31

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

KeHOT's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

דברי הימים א יז, כא.

32

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

The verse is read as "one" in an active sense: Israel makes the land, the most fragmented place, one with G-d.

I Chronicles 17:21 א"י: כ"א דברי הימים

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר ה' ה' האלקים לפדות לו עם
לשום לה שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשר־פדית ממצרים
גוים:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 17

33

והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה

Yosef's first dream: "we were binding sheaves in the midst of the field." It is now explained as the brothers' service of

refining sparks.

Genesis 37:7 י"ז: בראשית

והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם־נצבכה
והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34

וזהו . עבודת השבטים

The passage in Vayechi explains that worldly needs should be handled "with the back of the neck," not wholeheartedly, and that G-d's hand brings a person down to this in order to turn darkness into light, as when he prays with the strength of what he ate.

KEHOT'S NOTE

לקמן מה, ד. קיו, ג מציין לכאן.

PARAGRAPH 18

35

ענין הברורים

The note points to the Mittlerer Rebbe's explanation of the Zohar at the beginning of Chukas for a parallel discussion of the refinements.

KEHOT'S NOTE

ראה ביאורו ל"כ"ק אדה"א ר"פ חקת. דרך מצותיך מצות איסור עבודת בעלי מומין. בד"ה ויגש אליו יהודה תשליו (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ד ע' קיז) דכאן מבאר "שהניצוצות שנתבררו ע"י השבטים הוצרכו להתברר בירור שני ע"י יוסף כי הברור שני השבטים הוא בירור בדרך מלמטה למעלה (בירור דבין). דבירור זה הוא רק ביטול היש, ולכן הוצרכו להתברר בירור שני ע"י יוסף, בירור בדרך מלמעלה למטה (בירור דמ"ה). ועי"ז הם (הניצוצות) נכללים באלקות, ומבואר בתו"א [לקמן כח, ג] שכדי שתהיה המשכה דשם מ"ה, הוא ע"י העלאת מ"ן דשם ב"ן, וזהו מ"ש ותשתחווניגה לאלומתי, העלאת מ"ן דהשבטים בבחי' ביטול (השתחווה), שע"י עוררו המשכת שם מ"ה להיות בירור שני" ע"ש בארוכה. ובסה"מ הקצרים: "וזהו מאלמים אלומים כמו קיבוץ שכולת רבים לעשות מהם אגודה א' כו, והעלאת מ"ן של השבטים להעלות ליחודו ית' לא"ס ב"ה הוא צריך שיתעלו דרך מדרגת יוסף לפי שהן מעלמא דנוקבא ויוסף מעלמא דדכורא ודל"ל."

PARAGRAPH 19

36

מאלמים אלומים מלשון אלם . בחי' בטול

The note points to parallel discussions of "binding sheaves" as muteness and self-nullification; according to the note, p. 94 there quotes a passage from here and cites this maamar.

KEHOT'S NOTE

בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' ב. המשך תע"ב ח"ב ע' אסז. סה"מ תרכ"ז ע' צד מביא קטע מכאן. ומציין לכאן.

37

אידי דטריד למיבלע

The Talmudic principle that meat absorbing liquid does not release what it has absorbed, "since it is busy swallow-

ing.” Chassidus uses it for a level so absorbed in receiving that it gives nothing out.

Chullin 108b ק"ח חולין

KEHOT'S NOTE

ע"פ חולין קח, ב. וכהלשון כאן מובא בדא"ח בכ"מ, ראה לעיל י, ב. לקמן קט, ג. סידור קמג, ב.

38 ועמ"ש ע"פ התוספתא דבשלח

The note identifies the discussion on the Tosefta of Beshalach (“the waters froze”) mentioned in the text; it is printed in the Mitteler Rebbe’s Biurei HaZohar.

KEHOT'S NOTE

ביאורו"ז לכ"ק אדה"א מד, א ואילך.

39 ועמ"ש בטעם שהמסעות היו מ"ב

The passage explains that when Malchus rises from its constraint, all the levels above it rise too, and that this was accomplished through the 42 journeys of the 600,000 souls, a movement of ascent.

KEHOT'S NOTE

לקו"ת מסעי פט, ד.

40 שתי רוחות מספרות

The story of the pious man who heard two spirits talking to each other in a cemetery. The Alter Rebbe cites it to show that spiritual beings have “speech,” the power of communicating to another.

Berakhot 18b:7-8 ח"ח-ז ברכות

ולא? והתניא: מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ראש השנה בשני בצורת, והקניטתו אשתו, והלך ולן בבית הקברות. ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו. אמרה תדא לחברתה: חברתי, בואי ונשוט בעולם, ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם? אמרה לה חברתה: איני יכולה, שאני קבורה במחצלת של כנים. אלא לכי את, ומה שאת שומעת אמרי לי. הלכה היא ושטה ובאה. ואמרה לה חברתה: חברתי, מה שמעת מאחורי ...

Do they not [know of the troubles of others]? Lo, there is a teaching : It once happened that a pious man gave a denarius to a beggar on the New Year's eve in a time of drought. His wife upbraided him ; so he went and spent the night in the cemetery. He heard two spirits conversing. One said to the other, "Come, friend, let us wander in the world and hear behind the curtain what visitation is to come upon the world." The other spirit replied, "I cannot, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות יח, ב. באוה"ת שם תתרגם, ב מוסיף: "וכמ"ש במ"א בביאור מ"ש באוה"ת בענין הצמצום ורשימו רל"א שערים כו". כנראה הכוונה להנדפס בלקו"ת בהוספות לויקרא.

PARAGRAPH 20

41 רק אוכל ממה שאמו אוכלת

The Talmud describes the fetus in its mother's womb, which “eats what its mother eats and drinks what its moth-

er drinks.” The Alter Rebbe uses it as the image of complete dependence on one's source.

Niddah 30b:18 ח"ב נדה

דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו — לפנקס שמקופל, ומונח ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על שתי ארכובותיו, ושני עקביו על שתי עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום, וטבורו פתוח. ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יחרוג את אמו. וכיון שיצא לאויר העולם — נפתח הסתום, ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול להיות אפילו שעה אחת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

42 שו"ה אוכלות כו'

The Tzemach Tzedek's manuscript adds: “and it is not an entity in its own right.”

KEHOT'S NOTE

באוה"ת מגובת"ק הצ"צ נוסף: ואינו מהות בפ"ע.

PARAGRAPH 21

43 רק אוכל ממה שאמו אוכלת

The Talmud's description of the fetus, which “eats what its mother eats.” It is applied here to the sparks absorbed in Malchus as mayin nukvin.

Niddah 30b:18 ח"ב נדה

דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו — לפנקס שמקופל, ומונח ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על שתי ארכובותיו, ושני עקביו על שתי עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום, וטבורו פתוח. ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יחרוג את אמו. וכיון שיצא לאויר העולם — נפתח הסתום, ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול להיות אפילו שעה אחת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

PARAGRAPH 22

44 עבור שני לאחר הלידה כמ"ש בע"ה

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

שער העיבור פ"א.

45 כענין י"ב בקר שהיו בים של שלמה

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן קג, א.

46 שו"ה לו — מא"ס ב"ה

Or HaTorah adds a further example of “muteness”: Moshe was “heavy of mouth” because he was in a state of self-nullification (“what are we?”) and so could not be a “something” that gives.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת שם נוסף: (וגם דמיון לבחי' אלמים הנ"ל הוא מ"ש במ"א בענין שהי' משה כבד פה לפי שהי' בבחי' ביטול ונחנו מ"ה לא יכול להיות יש להשפיע וכעין זה הי' בקושי התירו לדבר דברי תורה בשבת מצד הביטול שלמעלה מהשפעה).

PARAGRAPH 23

47 בחכמה דוקא אתברירו

The passage in Chayei Sarah explains that there is no refinement except in Atzilus, the Chochmah of the whole order, “and through Chochmah they are refined”; refinement comes through union (zivug), and the souls of the tzaddikim raise the mayin nukvin up to Malchus of Atzilus.

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל טז, ד.

PARAGRAPH 25

48 ר"ע שיצתה נשמתו באחד

The Talmud relates that as Rabbi Akiva was executed he recited the Shema, prolonging the word “One” until his soul departed with it. The Alter Rebbe cites it as the peak of human self-sacrifice.

Berakhot 61b:9ט"ב:9

בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן?! אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה “בכל נפשך” אפילו נוטל את נשמתך. אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימו, ועכשיו שבא לידי, לא אקיימו? היה מאריך ב“אחד”, עד שיצתה נשמתו ב“אחד”. יצתה בת קול ואמרה: “אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד”.

When they brought R. 'Akiba out to execution, it was the time for reading the Shema'; and though they were combing his flesh with iron combs, he kept receiving upon himself the yoke of the Kingdom of Heaven. His disciples said to him, "Our master, thus far!" He answered them, "Throughout my life I have been troubled about this verse, '[And thou shalt love the L-rd thy G-d...] and with all thy soul' which means : Even if He take thy life. For said I, 'When will it be ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות סא, ב. וראה לקוטי שיחות ח"ו ע' 126 הערה 35.

49 למהוי אב"א

The Zohar (Terumah, in the passage recited on Friday night) speaks of the Shechinah uniting above “to be one in One.” The Alter Rebbe reads it as the lower unity included in the higher unity.

Zohar II, 135aק, חז"ב קלה,

KEHOT'S NOTE

חז"ב קלה, א.

PARAGRAPH 26

50 ונהר יצא מעדן להשקות את הגן

The river from Eden watering the garden, read earlier in the maamar as Chochmah flowing to Malchus of Atzilus, is

now identified with Yosef's drawing down of the Infinite Light.

בראשית כ"י:10 Genesis 2:10

וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת-הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לָאַרְבָּעָה רִאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 28

51 ששרשו משם מ"ה דאצי שהוא בחי' המ"ד

The note says that Or HaTorah on Shemos cites this passage about Yosef's root in the Name Mah of Atzilus.

KEHOT'S NOTE

אוה"ת שמות ע' יד מציין לכאן.

52 והנה קמה אלומתי

“And behold, my sheaf arose and also stood upright.” It is read as Yosef's additional power, from his root in the Name Mah, to bring about the second refinement.

בראשית ל"ז:7 Genesis 37:7

וְהָיָה אֲנַחְנוּ מְאָלְמִים אֱלֹמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהָיָה קִמָּה אֱלֹמִתִּי וְגַם-נִצָּכָה וְהָיָה תִסְבִּינָה אֱלֹמִתִּיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָי לְאֱלֹמִתִּי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 29

53 תסובנה אלומתיכם ותשתחוין לאלומתי

“Your sheaves came around and bowed down to my sheaf.” It is read as the tribes' mayin nukvin being completed by Yosef's mayin duchrin.

בראשית ל"ז:7 Genesis 37:7

וְהָיָה אֲנַחְנוּ מְאָלְמִים אֱלֹמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהָיָה קִמָּה אֱלֹמִתִּי וְגַם-נִצָּכָה וְהָיָה תִסְבִּינָה אֱלֹמִתִּיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָי לְאֱלֹמִתִּי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 ע"פ ואלה שמות

The passage cited, in Shemos, speaks of the angel Michael offering the souls of the tzaddikim on the altar above, a refinement of the souls fit to be included in the Infinite Light.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן מט, ג. באוה"ת בראשית כרך ו תתרפד, א במקום מראה מקום זה נמצא "ע"פ הזהר וישב דקפ"א אל אך הפרוכת כו ובשאר דוכתי".

PARAGRAPH 30

55 החלום השני השמש והירח כו' משתחווים לי
Yosef's second dream: "the sun and the moon and eleven stars were bowing down to me." Yaakov understood the sun to be himself.

בראשית ל"ז:9

וַיַּחְלֹם עוֹד חֲלוֹם אֲחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאָחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֹמֹתַי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי:

And he dreamed yet another dream, and told it to his brethren, and said: 'Behold, I have dreamed yet a dream: and, behold, the sun and the moon and eleven stars bowed down to me.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 ואביו שמר
"His brothers were jealous of him, but his father kept the matter in mind." It shows that the second dream concerned Yaakov.

בראשית ל"ז:11

וַיִּקְנְאוּ-בּוֹ אָחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר:
And his brethren envied him; but his father kept the saying in mind. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, יא.

57 השתחוואה כוללת בי בחי
The maamar on Megillas Esther, pointed to for the two aspects of bowing, opens by explaining the royal garment, horse and crown given to Mordechai as parallels to what was revealed at the giving of the Torah.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן בד"ה יביאו לבוש מלכות, צא, א. ובאוה"ת פ' תרומה ד"ה ועשו לי מקדש ע' איתכח. סה"מ תרל"ב ע' עד.

58 וצבא השמים לך משתחווים
Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

נחמ"י טו, ו.

59 וצבא השמים לך משתחווים
"And the host of heaven bow down to You." The Alter Rebbe uses it for bowing as self-nullification.

Nehemiah 9:6

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְּךָ אַתָּה עֹשֵׂית אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶתָּה מְחַיֶּה אֶת־כָּלֶם וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 31

60 ברוך בבחי אתה כמבואר בפע"ח
Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

ראה שער העמידה.

PARAGRAPH 32

61 לית ברכתא שריא באתר ריקניא
The Zohar's principle that blessing does not rest in an empty place: there must be a vessel to receive it. The Alter Rebbe uses it to show that mayin nukvin must rise before mayin duchrin descends.

Zohar II, 155a

Zohar III, 34a

KEHOT'S NOTE

זח"ב קנה, א. קנו, ב. זח"ג לד, א.

62 שאין קישוי אלא לדעת
A Talmudic statement that male arousal requires conscious intent. It serves here as an analogy for the arousal from below that calls forth the flow from above.

Yevamot 53b:11-13

לֹא מִיבְעִיָּא קְאָמֵר. לֹא מִיבְעִיָּא הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא קִמְפוֹנָה לְמַצְוָה, אִי נָמִי הוּא מוֹיֵד וְהִיא קִמְפוֹנָה לְמַצְוָה, אֶלָּא אֶפִּילוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מוֹיֵדָה, דְּתַרְוִיחֵיהּ לֹא קִמְפוֹנִי לְשֵׁם מַצְוָה — אֶפִּילוּ הִכִּי קִנָּה. תְּנִי רַבִּי חִיָּיא: אֶפִּילוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִים, שְׁנֵיהֶם מוֹיֵדִים, שְׁנֵיהֶם אָנוּסִים. אָנוּס דְּמִתְנַתִּין הִיכִי דְּמִי? אֵילִימָא כְּשֶׁאֲנָסוּהוּ גוֹיִם וּבָא עָלֶיהָ, וְהָאֵמֵר רָבָא: אִין אוּנָס לְעָרוּהָ! לִפִּי שְׂאִין קִישׁוּי אֶלָּא לְדַעַת. אֶלָּא בְּיָשׁוּן. וְהָאֵמֵר רַב יְהוּדָה:

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

PARAGRAPH 34

63 ששם עלו שבטים שבטי י"ה
"There the tribes went up, the tribes of Yah." The Kabbalah reads "the tribes of Yah" as the twelve boundaries of Z'eir Anpin drawn from Abba and Imma.

Psalms 122:4

שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבִטִים שְׁבִטֵי־קָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קכב, ד.

64 שיש בחי י"ב גבולי אלכסון
The passage says that although the tribes themselves are in Beriah, their root is the twelve diagonal boundaries of Z'eir Anpin of Atzilus, explicitly citing this maamar.

KEHOT'S NOTE

בלקו"ת צו יז, א. שמע"צ פ, ד מציין לכאן.

PARAGRAPH 35

65

שו"ה שרשם

A variant reading: the manuscript reads "the root of their root" and says that the tribes "were lowered below, into Beriah."

KEHOT'S NOTE

באזה"ת מגוכתי"ק הצ"צ נ': שרש שרשם . . אבל הם נשפלו למטה בבריאה.

66

והנה תסבינה אלומותיכם

"And behold, your sheaves came around." The maamar ends by returning to the dream: the brothers need Yosef to complete their work.

בראשית ל"ז:ז: ל"ז:ז:

והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבכה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67

אלומותיכם כו' כנ"ל

Or HaTorah has a summary of the whole maamar here, and then copies from the maamar "VaAni Nasati Lecha Shechem Echad" of Vayechi 5563.

KEHOT'S NOTE

באזה"ת שם נמצא קיצור ואח"כ מעתיק מד"ה ואני נתתי לך שכם אחד מפ' ויחי תקס"ג ע"ש. הקיצור. השבה"כ ענין בחי פירוד ופירור הכלי לחלקי רבים ועי"ז מסתלק האור וההשכלה, ושכירה זו הי' בנשמו' וניצוצי' לכן כל מה שירדו למטה נעשה הרבוי יותר. ועבודתינו לברר ולהעלות מטורי דפרודא לבחי' אחדוי גוי אחד בארץ, וזהו מאלמי' אלומין, מהרבה שבולי' נעשה אלומה א', גם לי אדם מצד הביטול כו'. וכ"ז הוא העלא' מ"ן ביטול היש ועדיין צריך בירור שני ע"י מ"ד לשיתהפך לאלקוי' ממש וזה הי' עבודת יוסף וזהו והנה קמה אלומתי כו' וענין ותשתחוין כי השתחוא' ביטול וגם עי"ז המשכה מאוא"ס להתלבש במ"ד דיוסף, והשתחוא' דיעקב המשכה לבד. ומה שהשבטי' שנאו אותו לפי שסברו ששרשם ג"כ מייב ג"א דז"א א"כ כמוהו כמוהם וא"צ לו בשביל המי"ד ג"כ אבל האמת שהם י"ב בקר דבריא והוא מיסוד ז"א וזה הי' החלומות כנ"ל.

שיר המעלות בשוב כו' היינו כחולמים

A Song of Ascents: When [G-d] Returns... We Were Like Dreamers

Exile is a dream: with the intellect 'asleep', a person holds opposites together, love of G-d in prayer and love of self afterward. Yet the dream's power to unite opposites comes from the highest level, the 'circles' where all is one, and in the redemption that hidden source will be revealed.

THE MAAMAR IN BRIEF

The maamar explains the verse "When G-d returns the captivity of Zion, we were like dreamers." A dream fuses opposites because in sleep the discerning intellect withdraws and only the imagination remains. So too the G-dly spark in exile: a person loves G-d in prayer and then spends the day chasing profit, holding both as if they fit together. Work in the world could be divine service, but most people work for the body alone, the very opposite of prayer's love. This should not lead to despair, as though prayer were a vain fantasy, because the dream-level has a lofty root. In exile G-d's Name is 'clothed' and not read as written; in this 'sleep' life is drawn from the level of circles, where there is no above or below and opposites are one, unlike the lines of Chochmah and Daas that divide. That light can shine only hidden, in the darkness of exile. In the Time to Come the covering will be removed, and we will recognize that exile was sustained by this dream-level. This is Yosef's quality: the leader of Israel in exile, the interpreter who joins opposites.

OUTLINE

1	The nature of a dream	¶1-2
	In sleep the intellect withdraws and the imagination joins opposites; awake, the intellect keeps them apart.	
2	The dream of exile in divine service	¶3-5
	A person loves G-d in prayer and then pursues gain all day; work could be service, but most make the body's needs the main thing.	
3	Not vain imaginings	¶6
	One might think dreamlike prayer is worthless; in truth the dream-level is rooted in supernal holiness.	

4 The Name in exile and the world of circles

¶7-10

In exile G-d's Name is clothed; in 'sleep' life is drawn from the circles, where opposites are one, shining hidden in darkness rather than through the dividing lines of intellect.

5 The redemption revealed

¶11

When the covering is removed, all will recognize that the exile was sustained by the level of the dream: "we were like dreamers."

6 Yosef, master of dreams

¶12

Yosef, rooted in the circles, leads Israel in exile; ben poras spells poser and tofer, one who interprets and joins opposites.

KEY CONCEPTS

Dream חלום

The state in which the imagination joins opposites because the intellect has withdrawn; an image of exile, and also of a level where opposites truly are one.

Imaginative faculty כח המדמה

The power that forms images and can combine things that cannot exist together, governed when awake by the intellect.

Departure of the intellect (mochin) הסתלקות המוחין

The withdrawal of intellect, as in sleep; in Kabbalah, the state of exile, when the emotive attributes are without their intellect.

Circles and lines עגולים וקוין

Two arrangements of divine light: in the circles all is equal and opposites are united; in the lines (right, left, middle) things are divided and defined against each other.

Not as I am written am I read לא כשאני נכתב אני נקרא

The Talmud's statement that the Divine Name is now read differently from how it is written; for the maamar, a sign that the Name is clothed in exile.

SECTION 1 • 11-2

The nature of a dream

1 שיר המעלות¹ בשוב כ"י היינו כחולמים.² הנה החלום הוא מחבר שני הפכים בנושא א' ומרכיב שני ענינים הפכיים³ כאלו היו לאחדים. והיינו מפני כי בשינה נסתלק מוח השכל המבחין ולא נשאר רק כח המדמה.

"A Song of Ascents: When [G-d] returns," etc., "we were like dreamers." Now, a dream joins two opposites in a single subject, and combines two opposite matters as though they were one. This is because in sleep the discerning faculty of the intellect departs, and only the imaginative faculty remains.

The maamar opens with the Psalm that describes the return from exile: when G-d brings back the captives of Zion, "we were like dreamers." The Alter Rebbe first defines a dream: it holds two contradictory things together in one picture as if they belonged together. This happens because in sleep the intellect, whose job is to tell things apart, withdraws, and only the imagination is left working.

2 וכח המדמה יכול להרכיב ב' ענינים הפכיים כמו ספינה רצה באויר כ"י כמ"ש הרמב"ם בשמונה פרקים⁴ רק שבהקיץ שמתעורר כח השכל הוא השולט על כח המדמה ואינו מניחו להרכיב לפי שרואה בעין שכלו שהם דברים נפרדים ואינן מתאחדים כלל.

And the imaginative faculty can combine two opposite matters, such as a ship racing through the air, etc., as Maimonides writes in the Eight Chapters. But when awake, when the faculty of the intellect is aroused, it rules over the imaginative faculty and does not let it combine [them], because it sees with its mind's eye that they are separate things that do not unite at all.

Maimonides gives the example of imagining a ship flying through the air: the imagination can put together things that cannot exist together. When a person is awake, the intellect governs the imagination and refuses such combinations, because it clearly sees that the two things are separate and cannot be one.

SECTION 2 • 113-5

The dream of exile in divine service

3 וכך הענין בגלות ניצוץ אלקות בנפש האדם שהוא בבחינת שינה והסתלקות המוחין. יכול הוא להרכיב ב' דברים הפכיים להיות כל היום טרוד במו"מ איש לבצעו מקצהו⁵ זה פונה לזיתו כו'.

So too is the matter in the exile of the spark of G-dliness in a person's soul, which is in a state of sleep and of the departure of the intellect (mochin). [Such a person] can combine two opposite things: being occupied all day in business, "each one for his gain, from his every quarter," this one turning to his olive grove, etc.

The dream now becomes a picture of the soul's exile: the spark of G-dliness in a person is as if asleep, its intellect withdrawn. In that state a person can live with a contradiction, spending the whole day chasing his own profit, like the prophet's "each one for his gain," each turning to his own olive grove.

הגם שבתפלה מעורר את האהבה עד שתחפץ להתפשט מלבושיה כו' לדבקה בו ית' מחמת התבוננותו ביחוד ויחוד אעפ"כ אחר התפלה חולפת ועוברת האהבה ואינו שם ללבו

Even though in prayer he arouses love, until [the soul] longs to divest herself of her garments, etc., to cleave to Him, blessed be He, because of his contemplation of the higher unity and the lower unity, nevertheless after prayer the love passes and is gone, and he does not take it to heart

In prayer, contemplating how all things are nothing before G-d (the higher unity) and how G-d is present within all things (the lower unity), a person can feel a love so strong that the soul wants to shed the body's "garments" and cleave to G-d. Yet once prayer is over the feeling fades and he does not notice the contrast.

כי הוא הפוך ההתבוננות שבתפלה ומדמה בלב להרכיב ולחבר שני עניינים הפכיים יחד כאלו היה לאחדים ובאמת הם נפרדים ורחוקים זמ"ז. כי הגם דכתיב בתורה שש שנים תזרע שדך.⁶

that this is the opposite of the contemplation in prayer; and he imagines in his heart that he can combine and join two opposite matters together as though they were one, while in truth they are separate and distant from one another. For although it is written in the Torah, "Six years you shall sow your field,"

His daytime pursuit of gain contradicts what he felt in prayer, yet he imagines he can hold both at once, like a dreamer; in truth they are far apart. The Alter Rebbe then begins to anticipate an objection: the Torah itself commands "Six years you shall sow your field."

4 וכן בק"ש ולעבדו בכל לבבכם⁷ כ"י ונתתי מטר ארצכם כ"י ואספת דגנך⁸ כ"י. הנה הכל הוא

and likewise in the Shema, "and to serve Him with all your heart," etc., "I will give the rain of your land," etc., "and you shall gather in your grain," etc., all of this is

The Shema, too, joins serving G-d "with all your heart" to the promise of rain and of gathering in the grain. So the Torah itself connects everyday work with divine service.

ע"ד עובדה כידוע שבכל עניני עוה"ז יש בהם ענין עבודת ה' שש שנים תורע כ"י ובשנה השביעית⁹ כ"י.

by way of service, as is known that in all the matters of this world there is [an element] of the service of G-d: "Six years you shall sow," etc., "and in the seventh year," etc.

The answer: all of this is meant as service of G-d, since every matter of this world contains an element of serving Him. The six years of sowing and the seventh year of rest are both part of that service.

5 והוא ענין הברורים שבבחי" שש שנים. וההעלאה שבבחי" השנה השביעית כמ"ש במ"א. ואחר כוונת הלב הן הן הדברים

This is the matter of the refinements (beirurim) of the level of the six years, and the elevation of the level of the seventh year, as is explained elsewhere. And according to the intention of the heart, these are the very things [that matter].

The six years of work stand for refining the physical world (the beirurim, sifting out the holy sparks within it), and the seventh year for raising what was refined back to its source. But whether work is service depends entirely on the heart's intention.

אבל לב ההמון הנוטים אחר בצעם להטריף לחם חוקם כפשוטו לבבם לא כן ידמה¹⁰ ולבם

But the heart of the multitude, who incline after their gain, to provide their allotted bread in its plain sense: "their heart does not so imagine," and their heart

Most people, though, work simply to earn their bread; their heart does not think of their work as refining the world for G-d. The phrase "his heart does not so imagine" is borrowed from Isaiah.

לא נכון¹¹ ע"פ הכוונה הראויה רק כל ישעם וכל חפצם¹² למלאות די מחסורם אשר יחסר להם¹³ בצרכי גופם ועושים מצרכי הגוף עיקר

is not set according to the proper intention; rather, all their salvation and all their desire is to fill the sufficiency of their lack, whatever they lack in the needs of their body, and they make the needs of the body the main thing.

Their heart is not directed to the proper intention: all they want is to fill their bodily needs, and those needs become the main thing in their life. This is a quiet reversal of priorities, not an open sin.

וזהו ממש הפוך ההתעוררות שבתפלה להיות נקבע בלבו האהבה לה' לבדה בלי תערובת זר ח"ו כו':

And this is the very opposite of the arousal in prayer, that love for G-d alone be fixed in his heart, without any foreign admixture, G-d forbid, etc.

That attitude is the exact opposite of what prayer aroused: a love for G-d alone, with nothing foreign mixed in. So holding both together is indeed like the dream that fuses opposites.

SECTION 3 • ¶6

Not vain imaginings

6 והנה גם אחרי הדברים והאמת האלה לא יפול לב האדם עליו¹⁴ לומר כי ההתעוררות שבתפלה והתכוננותו הן דמיונות שוא שהרי הוא כמו החלום שהוא כח המדמה שמחבר ב' הפכים.

Now, even after these words and this truth, let no man's heart fail within him, [so as] to say that the arousal in prayer and his contemplation are vain imaginings, since it is like the dream, which is the imaginative faculty that joins two opposites.

The Alter Rebbe now guards against despair. A person might conclude that if his prayer is like a dream that joins opposites, then his feelings in prayer and his contemplation were just empty fantasies.

כי הנה מאחר שרואה בנפשו אחר התפלה שחולפת ועוברת האהבה לה' ומתהפך לאהוב את גופו דוקא הרי מובן שגם בתפלה לא ביטל אהבת גופו מכל וכל וההתעוררות שבתפלה את האהבה לה' לבדה אינה אמיתית

For, since he sees in himself after prayer that the love for G-d passes and is gone, and he turns to love specifically his body, it is understood that even in prayer he did not nullify the love of his body entirely, and the arousal in prayer of love for G-d alone is not genuine,

The reasoning behind that fear: since the love for G-d vanishes after prayer and he goes back to loving his body, he never truly set aside his self-love even while praying. So, he thinks, the love for G-d alone that he felt was not real.

רק כדמיון החלום שמחבר ב' הפכים ודומה לו שאוהב את ה' ואעפ"כ אוהב את גופו הגם

but only like the imagining of a dream, which joins two opposites: it seems to him that he loves G-d and nevertheless loves his body, even though

On this view, his prayer was only a dreamlike image that combined two opposites: loving G-d while still loving his body.

כי לא צדקו יחדו¹⁵ לפי שזה נלקח מכח המדמה אשר יכול לדמות דמיונות שוא. אך באמת הנה בחי' חלום זה שרשו למעלה ויסודתו בהררי קדש¹⁶ עליון.

they are not rightly together, because this is taken from the imaginative faculty, which can imagine vain imaginings. But in truth, this level of the dream has its root above, and “its foundation is in the mountains of” supernal “holiness.”

Those two loves cannot really stand together, so the combination seems to come from the imagination, which produces false images. The Alter Rebbe answers that the opposite is true: this ‘dream’ level has a lofty root, founded in the heights of supernal holiness, as the next paragraphs explain.

SECTION 4 • 17-10

The Name in exile and the world of circles

7 ויובן בהקדים מ"ש ביום ההוא¹⁷ יהיה ה' אחד ושמו א'. ופריך בגמ' אטו האידנא לאו שמו א' הוא. ומשני לא כשאני נכתב אני נקרא כו'.

This will be understood by first introducing what is written, “On that day G-d will be One and His Name One.” The Gemara asks: Is His Name not One now? And it answers: Not as I am written am I read, etc.

To explain the dream’s root, the Alter Rebbe brings Zechariah’s prophecy that “on that day” G-d’s Name will be One. The Talmud asks why this is only in the future, and answers that now the Name is not pronounced as it is written: the four-letter Name is read as Ado-nai.

והענין כי שמו הוא בבחי' גלות ולכן אינו נק' כמו שנכתב רק בלבוש ונרתק כו'.

The explanation is that His Name is in a state of exile, and therefore it is not read as it is written, but only in a garment and a sheath, etc.

He explains that G-d’s Name itself is in exile, and so it is not read as written but is covered by another Name, like a garment or a sheath. The same concealment that affects the soul affects the Divine Name.

8 והנה בגלות הוא בבחי' שינה והסתלקות המוחין תלת כלילין כו' ואז נשמתו מושכת לו חיים מלמעלה כו'.

Now, in exile it is in a state of sleep and of the departure of the intellect (mochin), “three contained [within three],” etc., and then his soul draws life for him from above, etc.

In exile the Divine Name is as if asleep, its intellect withdrawn, “three contained within three,” a Kabbalistic image of the intellect folded back inside the emotions. And just as the Sages say that during sleep the soul goes up and draws life from above, so in this sleep a higher life-force is drawn down.

ושם הוא בבחי' עגולים¹⁸ שאין בהם בחי' מעלה ומטה רק הכל בהשוואה אחת ובהתכללות והתאחדות כל הענינים בלי שום פירוד והתחלקות כנודע מארז"ל אלו ואלו דא"ח.¹⁹

And there it is on the level of circles (iggulim), in which there is no level of above and below; rather, all is in one equality, with the inclusion and unification of all matters, without any separation or division, as is known from the saying of our Sages, of blessed memory, "These and these are the words of the living G-d."

That source above is the level of 'circles' (iggulim), where there is no higher and lower and everything is equal, included and unified without division. The Sages' saying about the disputes of Hillel and Shammai, "these and these are the words of the living G-d," shows how opposite rulings can both be true at their root.

רק כשנמשך דרך קוים אזי יש התחלקות קו ימין חסד כ"י משא"כ בבחי' עגולים אין שם התחלקות כלל ושם כל הדברים המתפרדים למטה מחוברים וכלולים יחד ולא נראה שום פירוד והתחלקות ביניהם:

Only when it is drawn down by way of lines is there division: the right line, Chesed, etc. This is not so on the level of circles: there is no division there at all, and there all the things that are separate below are joined and included together, and no separation or division is seen between them.

Division appears only when light is drawn down as 'lines' (the structure of right, left and middle: Chesed on the right, and so on). In the circles nothing is divided, and things that are opposites below are joined together there.

9 אך להיות בחי' זו בגילוי למטה אינה כ"א ע"י בחי' שינה והסתלקות המוחין בגלות וע"ז נאמר אלביש שמים קדרות.²⁰ שמים הם בחי' עגולים הם מלובשים בבחי' קדרות וחשך.

However, for this level to be revealed below comes about only through the state of sleep and of the departure of the intellect in exile. Of this it is said, "I clothe the heavens in blackness." "Heavens" are the level of circles; they are clothed in the level of blackness and darkness,

The unity of the circles can appear below only through sleep and withdrawn intellect, that is, in exile. The verse "I clothe the heavens in blackness" describes this: the 'heavens', the level of circles, are wrapped in darkness.

שהוא העלם והסתתר²¹ שאז מאיר ומתנוצץ מלמעלה מעולם העליון שהוא בבחי' עגולים בבחי' חלום שהוא כח המדמה לחבר שני הפכים בנושא אחד כאלו הם אחדים ממש לפי שבאמת בשרשם בעולם העליון הם מחוברים ומיוחדים

which is concealment and hiddenness; for then there shines and sparkles from above, from the supernal world, which is on the level of circles, [into] the level of the dream, which is the imaginative faculty, to join two opposites in one subject as though they were truly one, because in truth, in their root in the supernal world, they are joined and united,

That darkness is concealment, and it is precisely then that light from the higher world of circles glimmers into the dream, the imagination that joins opposites. It can join them because at their root, in the higher world, they really are one.

כי שם הוא בבחי' עגולים²² כנ"ל רק למטה בהתחלקות הקוין ע"פ חכמה ודעת להיות קו זה כך וזה כך²³ אזי נראה ונגלה ההפוך.²⁴ שזה ההפוך מזה ואזי הם נפרדים ורחוקים זה מזה.²⁵

for there it is on the level of circles, as said above. Only below, in the division of the lines according to Chochmah and Daas, so that this line is thus and that line is thus, is the opposition seen and revealed: that this is the opposite of that, and then they are separate and distant from one another.

Opposition appears only below, where Chochmah and Daas divide the light into lines, each with its own character. There each thing is defined against the other, and so they become separate and far apart.

10 ולכן אי"א להיות גילוי בחי' ההתכללות בבחי' גילוי החכמה שהיא ראשית התחלקות הקוין אלא בבחי' שינה והסתלקות המוחין בגלות

Therefore the level of inclusion cannot be revealed in the revelation of Chochmah, which is the beginning of the division of the lines, but only in the state of sleep and of the departure of the intellect in exile;

Since Chochmah is where division into lines begins, the level where opposites are included together cannot be revealed through it. It can appear only in 'sleep', the withdrawal of intellect that is exile.

אזי מתנוצץ ומאיר האור העליון והוא מסתתר ומתעלם בבחי' קדרות וחשך דהיינו בבחי' התלבשות ההעלם כו' ולא בבחי' גילוי כי הגילוי הוא בבחי' חכמה ודעת שהוא ע"פ קוין:²⁶

then the supernal light sparkles and shines, and it is hidden and concealed in the level of blackness and darkness, that is, in the enclothing of concealment, etc., and not in revelation, for revelation is on the level of Chochmah and Daas, which is according to lines.

Then the higher light shines, but hidden, clothed in darkness, not openly revealed. Open revelation always comes through Chochmah and Daas, which work by lines and so divide.

SECTION 5 • ¶11

The redemption revealed

11 ולע"ל כתיב ולא יכנף עוד מור"ך. ²⁷ בכנף ולבוש כ"י ולכן ביום ההוא יהיה שמו א' שלא יהא מלובש

ומכוסה בנרתק ²⁸ ויהיה נקרא

And of the Time to Come it is written, "Your Teacher will no longer be hidden" (yikanef), [hidden] by a wing (kanaf) and a garment, etc. Therefore "on that day His Name will be One": it will not be clothed and covered in a sheath, and it will be read

Isaiah promises that in the future G-d, the Teacher, will no longer be hidden; the word yikanef comes from kanaf, a wing or garment's corner, so it means He will no longer be covered. That is why "on that day His Name will be One": it will no longer be wrapped in a sheath and will be pronounced as written.

כמו שנכתב כ"י. כי עין בעין יראו ²⁹ כ"י. ואזי נאמר בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים. ³⁰

as it is written, etc. For "they will see eye to eye," etc. And then it will be said, "When G-d returns the captivity of Zion, we were like dreamers."

Then "they will see eye to eye," with no covering between. At that time people will say, "we were like dreamers."

פ"י שיתגלה ³¹ מדרגה ובח"י זו של החלום עד אשר כולם יכירו וידעו וישיגו החיות הנמשך להם בזמן הגלות שהוא מבח"י החלום.

This means that this rank and level of the dream will be revealed, until all will recognize, know and grasp the life-force drawn to them in the time of exile, which is from the level of the dream.

This is the meaning of the Psalm: in the redemption the dream-level will be revealed, and everyone will recognize and understand that the life-force that sustained them throughout the exile came from this high level of the dream. What looked in exile like a mere dream will turn out to have been the circles' hidden light.

SECTION 6 • ¶12

Yosef, master of dreams

12 ולכן יאמרו היינו כחולמים. ובה יובן מעלת ומדרגת יעקב ויוסף ע"י החלומות. ויש בחיי שיוסף הוא יותר במעלה ממדרגת משרע"ה. ונדב ואביהוא היו נ"ר של יוסף.

Therefore they will say, "We were like dreamers." And with this the greatness and rank of Yaakov and Yosef through the dreams will be understood. And there is an aspect in which Yosef is higher in rank than the level of Moshe our Teacher, peace be upon him. And Nadav and Avihu were the nefesh and ruach of Yosef.

Because the dream-level will be revealed, we will say "we were like dreamers." This also explains the greatness of Yaakov and Yosef, whose lives turn on dreams: in one respect, rooted in the circles, Yosef is even higher than Moshe, whose prophecy was clear revelation. Nadav and Avihu, Aharon's sons, are described as the nefesh and ruach (the two lower levels of the soul) of Yosef.

ואנחנו טמאים לנפש אדם זה אביהוא.³² אבל נדב היה מבחי' רוח ולא היו צריכים הזאה בשבילו כלל. ועליו נאמר ורוח נדיבה תסמכני.³³ וז"ש נוהג כצאן יוסף.³⁴

"We are impure through the soul of a man": this is Avihu. But Nadav was of the level of ruach, and they did not need sprinkling on his account at all. And of him it is said, "And may a generous (nedivah) spirit uphold me." And this is what is said, "Who leads Yosef like a flock."

Those who said "we are impure through the soul of a man" were, according to one view in the Talmud, impure through Nadav and Avihu; the Alter Rebbe says this refers to Avihu, while Nadav, being ruach, a higher level, caused no impurity requiring sprinkling. The verse "a generous (nedivah) spirit" alludes to Nadav's name, and "Who leads Yosef like a flock" shows that the whole people is led through Yosef.

כי בזמן הגלות הנהגת ישראל הוא בבחי' יוסף שהוא מבחי' חלום³⁵ מעולם העגולים כ"ו. ולכן נק' בן פור"ת³⁶ אותיות פות"ר³⁷ ותופ"ר³⁸ שמחבר כ"ו. ולכן היה פותר חלומות:³⁹

For in the time of exile the leadership of Israel is on the level of Yosef, which is from the level of the dream, from the world of circles, etc. Therefore he is called ben poras (פורת), whose letters are pos-er (פותר, "interprets") and tofer (תופר, "sews"), which joins, etc. And therefore he interpreted dreams.

In exile Israel is led through the level of Yosef, the dream that comes from the world of circles. Yosef is called ben poras, whose letters also spell poser, one who interprets, and tofer, one who sews two things together; that is why he could interpret dreams, joining their opposites into one meaning.

IN ONE'S AVODAH

A person should not be discouraged when the love felt in prayer fades afterward and seems to have been only a dream, for its source is in supernal holiness; at the same time he should see that work in the world is meant as divine service, done with the heart's proper intention, and not make the body's needs the main thing.

QUESTIONS FOR DISCUSSION

1. Why does the intellect prevent the joining of opposites, and why does the imagination allow it?
2. How can working the land be divine service, and what turns it into the opposite of prayer?
3. If the love in prayer fades after prayer, why is it not a vain imagining?
4. Why can the unity of the circles shine only in concealment, through the 'sleep' of exile, and not through Chochmah?
5. How do the letters of poras (poser, tofer) express Yosef's role as leader of Israel in exile?

SOURCES AND REFERENCES

Notes

PARAGRAPH 1

1 שיר המעלות

The note lists this as another transcript of the same maamar, a parallel text that can be compared with ours.

KEHOT'S NOTE

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ה ע"י קפד. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת בראשית כרך ו' תתש, ב המאמר עם הגהות ומתחיל: "להבין ענין החלומות שהגלות נמשל לבחי' חלום". ד"ה זו נזכר בלקו"ת ויקרא בהוספות נא, ב. שלח לו, ד. שה"ש כ, א. אוה"ת ויחי תתרט, ב בשם אדה"א שאמר בשם כ"ק אדה"א. לכללות מאמר זה ראה ד"ה שיר המעלות תשכ"ו. שיחת ש"פ פנחס תשד"מ.

2 שיר המעלות בשבוע כ"ה היינו כחולמים

"A Song of Ascents: When G-d returns the captivity of Zion, we were like dreamers." The whole maamar explains why the redemption will make the exile look, in retrospect, like a dream.

Psalms 126:1 א"י: קב"ו תהילים

שיר המעלות בשבוע כ"ה היינו כחולמים:

A Song of Ascents. When the L-RD brought back those that returned to Zion, We were like unto them that dream.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קכו, א.

3 שני ענינים הפכים

KeHOT's note points to where this is explained further: Toras Chaim.

KEHOT'S NOTE

ראה תו"ח שמות נב, א. ספר המאמרים ת"ש ע' 8. בסה"מ תקס"ה ע"י קפד ("והיינו שיוכל לראות בחלום אשר הוא נהרג או מת ואח"כ הוא חי ברגע א' ממש ולא יקשה לו כלל מה שהם הפכיים שיתכונן וייתישרו בשעת החלום או כמו שיחלום לו שהוא כאן ובאספמי ברגע א' כ"י וכה"ג טובא וכנודע לכל").

PARAGRAPH 2

4 כמ"ש הרמב"ם בשמונה פרקים

KeHOT's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

פ"א. בתקס"ה ליתא כל זה.

PARAGRAPH 3

5 The prophet rebukes the leaders who "all turn to their own way, each one for his gain, from his every quarter." The Alter Rebbe uses the phrase for a person absorbed all day in his own profit.

ישעיהו נ"ו: י"א Isaiah 56:11

והכלבים עזי-נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין קלם לדרכם פנו איש לבצעו מקצהו:

Yea, the dogs are greedy, They know not when they have enough; And these are shepherds That cannot understand; They all turn to their own way, Each one to his gain, one and all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 שש שנים תזרע שדך

"Six years you shall sow your field, and six years you shall prune your vineyard." The Torah itself commands working the land, which raises the question of how business can be the opposite of prayer.

ויקרא כ"ה:ג Leviticus 25:3

שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה:

Six years thou shalt sow thy field, and six years thou shalt prune thy vineyard, and gather in the produce thereof.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ויקרא כה, ג.

PARAGRAPH 4

7 ולעבדו בכל לבבכם

The second paragraph of the Shema: "to love G-d your G-d and to serve Him with all your heart." The Alter Rebbe notes that this service is joined in the same passage to the blessings of the land.

דברים י"א: י"ג Deuteronomy 11:13

והיה אם-שמעו תשמעו אל-מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את-ה' אלקיכם ולעבדו בכל-לבבכם ובכל-נפשכם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and with all your soul,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

דברים יא, יג.

8 ונתתי מטר ארצכם כ"י ואספת דגנך

"I will give the rain of your land in its season... and you shall gather in your grain." Agricultural work is part of the same passage as serving G-d with the heart.

דברים י"א: י"ד Deuteronomy 11:14

ונתתי מטר-ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: that I will give the rain of your land in its season, the former rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn, and thy wine, and thine oil.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 ובשנה השביעית

"And in the seventh year there shall be a Sabbath of rest for the land." The six years of work and the seventh of rest

form one cycle of service.

ויקרא כ"ה:ד' Leviticus 25:4

ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שָׁדֵךְ לֹא תִזְרַע
וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר:

But in the seventh year shall be a sabbath of solemn rest for the land, a sabbath unto the L-RD; thou shalt neither sow thy field, nor prune thy vineyard.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 5

10

לא כן ידמה

Of Assyria, the prophet says: "But he does not so imagine, and his heart does not so think." The Alter Rebbe borrows the words for people who do not see their work as divine service.

ישעיהו י"ז:7 Isaiah 10:7

והוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשב כי להשמיד בלבבו ולהכרית גוים
לא מעט:

Howbeit he meaneth not so, Neither doth his heart think so; But it is in his heart to destroy, And to cut off nations not a few.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11

ולבם לא נכון

"Their heart was not steadfast with Him." Here, a heart not set on the proper intention.

תהילים ע"ח:ל"ז Psalms 78:37

ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בכריתו:

For their heart was not steadfast with Him, Neither were they faithful in His covenant.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12

כל ישעם וכל חפצם

David's last words: "for all my salvation and all my desire." Here it describes people whose whole desire is their bodily needs.

II Samuel 23:5 ח"ג:ה' Samuel 23:5

כ"י לא כן ביתי עם אל כי ברית עולם שם לי ערוכה בכל ושמרה כ"י כל
ישעי וכל חפץ כ"י לא יצמיח:

For is not my house established with G-d? For an everlasting covenant He hath made with me, Ordered in all things, and sure; For all my salvation, and all my desire, Will he not make it to grow?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13

די מחסורם אשר יחסר להם

The law of lending to the poor: "sufficient for his need, whatever he lacks." The phrase is applied to satisfying the body's needs.

דברים ט"ו:8 Deuteronomy 15:8

כ"י תפתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו:
but thou shalt surely open thy hand unto him, and shalt surely lend him sufficient for his need in that which he

wanteth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 6

14

לא יפול לב האדם עליו

David says to Saul, "Let no man's heart fail within him." The Alter Rebbe uses the words to forbid discouragement.

I Samuel 17:32 י"ז:ל"ב Samuel 17:32

ויאמר דוד אל שאול אל יפל לב אדם עליו עבדך ילך וגלחם עם
הפלשתי הנזה:

And David said to Saul: 'Let no man's heart fail within him; thy servant will go and fight with this Philistine.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15

לא צדקו יחדו

The verse says of G-d's judgments that they "are true, righteous altogether." The Alter Rebbe inverts the phrase: the two loves are not rightly held together.

תהילים ט"ט:10 Psalms 19:10

יראת ה' טהורה עומדת לעד משפטיה יאמת צדקו יחדו:

The fear of the L-RD is clean, enduring for ever; the ordinances of the L-RD are true, they are righteous altogether;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16

יסודותו בהררי קדש

"Its foundation is in the mountains of holiness." Here it describes the lofty root of the dream.

תהילים פ"א:87 Psalms 87:1

לבני קרח מזמור שיר יסודותו בהררי קדש:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 7

17

ביום ההוא . . ופריך בגמרא

"On that day G-d will be One and His Name One." The Alter Rebbe reads it as the end of the Name's exile.

Zechariah 14:9 ט"ד:9 Zechariah 14:9

והיה ה' למלך על פלי הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמם אחד:

And the L-RD shall be King over all the earth; In that day shall the L-RD be One, and His name one.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Pesachim 50a:3 א"ג:ה' Pesachim 50a:3

"והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון". מאי יקרות וקפאון?
אמר רבי אלעזר: זה אור שיקר בעולם הזה, וקפוי לעולם הבא. רבי
יוחנן אמר: אלו נגעים ואהלות, שיקריו הן בעולם הזה, וקפויין הן
לעולם הבא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

זכריה י"ד, ט. פסחים נ, א.

PARAGRAPH 8

18 ואז נשמתו מושכת לו חיים מלמעלה כ"י ושם הוא בבחי' עגולים

The note quotes it: in sleep specifically the soul draws for him from the level of circles, the hidden essence of the soul, toward which it ascends in sleep; when awake, the soul's reach is toward the light of the intellect in the brain, which is the level of 'line'.

KEHOT'S NOTE

בבה"ז לכו"ק אדמו"ר הצמח צדק פ' ויגש ע' קמט: "פ' בשעת השינה דוקא מושכת לו מבחי' עגולים דהיינו מבחי' ההעלם דעצמות הנפש שהוא בבחי' עגולים שלשם הוא הרצוא בעת השינה, משא"כ בהקיץ הנשמה והרצוא הוא לאור השכל שבמוח שהוא בחי' יושר" עכ"ל ע"ש. ראה אוה"ת פ' שמיני כרך א ע' לו.

19 אלו ואלו דא"ח

A heavenly voice declared of the School of Shammai and the School of Hillel: "These and these are the words of the living G-d." The Alter Rebbe uses it for the level where opposite views are united.

עירובין י"ג בבבא עירובין 13b

KEHOT'S NOTE

עירובין יג, ב.

PARAGRAPH 9

20 אלביש שמים קדרות

"I clothe the heavens in blackness, and make sackcloth their covering." The Alter Rebbe reads the 'heavens' as the level of circles, veiled in the darkness of exile.

ישעיהו נ"ג:3

אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדֻרוֹת וְשָׁק אֲשֵׁים כְּסוּתָם:

I clothe the heavens with blackness, And I make sackcloth their covering.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נ, ג. ראה אוה"ת פ' פנחס ע' אקפא.

21 שו"ה עגולים — העלם והסתר

Or HaTorah's text of the maamar adds here: "(which is the dream, the encompassing garment)." It identifies the dream as the garment in which the circles are clothed.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת מקץ כרך ו תתשא, א נוסף: (שהוא החלום לבוש המקיף): שאז.

22 כי שם הוא בבחי' עגולים

Or HaTorah adds that the circles are the makifim (encompassing lights), which contain two opposites together equally, 'equalizing small and great' and 'darkness as light'.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת שם נוסף: שהוא בחי' מקיפים הכוללי ב' הפכים ביחד ע"ד השוה ומשוה קטון וגדול כ"י וכחשיכה כאורה: כנ"ל.

23 רק למטה בהתחלקות הקוין . . קו זה כך וזה כך

The note quotes Or HaTorah, referring to this passage: it gives a new understanding of the virtue of Daas, for Daas, the middle line, connects the two lines so that they are not opposites.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת פ' משפטים ע' איק"י "ועפמ"ש [=הכוונה לכאן] י"ל הבנה חדשה במעלת הדעת כי דעת קו האמצעי מקשר ב' הקוין שלא יהיו הפכיים" ע"ש.

24 אזי נראה ונגלה ההפוך

The note points to a parallel discussion in Or HaTorah on Shemini.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת פ' שמיני ע' לו.

25 נפרדים ורחוקים זה מזה

Or HaTorah adds a cross-reference to the Torah Ohr maamar on "VeYosef Hurad" in Vayeshev, about the Sage who could argue that the impure is pure and give reasons for it, because his root was in the makifim, the circles, where there is not so much division.

KEHOT'S NOTE

באו"ת מקץ שם נוסף: ועמ"ש פ' וישב בביאור ע"פ ויוסף הורד [באו"ת] בענין ר"א שה"י אומר על טמא טהור ומראה לו פנים כ"י שהוא לפי ששרשו מבחי' המקיפי בחי' עיגולים שאין שם התחלקות כ"כ כמ"ש במ"א באריכות: ולכן.

PARAGRAPH 10

26 חכמה ודעת שהוא ע"פ קוין

Or HaTorah adds: exile is the gestation of Z'eir Anpin in the womb of Imma, "three within three," the withdrawal of its intellect; Imma is the source of the makifim above the division of lines, which is why in exile we are like dreamers, and why "not as I am written am I read."

KEHOT'S NOTE

באוה"ת מקץ שם נוסף: (וכנודע שהגלות הוא בחי' עיבור ז"א בבטן אימא תלת גו תלת שהוא בחי' הסתלקות המוחין ואמא היא מקור המקיפי שלמעלה מהתחלקות קוין דז"א לכך בזמן הגלות היינו כחולמים בחי' התלבשות המקיף בלבוש המסתיר לא כשאני נכתב אני נקרא כ"י: ולע"ל.

PARAGRAPH 11

27 ולא יכנף עוד מוריך

"Your Teacher will no longer be hidden, and your eyes shall see your Teacher." The Alter Rebbe reads it as the end of G-d's being clothed in garments.

ישעיהו ל"ב:20

וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָיִי לְחֶם צָר וּמִים לְחֶץ וְלֹא יִכְנֶנּוּ עוֹד מוֹרְיָךְ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת־מוֹרְיָךְ:

And though the L-rd give you sparing bread and scant water, Yet shall not thy Teacher hide Himself any more, But thine eyes shall see thy Teacher;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י ל, ב.

28 שלא יהא מלובש ומכוסה בנרתק

The note says Or HaTorah on Shelach refers, on this point, to the Zohar (vol. 1, 262b).

KEHOT'S NOTE

באוה"ת שלח ע' תקפט מצ"יין לזח"א רסב, ב.

29 כי עין בעין יראו

"For they shall see eye to eye when G-d returns to Zion." A description of open revelation in the redemption.

Isaiah 52:8: ישיעיהו נ"ב:ח

קול צפיק נשא קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נב, ח.

30 בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים

The maamar's opening verse, now explained: at the redemption we will recognize that the exile was sustained by the level of the dream.

Psalms 126:1: תהילים קכ"ו:א

שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים:

A Song of Ascents. When the L-RD brought back those that returned to Zion, We were like unto them that dream.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 פ"י שיתגלה . . הנמשך להם בזמן הגלות . . היינו כחולמים

The note says that this maamar of 5633 refers to our passage, drawing on this explanation of "we were like dreamers."

KEHOT'S NOTE

בס"מ תרל"ג ח"א ע' צח מצ"יין לכאן. ראה בשיתת ש"פ פנחס תשד"מ.

PARAGRAPH 12

32 ואנחנו טמאים לנפש אדם זה אביהוא

The men who could not bring the Pesach offering said, "We are impure through the soul of a man," which led to the law of Pesach Sheni.

Numbers 9:7: במדבר ט' ז

ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבקתי הקריב את קרבן ה' במעדו בתוך בני ישראל:

And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the L-RD in its appointed season among the children of Israel?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

סוכה כ"ה Sukkah 25b

KEHOT'S NOTE

במדבר ט, ז. סוכה כה, ב.

33 ורוח נדיבה תסמכני

"Restore to me the joy of Your salvation, and may a generous spirit uphold me." The word nedivah echoes Nadav's name and the level of ruach.

Psalms 51:14: תהילים נ"א:יד

השיבה לי ששון לשעך ורוח נדיבה תסמכני:

Restore unto me the joy of Thy salvation; and let a willing spirit uphold me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים נא, יד.

34 נוהג כצאן יוסף

"Shepherd of Israel, give ear, You who lead Yosef like a flock." The Alter Rebbe reads it as the leadership of Israel in exile through the level of Yosef.

Psalms 80:2: תהילים פ"ב:ב

רעה ישראל האזינה נהג כצאן יוסף ישב הכרובים הופיעה:

Give ear, O Shepherd of Israel, Thou that ledest Joseph like a flock; Thou that art enthroned upon the cherubim, shine forth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים פ, ב.

35 כי בזמן הגלות הנהגת ישראל הוא בבחי' יוסף שהוא מבחי' חלום

The note quotes it: even in their plain sense Yosef's dreams concern all Israel; the second dream, by its interpretation, refers to the whole people (the sun, the moon and eleven stars), and the first, the sheaves in the field, to the service of the twelve tribes, which includes every kind of Jew.

KEHOT'S NOTE

ראה ד"ה פדה בשלום תשליה (מהנחה בלתי מוגהה) "ויש להוסיף בזה דגם חלומות יוסף לפי פשוטם מדברים אודות כל ישראל, דהחלום השני לפי פתרוננו קאי על כללות עם ישראל, השמש והירח ואחד עשר כוכבים, ועד"ז החלום הראשון הנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה דקאי על עבודת י"ב שבטי ישראל, שזה כולל כל פרטי הסוגים בבני ישראל" ע"ש.

36 בן פור'ת

Yaakov's blessing: "Yosef is a fruitful son (ben poras)." The Alter Rebbe finds in poras the letters of poser, interpreter, and tofer, one who sews.

Genesis 49:22: בראשית מ"ט:כ

בן פרת יוסף בן פרת עליצון בנות צעדה עלישור:

Joseph is a fruitful vine, A fruitful vine by a fountain; Its branches run over the wall. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 בן פורת אותיות פותר

The note points to Baal HaTurim's comment on this verse for the wordplay between poras and poser.

KEHOT'S NOTE

ראה בעה"ט כאן. אוה"ת בראשית כרך ב תט, ב. וביהל אור ע' תצב.

38 פורת אותיות . . ותופר

The note points to Or HaTorah for the reading of poras as tofer, one who sews together.

KEHOT'S NOTE

ראה ג"כ אוה"ת בראשית כרך ו' תתשמח, ב.

39 ולכן חי' פותר חלומות

The note points to an extended discussion of Yosef as ben poras and of his interpreting dreams.

KEHOT'S NOTE

ראה תו"ח ויחי ד"ה בן פורת יוסף פ"ג ואילך. אוה"ת וישב תתשב, א.
לקו"ש חט"ו ע' 346.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

On the Twenty-Fifth of Kislev

The Menorah and the incense, with the daily offering around them, model the whole of divine service: Torah lights up the emotions, mitzvos and charity lift even the lowest “inanimate” level, and self-sacrifice raises the animal soul. Chanukah is a “dedication” in which Israel’s self-sacrifice against the Greeks drew down the light of Torah anew, celebrated through Hallel (bringing G-dliness into revelation) and thanksgiving (bowing before what remains beyond reach).

THE MAAMAR IN BRIEF

The maamar asks why Chanukah is marked with lamps, and what Hallel and thanksgiving mean, and answers through the Temple order. The seven lamps are the seven emotions; lighting them draws the light of Chochmah into the emotions to refine them, all seven at night, the principal lamp by day. This is Jacob’s yud reaching the heel, subduing Esau. The incense, made of tasteless spices, lifts the “letters” of thought, speech and action, which wisdom cannot reach, and its fragrance draws G-dliness down. In prayer, the blood of the daily offering is the self-sacrifice of the Shema: the G-dly soul at “One,” and the animal soul, rooted in the Chayos of the Chariot, at “Blessed be the name,” rising with a great noise from the heart’s fiery left chamber. Torah study is the lamps; charity, the sum of the mitzvos, is the incense and a “helmet of salvation” that draws down G-d’s shining face; the fat is delight in G-d alone. All creation is “small” before the Infinite, so it needs chinuch, dedication through great gifts, like the Princes’ gifts to the altar. The Hasmoneans’ self-sacrifice was that gift. Hallel reveals the hidden; thanksgiving acknowledges the unrevealed.

OUTLINE

1 The questions of Chanukah

¶¶

Why lamps, and what are Hallel and thanksgiving? The answer begins with the Temple Menorah.

2	The lamps: wisdom refines the emotions	¶12-6
	The seven lamps are the seven middos; lighting them draws the light of Chochmah into the emotions, the yud of Jacob reaching the heel.	
3	The incense: raising the letters	¶17-9
	The incense raises the inanimate “letters” of thought, speech and action, which wisdom cannot lift, and its fragrance draws Havayah down.	
4	Prayer and the two kinds of self-sacrifice	¶10-16
	Prayer replaces the offerings; self-sacrifice at “One” belongs to the G-dly soul, and at “Blessed be the name” to the animal soul, for all the worlds are only G-d’s Name.	
5	The blood of the tamid: the animal soul’s fiery ascent	¶17-21
	The animal soul, rooted in the Chayos, rises with a great noise from the heart, reaching “before Havayah,” and draws the Infinite Light down in return.	
6	Torah, charity and the helmet of salvation	¶22-31
	Torah lights the intellect like the lamps; charity, like the incense, protects as armor and draws down G-d’s inner face through the 620 pillars of light.	
7	The limbs and the fat: delight in G-d	¶32-33
	After yearning comes delight in G-d alone, and the sweetness of the Torah as commanded by G-d Himself.	
8	Chanukah as dedication	¶34-39
	All creation is “small” before the Infinite and needs chinuch through great gifts; the Hasmoneans’ self-sacrifice against the Greek decree drew down the light of Torah anew.	
9	Hallel and thanksgiving	¶40-43
	Hallel brings hidden G-dliness into revelation; thanksgiving is the “return,” bittul before the Infinite Light that is not yet revealed.	

KEY CONCEPTS

The seven lamps as the middos ז' נרות - ז' מדות

The Menorah’s seven lamps stand for the seven emotive attributes; lighting them means bringing the light of Chochmah into the emotions to refine them.

Incense (ketores) קטרת

Made of tasteless spices, the incense stands for the inanimate level, the “letters” of thought, speech and action and the physical mitzvos, whose fragrance rises and draws G-dliness down.

Two kinds of self-sacrifice כ' פעמים מסירות נפש

Self-sacrifice at “One” is the natural bittul of the G-dly soul; self-sacrifice “with all your soul” is the subjugation and transformation of the animal soul, at “Blessed be the name of the glory of His kingdom.”

Yud-ekev יו"ד עקב

Jacob’s name read as the yud of Chochmah reaching down to the “heel,” the lowest levels, holding Esau in check.

Helmet of salvation כובע ישועה

Charity makes G-d “turn” with His very Self, drawing down His inner dimension, the “shining face” and “crown of glory.”

Chinuch (dedication, training) חינוך

Training something that is far from its goal through many gifts; the altar and all creation are “small” before the Infinite and need such dedication.

Hallel and hodaah הלל והודאה

Hallel is praise that brings hidden G-dliness into revelation; hodaah is acknowledgment and bittul before the Infinite Light that is not yet revealed.

SECTION 1 • 11

The questions of Chanukah

1 בכ"ה בכסליו¹ יומי דחנוכה² כו' שכשנכנסו יונים³ להיכל וכו'. וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו⁴

“On the twenty-fifth of Kislev [begin] the days of Chanukah,” etc.: “for when the Greeks entered the Sanctuary,” etc., “and when the royal house of the Hasmoneans prevailed and defeated them, they found

The maamar opens with the Talmud’s account of Chanukah: the Greeks defiled the Temple, and when the Hasmonean kings defeated them, they searched for pure oil to light the Menorah. The Alter Rebbe quotes it in shortened form, marking the omissions with “etc.”

אלא פך א' של שמן כו'. לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה.^{5,6} להבין ענין הלל וענין הודאה.

only one cruse of oil,” etc. “The following year they established them as eight festive days, with Hallel and thanksgiving.” We need to understand the matter of Hallel and the matter of thanksgiving.

Only one cruse of oil with the High Priest’s seal was found, enough for one day, yet it burned for eight. The Sages made the eight days a festival of Hallel (the psalms of praise) and thanksgiving, and the maamar sets out to explain what each of these two terms means.

וגם להבין למה תקנו בנס זה להדליק נרות זכר למקדש שמצאו פך א' של שמן כו' ולא תקנו כן בשאר נסים.⁷

We also need to understand why, for this miracle, they instituted the lighting of lamps in remembrance of the Temple, where they found one cruse of oil, etc., whereas they did not institute the same for other miracles.

A second question: other miracles were not commemorated by lighting lamps, so why was this one? The miracle took place with the Temple’s lamps, and the Chanukah lights recall them.

וגם מה ענין נרות להלל והודאה. אך הענין הוא דכתיב נר מצוה ותורה אור⁸ כו'. ויובן בהקדים לבאר ענין המנורה שבבמה"ק שארז"ל וכי לאורה הוא צריך⁹ כו'.

And also: what do lamps have to do with Hallel and thanksgiving? But the explanation is that it is written, "For a mitzvah is a lamp and the Torah is light," etc. This will be understood by first explaining the matter of the Menorah in the Holy Temple, of which our Sages, of blessed memory, said, "Does He then need its light?" etc.

A third question: what connects lamps to praise and thanksgiving? The answer begins from the verse comparing a mitzvah to a lamp and the Torah to light, and from the Sages' remark that G-d surely does not need the Menorah's light; the Menorah must therefore stand for something spiritual, which the maamar now explains.

SECTION 2 • ¶2-6

The lamps: wisdom refines the emotions

2 והנה כתיב ובהעלות אהרן¹⁰ את הנרות בין הערבים יקטירנה. ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.¹¹ שבלילה היה מדליק כל ז' הנרות^{12,13} ולמחר מדשנם ומטיבם

Now, it is written, "And when Aaron kindles the lamps at dusk, he shall burn it [the incense]," and, "In the morning, when he prepares the lamps, he shall burn it." For at night he would light all seven lamps, and the next day he would clear their ashes and prepare them,

The Torah pairs the kindling of the Menorah with burning the incense, both at dusk and in the morning. At night the Kohen lit all seven lamps; in the morning he cleaned out the ashes and prepared the lamps.

ולא היה מדליק אלא נר המערבי שהוא נר ששי¹⁴ שממנו היה מתחיל ובו היה מסיים.

and he would light only the western lamp, which is the sixth lamp, from which he would begin and with which he would conclude.

In the morning only the western lamp, counted here as the sixth, was actually lit: the lighting began from it and ended with it. The maamar will find meaning in this difference between night and day.

והענין כי הנרות הם המדות¹⁵ לך ה' הגדולה והגבורה¹⁶ כו' והן ז' נרות כנגד ז' מדות.

The explanation is that the lamps are the emotive attributes (middos): "Yours, G-d, are the greatness and the might," etc.; they are seven lamps, corresponding to the seven middos.

The seven lamps correspond to the seven emotive attributes (middos) listed in the verse "Yours, G-d, are the greatness (Chesed), the might (Gevurah)...". Lighting the lamps therefore means bringing light into the emotions.

3 והנה בכל מדה ומדה יש זה לעומת זה¹⁷ בקליפה נגד הקדושה והן יונקות מן הקדושה¹⁸

Now, in each and every attribute there is “the one opposite the other”: in kelipah (the husk), over against holiness, and they draw their nourishment from holiness.

For each holy attribute there is a corresponding attribute in kelipah, the realm that conceals G-dliness. The kelipah has no life of its own; it draws its vitality from holiness.

כמו מאהבה שבקדושה נמשך בהשתלשלות המדרגות להיות תאוה גשמית. וכן מיראה שבקדושה יראה רעה וכעס וכה"ג.

For example, from love in holiness there is drawn down, through the chain of descending levels, [what comes] to be physical lust; and likewise from awe in holiness [comes] evil fear, and anger, and the like.

As love descends through the levels, it can become physical lust; holy awe can become fear of the wrong things, anger and the like. The unholy emotions are degraded forms of holy ones.

4 וצריך לבררם ולהפכם להתכלל בקדושה עליונה שתהיינה המדות כולן לה' בבחי' בטול לך ה'¹⁹ הגדולה והגבורה כו'.

And they must be refined and transformed, to be absorbed into supernal holiness, so that all the attributes will be for G-d in a state of self-nullification (bittul): “Yours, G-d, are the greatness and the might,” etc.

The fallen emotions must be refined and turned around so that they rejoin holiness. The goal is that all the emotions belong to G-d, in the self-nullification expressed by “Yours, G-d, are the greatness and the might.”

והבירור הוא בחכמה כי בחכמה אתברירו²⁰ כו'. והחכמה הוא בחי' אור להאיר את המדות ולזככן.

The refinement is through Chochmah (wisdom), for “through Chochmah they are refined,” etc. And Chochmah is a light, to illuminate the attributes and to purify them.

Refinement comes through Chochmah (wisdom), which sorts good from evil. Chochmah is compared to light because it illuminates the emotions and purifies them.

ובלילה שהוא זמן החשך היה צריך להאיר את כל ז' הנרות דהיינו להמשיך אור החכמה בכל מדה ומדה בפ"ע

At night, which is the time of darkness, it was necessary to light all seven lamps, that is, to draw the light of Chochmah into each and every attribute on its own,

Night stands for a time of darkness, when each emotion needs its own light of wisdom. That is why all seven lamps were lit at night.

משא"כ ביום היה די בהדלקת נר הו' שהוא עיקר ההשפעה וממילא היה נמשך אור החכמה בכל המדות.^{21,22,23}

whereas by day it was enough to light the sixth lamp, which is the principal channel of influence, and of itself the light of Chochmah would be drawn into all the attributes.

In the day it was enough to light the sixth lamp, the principal channel through which influence flows, and the light of wisdom would reach all the emotions by itself. The Kehot note links the sixth lamp to Yesod.

5 והנה יש עולם שנה נפש^{24,25} וכשם שהיה אהרן ממשיך המשכת אור החכמה בעולם שהן ז' בחי' ומדות עליונות שבסדר והנהגת העולם כך היה ממשיך אור החכמה בנפש ישראל

Now, there is "world, year, soul." Just as Aaron would draw down the light of Chochmah into the world, [into] the seven levels and supernal attributes in the order and conduct of the world, so too he would draw down the light of Chochmah into the souls of Israel,

Sefer Yetzirah teaches that everything exists in three dimensions: world (space), year (time) and soul. Aaron's lighting drew wisdom into the seven attributes that govern the world, and at the same time into the souls of Israel.

שהם יוצאי ירך יעקב שבעים נפש²⁶ נגד בחי' ז' הנרות והם יוצאי ירך יעקב יו"ד עקב דהיינו בחי' יו"ד הוא בחי' חכמה הנמשכת ומשתלשלת בבחי' עקב וסוף המדרגות התחתונות.²⁷

who are "those who came out of Jacob's thigh, seventy souls," corresponding to the seven lamps. They are "those who came out of the thigh of יעקב (Jacob)": yud-ekev ("heel"), that is, the yud, which is Chochmah, drawn down and descending into the level of the heel, the end of the lowest levels.

Jacob's descendants were seventy souls, ten times seven, matching the seven lamps. The name יעקב is read as yud (the letter of Chochmah) plus ekev ("heel"): wisdom drawn down to the lowest levels, the heel of the soul.

6 וזהו וידו אוחזת בעקב עשו²⁸ כי ידו אותיות יו"ד²⁹ אוחזת את העקב של עשו לבלתי נתון לו תוקף התפשטות וממשלה רק להכניעו תחת הקדושה ולאכפ"י לס"א.

This is [the meaning of] "and his hand was grasping Esau's heel": for ידו ("his hand") has the letters of יו"ד (yud), which grasps the heel of Esau so as not to give it the strength to expand and rule, but only to subdue it beneath holiness and to subjugate the sitra achra (the other side).

At birth Jacob's hand held Esau's heel. ידו ("his hand") has the same letters as יוד (yud): Jacob's wisdom holds Esau, the root of kelipah, from below, not letting it spread and rule but keeping it subdued under holiness.

וזה היה ענין המשכת אהרן בהעלותו את הנרות להמשיך בחי' יו"ד של יעקב³⁰ הוא אור החכמה לבחי' עקב כדי שתהיינה גם מדות הטבעי' שבנפש הבהמית עולות ונכללות בקדושה.

And this was the meaning of what Aaron drew down when he kindled the lamps: to draw the yud of Jacob, the light of Chochmah, to the level of the heel, so that even the natural attributes in the animal soul will rise and be absorbed into holiness.

This is what Aaron did in lighting the lamps: he drew Jacob's yud, the light of wisdom, down to the heel. The aim is that even the natural emotions of the animal soul rise and are absorbed into holiness.

SECTION 3 • ¶7-9

The incense: raising the letters

7 והנה כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה³¹ וכן בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.³²

Now, it is written, "And when Aaron kindles the lamps at dusk, he shall burn it," and likewise, "In the morning, when he prepares the lamps, he shall burn it."

The maamar returns to the verses about the Menorah and the incense, now to explain the incense itself.

בהעלות והדר יקטירנה וכן בבקר וכמ"ש בסדר המערכה הטבת שתי נרות קודמת לקטורת.³³ ולהבין ענין הקטרת³⁴ שהיה אחר הדלקת והטבת שתי נרות הוא כי

[First] "when he kindles," and then "he shall burn it," and likewise in the morning; as it is stated in the order of the Temple service, the preparing of two lamps precedes the incense. To understand the matter of the incense, which came after the lighting and after the preparing of two lamps: it is because

In both verses the lamps come first and the incense after, and the Mishnah's order of the Temple service likewise puts the preparing of two lamps before the incense. The question is why the incense follows the lamps.

הנה ענין הנרות כבר מבואר למעלה שהוא ענין העלאת המדות שירדו ונשתלשלו בגשמיות הנה"ב שתהיינה עולות ונכללות בקדושה. אך הקטרת הוא ענין העלאת האותיות שהן במחדו"מ לבושי המדות שהן בחי' דומם.

the matter of the lamps has already been explained above: it is the raising up of the attributes that descended and were drawn down into the physicality of the animal soul, so that they rise and are absorbed into holiness. But the incense is the raising up of the letters, those of thought, speech and action, the garments of the attributes, which are of the level of the inanimate.

The lamps raise the emotions that descended into the animal soul. The incense raises something lower: the "letters", the garments of thought, speech and action through which the emotions are expressed, which are like inanimate matter.

8 ואותיות דקדושה נק' חומת בת ציון³⁵ חומה של אבנים שתי אבנים בונות שני בתים^{36,37} כו' כנודע.

The letters of holiness are called "the wall of the daughter of Zion," a wall of stones: "two stones build two houses," etc., as is known.

Letters of holiness are compared to a wall of stones: Sefer Yetzirah calls letters "stones" and the words built from them "houses."

וכמ"ש במ"א ע"פ גדול³⁸ ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו³⁹ אימתי נק' גדול כשהוא בעיר אלקינו כו'.

And as is explained elsewhere on the verse, "Great is G-d and much praised, in the city of our G-d": when is He called great? When He is in the city of our G-d, etc.

G-d's greatness is revealed "in the city of our G-d," that is, when it is expressed and built up. The letters are the city in which His greatness is revealed.

9 והנה אותיות של המחדו"מ שנפלו בגשמיות תחת ממשלת הקליפות וסט"א אין להם עלייה ע"י המשכת אור החכמה כי אין אור החכמה אלא במדות עצמן אהוי"ר כו'

Now, the letters of thought, speech and action that fell into physicality, under the dominion of the kelipos and the sitra achra, have no ascent through the drawing down of the light of Chochmah, for the light of Chochmah is only in the attributes themselves, love and awe, etc.,

The letters of thought, speech and action have fallen into physicality under the kelipos, and the light of wisdom cannot raise them. Wisdom works only on the emotions themselves, love and awe.

שהן בחי' רוחניות (עמ"ש ע"פ וייצר⁴⁰ כו' בפי' בראשית) אבל גשמיות האותיות אין להם עלייה כ"א ע"י הקטורת שסממני הקטרת היו מדברים שאין בהם טעם כלל ואינם ממין

which are of a spiritual nature (see what is explained on "And [G-d] formed," etc., in Parshas Bereishis). But the physicality of the letters has no ascent except through the incense: for the spices of the incense were of things that have no taste at all and are not of the category

Emotions are spiritual; the text refers the reader to its explanation of "And G-d formed" in Bereishis. Physical letters rise only through the incense, whose spices had no taste and were not food.

מאכל כלל הרי הן בבחי' דומם⁴¹ ובהקטרתן נעשה בחי' ריח העולה למעלה שמשיב את הנפש אשה ריח ניחוח להוי"ה⁴² שע"י הריח נעשה ניחוח דהיינו ירידה להשתלשלות המשכת בחי' הוי"ה יו"ד חכמה כו':

of food at all, so they are of the level of the inanimate; and by burning them there comes to be a fragrance that rises upward and restores the soul: "a fire-offering, a pleasing fragrance to Havayah." For through the fragrance there comes to be nichoach ("pleasing"), that is, a descent into the chain of descent, a drawing down of the level of Havayah, [whose] yud [is] Chochmah, etc.

Being tasteless, the spices are like inanimate matter, yet when burned they give off a fragrance that rises and restores the soul. The Torah calls an offering "a pleasing fragrance (re'ach nicho'ach) to Havayah": nicho'ach suggests descent, and the fragrance draws down Havayah, whose yud is Chochmah.

SECTION 4 • ¶10-16

Prayer and the two kinds of self-sacrifice

10 והנה כ"ז היה בבהמ"ק שהיו מקריבין קרבנות ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות.⁴³ ולהבין ענין זה בתפלה.

Now, all this was in the Holy Temple, where they would offer sacrifices; and now prayer is in place of the sacrifices. We need to understand this in [terms of] prayer.

All this took place in the Temple through the offerings. Since its destruction, prayer takes the place of the offerings, so the same order must have a meaning in prayer.

הנה בסדר המערכה היה דם התמיד קודם להטבת שתי נרות ונרות לקטרת וקטרת לאברים נמצא שדם התמיד קודם לנרות וקטרת ואברי התמיד אחר נרות וקטרת.⁴⁴

In the order of the Temple service, the blood of the tamid (the daily offering) came before the preparing of two lamps, the lamps before the incense, and the incense before the limbs. It follows that the blood of the tamid came before the lamps and incense, and the limbs of the tamid after the lamps and incense.

In the daily Temple order, the blood of the tamid, the daily offering, came before the lamps and incense, and its limbs were burned only after them. The offering was split in two, with the lamps and incense between.

ויוכן ענין זה בעבודת ה' בתפלה. כי הנה עיקר העבודה בק"ש ותפלה הוא למסור נפשו בק"ש.

This will be understood in the service of G-d in prayer. For the essence of the service in the Shema and prayer is to give over one's soul in the Shema.

This order will be explained in terms of prayer. The heart of prayer is the Shema, where one gives over one's soul to G-d.

11 והנה יש ב"פ מס"נ⁴⁵ למסור נפשו באחד.⁴⁶ ובכל נפשך⁴⁷ אפילו נוטל את נפשך⁴⁸ כו'. ולהבין מהו ענין ב"פ מס"נ הללו

Now, there are two kinds of self-sacrifice (mesirus nefesh): to give over one's soul in "One," and "with all your soul: even if He takes your soul," etc. To understand what these two kinds of self-sacrifice are:

There are two kinds of self-sacrifice in the Shema: giving oneself over in the word "One," and loving G-d "with all your soul," which the Sages explain as "even if He takes your soul." The maamar asks what distinguishes them.

הנה למס"נ באחד קאי על נה"א שהיא בבחי' ביטול ממש וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו.⁴⁹ בחי' עמידה היא ביטול באוא"ס ב"ה ממש.

self-sacrifice in "One" refers to the G-dly soul, which is in a state of actual self-nullification, as it is written, "As G-d lives, before Whom I have stood." The state of standing is self-nullification in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself.

Self-sacrifice at "One" belongs to the G-dly soul, which is already wholly nullified before G-d. Elisha's words "before Whom I have stood" show this: standing before G-d means complete self-nullification in the Infinite Light.

12 ובחיי וכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב⁵⁰ הי' בבחי' אתכפייא ואתהפכא כו' שמס"נ זו אינה באחד

And the level of "with all your soul" means that the animal soul too should be in a state of subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha), etc.; for this self-sacrifice is not in "One"

The second self-sacrifice, "with all your soul," concerns the animal soul, which must be subdued and then transformed. This happens not at "One" but at the verse that follows it.

אלא בבחי' ברוך שם כבוד מלכותו⁵¹ כו'. והענין כי הנה נודע שבחי' ממלא כ"ע וסוכ"ע הכל נק' בחי' שמי בלבד.

but in the level of "Blessed be the name of the glory of His kingdom," etc. The explanation is that, as is known, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is all called only the level of "My Name."

It happens at "Blessed be the name of the glory of His kingdom," which speaks of G-d's "name," not His essence. Both kinds of divine light, the light that fills all worlds and the light that encompasses them, are only G-d's "Name."

13 וכמאמר מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. ועדי עד פי' כל העליות שמעולם עד עולם בעילוי אחר עילוי עוה"ב וג"ע העליון וימות המשיח ותחיה"מ וכמה רבבות עולמות והיכלות המבואר בזוהר.

As in the saying, "King, praised and glorified forever and ever (adei ad), is His great Name." "Forever and ever" means all the ascents from world to world, elevation after elevation: the World to Come, the Upper Garden of Eden, the days of Mashiach and the Resurrection of the Dead, and the many myriads of myriads of worlds and chambers explained in the Zohar.

The words come from the morning prayers, which praise G-d's "great Name" as glorified "forever and ever." The Alter Rebbe reads "forever and ever" as the endless ascents of all the higher worlds, from the World to Come to the countless worlds described in the Zohar, and all of them are praise of His Name alone.

14 ובאמת יש הרבה יותר עד אין קץ וכמ"ש ולגדודיו אין מספר⁵² וגדודיו הן מלאכים שהן בחי' חיצוניי העולמות ומכ"ש נשמות שהן פנימי עולמות אין זה אלא בבחי' שמו שם כבוד מלכותו.

In truth there are far more, without end, as it is written, "His troops are without number"; His troops are the angels, which are the outer dimension of the worlds, and all the more so the souls, which are the inner dimension of the worlds. Yet all this is only at the level of "His Name," the name of the glory of His kingdom.

The worlds are in fact endless, like the countless "troops" of G-d, the angels. Angels are the outer side of the worlds and souls their inner side, yet even these belong only to G-d's Name, "the name of the glory of His kingdom."

כמשל התפשטות המלך במדינה שרק שמו הולך בכל מדינות מלכותו ולא עצמותו ומהותו כך כביכול התפשטות החיות הנמשך

As in the analogy of the extension of a king through his country: only his name goes out through all the provinces of his kingdom, not his essence and being. So too, so to speak, the extension of the life-force drawn

A king's name reaches every province of his realm, though he himself does not. In the same way, the life-force that spreads through the worlds is only G-d's "name."

מאור א"ס ב"ה להחיות כל הברואים ונפש כל חי אין התפשטות והמשכה זו רק בבחי' שם שהוא רק זו והארה בבחי' התפשטות בלבד ונקי' אא"ס

from the Infinite Light, blessed be He, to give life to all the creatures and the soul of every living thing: this extension and drawing down is only at the level of a "name," which is only a radiance and illumination, merely an extension, and it is called the Infinite Light (Or Ein Sof).

The divine life in all creatures is only a "name," a radiance and extension from G-d, not G-d Himself. This radiance is what Chassidus calls the Infinite Light (Or Ein Sof), as distinct from the Infinite One Himself.

אבל עצמות א"ס ב"ה ממש הוא רם ונשא כי אני ה' לא שניתי⁵³ כתיב ואין ערוך אליו ית' אפי' כערך טפה מים אוקינוס כו'.

But the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is exalted and lofty, for it is written, "For I, G-d, have not changed," and there is no comparison to Him, blessed be He, not even as a drop compares to the ocean, etc.

G-d's own essence is beyond all this and unaffected by it, as the verse says, "I, G-d, have not changed." All the worlds together bear no relation to Him, less than a drop bears to the ocean.

15 והנה הנשמה ונפש האלקי' מחמת שהיא בבחי' פנימי' העולמות היא בטלה ונכללת ביחוד עליון ב"ה לגבי אור א"ס ב"ה ממש מחמת ששורה ומאיר עליה אור

Now, the soul, the G-dly soul, because it is of the inner dimension of the worlds, is nullified and absorbed in the higher unity (yichuda ila'ah), blessed be He, before the Infinite Light, blessed be He, itself; because there rests and shines upon it the light

The G-dly soul belongs to the inner side of the worlds, so it is naturally nullified before G-d, absorbed in the "higher unity" in which all creation is nothing before Him. The Infinite Light rests upon it directly.

א"ס ב"ה ומשכלת ומתבוננת ברוממותו ית' איך שאין להעריך אליו ואני ה' לא שנית⁵⁴ כו'. אבל בהשתלשלות וירידת המדרגות עד סוף המדרגות תחתונות דנה"ב המלוכשת בגוף הגשמי ממש.

of the Infinite One, blessed be He, and it contemplates and meditates on His exaltedness, blessed be He: how nothing can be compared to Him, and "I, G-d, have not changed," etc. But in the chain of descent and the lowering of the levels, down to the end of the lowest levels, [that is, the level] of the animal soul en clothed in the actual physical body:

The G-dly soul contemplates G-d's greatness and senses that nothing compares to Him. The animal soul, however, stands at the bottom of the chain of descent, clothed in the physical body.

הנה הגשמי הוא מסך מבדיל ומפריד היחוד עליון מחמת שנראה לעיני בשר ליש ודבר נפרד ומ"מ ע"י ירידת הנשמה ונפש אלקי שלא ירדה בשביל עצמה

the physical is a screen that separates and divides [it] from the higher unity, because to eyes of flesh it appears as a being and a separate thing. Nevertheless, through the descent of the soul, the G-dly soul, which did not descend for its own sake,

Physicality is a screen that hides the higher unity: to the physical eye things look independent and separate from G-d. Yet the G-dly soul descended into this world, and not for its own benefit.

שהרי גם קודם ירידתה היתה בבחי' אשר עמדת⁵⁵ כו' אלא הירידה היא צורך עליי נפש הבהמית היא להאיר לה הארה מיחוד עליון ב"ה שתוכל גם היא לעלות וליכלל בא"ס ב"ה.

for even before its descent it was at the level of "before Whom I have stood," etc.; rather, the descent is for the sake of the ascent of the animal soul: to shine upon it an illumination from the higher unity, blessed be He, so that it too can rise and be absorbed into the Infinite Light, blessed be He.

Even before coming down, the G-dly soul "stood before G-d." It descended to raise the animal soul, shining upon it a glimmer of the higher unity so that it too can rise and be absorbed into the Infinite Light.

16 והארה והמשכה זו היא מבחי' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. דהיינו ע"י התבוננות שכל מה שנראה ליש ונפרד אין זה

This illumination and drawing down is from the level of "Blessed be the name of the glory of His kingdom forever and ever": that is, through contemplating that everything that appears as a being and separate is nothing

The light that the G-dly soul shines into the animal soul comes from "Blessed be the name of the glory of His kingdom," the lower level of G-d's Name. This comes about through contemplating what the world really is.

אלא בחי' זיו ושם כבוד מלכותו. ואי לזאת יהיה היש בטל כמו זיו השמש בשמש כו' וכמ"ש במ"א.

but a radiance, the name of the glory of His kingdom. Therefore the being will be nullified, like the radiance of the sun within the sun, etc., as is explained elsewhere.

Everything that seems separate is only a radiance of G-d's kingship. Once this is understood, the apparent "something" is nullified, like a ray of sunlight inside the sun, where it has no existence of its own.

SECTION 5 • ¶17-21

The blood of the tamid: the animal soul's fiery ascent

17 והנה בעליית נה"כ⁵⁶ להתכלל באור א"ס ב"ה גדול מאד ורב כחה שהיא בחי' בע"ת דמשכין בחילא יתיר.⁵⁷

Now, in the ascent of the animal soul to be absorbed into the Infinite Light, blessed be He, very great and abundant is its power, for it is of the level of baalei teshuvah (those who return), who "draw with greater force."

When the animal soul rises, its force is greater than the G-dly soul's, like that of people who return (baalei teshuvah), whom the Zohar describes as drawing with greater force than the wholly righteous.

כי נה"ב נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה.⁵⁸ והחיות נושאות את הכסא^{59, 60, 61} ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה.⁶²

For the animal soul was taken from the holy Chayos of the Chariot. And the Chayos carry the Throne, and "the likeness as the appearance of a man upon it from above."

The animal soul is rooted in the holy Chayos, the living creatures of Ezekiel's vision that carry G-d's Throne, above which is "the likeness as the appearance of a man." Its root is therefore very high.

18 וברעש גדול מתנשאים. וזה היה ענין דם התמיד צפונה לפני⁶³ הוי"ה שהקרבות היו בנפש הבהמה להעלותה לשרשה שנלקחה מבחי' פני שור שבמרכבה.

"And with a great noise they rise up." This was the meaning of the blood of the tamid, [slaughtered] "on the north side before Havayah": for the sacrifices were of the soul of the animal, to raise it to its root, from which it was taken, the level of the face of the ox in the Chariot.

The Chayos rise "with a great noise," as the morning prayers describe. So the tamid's blood was offered "on the north side before Havayah," since the offerings raised the animal's soul to its root in the face of the ox in the Chariot.

והתמיד היה מקדשי קדשים ששחיטתו בצפון^{64,65} בחי גבורה שמהשמאל בחי רעש גדול.⁶⁶ וגם צפונה צפון הי

The tamid was of the most holy offerings, which are slaughtered in the north, the level of Gevurah (restraint), which is from the left, the level of “a great noise.” Moreover, צפונה (“on the north side”) [is] צפון הי, “the hidden hei,”

The tamid was one of the most holy offerings, which are slaughtered on the north side of the altar. North is Gevurah, the left side, the source of the “great noise”; and צפונה (“north”) also reads as צפון הי, “the hidden hei.”

דהיינו בחי הי אחרונה של שם הוי"ה שהוא בחי העלם וצמצום א"ס ב"ה שמחמת זה היה הרעש.

that is, the level of the final hei of the Name Havayah, which is the level of the concealment and tzimtzum (contraction) of the Infinite One, blessed be He; and because of this there was the noise.

The hidden hei is the final hei of Havayah, Malchus, where the Infinite One conceals and contracts Himself. The concealment is what causes the “noise,” the tumult of longing.

וזהו צפונה לפני הוי"ה. שמבחי צפונה שהוא בחי רעש גדול מתנשאים ונושאים את הכסא דמות כמראה אדם למעלה מבחי אדם לפי ששרשם מעולם התהו לפני מלך מלך לבני ישראל.⁶⁷

This is “on the north side before Havayah”: from the level of “the north side,” which is the level of “a great noise,” they rise up and carry the Throne, the likeness as the appearance of a man, above the level of man; because their root is from the World of Tohu, “before any king reigned over the children of Israel.”

From this place of noise the Chayos rise above the level of “man” itself, even as they carry the Throne with the likeness of a man on it. Their root is in Tohu, the world that existed “before any king reigned over Israel.”

19 והנה הוי"ה יו"ד חכמה כו' בחי אדם. משא"כ ברעש גדול מתנשאים למעלה מבחי אדם. וזהו לפני הוי"ה מקור בחי הוי"ה שמשם נמשך להיות התהוות בחי הוי"ה.

Now, Havayah, [whose] yud [is] Chochmah, etc., is the level of man; whereas “with a great noise they rise up” above the level of man. This is “before Havayah”: the source of the level of Havayah, from which is drawn the very coming-into-being of the level of Havayah.

Havayah, whose yud is Chochmah, corresponds to “man,” the ordered structure of the Sefiros. The ascent “with a great noise” reaches above it, to what the verse calls “before Havayah,” the source from which Havayah itself comes to be.

והנה כמו שדם התמיד היו מקריבים מנפש הבהמה ממש כך התפלה במקום הקרבנות היא בעליות והתכללות נפש הבהמית שבאדם שהיא ג"כ ברעש גדול בחי' רשפי אש⁶⁸ והתלהבות בתשוקה וצמאון כו'.

And just as they would offer the blood of the tamid, from the actual soul of the animal, so prayer, in place of the sacrifices, is the ascent and absorption of the animal soul within a person, which is also "with a great noise": the level of flashes of fire and fervor, in yearning and thirst, etc.

Just as the Temple offered the blood of an actual animal, prayer lifts the "animal" in a person, the animal soul. Its ascent too comes "with a great noise": burning fervor, yearning and thirst for G-d.

20 וזהו אדם ובהמה תושיע⁶⁹ הוי"ה בחי' בהמה שבאדם תושיע להיות בה ג"כ המשכת בחי' הוי"ה.

This is "Man and beast You save, Havayah": the beast within man You save, so that in it too there be a drawing down of the level of Havayah.

The verse "Man and beast You save, Havayah" is read as the beast within man. G-d saves the animal soul too, so that the light of Havayah is drawn into it.

וצמאון זה ותשוקה זאת היא בחי' בכל לבבך.⁷⁰ שבלב יש ב' חללים⁷¹ חלל הימני מלא אויר ורוח.

This thirst and this yearning are the level of "with all your heart." For in the heart there are two chambers: the right chamber is full of air and breath,

The animal soul's yearning is loving G-d "with all your heart," which the Sages read as with both inclinations. The heart has two chambers, and the right one holds air and breath.

וחלל השמאלי מלא דם שהדם הוא הנפש⁷² רביעית דם שהנפש תלוי בו משכנו בלב ששם יסוד האש והחום הטבעי.

and the left chamber is full of blood, for "the blood is the soul"; the revi'is of blood on which the soul depends has its dwelling in the heart, where the element of fire and the natural heat are found.

The left chamber holds blood, and "the blood is the soul": the vital measure of blood (a revi'is) on which life depends dwells in the heart. There too are the element of fire and the body's natural heat.

כנודע שכנפי הריאה⁷³ מנשבי' על הלב לקררו מחמימות ושם הוא משכן התשוקה וצמאון האלקי להעלות ולהתכלל באו"ס ב"ה:

As is known, the lobes of the lungs blow upon the heart to cool it from its heat. And there is the dwelling-place of the G-dly yearning and thirst, to rise and be absorbed into the Infinite Light, blessed be He.

The lungs cool the heart's heat. That hot left chamber is where the G-dly yearning and thirst arises: the animal soul's own fire, now directed toward being absorbed into G-d.

21 והנה אחרי בחי' ההעלאה והתכללות זו רוח אייתי רוח⁷⁴ ואמשיך רוח⁷⁵ להמשיך אוא"ס ב"ה למטה כמים הפנים.⁷⁶

Now, after this ascent and absorption, "spirit brings spirit and draws down spirit": to draw the Infinite Light, blessed be He, down below, "as water [reflects] face to face."

After the soul rises, the Zohar's principle applies: the spirit rising from below brings down spirit from above. As water reflects a face, G-d answers the soul's ascent by drawing His light down.

כשם שמבטל א"ע מיש לאין כך נמשך מלמעלה מאין ליש שתהא השראת אוא"ס ב"ה ממש למטה כמו למעלה.

Just as one nullifies oneself, from being to nothing, so there is drawn down from above, from nothing to being, so that the Infinite Light, blessed be He, itself will rest below as above.

The soul makes itself "nothing," and in response G-d's light comes down from "nothing" into "something." The Infinite Light then rests below just as it does above.

SECTION 6 • ¶22-31

Torah, charity and the helmet of salvation

22 ובכל נפשך⁷⁷ בכל כחות הנפש מחדו"מ. וגם כל נפש כלולה מנר"נ. ועיקר הנפש היא המשכלת⁷⁸ כ"ח לפום שעורא דיליה. יש מארי מקרא. ויש מארי משנה ותלמוד.

"With all your soul": with all the powers of the soul, thought, speech and action. Also, every soul comprises nefesh, ruach and neshamah. And the main part of the soul is the intellectual one, each according to his measure: there are masters of Scripture, and there are masters of Mishnah and Talmud.

"With all your soul" means with all the soul's powers and garments, its levels of nefesh, ruach and neshamah. Chief among them is the intellect, and each person's intellect has its measure, whether in Scripture or in Mishnah and Talmud.

וזהו ענין הדלקת הנרות. אלא שבין הערבים מדליק כל ז' הנרות ובבקר בשעת הטבת שתי נרות היה מדליק נר הששי אחר הטבתו ואח"כ מדליק נר הז'.

This is the matter of lighting the lamps. Except that at dusk he lights all seven lamps, while in the morning, at the time of preparing two lamps, he would light the sixth lamp after preparing it, and afterwards light the seventh lamp.

Bringing the light of Torah into each person's intellect is the lighting of the lamps. The maamar recalls the difference: at dusk all seven lamps were lit, and in the morning the sixth and then the seventh.

23 והוא כענין ותורה אור⁷⁹ להיות מאיר אור התורה בכל נפש השכלי. ומזה בא לבחי' ובכל מאדך בכל ממונך⁸⁰ היא בחי' הצדקה שהיא סתם מצוה מעשיית.

It is like “and the Torah is light”: that the light of the Torah should shine in “with all your soul,” the intellectual soul. From this one comes to the level of “with all your might,” with all your wealth, which is the level of charity (tzedakah), which is [what is called] “mitzvah” without qualification, a mitzvah of action.

“And the Torah is light” is the light of Torah shining in the intellect, the service “with all your soul.” From there one reaches “with all your might,” which the Sages read as “with all your money”: charity, which the Talmud simply calls “the mitzvah.”

כנודע שהמצות שהן בעשייה גשמי' הן בבחי' קטרת הנעשה מסממנים שאין בהם טעם ואינם ממין מאכל.

As is known, the mitzvos that are done in physical action are of the level of the incense, which is made of spices that have no taste and are not of the category of food.

All mitzvos done with physical action are like the incense. Its spices had no taste and were not food, just as physical actions carry no understanding of their own.

24 ומהם נעשה בחי' ריח העולה למעלה לחזק את המוח ולהשיב את הנפש שראשית גילוי כלליות הנפש הוא במוחין שבראש ופעולות הריח היא שלא תהיה הנפש בבחי' הסתלקות מן המוחין רק שתשוב ותתגלה מהעלם אל הגילוי.

From them there comes to be a fragrance that rises upward, to strengthen the mind and to restore the soul. For the first revelation of the soul as a whole is in the intellect (mochin) in the head, and the action of fragrance is that the soul should not be withdrawn from the intellect, but should return and be revealed, from concealment into revelation.

Like the incense, physical mitzvos give off a “fragrance” that revives the soul and strengthens the mind. When a person faints, fragrance brings the soul back to the brain, where it is first revealed; so the mitzvos keep the soul present and revealed.

25 וכך הוא ענין המצות. וכללותן היא מצות הצדקה.⁸¹ שעליה נאמר וצדקה תרומם גוי.⁸² שמתרוממת ועולה למעלה מעלה. וכתוב וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו.

So it is with the mitzvos, and their sum is the mitzvah of charity, about which it is said, "Charity exalts a nation": it is exalted and rises higher and higher. And it is written, "He put on charity as a coat of mail, and a helmet of salvation on His head."

All the practical mitzvos are summed up in charity. "Charity exalts a nation" is read as charity itself rising higher and higher, and Isaiah describes G-d putting on charity as armor, with a helmet of salvation on His head.

שריון הוא מקשקשים רבים. וכך הנה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת⁸³ לחשבון גדול.⁸⁴ להיות בחי שריון שהוא מגן לכל החוסים בו.

A coat of mail is [made] of many scales. So too, each and every coin adds up to a great sum, to become a coat of mail, which is a shield for all who take refuge in it.

Armor is made of many small scales. In the same way, each coin given adds to a great sum, and together they form a protective coat for all who shelter in it.

וכך הצדקה נעשה בחי מגן ומחסה שלא יהיה יניקת הקליפה וסט"א. ונעשה בחי כובע ישועה בראשו:

So too charity becomes a shield and a refuge, so that there be no nurture for the kelipah and the sitra achra; and it becomes a "helmet of salvation on His head."

Charity shields a person so that the kelipah and the sitra achra cannot draw nourishment from him. Beyond that, it becomes the "helmet of salvation," which the next paragraphs explain.

26 וביאור ענין זה הנה כתיב עטרת תפארת⁸⁵ שיבה⁸⁶ בדרך צדקה תמצא. שמבחי צדקה⁸⁷ נעשה בחי עטרת תפארת שיבה היא בחי הדרת פנים יאר ה' פניו כו'

The explanation of this: it is written, "A crown of glory is gray hair; it is found in the way of charity." From charity there comes to be a "crown of glory, gray hair," which is the level of the majesty of the face, "May G-d make His face shine," etc.,

Proverbs says the crown of gray hair "is found in the way of charity." Gray hair stands for the majesty of the face, the shining of G-d's face in the Priestly Blessing, and this, the maamar says, comes from charity.

בחי פנימיות היא בחי תעלומות לב⁸⁸ ופנימית הלב שמתאחדת עם המוח בבחי תרין ריעין דלא מתפרשין. כי חיצוניות הלב אינה מתאחדת עם המוח שהמוח ברשותו להשכיל ולהתבונן בגדולת א"ס ב"ה.⁸⁹

the level of the inner dimension, which is the level of “the hidden things of the heart,” the inner dimension of the heart, which becomes one with the mind as “two companions who never part.” For the outer dimension of the heart does not become one with the mind: the mind is in one’s power, to understand and contemplate the greatness of the Infinite One, blessed be He,

G-d’s “face” means His inner dimension, which in a person corresponds to the inner heart, the “hidden things of the heart.” The inner heart is always united with the mind, but the outer heart is not. A person can choose to contemplate G-d’s greatness with his mind, but, as the next paragraph says, the feelings of the outer heart are not in his control.

27 ואעפ"כ חיצוניות הלב אינה ברשותו אבל פנימי הלב היא מתאחדת ממש עם המוח. ומחמת הצדקה נעשה בחי ריח המשיב את הנפש ומאיר גילוי המוח להתאחד בפנימית הלב.⁹⁰

and yet the outer dimension of the heart is not in one’s power; but the inner dimension of the heart truly becomes one with the mind. And through charity there comes to be a fragrance that restores the soul and makes the revelation of the mind shine, to become one in the inner dimension of the heart.

The outer heart is not in a person’s control; the inner heart is always one with the mind. Charity produces a “fragrance” that revives the soul and lets the light of the mind shine into the inner heart.

וזהו שמן וקטורת ישמח לב.⁹¹ זה הקב"ה דכתיב צור לבבי.⁹² דכמו שהלב ממשיך חיות לכל האיברים. כך הנה כתיב ואתה מחיה את כלם.⁹³

This is “Oil and incense gladden the heart”: this is the Holy One, blessed be He, as it is written, “the Rock of my heart.” For just as the heart draws life-force to all the limbs, so it is written, “And You give life to them all.”

Proverbs says “oil and incense gladden the heart,” and the Psalms call G-d “the Rock of my heart.” As the heart gives life to every limb, G-d gives life to all things, so the “heart” that is gladdened is G-d Himself.

28 ושמחת הלב היינו בחי גילוי פנימיות דהיינו בחי פנימית אור א"ס ב"ה אין ערוך אליו כו'.

The gladness of the heart is the revelation of the inner dimension, that is, the inner dimension of the Infinite Light, blessed be He, to which nothing compares, etc.

The gladness of the heart means the revealing of the inner dimension of the Infinite Light, which bears no comparison to anything else.

ועי' הצדקה שהוא בחי' בטול היש לאין שנותן חיי נפשו מיגיעו. נמשך מלמעלה המשכה ליש מאין ממש הוא בחי' פנימית אור א"ס ב"ה ממש.⁹⁴

And through charity, which is the nullification of being into nothing, for one gives the life of his soul from his toil, there is drawn from above a drawing down into being from actual nothing, which is the inner dimension of the Infinite Light, blessed be He, itself.

When a person gives charity he gives away money earned by his toil, which is part of his very life; this is nullifying his "something" into "nothing." In return, G-d's innermost light is drawn down from "nothing" into "something."

29 וזו היא בחי' עושים רצונו של מקום.⁹⁵ כי הנה רצון הוא בבחי' שינוי. ואני הוי"ה לא שניתתי⁹⁶ כתיב.

This is the level of "doing the will of the Omnipresent (Makom)." For will is subject to change, and it is written, "I, Havayah, have not changed."

The Sages speak of Israel "doing the will of the Omnipresent (Makom, literally "Place")." Will implies change, from not wanting to wanting, while G-d says, "I, Havayah, have not changed."

אלא ישראל עושים רצונו ש"מ להיות התפשטות רצונו ית' בבחי' מקום שהן הן המצות שהן רצונו ית' המלוכשות בעשי' גשמית בבחי' מקום וזמן.

But Israel do the will of the Omnipresent, [causing] His will, blessed be He, to extend into the dimension of place: these are the mitzvos, which are His will, blessed be He, encloded in physical action, in place and time.

Israel's performance of mitzvos makes G-d's will extend into "place." The mitzvos are His will clothed in physical actions, bound by space and time.

30 ותרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תרי"ך עמודי אור.^{97,98} כמו עמוד המחבר מעלה ומטה להיות אוא"ס שבבחינת פנימית שלמעלה מעלה מגדר עלמין שורה ומתלבש בבחי' רצון בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן המלוכשות בגשמיות.

The 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis are 620 pillars of light, like a pillar that connects above and below: so that the Infinite Light, blessed be He, of the inner dimension, which is far above the bounds of the worlds, rests and is encloded, as will, in the 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis, which are encloded in physical things.

The 613 Torah commandments and the seven rabbinic ones make 620, the numerical value of כתר (Keser, "crown"), and they are called 620 pillars of light. Like pillars joining heaven and earth, they bring G-d's innermost light, far above the worlds, to rest in physical actions as His will.

31 ולכך נק' מעשה הצדקה כובע ישועה. כי ישועה מלשון וישע⁹⁹ ה' אל הבל¹⁰⁰ כו'. שפונה אל תפלתו דהיינו שגורם להיות הקב"ה פונה בעצמו ובכבודו להמשיך גילוי עצמותו ומהותו ממש.

Therefore the act of charity is called a “helmet of salvation (yeshuah).” For yeshuah is from the same root as “And G-d turned (vayisha) to Hevel,” etc., meaning that He turned to his prayer: that is, [charity] causes the Holy One, blessed be He, to turn with His own Self and His glory, to draw down the revelation of His very essence and being.

Charity is called “the helmet of salvation (yeshuah)” because yeshuah is linked to “and G-d turned (vayisha) to Hevel,” meaning He turned to his offering and prayer. Charity makes G-d “turn” with His own Self to reveal His very essence.

וגילוי זה מתחלק לש"ע נהורין¹⁰¹ והוא מקור התפארת שיבה בחי' הדרת פנים כדכתיב גבי כהנים ומגבעות תעשה להם¹⁰² לכבוד ולתפארת שהמגבעות שהם בחי' הכובע ישועה נמשך להיות בחי' תפארת שיבה¹⁰³ והדרת פנים.

This revelation divides into 370 lights, and it is the source of “the glory of gray hair,” the majesty of the face; as it is written of the Kohanim, “And you shall make them caps, for honor and for glory”: the caps, which are the “helmet of salvation,” are drawn down to become the “glory of gray hair” and the majesty of the face.

This revelation divides into 370 lights, the source of the “glory of gray hair,” the shining face. The priests' caps, “for honor and for glory (tiferes),” are the helmet of salvation that becomes the tiferes of gray hair.

SECTION 7 • ¶32-33

The limbs and the fat: delight in G-d

32 וזהו עטרת תפארת שיבה וכ"ז בדרך צדקה תמצא¹⁰⁴ כי מבחי' צדקה נעשה בחינת כובע ישועה להמשיך בחינת הדרת פנים יאר ה' פניו בחינת פנימיות כנ"ל. ואחר כך בחינת איברים. שבקרבנות היו שני דברים דם וחלב.^{105, 106}

This is “A crown of glory is gray hair,” and all this “is found in the way of charity”: for from charity there comes to be the “helmet of salvation,” to draw down the majesty of the face, “May G-d make His face shine,” the level of the inner dimension, as explained above. And afterwards [comes] the level of the limbs; for in the sacrifices there were two things, blood and fat.

Summing up: charity produces the helmet of salvation, which draws down the shining face, G-d's inner dimension. The maamar now turns to the limbs of the offering: offerings had two parts, blood and fat.

33 והדם קודם לנרות. וקטורת היא בחינת ככל לבכך והאיברים שהן החלב היה אחר הנרות והקטרת.

The blood precedes the lamps. The incense is the level of “with all your heart,” and the limbs, which are the fat, came after the lamps and the incense.

The order was: blood first, then lamps and incense, then the limbs, identified here with the fat. The blood and incense correspond to loving G-d “with all your heart,” the fiery yearning.

והענין כי החלב הוא בחי' התענוג כמו שאנו רואים שמי שהוא בעל תענוג יש לו רבוי חלב.

The explanation is that the fat is the level of delight, as we see that one who lives in delight has much fat.

Fat stands for delight: one who lives in pleasure grows fat. The limbs and fat therefore represent the soul's pleasure.

והיינו להיות כל חלב¹⁰⁷ להוי"ה שיתענג על ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל¹⁰⁸ ולא יהיה

That is, “all the fat is for Havayah”: that one should delight in G-d with joy and gladness of heart, more than from an abundance of everything, and not have

“All the fat is for G-d” means a person should take all his delight in G-d, joyfully and gladly, more than in any abundance of good things.

לו תענוג אחר כלל ועיי"ז והיו הדברים האלה¹⁰⁹ אשר אנכי מצוך כו'. ואנכי ממש מצוך כו' שעיי"ז יהיה בעיניו מתיקות התורה כו':

any other delight at all. Through this, “these words which I command you,” etc., [will be upon your heart]; and “I” Myself command you, etc., so that through this the sweetness of the Torah will be in his eyes, etc.

He should have no other pleasure at all. Then “these words which I command you” are felt as commanded by G-d Himself (“I”), and the Torah tastes sweet.

SECTION 8 • ¶34-39

Chanukah as dedication

34 ומעתה נבא לבאר ענין חנוכה מה שמברכין להדליק נר חנוכה. ומה ענין חנוכת המזבח¹¹⁰ וחנוכת הבית.^{111, 112}

Now we come to explain the matter of Chanukah, [and] why we bless “to light the Chanukah lamp”; and what is the matter of the dedication (chanukah) of the altar and the dedication of the House.

The maamar now turns to Chanukah itself, and to the blessing on its lamp. Chanukah means “dedication,” so it also asks about the dedication of the altar and of the Temple.

הנה כתיב חנוך לנער¹¹³ ע"פ דרכו. שהוא כשרוצים ללמדו. והרי הוא רחוק מזה צריך לחנכו.

It is written, "Train (chanoch) a youth according to his way": that is, when one wants to teach him and he is far from it, one must train him.

Proverbs says "Train (chanoch) a youth according to his way." Chinuch, training, is needed when the child is still far from the thing he must learn.

35 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו.¹¹⁴ אך הנה כתיב נער הייתי שרו¹¹⁵ ש"ע אמרו שהחיות המתפשט בכל העולמות לכל חד לפום שיעורא דיליה הוא בבחי' נער.

The training is through many gifts that are given to him. But it is written, "I was a youth (na'ar)," [which, the Sages] said, the Prince of the World said: the life-force that spreads through all the worlds, to each according to its measure, is at the level of a youth.

A child is trained with many gifts. The Sages say that "I was a youth" was spoken by the Prince of the World, meaning that all the life-force spread through the worlds, to each by its measure, is on the level of a "youth."

וכמ"ש והוא נער את בני בלהה¹¹⁶ כו'. שם הקטנה רחל.¹¹⁷ ה' קטנה בחי' מלי' ה' אחרונה של שם הוי"ה להיות ומלכותו בכל משלה.¹¹⁸ להוות הנבראים מאין ליש הוא בבחי' קטנה לפי שהיא בבחי' גבולים ומצרים.

As it is written, "And he was a youth with the sons of Bilhah," etc.; [and] "the name of the younger one was Rachel." The small hei is the level of Malchus, the final hei of the Name Havayah, so that "His kingship rules over all"; bringing the creatures into being from nothing to something is at the level of the small one, because it is in the level of bounds and limits.

Yosef "was a youth" with the sons of Bilhah, and Rachel was "the younger (small) one." This small one is Malchus, the final hei of Havayah, through which G-d rules and creates; it is "small" because creation requires limits.

36 ולגבי א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' נקי' כל כללות החיות בשם קטנות שאין ערוך אליו ית'. ולכן כתיב מי יקום יעקב כי קטן הוא.¹¹⁹

Relative to the Infinite One, blessed be He, Who, as His name is so is He, has no end, etc., the entire sum of the life-force is called by the name "smallness," for it bears no comparison to Him, blessed be He. This is why it is written, "How will Jacob stand, for he is small?"

Compared with the Infinite One, all the divine life-force in the worlds is "small." So the prophet says, "How will Jacob stand, for he is small?"

כי יעקב מבריק מן הקצה אל הקצה^{120, 121} ומאחר שיש קצה בראש וקצה בסוף הרי יש לו בחי גבול¹²² והיז בבחי קטן לגבי אי"ס ב"ה.¹²³

For Jacob is the bar that runs from end to end; and since there is an end at the top and an end at the bottom, it has a limit, and so it is small relative to the Infinite One, blessed be He.

Jacob is the "middle bar" that runs from end to end. Anything with a top and a bottom end has a limit, so even Jacob is small before the Infinite.

37 וכדי להמשיך אוא"ס ב"ה ממש בקרבנות דם התמיד ונרות וקטרת ואברים היה המזבח קטן מהכיל

To draw down the Infinite Light, blessed be He, itself through the sacrifices (the blood of the tamid, the lamps, the incense and the limbs), the altar was too small to contain [it].

The offerings (blood, lamps, incense and limbs) were meant to draw down the Infinite Light itself. But the altar, like all creation, was too "small" to contain it.

ולכן התנדבו הנשיאים לחנוכת המזבח רבוי מתנות לחנך את המזבח והיה מתנתם מרובה מזה שהקריבו עליו בכ"י את הכבש אחד¹²⁴ כו' שהקריבו משל צבור של כל ישראל.

Therefore the Princes volunteered many gifts for the dedication of the altar, to dedicate the altar; and their gift was greater than what was offered on it every day, "the one lamb," etc., which was offered from the communal funds of all Israel.

So the Princes of the tribes brought many gifts to dedicate the altar, more than the daily offerings brought from the funds of the whole community. Like the gifts given to a child in training, these "trained" the altar to hold the light.

38 והנשיאים לפי שהיו במעלה יותר משאר כללות ישראל נתנו לחנוכת המזבח מתנה מרובה קערות כסף¹²⁵ ופרים וכבשים ועתודים

The Princes, because they were on a higher level than the rest of the community of Israel, gave a great gift for the dedication of the altar: silver bowls, bulls, lambs and he-goats,

The Princes of the twelve tribes stood higher than the rest of Israel, so they brought generous gifts for the altar's dedication: silver bowls and many animals. This is the "many gifts" of chinuch applied to the altar.

כדי שיהיה כח בקרבנות של ישראל להמשיך אור דבר יום ביומו¹²⁶ בקרבנות של כל יום ויום.

so that there would be power in the offerings of Israel to draw down light, "each day's matter on its day," in the offerings of each and every day.

Their gifts gave the daily communal offerings the power to draw down divine light day by day. The dedication enabled all that followed.

וכך היה ענין הנרות דחנוכה בימי חשמונאי שהיונים לא בקשו לשלוח ידם¹²⁷ רק להשכיחם תורתך¹²⁸ ולהעבירם כו' וכמארז"ל (בב"ר פ' ט"ז ופ' מ"ד) שאמרו כתבו לכם על קרן השור^{131, 130, 129} כו'.

So too was the matter of the Chanukah lamps in the days of the Hasmoneans: the Greeks did not seek to lay hands on them, but only "to make them forget Your Torah and to make them transgress," etc.; as our Sages, of blessed memory, said (Bereishis Rabbah, sections 16 and 44), that they said, "Write on the horn of the ox," etc.

Chanukah is compared to this. The Greeks, as the Al HaNissim prayer says, sought not to kill the Jews but to make them forget the Torah; the Midrash reports that they demanded that Israel "write on the horn of the ox" (that they have no portion in the G-d of Israel).

ופי' לפי שכל העובדי כוכבים יש להם נה"ב מפני שור אלא שהם מקבלים מבחי' הפסולת והשמרי' בחי' קרנים וטלפים שמרים ופסולת שאין

The explanation: all idol worshippers have an animal soul from the face of the ox, except that they receive from the level of the waste and the dregs, the level of horns and hooves, dregs and waste that do not

This part follows the Kabbalistic teaching of the Chariot and is an interpretive reading. The text says that the idol worshippers of which it speaks also have an animal soul rooted in the "face of the ox" of Ezekiel's Chariot, but that it draws only from its outer, coarse parts, the "horns and hooves," which do not rise into holiness.

עולים ונכללי' בקדושי' פני שור שבמרכב¹³² שנושאות את הכסא ודמות אדם שעליו מלמעלה שכח זה רק בהנפש אלקית שהוא מבחי' אדם שעל הכסא.

rise and become absorbed into the holiness of the face of the ox in the Chariot, [the Chayos] that carry the Throne and the likeness of a man upon it from above; for this power [exists] only in the G-dly soul, which is from the level of the man upon the Throne.

The holy "face of the ox" carries the Throne with the likeness of a man upon it. According to the text, the power to rise into that holiness belongs to the G-dly soul, which stems from the "man upon the Throne."

39 והנה"ב היא מבחי' אדם שבחיות שבמרכבה ודמות אחד לארבעתן. ודמות פניהם פני אדם.¹³³ ולכן יש להם כח להמשיך אור א"ס ב"ה ממש.

And the animal soul [of Israel] is from the level of man in the Chayos of the Chariot: "and the four of them had one likeness," "and the likeness of their faces was the face of a man." Therefore they have the power to draw down the Infinite Light, blessed be He, itself.

This too is an interpretive reading from the Kabbalah of the Chariot. The text says that the Jew's animal soul comes from the aspect of "man" within the Chayos, for Ezekiel saw that each of their faces had a human likeness, and so even it can draw down the Infinite Light.

והיונים נתקנאו בישראל ורצו שגם ישראל יכתבו על קרן השור שיקבלו מבחי' קרנים וטלפים כנ"ל שלא ליכלל בקדושת אדם העליון.

The Greeks were envious of Israel and wanted Israel too to write on the horn of the ox, so that they would receive from the level of horns and hooves, as above, and not be absorbed into the holiness of the supernal Man.

The Greeks, the text says, envied this and wanted Israel to "write on the horn of the ox," that is, to draw only from its coarse outer parts. That would keep them from being absorbed into the holiness of the "supernal Man."

וזהו שאין לכם חלק¹³⁴ כו'. והישראל היו חלשים ומעטים בזמן ההוא ואעפ"כ מסרו נפשם על קדוש השם¹³⁵ ובכח מס"נ

This is [the meaning of] "that you have no portion," etc. Israel were weak and few at that time, and nevertheless they gave their lives for the sanctification of the Name; and by the power of self-sacrifice

The decree was that Israel declare they had no portion in G-d. Though weak and few, they gave their lives to sanctify G-d's Name.

הי' להם כח להמשיך אור התורה מחדש והמשכ' זו היא בבחי' חנוכה בחי' מתנה מרובה המשכת כובע ישועה להיות עטרת תפארת שיבה כו':

they had the power to draw down the light of the Torah anew. This drawing down is at the level of Chanukah (dedication), the level of an abundant gift, the drawing down of the "helmet of salvation" to become the "crown of glory, gray hair," etc.

Their self-sacrifice drew down the light of the Torah anew. This is chanukah, "dedication," the great gift that brings the "helmet of salvation" and the "crown of glory."

SECTION 9 • ¶40-43

Hallel and thanksgiving

40 וזהו ענין הלל והודאה כי הלל הוא ל' שבח וגם לשון בהילו נרו^{136, 137} כו'. הארה בבחי' גילוי

This is the matter of Hallel and thanksgiving. For hallel means praise, and it is also the language of "when His lamp shone (b'hilo)," etc.: illumination, in revelation.

The maamar now answers its opening question about Hallel and thanksgiving. Hallel means praise, but it is also related to Job's "when His lamp shone (b'hilo)," meaning light and revelation.

וזה נמשך מזה כי מחמת השבח שמשבחים את האדם¹³⁸ במעלות ומדות שיש בו מעוררים את המעלות ומדות שבו לצאת מהעלם לגילוי.

And the one follows from the other: for through the praise with which one praises a person for the virtues and qualities he has, one arouses the virtues and qualities within him to come out from concealment into revelation.

The two meanings connect: praising a person for his good qualities awakens those qualities and brings them out of hiding. Praise reveals what was concealed.

41 וזהו הללויה שיצא שם י"ה מהעלם לגילוי להיות בחי' יו"ד חכמה כו' מלמעלה מן החכמה

This is "Halleluyah": that the Name Yah should come out from concealment into revelation, so that there be the level of the yud, Chochmah, etc., from above Chochmah.

"Halleluyah" is read as hallel plus Yah: bringing the Name Yah, whose yud is Chochmah, from concealment into revelation. The light revealed comes from above Chochmah.

כי חכמה כ"ח מ"ה בגימטריא אדם¹³⁹ והמשכת בחי' אדם שעל הכסא הוא מבחי' שלמעלה מעלה מבחי' אדם הוא בחי' אור א"ס ב"ה ממש ועי"ז נעשה בחי' שם י"ה תרין ריעין דלא מתפרשין¹⁴⁰

For Chochmah (Chochmah) is כ"ח מ"ה ("the power of Mah"), and מ"ה has the numerical value of אדם ("man"); and the drawing down of the level of the man upon the Throne is from the level far above the level of man, the Infinite Light, blessed be He, itself. Through this there comes to be the Name Yah, "two companions who never part."

Chochmah is read as koach mah, "the power of Mah," and Mah (45) equals adam, "man." The "man upon the Throne" is drawn from far above the level of man, the Infinite Light itself, and so Chochmah and Binah (yud and hei, Yah) become "two companions who never part."

ואח"כ הללו את שם¹⁴¹ ה' להיות המשכת חכמה במדות שתהיינה גם המדות בבחי' בטול לך ה' הגדולה כו'.

And afterwards, "Praise the Name of G-d": that there be a drawing down of Chochmah into the attributes, so that the attributes too will be in a state of self-nullification, "Yours, G-d, is the greatness," etc.

The psalm continues "Praise the Name of G-d," read as drawing Chochmah further into the emotions. Then the emotions too are nullified before G-d.

אך כ"ז ההילול והשבח להמשיך מהעולם לגילוי הוא ע"י עבדי ה' שהם בבחי' עבדים שמקבלים עליהם עומ"ש בבחי' שום תשים¹⁴² כו'

But all this praise and acclaim, to draw from concealment into revelation, is through "the servants of G-d," who are like servants who accept upon themselves the yoke of the kingdom of Heaven, in the manner of "you shall surely set [a king over you]," etc.

The psalm says "Praise, servants of G-d": this revelation comes through those who serve like servants, accepting the yoke of Heaven as one accepts a king ("you shall surely set a king over you").

וכמ"ש במ"א שבחי' הלל והשבח הזה והמשכה זו היא בחי' מאה ברכות שחייב אדם לברך¹⁴³ בכל יום שהוא בחי' הברכה והמשכה מהעולם אל הגילוי.

As is explained elsewhere, this level of praise and acclaim, and this drawing down, is the level of the hundred blessings that a person is obligated to recite every day, which is the level of blessing and drawing down from concealment into revelation.

This praise corresponds to the hundred blessings a Jew must say each day. A blessing (berachah) means drawing down from concealment into revelation.

42 וזהו יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם.¹⁴⁴ מעתה מהתחילי הזמן שהוא בבחי' מלכותו ית' שאז שייך לי זמן מלך מלך כו'

This is "May the Name of G-d be blessed from now and forever." "From now": from the beginning of time, which is at the level of His kingship, blessed be He, for then the language of time applies, "[G-d] is King, [G-d] was King," etc.,

The psalm continues, "May the Name of G-d be blessed from now and forever." "From now" is the beginning of time, which begins with G-d's kingship, Malchus: only there does the language of time apply, as in "G-d is King, G-d was King."

כמ"ש במ"א¹⁴⁵ ועד עולם היינו שיומשך ויתפשט עד סוף כל המדרגות שיהי' גילוי אלקות כו'.

as is explained elsewhere. "And forever": that it be drawn down and spread to the end of all the levels, so that there be a revelation of G-dliness, etc.

Time is explained elsewhere as belonging to G-d's kingship. "And forever" means the blessing should spread down to the lowest levels, so that G-dliness is revealed everywhere.

43 וכ"ז בחי הלל והללויה להמשיך מהעלם אל הגילוי. אבל בחי הודאה הוא בחי שוב שצ"ל רצוא ושוב¹⁴⁶ ולמעלה נקי מטי

All this is the level of Hallel and Halleluyah, to draw from concealment into revelation. But thanksgiving is the level of "returning," for there must be "running and returning"; and above it is called "reaching"

Hallel draws the hidden into revelation. Thanksgiving (hodaah) is the opposite movement, "return": the Chayos are described as "running and returning," and on high this is called "reaching and not reaching."

ולא מטי שבאמת אין אא"ס ב"ה בגילוי ממש בזה"ז כ"א לע"ל ונגלה כבוד הוי"ה¹⁴⁷ כי עין בעין¹⁴⁸ כו' and not reaching." For in truth the Infinite Light, blessed be He, is not actually revealed in this time, only in the Time to Come: "And the glory of Havayah will be revealed," "for eye to eye," etc.,

G-d's Infinite Light is not truly revealed now; that will happen only in the Time to Come, when "the glory of G-d will be revealed" and seen "eye to eye." So every ascent now both reaches and does not reach.

משא"כ עכשיו אין הגילוי רק בבחי קול דודי דופק אני ישנה ולכי ער¹⁴⁹ כו' ומשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה¹⁵⁰ כו'

whereas now the revelation is only in the manner of "The voice of my beloved knocks," "I sleep, but my heart is awake," etc.; and since the Holy Temple was destroyed, the Holy One, blessed be He, has in His world only the four cubits of halachah, etc.

Now the revelation is like the beloved knocking while "I sleep, but my heart is awake." Since the Temple's destruction, G-d's presence in the world is found only in the "four cubits of halachah," the Torah's law.

ונמשך מזה בחי הודאה ובטול לאור א"ס ב"ה הנמשך בתורתו ועבודתו. ודברי אשר שמתי בפ"ך.¹⁵¹ ואשים דברי בפ"ך.¹⁵² אני המשנה המדברת בפ"ך¹⁵³ כו':

From this comes the level of thanksgiving and self-nullification before the Infinite Light, blessed be He, which is drawn down in His Torah and His service: "And My words which I have put in your mouth," "And I have put My words in your mouth," "I am the Mishnah speaking in your mouth," etc.

Because G-d cannot be fully grasped, the response is hodaah: acknowledging and bowing before the Infinite Light drawn down in Torah and divine service. G-d's words are placed in a person's mouth, as the Mishnah said to Rabbi Yosef Karo, "I am the Mishnah speaking in your mouth."

IN ONE'S AVODAH

In prayer, a person should give himself over to G-d at "One," and then turn the fire of his own heart, the animal soul's energy, into a thirst for G-d. He should let the Torah light up his mind, and give charity from money earned by his toil, which draws down G-d's innermost light. Then he should take delight in G-d alone. Like the Hasmoneans, even when weak and few, one draws the Torah's light anew through self-sacrifice, and answers with both praise and humble acknowledgment.

QUESTIONS FOR DISCUSSION

1. Why were all seven lamps lit at night but only the principal lamp in the morning, and what does this say about serving G-d in times of darkness?
2. Why can the light of wisdom refine the emotions but not the "letters" of thought, speech and action, and why does the incense succeed where the lamps cannot?
3. What distinguishes self-sacrifice at "One" from self-sacrifice "with all your soul," and why does the animal soul's ascent carry greater force?
4. How does giving charity from one's hard-earned money draw down G-d's inner dimension, the "helmet of salvation"?
5. How do Hallel and thanksgiving differ, and why does Chanukah need both?

SOURCES AND REFERENCES

Notes

PARAGRAPH 1

1 בכ"ה בכסליו

The note says this maamar was delivered on Chanukah 5559 (1798) in Vitebsk and cites this page in connection with it.

KEHOT'S NOTE

נאמרה בחנוכה תקנ"ט בק"ק וויטעבסק. ראה לקו"ד ח"א כא, א. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת בראשית כרך ה תתקלב, ב הגהות. ראה גם ד"ה זה מכ"ק אדה"א (נדפס בקונטרס בפ"ע תשמ"ט), ובמאמרי אדה"א בראשית ע' שיג ביאור. בד"ה כי אתה נרי תשמ"ז מבאר הפלא שמצינו בדרושי חנוכה שבתור"א שנסדרו בתוך פרשיות וישב מקץ, ויש לפנייהם דרושים מפי השבוע, ולא נסדרו דרושי חנוכה בפני עצמם, והטעם משום שבשביל הבנת הדרושים דחנוכה שבפי' וישב צ"ל לפנ"ז לימוד וידיעת דרושי וישב, ובשביל הבנת דרושי חנוכה שבפי' מקץ צ"ל לימוד וידיעת דרושי חנוכה שבפי' מקץ, ע"ש. וראה גם ד"ה בכ"ה בכסליו תשי"ח. ד"ה זה נזכר לעיל ד, ב גבי נרות וקטורת. ובלקו"ת תצא לה, ב. בהמשך תערי"ב פרק רמד מציי"ן לכאן: "בענין שמן המגורה שהוא בחי' אור החכמה".

2 בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה

The Talmud's answer to "What is Chanukah?": the Greeks entered the Sanctuary and defiled the oils, and the Hasmoneans found one cruse sealed by the High Priest that burned for eight days. The Kehot note says the Alter Rebbe quotes it with some changes of wording.

Shabbat 21b:10 כ"א ב: שבת

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנ"א אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שפ"שנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בךקו ולא מצאו אלא פה אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ונעשאו ימים טובים בהלל והודאה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

שבת כא, ב בשינוי לשון.

3 שכשנכנסו יונים

The first edition reads "when idol worshippers entered" instead of "when the Greeks entered."

KEHOT'S NOTE

בתור"א בדפוס ראשון: שכשנכנסו עובדי כוכבים.

4 וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו

It draws attention to the order of the words: only once they had defeated them did they find the cruse.

KEHOT'S NOTE

בד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח (נדפס בסה"מ מלוקט כרך ד ע' צט) מדייק "ונצחום (אז דוקא) מצאו" ע"ש.

5 כהלל והודאה

It notes that the Talmud says "with Hallel and thanksgiving" while the Rambam also calls them days of feasting, and explains in note 19 why the Rambam leaves out "thanksgiving."

KEHOT'S NOTE

בלקו"ש ח"י ע' 142 ואילך מבאר שבגמרא הלשון "בהלל והודאה" וברמב"ם כותב שהם (גם) "ימי משתה" ע"ש. ובהערה 19 מבאר למה השמיט הרמב"ם תי' "הודאה" ע"ש. ומביא שם בשם הטור א"ח סי' תר"ע שהלל לומר בהם הלל ולהודות לומר בו על הניסים ע"ש.

6 לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה

The Kehot note cites the Tur's reading: Hallel means reciting Hallel, and thanksgiving means saying Al HaNissim.

טור, אורח חיים תע"ר Tur, Orach Chayim 670

... היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו בו ח' ימים לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל ובהודאה פי' לומר בהן הלל ולהודות לומר בו על הנסים בהודאה אבל מותרין הן בעשיית המלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן; וגם אם יש מקומות שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להן משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם וקראום חנוכה חנו בכ"ה והיה אומר הר"מ מרוטנבורק ז"ל שרבו הסעודה שמרבים בהם הן סעודת הרשות שלא קבעו אלא ...

Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain)

7 למה תקנו בנס זה להדליק נרות. . . ולא תקנו כן בשאר נסים

A long discussion of two views on what the miracle of Chanukah was, which bears on why it is commemorated with lamps.

KEHOT'S NOTE

ע"ד ב' שיטות בנס חנוכה ראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 143 ואילך. לקו"ש חנוכה ח"ל ע' 204 ואילך. ובד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח הנ"ל.

8 נר מצוה ותורה אור

"For a mitzvah is a lamp and the Torah is light." It is the key to the whole maamar: lamps stand for mitzvot and the light for Torah.

משלי ו': כ"ג Proverbs 6:23

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי ו', כג.

9 וכי לאורה הוא צריך

The Sages ask whether G-d needs the Menorah's light, since the Israelites walked forty years in the desert by His

light. The question shows that the Menorah has a spiritual meaning.

שבת כ"ב ב:22b:Shabbat

מתיב רב שש: "מחזין לפרוכת העדות יצורו", וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאור! אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה ב'שאל. מאי עדות? אומר רב: זו נר מערכי שנותן בה שמן כמדת חכמותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. והא הכא פיו דקביעי גרות, לא סגיא דלא משקל ואדלקי. קשיא בין למאן דאמר משום בזוי מצוה, ובין למאן דאמר משום אכחשי מצוה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Menachot 86b:5-7:מנחות פ"ו ב:ה'ו-ה'ה'

(ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום אמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך (מלכים א ו, ד) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין [מבפנים] ואטומים [מבחוץ] לא לאורה אני צריך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

KEHOT'S NOTE

שבת כב, ב. מנחות פו, ב.

PARAGRAPH 2

10

ובהעלות אהרן

"And when Aaron kindles the lamps at dusk, he shall burn it," said of the incense altar.

שמות ל:ח:Exodus 30:8

ובהעלת אהרן את־הנֶחֱרֹת בֵּין הָעֲרֵבִים יִקְטֹרֶנָּה קֹטֶרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שמות ל, ח.

11

ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

"Every morning, when he prepares the lamps, he shall burn it." The incense follows the preparing of the lamps.

שמות ל:ז:Exodus 30:7

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו את־הנֶחֱרֹת יִקְטֹרֶנָּה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresses the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12

שבליה היי מדליק כל ז' הנרות

The note bases its survey of the opinions on these talks; the second discusses at length the question of when the lamps were lit.

KEHOT'S NOTE

כן היא דעת רש"י, תוסי' (מנחות פו, סע"ב) רמב"ן, ראב"ד, רשב"א ועוד. וכ"מ מנוסה העבודה דיוהכ"פ שתקין יוסי בן יוסי כה"ג (פעי"ח שער יוהכ"פ

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

פ"ד) ונקבע בסי' הארז"ל וסי' רבינו. ומש"כ בזה"א (פח, ב. קפג, א) שהי' מדליק ב' זמני — זהו לכל הדעות. וכמש"כ גם בתו"א שהי' מדליק בבוקר נר זה (ונר הוא"ו), וסרה קושית הניצוצי זהר שם. לקו"ש חכ"ג ע' שגד. ראה לקו"ש ח"ג ע' 193 שמאריך בזה.

13

שבליה היה מדליק כל ז' הנרות

The Kehot note cites Tosafos there among those who hold that all seven lamps were lit in the evening.

מנחות פ"ו ב:ג'ה'-ה'ב:Menachot 86b:3-5

יכול יהא זך כתיב פסול למנחות תלמוד לאמר (שמות כט, מ) ועשרון סולת כלול בשמן כתיב אם כן מה תלמוד לאמר למאור אלא מפני החיסכון מאי חיסכון אמר רבי אלעזר התורה חסה על ממונן של ישראל (ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

14

אלא נר המערכי שהוא נר ששי

A long explanation of the order of the Temple service that this maamar describes.

KEHOT'S NOTE

ברשימת כ"ק אדמו"ר זי"ע לפי' בהעלותך (חוברת מז) מבאר בארוכה בענין סדר המערכה שמבאר כאן. ראה בספר השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 419 ובהערה 106.

15

והענין כי הנרות הם המדות

A passage from here, beginning with the lamps as the middos, is quoted there.

KEHOT'S NOTE

קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ג ע' אישצו.

16

לך ה' הגדולה והגבורה

David's blessing listing G-d's attributes, read in Chassidus as the seven middos. Here it identifies the seven lamps with them.

I Chronicles 29:11:דברי הימים א כ"ט:י"א

לך ה' הגְדֹלָה והַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֳרָה וְהַנִּצָּחַ וְהַהוֹד כִּי־לֹא כָּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לך ה' הַמְּמֹלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל־לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 3

17

זה לעומת זה

"G-d made the one opposite the other." Chassidus reads it as the parallel between the powers of holiness and those of kelipah.

Ecclesiastes 7:14:קהלת ז:יד

בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה כְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַּם אֶת־זֶה לְעִמְתּוֹ עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים עַל־דְּבָרֵת שְׁלֵא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָּה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to

the end that man should find nothing after him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 והיונות מן הקדושה

A parallel discussion of how the kelipos draw from holiness.

KEHOT'S NOTE

ראה סידור נו, ג. אוה"ת משפטים ע' אקמא. מזה זו תר"מ סעי' מג ע' ריו. ושם מוסיף: אחר תי' "הקדושה": והיינו שנמשך בהשתלשלות המדריגות: נמשך.

PARAGRAPH 4

19 The verse of the seven attributes, here as the model of emotions wholly given over to G-d.

I Chronicles 29:11א"י: דברי הימים א כ"ט: י"א

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"ל כשמים וכארץ
לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 בחכמה אתברירו

That passage explains that the refining of the exile is done through Chochmah, which separates the evil from the good; for this reason Chochmah is also called din (judgment), and not only kindness.

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל ה, ד.

21 לך ה' הגדולה

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

דברי הימים כט, יא.

22 שו"ה כו' — ובליה

Quoting this passage, it reads "and therefore at night" instead of "and at night."

KEHOT'S NOTE

בסה"מ תר"מ שם: ולכן בליה.

23 בהדלקת נר ה' . . נמשך אור החכמה בכל המדות

It explains that the sixth lamp is Yesod, "the righteous one is the foundation of the world," Yosef, from whom added light is drawn to Malchus, the source of Beriah, Yetzirah and Asiyah.

KEHOT'S NOTE

באוה"ת פ' תצוה ע' א'תקנד: "היינו כי נר השישי הוא בחי' וצדיק יסוד עולם בחי' יוסף שממנו נמשך תוספות האור למלי' מקור דבי"ע", ע"ש.

PARAGRAPH 5

24 יש עולם שנה נפש

The note says the idea of world, year, soul is explained in

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

many places in Chassidus, most recently here.

KEHOT'S NOTE

ספר יצירה פ"ג. נתבאר בכ"מ בחסידות ראה בספרי מפתחות דא"ה, ולאחרונה במאמרי אדה"א בראשית ע' נו.

25 יש עולם שנה נפש

Sefer Yetzirah describes all of creation in the three dimensions of world, year and soul. The maamar applies the Menorah to world and to soul.

ספר יצירה ג'ה: וז' 3:5-7

שלש אמות אמ"ש חקקן וחצבן וצרפן וחתם בהן שלש אמות בעולם ושלש אמות בשנה ושלש אמות בנפש זכר ונקבה: המליך אות אליף ברוח וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהן אויר בעולם ורויה בשנה וגויה בנפש זכר באמ"ש ונקבה באש"ם: המליך אות מ"ם במים וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהן ארץ בעולם וקור בשנה ובטן בנפש זכר ונקבה זכר באמ"ש ונקבה במש"א:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

26 "All the souls that came out of Jacob's thigh were seventy souls." The seventy correspond to the seven lamps.

שמות א': ה' 1:5 Exodus

ויהי כל־נפש יצאי ירך־יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים:

And all the souls that came out of the loins of Jacob were seventy souls; and Joseph was in Egypt already.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 יעקב י' עקב

The note gives this maamar on Jacob's gift to Esau as the place where the reading of Yaakov as yud-ekav is sourced.

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל כה, ג.

PARAGRAPH 6

28 וידו אוחת בעקב עשו

At the twins' birth, "his hand was grasping Esau's heel," and so he was named Yaakov. The maamar reads the hand as the yud of wisdom.

בראשית כ"ה: כ"ו 25:26 Genesis

וַאֲחֵרֵיכֶן יָצָא אָחִיו וַיְדֹ אֶחָת בְּעֶקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן־שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אִתָּם:

And after that came forth his brother, and his hand had hold on Esau's heel; and his name was called Jacob. And Isaac was threescore years old when she bore them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית כה, כו. באוה"ת עקב ע' תקו מצייין לכאן.

29 ידו אותיות יו"ד

A parallel reading of ידו as the letters of yud.

KEHOT'S NOTE

ראה גם בסה"מ תקס"ב ע' קכו. תו"ה וישלח קפה, ב. שערי אורה ה, א.

30 להמשיך בחי' יו"ד של יעקב

A parallel discussion of drawing Jacob's yud down to the heel.

KEHOT'S NOTE

ע' מאמרי אדה"א בראשית ע' תנו ובאוה"ת פ' עקב ע' תקה.

PARAGRAPH 7

31 ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה

The incense is burned when the lamps are kindled at dusk.

Exodus 30:8: שמות ל':

ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדורתכם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 בבקר בהיטבו את הנרות יקטירנה

The incense is burned in the morning when the lamps are prepared.

Exodus 30:7: שמות ל':

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטבו את הנרות יקטירנה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresseth the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 הטבת שתי נרות קודמת לקטורת

Abaye's order of the Temple service, where the preparing of two lamps precedes the incense.

Yoma 33a:3: יומא ל"ג א:

והטבת חמש נרות קודם לתמיד, ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת, וקטורת קודם לאכרים, ואכרים למנחה, ומנחה לחביתין, וחביתין לנסכין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

יומא לג, א. וש"נ.

34 ולהבין ענין הקטרת

A parallel discussion of the meaning of the incense.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת בראשית כרך ד תתלא, ב.

PARAGRAPH 8

35 חומת בת ציון

"The wall of the daughter of Zion." Here it is an image for the letters of holiness.

Lamentations 2:18: איכה ב':

צַעַק לְבָם אֶל־אֲדֹנָי חֹמַת בַּת־צִיּוֹן הוֹרִידוּ כְנָחַל דְּמָעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־תַּתְּנִי פוּגַת לֶךְ אֶל־תִּדְם בַּת־צִיּוֹן:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

איכה ב, יח. בלקו"ת בהר מג, ב מצוין לכאן.

36 שתי אבנים בונות שני בתים

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

ספר יצירה פ"ד מט"ז ע"פ נוסח האריז"ל.

37 שתי אבנים בונות שני בתים

Sefer Yetzirah calls the letters stones and the words houses; the Kehot note cites the Arizal's version of the text.

ספר יצירה ד': י"ב 4:12 Sefer Yetzirah

שבע כפולות כיצד צרפן. שתי אבנים בונות שני בתים. שלש בונות ששה בתים. ארבע בונות ארבעה ועשרים בתים. חמש בונות מאה ועשרים בתים. שש בונות שבע מאות ועשרים בתים. שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ואלו הן שבעה כוכבים בעולם חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים. ואלו הן ז' ימים בשנה שבעה ימי בראשית. ושבעה שערות בנפש שתי עינים שתי אזנים ושני נקבי האף והפה. ובהן נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שעות. לפיכך חבב שביעי ...

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

38 וכמ"ש במ"א ע"פ גדול ה' ומהולל מאד

This is the place "elsewhere": since His greatness has no bounds, greatness can be said of G-d only in the spreading of radiance from His Malchus, like the sun's light compared to the sun itself.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן נו, ב.

39 גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו

"Great is G-d and much praised, in the city of our G-d." His greatness is revealed in the city.

Psalms 48:2: תהילים מ"ח:

גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הִרְקָדְשׁוּ:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 9

40 וייצר

"And G-d formed man." The text sends the reader to its explanation of this verse in Parshas Bereishis.

Genesis 2:7: בראשית ב':

וַיִּצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִדָּהָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man be-

came a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 הרי הן בבחי' דומם

A parallel discussion of the incense spices as the inanimate level.

KEHOT'S NOTE

ע' באוה"ת עקב ע' תריט.

42 אשה ריח ניחוח להו"ה

"A fire-offering, a pleasing fragrance to G-d," said of the burnt offering. The maamar reads ניחוח as a descent of divine light.

Leviticus 1:9 ט"ז: ויקרא א'

וְקָרְבוּ וְכָרְעוּ יָרֵחַז בְּמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עָלֶיהָ אֵשׁה רִיח־נִיחֹחַ לַהוָּיָהּ

but its inwards and its legs shall he wash with water; and the priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 10

43 ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות

The Sages teach that the prayers were instituted in place of the daily offerings.

Berakhot 26b:7 ז"ב: ברכות כ"ו

עַקֵּב תִּקְוָה תַּפִּלַּת עֶרְבִית, שְׁנֵאמַר: "וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֵּן שָׁם", וְאִין "פְּגִיעָה" אֵלָּא תַּפִּלָּה, שְׁנֵאמַר: "וְאָתָּה אַל תַּתְּפַּלל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בְּעֵדָם רָנָה וְתַפִּלָּה וְאַל תִּפְגַּע בִּי"

Jacob instituted the evening Tefillah; as it is said, "And he lighted [paga'] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "alighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga'] to Me" (Jer. vii. 16).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

44 ואברי התמיד אחר נרות וקטרת

It asks explicitly why the tamid was divided, its blood offered before the lamps and incense and its limbs after, and why the lamps and incense come between them.

KEHOT'S NOTE

בד"ה בכ"ה בכסליו לאדח"א הנ"ל מבאר יותר "ויש להבין למה נחלק הקרבת קרבן התמיד להיות דמו נקרב דוקא לפני נרות וקטרת ואברים אחר נרות וקטרת, ולמה הפסיק בנרות וקטרת דוקא בין הקרבת דמיו להקרבת אבריו".

PARAGRAPH 11

45 ב"פ מסנן

A long discussion of the two kinds of self-sacrifice.

KEHOT'S NOTE

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

ראה בארוכה באוה"ת תרומה ע' א'שסו. ובאוה"ת פ' נצבים ע' א'ר. שרש מצות התפלה פמ"א. ד"ה את שבתותי ש"ת ע' 84.

46 למסור נפשו באחד

Kehot's note points to where this is explained further: Pri Etz Chaim.

KEHOT'S NOTE

ראה שו"ת הרשב"א ח"ה תשובה נה. ב"ח טו"א"ח רסס"א. פע"ח שער הק"ש פ"ב.

47 ובכל נפשך

"You shall love G-d... with all your soul."

Deuteronomy 6:5 ו'ה: דברים ו'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך

The Mishnah explains "with all your soul" as "even if He takes your soul."

Berakhot 54a:6 א'ר: ברכות נ"ד

חַיִּיב אָדָם לְכַרֵּךְ עַל הָרָעָה כְּשֶׁם שֶׁמְכַרֵּךְ עַל הַטּוֹבָה, שְׁנֵאמַר: "וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ". "בְּכָל לִבְּךָ" — בְּשֵׁנֵי יִצְרָיִךְ, בְּיִצְרָךְ טוֹב וּבְיִצְרָךְ רָע. "וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — אֲפִילוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. "וּבְכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְמוֹנָךְ. דָּבָר אַחֵר: "בְּכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיִי מוֹדֵה לוֹ.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות נד, א.

49 חי ה' אשר עמדת לפניו

Elisha's oath, "As G-d lives, before Whom I have stood." Standing before G-d is read as total self-nullification.

II Kings 5:16 ט"ז: מלכים ב' ה'

וַיֹּאמֶר חִי־ה' אֲשֶׁר־עִמָּדְתִּי לִפְנֵי אִם־אֶקַּח וַיִּפְצַרְבּוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלכים-ב, טז. וראה בהמ"מ להלן ל, א.

PARAGRAPH 12

50 ובכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב

There the Alter Rebbe explains that the higher unity is pure self-nullification, while "Blessed be the name" is the

level at which a created “someone” exists to love G-d.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת שה"ש א, ב. באופן אחר קצת, ושם מציין כ"ק אדמו"ר הצ"צ בהגדה "והמ"י שעולה בקנה א"י ע"ש. ראה סה"מ תרס"ו ע' קלה.

51

ברוך שם כבוד מלכותו

The Talmud tells how Jacob said “Blessed be the name of the glory of His kingdom forever” after his sons declared the Shema, which is why it is said after the first verse.

Pesachim 56a:5 ה"א:5

וכורכין את שמע. היכי עבדי? אמר רב יהודה: אומרים “שמע ישראל אל ה' אלקינו ה' אחד”, ולא היו מפסיקין. רבא אמר: מפסיקין היו, אלא שֶׁהיו אומרים “היום על לבבך”, דמשמע: היום על לבבך, ולא מחר על לבבך. תנו רבנן: כיצד היו כורכין את שמע? אומרים “שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד”, ולא היו מפסיקין, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים “ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

PARAGRAPH 14

52

ולגודיו אין מספר

The Talmud discusses the verse “Is there any number to His troops?” (Job 25:3), the countless hosts of angels. Here it shows that the worlds are without end.

Chagigah 13b:13 י"ג ב:13

תנא, רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסאי: “אלף אלפין ישמשוניה” — מספר גדול אחד, “ולגודיו אין מספר”. ורבי זמריה בר אבא אמר: “אלף אלפין ישמשוניה”, לנהר דיגור, שגאמר: “נהר דיגור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבון קדמוהי יקומו”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

חגיגה יג, ב.

53

אני ה' לא שנית

“For I, G-d, have not changed.” Creation brings no change in G-d Himself.

Malachi 3:6 ו:6

כי אני ה' לא שנית ואֲתֵם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא כִלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלאכי ג, ו.

PARAGRAPH 15

54

ואני ה' לא שנית

The G-dly soul contemplates that G-d is unchanged by creation.

Malachi 3:6 ו:6

כי אני ה' לא שנית ואֲתֵם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא כִלִיתֶם:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשננסו יונים להיכל וכו'

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55

אשר עמדתי

Elisha's “before Whom I have stood” describes the soul's state before its descent.

II Kings 5:16 ט"ז:5

ויאמר ח"ה: אֲשֶׁר־עֲמַדְתִּי לִפְנֵי אִם־אֶקַּח וַיִּפְצְרֵבוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן:

But he said: ‘As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.’ And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 17

56

והנה בעליית נה"ב . . אדם ובהמה תושיע ה'

The note quotes it: “man” (the G-dly soul) and “beast” (the animal soul) unite truly, for the beast, the Name Ban, receives the self-nullification of Mah and they become one substance, as Adam (Mah) and Chavah (numerically 19, the filling of Mah, the Ban within Mah).

KEHOT'S NOTE

באזה"ת ויקרא כרך א ע' רכד: ור"ל שאדם שהיא נה"א ובהמה שהיא הנה"ב מתייחדים יחד אמיתי כיון הבהמה ב"ן מתייחד לקבל ביטול דמ"ה ונעשו עצם אחד, וכמו אדם מ"ה וחיה גימט' י"ט מילוי דמ"ה שהוא ב"ן שבמ"ה כו' עכ"ל ע"ש. ראה גם באזה"ת ויקרא כרך ב ע' תלא.

57

דמשכין בחילא יתיר

The Zohar says that those who return draw [the divine light] with greater force than the righteous.

Zohar I, 129b כט, זח"א

KEHOT'S NOTE

זח"א קכט, ב. ראה לעיל כו, ד.

58

כי נה"ב נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה

That passage leads from meditating on G-d's Name to self-sacrifice at “One” and to loving G-d “with both your inclinations,” so that even the desiring power of the animal soul is turned to G-d, the same path this maamar follows.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת נשא כה, ג ואילך ובמ"מ לשם.

59

והחיות נושאות את הכסא

The Midrash on the Chayos and the Throne, cited by the Kehot note.

Shemot Rabbah 23:15 ט"ו:23

KEHOT'S NOTE

בחי' תרומה כה, י. בשם פדר"א וראה פדר"א ספ"ד. שמו"ר כג, טו. נתבאר לקמן עב, ד ואילך.

66 בחי גבורה שמהשמאל בחי רעש גדול

It adds that through this “great noise” one draws down “before Havayah,” the source of Havayah, and refers to several places in Likkutei Torah.

KEHOT'S NOTE

ועייז ממשיך לפני הוי מקור בחי הוי — אוה”ת ויקרא כרך ב’ ע’ תלא ואח”כ מציינ בכמה מקומות בלקו”ת ע”ש.

67 לפני מלך מלך לבני ישראל

“Before any king reigned over the children of Israel,” read in Kabbalah as the World of Tohu.

בראשית ל”א:36

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, לא.

PARAGRAPH 19

68 רשפי אש

“Its flashes are flashes of fire,” said of love; here the fervor of the animal soul’s longing.

Song of Songs 8:6

שימני כחותם על-לִבְךָ כחותם על-זרועך כִּי-עֲזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֹׁאֵל קִנְיָה רִשְׁפֶּיהָ רִשְׁפֵּיהָ אֵשׁ שְׁלֵה־בְתִיָּה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 20

69 אדם ובהמה תושיע ה'

“Man and beast You save, G-d.” It is read here as the beast within man.

Psalms 36:7

צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תִּהְיֶה רֶבֶה אָדָם יִבְהַמָּה תוֹשִׁיעַ ה'

Thy righteousness is like the mighty mountains; Thy judgments are like the great deep; Man and beast Thou preservest, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים לו, ז. ראה מאמרי אדה”א בראשית ע’ שעג.

70 בכל לבבך

“With all your heart,” in the Shema.

Deuteronomy 6:5

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בכ”ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

71 שבלב יש בי חללים

Tanya places the animal soul in the heart’s left chamber, full of blood, the source of lust, pride and anger, and the G-dly soul in the brain and the right chamber, where love of G-d burns like flames.

Tanya, Likkutei Amarim 9:1-2
ט”א-ב’

והנה, מקום משכן נפש הבהמית שמקליפת נוגה בכל איש ישראל, הוא בלב בקלל שמאלי שהוא מלא דם, וכתוב: “כי הדם הוא הנפש”. ולכן, כל התאזות והתפארות וכעס ודומיהן הן בלב, ומהלב הן מתפשטות בכל הגוף וגם עולה למוח שבראש, לחשב ולהרהר בהן ולהתחכם בהן, כמו שהדם מקורו בלב, ומהלב מתפשט לכל האברים וגם עולה להמוח שבראש.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פ”ט. לקו”ת שה”ש לא, א ועוד.

72 שהדם הוא הנפש

“For the blood is the soul.”

Deuteronomy 12:23

רק תִּזַּק לְבִלְתִּי אֲכַל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר:

Only be steadfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 שכנפי הריאה מנשכים על הלב לקרוו

The Kehot note cites the Zohar on the lungs fanning the heart.

Zohar III, 234a

ברכות ס”א בב

KEHOT'S NOTE

ראה זח”ג רלד, א. וראה ברכות סא, ב. לקמן ל, ג.

PARAGRAPH 21

74 רוח אייתי רוח

Kehot’s note points to Zohar II, 162b for these words.

Zohar II, 162b

KEHOT'S NOTE

זח”ב קסב, ב.

75 רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

The Zohar says that spirit brings spirit and draws down spirit: an arousal below evokes one above.

Sfep Zohar, Terumah 66:669-678

“With all thy soul”-the “all” includes all aspects of the soul, viz. nephesh, ruah, and neshamah. As to “with all thy possessions”, these also have various aspects, each one different from the other. True love to the Holy One, blessed be He, consists in just this, that we give over to Him all our emotional, intellectual, and material faculties and possessions, and love Him. Should it be asked, How can a man love Him

with the evil inclination? Is not the evil inclination the seducer, preventing man from approaching the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

76

כמים הפנים

"As water reflects face to face, so the heart of man to man." G-d responds to the soul as it turns to Him.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כמים הפנים לפני כן לבי האדם לאדם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 22

77

ובכל נפשך

"With all your soul," in the Shema.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78

ועיקר הנפש היא המשכלת

Tanya divides the soul into intellect (Chochmah, Binah, Daas) and middos, and calls the intellect the "mothers" and source of the middos, which fits this maamar's claim that the intellectual soul is the main part.

Tanya, Likkutei Amarim 3:ג' ליקוטי אמרים; חלק ראשון; ליקוטי אמרים 3:ג'

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פ"ג ובליקוט פי' — חיתריק שם. בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א מוסיף "שם הוא ראשית גילוי אור ה', והוא ע"י התקשרות מחשבתו באור החכ"י שבתורה דאורייתא מחכמה עילאה נפקת".

PARAGRAPH 23

79

ותורה אור

"And the Torah is light."

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80

ובכל מאדך בכל ממונך

The Mishnah explains "with all your might" as "with all your money."

Berachot 54a:6 א"ר:א' ברכות נ"ד

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשו. "ובכל מאדך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מודה לה הוי מודה לו.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות נד, א.

PARAGRAPH 25

81

וכללותן היא מצות הצדקה

Tanya ch. 37 explains that the revelation of the Infinite Light in the messianic era depends on our mitzvos, which draw that light into physical things such as the parchment of tefillin and charity money that was not stolen; charity is singled out there as the chief of the practical mitzvos.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים 37:19 ליקוטי אמרים 37:19 ל"ז:

... מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך כמצות הצדקה, שכל המצות אין מתלבש בהן רק כח אחד מנפש החיונית בשעת מעשה המצוה לבד, אבל בצדקה, שאדם נותן מיגיע כפיו, הרי כל כח נפשו החיונית מלוכש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו, וכשנותנו לצדקה — הרי כל נפשו החיונית עולה לה.

Yehonatan Sarna (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא פל"ז (מח, ב). אגה"ק סל"ב.

82

וצדקה תרומם גוי

"Charity exalts a nation." Here charity itself is said to rise higher and higher.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד

צדקה תרומם גוי וחסד לאמים חטאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי יד, לד. נסמן לעיל א, ב.

83

וילבש צדקה כשריון . כל פרוטה ופרוטה מצטרפת

G-d "put on charity as a coat of mail, and a helmet of salvation on His head."

ישעיהו נ"ט:י"ז Isaiah 59:17

וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלבשת ויעט כמעיל קנאה:

And He put on righteousness as a coat of mail, And a helmet of salvation upon His head, And He put on garments of vengeance for clothing, And was clad with zeal as a cloak.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישעי' נט, יז. בבא בתרא ט, ב. בלקו"ת פי' ראה לב, א מציין לכאן.

84 כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול

The Talmud reads the verse to teach that each small coin joins into a large sum, like the scales of armor.

Bava Batra 9b:1 א"ב: ב: בתרא ט' ב':

"משגשג ארחתיה דאמיה", משמיה דרבי אלעזר - מאי דכתיב: "וילבש צדקה כשריו"? לומר לך: מה שריון זה - כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול, אף צדקה - כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. רבי חנינא אמר מהכא: "וכנגד עדים כל צדקתינו"; מה נגד זה - כל נימא ונימא מצטרפת לנגד גדול, אף צדקה - כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

PARAGRAPH 26

85 הנה כתיב עטרת תפארת

This passage is quoted there.

KEHOT'S NOTE

מובא באוה"מ נ"ך כרך א ע' תריב. בד"ה עטרת תפארת תר"מ ח"ב ע' תרסה.

86 עטרת תפארת שיבה

"A crown of glory is gray hair; it is found in the way of charity."

Proverbs 16:31 משלי ט"ז: לא"א

עֲטֶרֶת תְּפָאֶרֶת שִׁיבָה כְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמְצָא:

The hoary head is a crown of glory, It is found in the way of righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי טז, לא. בלקו"ת מסעי צג, ב. סה"מ תרכ"ז (הוצאה חדשה) ע' ט מצוין לכאן. מובא בד"ה עטרת תפארת - תר"מ כרך ב ע' תרסה.

87 שמבחי צדקה

It asks what charity could have to do with "the glory of gray hair," and answers that "glory of gray hair" means the majesty and shining of the face.

KEHOT'S NOTE

בד"ה בכ"ה בכסליו לאדח"א כי "לכאורה פלא [מה] שייכות יש לצדקה לעשות תפארת שיבה כו', אמנם הנה ענין פ"י דתפארת שיבה היינו בחי הדרת והארת פנים", ע"ש. בלקו"ת ראה יח, ג מצוין לקטע זה.

88 תעלומות לב

"For He knows the hidden things of the heart." Here the inner dimension of the heart.

Psalms 44:22 תהילים מ"ד: כ"ב

הֲלֹא אֱלֹקִים יַחְקֹר־זֹאת כִּי־הוּא יֵדַע תַּעֲלֹמוֹת לֵב:

Would not G-d search this out? For He knoweth the secrets of the heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 יאר ה' פניו

"May G-d make His face shine upon you," from the Priestly Blessing; here the revelation of G-d's inner

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

dimension.

Numbers 6:25 במדבר ו': כ"ה

יָאֵר Havaayah פָּנָיו אֵלֶיךָ ויִהְיֶה:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בסה"מ תר"מ מוסיף אליך. — במדבר ו, כה.

PARAGRAPH 27

90 שו"ה ומאיר — להתאחד בפנימית הלב

It asks why charity is needed to arouse the revelation of the mind in the inner heart, since the inner heart is already united with the mind, and discusses it at length.

KEHOT'S NOTE

בד"ה עטרת תפארת תר"מ שם העיר: "שלכאורה צ"ל שמאחר שפנימיות הלב מתאחדת עם המוח למה צריכים לצדקה שע"י הצדקה יהי נעשה בחי ריח לעורר גילוי המוח שיתאחד בפנימיות הלב" ע"ש בארוכה.

91 שמן וקטרת ישמח לב

"Oil and incense gladden the heart." The incense corresponds to charity.

Proverbs 27:9 משלי כ"ז: ט'

שֶׁמֶן וקֹטֶרֶת יִשְׂמַח־לֵב וּמֶתַק רֵעֵהוּ מִעֲצֵת־נֶפֶשׁ:

Ointment and perfume rejoice the heart; So doth the sweetness of a man's friend by hearty counsel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי כז, ט.

92 צור לבבי

"G-d is the Rock of my heart." G-d is called the heart.

Psalms 73:26 תהילים ע"ג: כ"ו

כָּל־הַשָּׂאֵרִי וּלְבָבִי צוּר־לִבִּי וְחֻלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים עג, כו.

93 ואתה מחי את כולם

"And You give life to them all." G-d gives life to all creation as the heart does to the limbs.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט': ו'

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְךָ אַתָּה עֹשֵׂת אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מַחֲיָה אֶת־כָּל־וְצָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

PARAGRAPH 28

94 ועיי הצדקה . . בחיי פנימית אור א"ס ב"ה ממש

A parallel discussion of charity drawing down the inner dimension of the Infinite Light.

KEHOT'S NOTE

ראה קו"א לתניא ד"ה וצדקה כנחל איתן, וכליקוט פ"י שם. ד"ה עטרת תפארת תר"מ הנ"ל.

PARAGRAPH 29

95 עושים רצונו של מקום

The Talmud contrasts times when Israel "do the will of the Omnipresent" with times when they do not.

ברכות ל"ה ב:ה-ו"ר-6:5 Berakhot 35b:5-6

לֹא מְשַׁבָּח: כָּאֵן בְּזִמְנֵי שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, כָּאֵן בְּזִמְנֵי שִׁישְׁרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם. תְּנוּ רַבְנֵינוּ: "וְאִסְפַּתְּ דְּגִנָּה" מָה תִּלְמִיד לומֵר? — לְפִי שְׁנֵאמַר: "לֹא יָמוּשׁ סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ" — יָכוֹל דְּבָרִים כְּכֵתִיב, תִּלְמִיד לומֵר: "וְאִסְפַּתְּ דְּגִנָּה" — הִנֵּהג בְּהֵן מִנְהַג דְּרַב אֲרִי, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל.

There is no contradiction; the latter referring to the time when Israel perform the will of the All-present, the former to when Israel neglect His will. Our Rabbis have taught : "And thou shalt gather in thy corn" — what has this teaching to tell us ? Since it is written, "This book of the law shall not depart out of thy mouth [but thou shalt meditate therein day and night]" (Josh. i. 8), it is possible to think that these words [are to be understood] as they are written; ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

96 ואני הווי"ה לא שנית

"I, G-d, have not changed."

Malachi 3:6:ג'ר-6:3

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 30

97 ותרי"ג מצות . . וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

פרדס ש"ח פ"ג.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

Rabbi Moshe Cordovero speaks of the 620 pillars of light corresponding to the 613 mitzvos and the seven rabbinic mitzvos, cited by the Kehot note.

Pardes Rimmonim 8:5-6:ה-ה-ר-6:5

... ונ"ל כי נכנסו בזה בראותם כי גדולה קודמת לגבורה והוא החסד והלובן ואחר הגדולה נאצלה הגבורה והיא דין ואודם ואחר כך נאצל תפארת העומד בין שניהם להכריע בין האודם והלובן והוא גוון אודם ולובן מעורב. ר"ל כי כענין ג' אלה כן דרך שלשה הראשונות כי ג' הראשונות הם שרשים וג' אבות ענפים להם ומן הענפים נדון להשרשים. ולכן אמרו שהכתר הראשון לאצילות הוא הזקן והלבן ולכן נקרא עתיק יומין שהוא כח הלובן והוא כנגד הגדולה והנמשך אחריו שהוא החכמה הוא כנגד הגבורה והיא אדומה. כי כמו שאחר הלובן חסד ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

PARAGRAPH 31

99 ישועה מלשון וישע ה' אל הבל

That letter explains charity as a "helmet of salvation" and reads yeshuah as G-d's turning, as in "And G-d turned to Hevel."

KEHOT'S NOTE

ראה אגה"ק סי' ג. בלקו"ת נצבים מט, ד. שמע"צ פב, ג. שה"ש מד, א מציין לכאן.

"And G-d turned to Hevel and to his offering." Yeshuah is read as G-d's turning.

בראשית ד':ד-4: Genesis 4:4

וְהָבֵל הֵבִיא גִם־הוא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבֵּהוּ וַיִּשַׁע ה' אֶל־הָבֵל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית ד, ד.

The passage on the shofar reaching the inner dimension of the supernal "head," which the note cites for the 370 lights.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת נצבים מט, ד.

The ordinary priests' caps are made "for honor and for glory."

Exodus 28:40:מ"ח-28: Exodus 28:40

וְלִבְנֵי אֹהֶלן תַּעֲשֶׂה כִתְמֹת וְעִשִׂיתָ לָהֶם אֲבָנִים וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

And for Aaron's sons thou shalt make tunics, and thou shalt make for them girdles, and head-tires shalt thou make for them, for splendour and for beauty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שמות כה, מ.

103 שהמגבעות . . בחיי תפארת שיבה

It refers here and adds a source from the Shelah (209a) on removing the crown when the High Priest's turban is on his head.

KEHOT'S NOTE

באזה"ת תצוה עי איתשנו מציין לכאן ומוסיף: "והענין כמו שהביא בשליה דף ר"ט ע"א . . בענין הסר המצורפת והרם העטרה בזמן שמצנפת בראש כה"ג עטרה בראש כל אדם". ע"ש.

PARAGRAPH 32

104 עטרת תפארת שיבה וכ"ז בדרך צדקה תמצא

The verse about the crown of gray hair found in the way of charity.

Proverbs 16:31 ט"ז:ליא

עֲטֶרֶת תִּפְאָרֶת שִׁיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמְצָא:

The hoary head is a crown of glory, It is found in the way of righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 שבקרבות היו שני דברים דם וחלב

A passage from here is quoted there.

KEHOT'S NOTE

באזה"ת פי פינחס עי א"עא מביא קטע מכאן.

106 יאר ה' פניו

"May G-d make His face shine," the revelation of the inner dimension.

Numbers 6:25 וי"כ"ה

יָאֵר הָאֵלֶּיךָ וַיְהִינֶךָ: Havayah פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְהִינֶךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 33

107 כל חלב להוי

"All the fat is for G-d"; the fat was burned on the altar.

Leviticus 3:16 וי"ט

והקטירם תהיה המזבחה לחם אשה לריח קלחלב להי

And the priest shall make them smoke upon the altar; it is the food of the offering made by fire, for a sweet savour; all the fat is the L-RD'S.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ויקרא ג, טז. ראה לקו"ת פי פנחס ע"ה, ב.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

108 בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

"With joy and gladness of heart, from an abundance of everything."

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תחת אשר לא־עבדת את־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב כָּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 והיו הדברים האלה

"These words which I command you this day shall be upon your heart."

Deuteronomy 6:6 דברים ו:ו

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום עלי־לְבָבְךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

דברים ו, ו.

PARAGRAPH 34

110 חנוכת המזבח

"This was the dedication of the altar" by the princes.

Numbers 7:84 ד"פ

זאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמֵּשֶׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קִעְרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקִים כֶּסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:

This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 חנוכת המזבח וחנוכת הבית

A maamar on the dedication of the altar.

KEHOT'S NOTE

עי בלקו"ת ס"פ נשא בד"ה זאת חנוכת המזבח. ובסידור שער החנוכה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית. ובלקו"ש ח"ב עי 449 הערה 26. ועי 633 וש"נ.

112 חנוכת הבית

"A psalm, a song for the dedication of the House."

Psalms 30:1 תהילים ל:א

מִזְמוֹר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 חנוך לנער על פי דרכו

"Train a youth according to his way."

Proverbs 22:6 משלי כ"ב:ו

חֲנֹךְ לְנֶעַר עַל־פִּי דְרָכּוֹ גַם בִּיָּזְקִין לֹא־יָסוּר מִמֶּנּוּ:

Train up a child in the way he should go, And even when he is old, he will not depart from it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

משלי כב, ו. ועי' בתניא בחינוך קטן. באוה"ת בראשית כרך א שב, א. ובכרך
ה תתקלב, ב עם הגהות. באוה"ת חקת כרך ג עי' תתקכג מציין לכאן. לקו"ת
צו ט, ג. ויקרא הוספות נד, ב. נשא כט, א.

PARAGRAPH 35

114 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו

A discussion connected to training through gifts.

KEHOT'S NOTE

ראה לקוטי לוי"צ אגרות עי' שנח. סי' השיחות ה'תשמ"ח עי' 161 ואילך.

115 נער הייתי שרו של עולם אמרו

"I was a youth and have also grown old."

Tahilim לוי"כ: 37:25 Psalms

נער הייתי גם־זקנתי ולא־ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש־לחם:

I have been young, and now am old; yet have I not seen the
righteous forsaken, nor his seed begging bread.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יבמות ט"ז ב: 16b:6 Yevamot

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, פסוק זה שר העולם אמר:
"נער הייתי גם זקנתי". מאן אמריה? אילימא קודשא בריך הוא — מי
איכא זקנה קמיה? ואלא דוד אמריה — מי קשיש כולי האי? אלא שמע
מינה שר העולם אמרו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

תהלים לו, כה. יבמות טז, ב. וראה זח"א צה, ב. קמג, א. קסב, א. קעט, ב.
קפא, ב. ועוד. מכאן ואילך מובא באוה"ת במדבר כרך ד עי' איתסה.

116 והוא נער את בני בלהה

Yosef "was a youth with the sons of Bilhah."

Genesis 37:2 ב'2: Genesis

אלה תלדות יעקב יוסף בן־שבע־עשרה שנה היה רעה את־אחיו בצאן
והוא נער את־בני בלהה ואת־בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את־דבתם
רעה אל־אביהם:

These are the generations of Jacob. Joseph, being seventeen
years old, was feeding the flock with his brethren, being still
a lad even with the sons of Bilhah, and with the sons of
Zilpah, his father's wives; and Joseph brought evil report of
them unto their father.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית לו, ב. ועי' בלקו"ת פ' צו בד"ה והי אור הלבה פ"ב.

117 שם הקטנה רחל

"The name of the younger one was Rachel."

Genesis 29:16 ט"ז:16 Genesis

וילָבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאחָ וְשֵׁם הַקְּטָנָה רַחֵל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was
Leah, and the name of the younger was Rachel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית כט, טז.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

ומלכותו בכל משלה

118

"And His kingship rules over all."

Tahilim ק"ג:19 Psalms

ה' בְּשָׁמַיִם הָכִין כִּסְאוֹ וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And
His kingdom ruleth over all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 36

119 מי יקום יעקב כי קטן הוא

Amos pleads for Israel: "How will Jacob stand, for he is
small?"

Amos 7:5 ה'5:7 Amos

ואמר אֲדֹנָי ה' הִדְלֵנָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא:

Then said I: O L-rd GOD, cease, I beseech Thee; How shall
Jacob stand? for he is small.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Makot 24a:28 מכות כ"ד א:28 Makkot

אמר רבי יוסי בר חנינא: ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל, באו
ארבעה נביאים וביטלו. משה אמר: "וישכן ישראל בטח בדד עין
יעקב", בא עמוס וביטלה, [שנאמר]: "הדל נא מי יקום יעקב וגו'"
וכתיב "נחם ה' על זאת".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

עמוס ז, ה. וראה מכות כד, א. מובא באוה"ת מקץ כרך ה תתקעד, ב.

120 יעקב מבריש מן הקצה אל הקצה

The Zohar calls Jacob the middle bar that runs from end to
end.

Zohar III, 186a זח"ג קפו, 186a Zohar

KEHOT'S NOTE

זח"ג קפו, א. ראה זח"ב קעה, ב.

121 מבריש מן הקצה אל הקצה

The middle bar of the Tabernacle "runs from end to end."

Exodus 26:28 שמות כ"ו:28 Exodus

והבריש התיכן בתוך הקרשים מִכְרַח מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall
pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 ומאחר שיש קצה בראש . . הרי יש לו בחי גבול

The Vayechi passage says the first end is the beginning of
the light of the kav.

KEHOT'S NOTE

בד"ה להבין ענין שאו"ס ב"ה לכ"ק אדמו"ר הצ"צ (באוה"ת ענינים)
ובתורת שמואל תרכ"ז ע' תכו: "והיינו בחי השתלשלות ע"ס דיושר והקו
וחוט שיש קצה בראש וקצה בסוף סיום הקו, ועי' בד"ה ויושט המלך לאסתר
בענין ותגע בראש השרביט כו' אבל בחי העיגול שמקיף את הקו מראשו עד
סופו בהשוואה א' זה בחי למעלה עד אין קץ שאין שייך שם ראש וסוף כו'".
ובאוה"ת פ' ויחי שצט, ב. דהקצה ראשון הוא ראשית הארת הקו וחוט כו'.

123 ולגבי א"ס ב"ה . . וה"ז בבחי' קטן לגבי א"ס ב"ה

A parallel discussion of all creation being "small" before the Infinite One.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת שלח ע' תקפ.

PARAGRAPH 37

124 את הכבש אחד

"The one lamb you shall offer in the morning," the daily tamid, offered from communal funds.

Numbers 28:4 ד"ה: במדבר

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בִּבְקֹר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים:

The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 38

125 קערות כסף

Each Prince's offering for the altar's dedication included a silver bowl and animals for offerings.

Numbers 7:13 ד"ה: במדבר

וְקָרְבָנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 דבר יום ביומו

"Each day's matter on its day," said of the offerings.

Leviticus 23:37 ד"ה: ויקרא

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר־תִּקְרָאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אֶשָּׁה לַה' עֹלָה וּמִנְחָה זָבַח וְנִסְכִּים דְּבָרֵי־יוֹם בְּיוֹמוֹ:

These are the appointed seasons of the L-RD, which ye shall proclaim to be holy convocations, to bring an offering made by fire unto the L-RD, a burnt-offering, and a meal-offering, a sacrifice, and drink-offerings, each on its own day;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 שהיונים לא בקשו לשלוח ידם

There it adds that this was so only if the Jews gave up the Torah.

KEHOT'S NOTE

ראה בד"ה כי עמך מקור חיים תרלי"ב (סה"מ תרל"ב ע' כו). עמ"ש"כ שם היינו אם לא היו נשמעים להם לבטל תורה. מעיר ע"ז כ"ק אדמו"ר זי"ע: עפ"ז מובן בפשיטות משי"כ בתו"א שם (ל, רע"א) שהיונים לא בקשו לשלוח ידם, אף שכי' הרמב"ם (ריש הלי' חנוכה) ופשוטו ידם בממונם ובבנותיהם (ובכלל — ממונם שאני. ובנותיהם — ה"ז להעבירם כו'), עכ"ל שם.

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

128 רק להשיחם תורתך

It explains that the Greeks' main war was against the spiritual: to make Israel forget that the Torah is G-d's Torah.

KEHOT'S NOTE

ראה ד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח סעיף ג (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' יט) ובהערה 33 שעיקר מלחמתם היתה נגד הרוחניות "להשיח את ישראל שהתורה היא תורת ה'". ע"ש.

129 כתבו לכם על קרן השור

Parallel discussions of the decree "write on the horn of the ox," which refer here.

KEHOT'S NOTE

ראה באוה"ת נ"ך כרך ב ע' עט ובאוה"ת ענינים ע' א שמציין לכאן.

130 כתבו לכם על קרן השור

The text itself cites Bereishis Rabbah section 16 for the Greek decree that Israel write on the horn of the ox that they have no portion in the G-d of Israel.

Bereshit Rabbah 16:4-5 ד"ה: ט"ז רבה

... ושם הנהר השני גיחון - זו מדי - היה המן שף עמה כנחש, על שם על גחונך תלך. חדקל - זו יון - שהיתה קלה וחדה בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. אמר רבי הונא: בשלושה דברים קדמה מלכות יון למלכות הרשעה: בנימוסין; ובפנקסין; ובלשון. ר' הונא בשם ר' אחא אמר: כל המלכויות נקראו על שם אשור, ע"ש שהם מתעשרות מישראל. אמר רבי יוסי בר חנינא: כל המלכויות נקראו על שם נינוה, על שם שהם מתנאות מישראל. אמר רבי יוסי בר רבי חלפתא: ...

Rabbi Tanhum said in the name of Rabbi Yehoshua ben Levi: In the future, the Holy One blessed be He will give the nations to drink from the cup of terror, from the place from which justice [hadin] emerges. What is the source? "A river emerged from Eden [eden] to water the garden; and from there it parted" - "and became four rivers" is not written here, but rather, "and became four headwaters [rashim]" can also mean rulers. - these are the four kingdoms, which correspond to the four headwaters. ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

131 כתבו לכם על קרן השור

The second place the text cites for the same decree, in the Midrash on the covenant with Avraham.

Bereshit Rabbah 44:17 ד"ה: רבה

... נפלה נפלה בכל. גדולה, זו מדי, דכתיב (אסתר ג): אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש. חשיכה, זו יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור, שאין לכם חלק באלקי ישראל. אימה, זו אדום, דכתיב (דניאל ו): וארו חיוא רביעאה, דחילה ואמתני:

"It was as the sun was setting, and a slumber fell upon Abram, and, behold, dread, a great darkness, fell upon him" (Genesis 15:12). "It was as the sun was setting, [and a slumber fell]" - Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall is sleep, as when one sleeps one does not toil in Torah study, when one sleeps one

does not do any work. Rav said: There are three kinds of slumber - the slumber of sleep, the slumber of prophecy, ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

132 פני שור שבמרכב

Ezekiel's Chayos have the faces of a man, a lion, an ox and an eagle.

יחזקאל א':י"ז:10

וְדִמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיְמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 39

133 ודמות פניהם פני אדם

"And the likeness of their faces was the face of a man."

יחזקאל א':י"ז:10

וְדִמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיְמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

134 שאין לכם חלק

Commentaries cited for the Greek decree "that you have no portion."

KEHOT'S NOTE

ראה בליקוט פ"י — חסידריק לאגה"ק סי' ז.

135 ואעפ"כ מסרו נפשם על קדוש השם

A parallel discussion of the Hasmoneans' self-sacrifice.

KEHOT'S NOTE

ראה גם שערי אורה בהקדמה.

PARAGRAPH 40

136 הלל לי שבח וגם לשון בהילו נרו

A parallel explanation of the two meanings of hallel.

KEHOT'S NOTE

ראה בשערי אורה בדי"ה בכ"ה בכסליו פרק מג. סה"מ תקס"ח ע' שע. יהל אור קאפיטל קמו ע' תקנח. במילואים שם ע' תרצג. אוה"ת בראשית כרך ה תתקלה, א ואילך. בענין הלל — בלקו"ת עקב טז, ב מציין לכאן.

137 בהילו נרו

"When His lamp shone over my head." Hallel is linked to shining.

איוב כ"ט:3

בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רֹאשִׁי לְאוֹרוֹ אֶלֶף חֶשֶׁךְ:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

When His lamp shined above my head, And by His light I walked through darkness;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

איוב כט, ג.

138 מחמת השבח שמשבחים את האדם

There the same analogy is spelled out: calling a man generous does not create generosity but brings it out from concealment in his heart; even when angry he can be moved to mercy by being called merciful, because the kindness was hidden in him all along.

KEHOT'S NOTE

ראה גם לקמן קב, א.

PARAGRAPH 41

139 מ"ה בגימטריא אדם

The note cites this page for the source of Mah equalling adam.

KEHOT'S NOTE

נסמן לקמן נב, ב.

140 תרין ריעין דלא מתפרשין

The Zohar calls Chochmah and Binah two companions who never part, cited by the Kehot note.

Zohar III, 4a, זח"ג ד, א

KEHOT'S NOTE

ראה זח"ג ד, א.

141 הללו את שם ה'

"Halleluyah! Praise, servants of G-d, praise the Name of G-d."

Psalms 113:1 תהילים קי"ג:א

הַלְלוּ־יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי הַלֵּלוּ אֶת־שֵׁם הַיְיָ

Hallelujah. Praise, O ye servants of the L-RD, Praise the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

142 שום תשים

"You shall surely set a king over you," the model of accepting G-d's kingship.

Deuteronomy 17:15 דברים י"ז:ט"ו

שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ בּוֹ מִקְרֵב אֲחִיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אֲחִיךָ הוּא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

143 מאה ברכות שחייב אדם לכרך

Rabbi Meir teaches that a person must say a hundred

blessings every day.

Menachot 43b:15-17 י"ז-י"ט ב:ט"ו-י"ז

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אביא בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

KEHOT'S NOTE

מנחות מג, ב. וראה לעיל כ, א ובמ"מ לשם.

PARAGRAPH 42

144 יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם

"May the Name of G-d be blessed from now and forever."

Psalms 113:2 ב:י"ג-י"ד

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם:

Blessed be the name of the L-RD From this time forth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

145 מהתחלי הזמן שהוא בבחי' מלכותו . . כמ"ש במ"א

It explains that the purpose of creation is the revelation of G-d's kingship, for "there is no king without a people," separate beings; this is the lower unity of "Blessed be the name of the glory of His kingdom."

תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ז:ה"ז Tanya, Sha'ar HaYichud 7:5
והנה, כל בחינות אלו אין להן שייכות במדות הקדושות העליונות, כי אם במדת מלכותו יתברך לבדה, שייך לומר שהוא יתברך מלך למעלה עד איו קץ ולמטה עד אין תכלית, וכן לדי סטרי, וכן בבחינת זמן – "הי מלך, הי מלך, הי מלך" ונמצא, שחיות המקום וכן חיות הזמן, והתהוותם מאין לש, וקיומם כל זמן קיומם, הוא ממדת מלכותו יתברך ושם אדנות ברוך הוא.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

ראה תניא ח"ב פ"ז. ספר החקירה עה, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרנח.

PARAGRAPH 43

146 רצוא ושוב

"And the Chayos ran and returned."

Ezekiel 1:14 ד"ד:י"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הנק:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

147 ונגלה כבוד הוי"ה

"And the glory of G-d will be revealed, and all flesh together will see."

Isaiah 40:5 מ:ה"ד-ה"ה

ונגלה כבוד ה' וראו כל-בשר יחדו כי פי ה' דבר:

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י מ, ה.

148

כי עין בעין

"For eye to eye they will see G-d's return to Zion."

Isaiah 52:8 ח"ח:כ"ב

קול צפיה נשא קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נב, ח.

149

קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער

"I sleep, but my heart is awake; the voice of my beloved knocks." It describes the hidden revelation of exile.

Song of Songs 5:2 ה:ב-ה"ב

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחילי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150

אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה

Since the Temple's destruction, G-d has in His world only the four cubits of halachah.

Berakhot 8a:18-19 ט"ח-ט"ט

והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי: מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא. כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא — מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד — לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ברכות ח, א.

151

ודברי אשר שמתני בפיו

“And My words which I have put in your mouth.”

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתָּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שִׁמַּתִּי בְּפִיךָ
לֹא־יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַעךָ אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נט, כא.

152

ואשים דברי בפיו

“And I have put My words in your mouth.”

ישעיהו נ"א:ט"ז Isaiah 51:16

וְאֲשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבִצֵּל יָדִי כִסִּיתִיךָ לְנֹטֵעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ וְלֵאמֹר
לְצִיּוֹן עַמִּי־אֶתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"י נא, טז.

153

אני המשנה המדברת בפיו

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

בספר מגיד משרים בכ"מ.

כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך כו'...

Thus says G-d of Hosts: If you will walk in My ways

Angels and souls above “stand,” fixed at one level; only a soul clothed in a body and an animal soul can “go,” and through its service it gives movement both upward and downward even to the angels. This requires first “judging” the animal soul in a war that lasts through the exile, and will reach its fullness in the Time to Come.

THE MAAMAR IN BRIEF

Zechariah’s promise to Joshua the High Priest, “I will give you goings among these that stand,” opens the maamar. Angels, and souls before their descent, are called “standing” because they are made from Divine letters, which are passive like stones. The angels move only when Israel says the Kedushah below. To explain this, the Alter Rebbe distinguishes the light that fills all worlds from the light that encompasses them. The soul descends to transform the animal soul, whose root in the holy Chayos, and higher, in the world of Tohu, is loftier than the G-dly soul’s. Like a horse carrying its rider farther than he could walk, the transformed animal soul lifts prayer so powerfully that the angels are moved upward. Through Torah and the 620 commandments, equal to keser, Israel also draws the encompassing light downward, and the angels receive this too. These are the two “goings.” They depend on “walking in My ways,” the Torah and mitzvos, and on “judging” the animal soul firmly. In the Time to Come even the “return” will be a going, as Chanukah’s festival follows its war.

OUTLINE

- 1 **The question: goers among those that stand** ¶1-2
Angels and souls above are “standing” because they come from Divine letters, which are passive like stones; only souls in bodies are “goers.”
- 2 **The angels’ Kedushah and the two lights** ¶13-4
The angels move only in response to Israel’s Kedushah; the light that fills all worlds comes from G-d’s sovereignty, while the threefold “Holy” draws down the encompassing light.

3	The soul's descent and the war with the animal soul	¶5-9
	The soul descends to transform the animal soul; through the Shema and the blessings before it, which reach the animal soul's high root in the Chayos, it is subdued and transformed, in a war that lasts the whole exile.	
4	Horse and rider: the ascent from below	¶10-11
	Ridden by the G-dly soul, the animal soul rises with greater force and draws the angels upward in prayer.	
5	Torah and Keser: the drawing down from above	¶12-14
	Through Torah and the 620 commandments Israel draws the encompassing light down; the angels receive both movements, the "goings" within "those that stand."	
6	The conditions: My ways and judging My house	¶15-20
	Israel's power comes from Jacob, the middle bar, and passes through all the Torah and mitzvos; the animal soul must be ruled firmly, like the sweat of the Chayos that becomes a river of fire, and guarded like an open courtyard.	
7	The Time to Come and Chanukah	¶21
	Now service is running and returning; in the Time to Come even the return will be a going, but first comes the war, as with Chanukah and Purim.	

KEY CONCEPTS

standing and going עומדים ומהלכים

Beings fixed at one level (angels, and souls above) versus souls in bodies, who can rise from level to level.

the light that fills all worlds and the light that encompasses all worlds ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין

Divine light measured to each creature, versus light too great to enter the worlds that affects them from beyond.

subjugation and transformation אתכפיא ואתהפכא

Subduing the animal soul, and then turning it so that it too desires only G-d.

horse and rider סוס ורוכבו

The parable for the animal soul, which, carrying the G-dly soul, reaches farther than the G-dly soul could alone.

the 620 commandments as Keser תר"ך בגימטריא כתר

The 613 Torah and 7 rabbinic commandments equal keser, the level above the chain of worlds, from which Israel draws the encompassing light.

running and returning רצוא ושוב

The upward yearning and downward return of service now; in the Time to Come both will be "going."

SECTION 1 • 11-2

The question: goers among those that stand

1 כה אמר^{1,2} ה' צבאות אם בדרכי תלך כו' ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. להבין מהו ענין מהלכים³ בין העומדים.

"Thus says G-d of Hosts: If you will walk in My ways, etc., and I will give you goings among these that stand." [We need] to understand what is meant by "goings among those that stand."

The maamar opens with G-d's promise to Joshua the High Priest in Zechariah's vision: if he walks in G-d's ways, he will be given "goings" among "those that stand." The question is what it means to be a "goer" among beings who "stand."

הנה נודע שהמלאכים נק' עומדים כמ"ש שרפים עומדים.⁴ וגם הנשמות קודם בואם לעוה"ז נק' ג"כ עומדים⁵

Now it is known that the angels are called "standing," as it is written, "Seraphim stood." The souls too, before they come into this world, are likewise called "standing,"

Angels are described as "standing" because they stay at one fixed level. Souls, before they come down into a body, are also in this fixed, "standing" state.

כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו.⁶ רק אחרי ירידת הנשמות לעוה"ז בהתלבשותן בגוף ונפש הבהמית נק' מהלכים.

as it is written, "As G-d lives, before Whom I have stood." Only after the souls descend into this world, when they are en clothed in a body and an animal soul, are they called "goers."

The prophet's words "before Whom I have stood" show that a soul in its heavenly state is called "standing." Only once it is clothed in a body and an animal soul can it become a "goer," one who moves and rises from level to level.

2 והטעם שהמלאכים ונשמות נק' עומדים כי שרש התהוותם הוא מבחי' אותיות והמלאכים הם מאותיות הדבור⁷ כמ"ש וברוח פיו כל צבאם.⁸

The reason the angels and the souls are called "standing" is that the root of their coming into being is from the level of letters. The angels are from the letters of speech, as it is written, "And by the breath of His mouth, all their host."

Angels and souls "stand" because they were created from Divine "letters." Angels come from G-d's speech, as the verse says the heavenly hosts were made by the breath of His mouth.

וישראל עלו במחשבה^{9,10} הם מאותיות המחשבה והאותיות הם בחי' דומם כמ"ש בס"י שתי אבנים בונות¹¹ כו' לפי שהן בטילות לגבי השכל המנהיגן

And Israel, who "arose in [G-d's] thought," are from the letters of thought. The letters are the level of the inanimate, as is said in Sefer Yetzirah, "Two stones build [two houses]," etc., because they are nullified before the intellect that directs them,

The souls of Israel come from a higher source, G-d's thought, but thought too is made of letters. Sefer Yetzirah calls letters "stones," something inanimate, because letters have no will of their own; they are simply shaped by the idea they carry.

כי האותיות הן לפי השכל כו' ולכך נק' עומדים כבחי' דומם שאין להם בחי' הילוך.

for the letters follow the intellect, etc. Therefore they are called "standing," like the level of the inanimate, which has no quality of going.

Since letters only follow the intellect that moves them, beings made from letters are like the inanimate. They stay where they are and cannot move themselves from level to level.

SECTION 2 • 113-4

The angels' Kedushah and the two lights

3 ומ"ש ובשתים יעופף¹² הרי שמצינו להם בחי' הילוך הוא ע"י אתעדל"ת¹³ כשישראל אומרים קדושה למטה גם המלאכים אומרים קדוש למעלה ואזי נאמר ובשתים יעופף וקרא זה אל זה¹⁴ כו'.

As for what is written, "And with two it would fly," where we do find a quality of going in them: this comes through an arousal from below. When Israel says the Kedushah below, the angels too say "Holy" above, and then it is said, "And with two it would fly," and "One called to another," etc.

Yet Isaiah says the seraphim "fly," which is movement. This movement is not their own: it is roused when Israel says the Kedushah below, and then the angels say "Holy" above and are set in motion.

אך להבין ביאור הדבר איך הוא אתעדל"ע ע"י אתעדל"ת הנה נודע שיש ב' בחי' ממכ"ע וסוכ"ע.

But to understand the explanation of how there is an arousal from above through an arousal from below: it is known that there are two levels, the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

To see how Israel's initiative below can bring about a response from above, the Alter Rebbe introduces two kinds of Divine light. One enters and fills each world; the other is too great to enter and surrounds all the worlds.

פ"י ממכ"ע היינו לפי סדר המדרגות בהשתלשלות וירידות המדרגות מעילה לעילה כו' ומהוה ומחיה לכאו"א לפי מזגו ותכונתו בבחי' השתלשלות ממש והשפעת והמשכת חיות זה הוא מבחי' מלכותו ית' מלכותך מכ"ע¹⁵ וכבוד הדר מלכותו.¹⁶

The meaning of "fills all worlds" is: according to the order of the levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus), the descent of the levels from cause to cause, etc. It brings into being and gives life to each one according to its temperament and nature, in the manner of an actual chain of descent. This flow and drawing down of life-force is from the level of His sovereignty, blessed be He: "Your kingship is a kingship over all worlds," and "the glorious splendor of His kingship."

The light that fills all worlds comes down step by step, each level causing the next, and gives life to every creature according to its own nature. This graded giving of life comes from G-d's sovereignty (Malchus), as the verses about His kingship over all worlds say.

פ"י הדר הוא תפארת גדולתו ית' ברבוא רבבות עולמות אלף אלפין ישמשונה¹⁷ כו' ולגדודיו אין מספר¹⁸ שכל זה יקר תפארת גדולתו ית' ואין זה

The meaning of "splendor" (hadar) is the beauty of His greatness, blessed be He, in myriads upon myriads of worlds: "A thousand thousands serve Him," etc., and "Is there any number to His legions?" All this is the precious beauty of His greatness, blessed be He, and it is none other

The "splendor" of His kingship is the vastness of the worlds and the countless angels who serve Him. All this vastness is only the glory of His greatness as King.

אלא מבחי' מלכותו ית' וכל המלאכים זמירות יאמרו רק למלך אל חי וקים כי הוא לבדו פ"י בבחי' עצמותו ית' מרום וקדוש כו'.

than from the level of His sovereignty, blessed be He. All the angels "utter songs" only "to the King, the living and enduring G-d," for He alone (meaning, in His very Essence, blessed be He) is "exalted and holy," etc.

All of this comes only from His sovereignty, the level of G-d as King over creation. The angels sing to Him as King, but He alone, in His very Essence, is "exalted and holy," beyond anything they can reach.

4 וע"ז אומרים ג"פ קדוש להיות המשכת קדושה עליונה מאא"ס ב"ה¹⁹ הסוכ"ע עד שיהיה הוי"ה צבאות ולהיות מכה"כ.²⁰

For this reason they say "Holy" three times: so that there be a drawing down of supernal holiness from the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, until it becomes "Havayah Tzevaos," and so that "the whole earth is full of His glory."

The three-fold "Holy" draws a higher holiness from the light that encompasses all worlds down into the worlds. It becomes "Havayah Tzevaos" (G-d as L-rd of the hosts) and fills the whole earth with His glory.

ופי' כבודו התלבשותו וגם כבוד בגימ' ל"ב הם ל"ב שבעי' התלבשות אא"ס ב"ה היא בחכמה וכמ"ש (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית²¹ וכתוב מלאה הארץ קניניך.

The meaning of "His glory" is His enclothing. Also, kavod (glory) is numerically thirty-two: the thirty-two paths of wisdom. For the enclothing of the Infinite Light, blessed be He, is in Chochmah, as it is written (Psalms 104), "How many are Your works, O G-d! You made them all with wisdom," and it is written, "The earth is full of Your possessions."

"Glory" (kavod) means G-d clothing Himself within creation. Its numerical value, 32, hints at the thirty-two paths of wisdom, because G-d's light clothes itself in the world through Chochmah, as "You made them all with wisdom" says.

קניניך הם בחי' קנה חכמה קנה בינה²² והן מלא כל הארץ שהוא ענין התלבשות אא"ס ב"ה בבחי' ממכ"ע ונקי יחוד קוב"ה ושכינתיה:²³

"Your possessions" (kinyanecha) are the level of "Acquire wisdom, acquire understanding," and these are what "fill the whole earth." This is the enclothing of the Infinite Light, blessed be He, as the light that fills all worlds, and it is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah.

The "possessions" that fill the earth are wisdom and understanding, as Proverbs says, "Acquire wisdom, acquire understanding." This light clothed within the world is the light that fills all worlds, and its joining with the world is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah.

SECTION 3 • ¶5-9

The soul's descent and the war with the animal soul

5 והנה נודע כי תכלית ירידת הנשמה לעוה"ז לא ירדה בשביל עצמה כי הנשמה א"צ תיקון לעצמה^{24,25}

Now it is known that as for the purpose of the soul's descent into this world, it did not descend for its own sake, for the soul needs no rectification for itself.

The soul did not come down into this world for its own benefit. In itself it is already perfect and needs no correction.

אלא עיקר ירידתה להתלבש בנה"ב כדי להיות בחי אתכפיא ואתהפכא בנה"ב עד שלא יהיה לה כ"א רצון אי לאביה שבשמים וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי²⁶ בארץ.

Rather, the main [purpose] of its descent is to be enclothed in the animal soul, so that there be subjugation and transformation (iskafya and is'hapcha) in the animal soul, until it has no will but one, for its Father in heaven, as it is written, "Whom do I have in heaven? And besides You I desire nothing on earth."

Its purpose is to clothe itself in the animal soul and refine it: first subduing it (iskafya), then transforming it (is'hapcha). The goal is that even the animal soul wants only G-d, as the Psalm says, "besides You I desire nothing on earth."

6 והיינו ע"י נפש האלקית המתלבשת בה המשכלת ומתבוננת בה' אחד בק"ש שמע ישראל²⁷ שמע לי הבנה²⁸ איך הוא ית' אחד בשמים וארץ.

This is through the G-dly soul enclothed in it, which reflects and contemplates "G-d is One" in the Shema, "Shema Yisrael" ("shema" is a term for understanding): how He, blessed be He, is One in heaven and earth.

The G-dly soul refines the animal soul by contemplating G-d's oneness in the Shema. "Shema" means "understand": one is to grasp that G-d is One in heaven and on earth.

והח' והד' שהם ז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם כולם בטלים לבחי' האל"ף הוא יחודו ית' כי הוא לבדו הוא כמו קודם שנברא העולם כי אני ה' לא שניתי²⁹.

The ches and the dalet, which are the seven heavens and the earth and the four directions of the world, are all nullified to the aleph, which is His unity, blessed be He. For He alone exists as before the world was created: "For I, G-d, have not changed."

The word echad (One) is read letter by letter: ches (8) is the seven heavens and the earth, dalet (4) is the four directions, and all of them are nullified to the aleph, G-d's unity. G-d remains alone exactly as before creation, as "I have not changed" says.

7 וברוך שאמר והיה העולם באמירה אחת. רק בשכמל"ו שבח"י מלכותו ית' הוא שמחיה ומהוה את כל העולמות מאין ליש להיות נראה ונגלה לעיני בשר ליש ודבר בפ"ע כו'. ועי"ז ואהבת בכל לבבך³⁰ בשני יצריך.³¹

And "Blessed is He Who spoke, and the world came into being" with a single utterance. Only "Blessed be the name of His glorious kingdom forever and ever" [refers to] the level of His sovereignty, blessed be He, which gives life to and brings into being all the worlds from nothing to something, so that they appear and are revealed to eyes of flesh as a something, a thing unto itself, etc. And through this [comes] "You shall love [G-d] with all your heart": with both your inclinations.

The world came into being through a single Divine utterance. Only G-d's sovereignty, praised in "Blessed be the name of His glorious kingdom," makes the worlds appear to physical eyes as separate things. Contemplating both leads to loving G-d "with all your heart," which the Sages read as loving Him with both the good and the evil inclination.

אך קודם ק"ש תקנו חכמים³² שתים לפני³³ לקיום הק"ש ומתחילין תחלה לספר מענין המלאכים איך שהם מקדישים ומעריצים כו' והאופנים ברעש גדול כו'.

But before the Shema the Sages instituted two [blessings] before it, for the fulfillment of the Shema. They begin by first recounting the matter of the angels, how they sanctify and extol, etc., and "the Ofanim, with a great noise," etc.

Before the Shema the Sages set two blessings. The first describes how the angels sanctify G-d and how the Ofanim (a class of angels) rise with a great noise.

כי הנה להיות קיום ואהבת בשני יצריך שגם היצה"ר ישוב לאתכפא הוא ע"י מלחמה גדולה

For the fulfillment of "You shall love" with both your inclinations, that even the evil inclination should come to subjugation and transformation, comes about through a great war,

To love G-d even with the evil inclination, that is, to subdue it and then transform it, requires a great battle.

וכמ"ש ולאום מלאום יאמץ³⁴ וכתוב ויאבק איש עמו^{35,36} עד עלות השחר שעד עלות השחר לע"ל כל ימי משך זמן הגלות הכל היא בבחי' מלחמה.

as it is written, "And one nation shall be stronger than the other nation," and it is written, "And a man wrestled with him until the break of dawn": until the break of dawn of the Time to Come, all the days of the length of the exile, everything is in a state of war.

The verses about Jacob and Esau struggling show this battle. "Until dawn" alludes to the Time to Come: all through the exile, the service of G-d is a war.

8 וכתוב ורב יעבד צעיר³⁷ בחי רב הוא בחי לפני מלך מלך³⁸ כו'. אלא שירדה ונפלה בשכה"כ כנודע.

And it is written, "And the elder shall serve the younger." The level of "elder" (rav) is the level of "before any king reigned," etc., except that it descended and fell in the shattering of the vessels, as is known.

"The elder shall serve the younger" is read as the animal soul serving the G-dly soul. The animal soul is the "elder" because its root is from the world of Tohu, "before any king reigned," which is higher than the ordered world; it fell in the shattering of the vessels.

וירידה זו מאיגרא רמא³⁹ כו' היא צורך עליי ע"י ישראל בנפשות אלקיות שבהם למשול ולשלוט על רוח הנה"ב עד שתשוב להיות בבחי' אתכפיא ואתהפכא כו' ואין הדינן נמתקין אלא בשרשן.⁴⁰

This descent "from a high roof [to a deep pit]" is for the sake of an ascent, through Israel, with the G-dly souls within them, ruling and governing the spirit of the animal soul until it returns to be in a state of subjugation and transformation, etc. For judgments are sweetened only in their root.

This fall from a great height is for the sake of an ascent: when the G-dly soul rules the animal soul and transforms it, it is raised higher than before. Harsh forces are sweetened only by reaching their root, so the animal soul must be reached through its source.

9 ולכך א"א להכניע ולכבוש את רוח הנה"ב תחת ממשלת הנה"א⁴¹ כ"א ע"י שרשה של הנה"ב שמקור חוצבה ויסודתה בהררי קדש⁴² הוא מחיות הקדש שבמרכבה פני ארי' פני שור⁴³ כו'.

Therefore it is impossible to subdue and conquer the spirit of the animal soul under the rule of the G-dly soul except through the root of the animal soul, whose quarry and foundation is "in the holy mountains": from the holy Chayos of the Chariot, "the face of a lion, the face of an ox," etc.

The G-dly soul cannot overpower the animal soul directly. It must reach the animal soul's root, which is holy: the Chayos of the Divine Chariot seen by Ezekiel, with the face of a lion and the face of an ox.

ולכך צריך להזכיר לפני תחלה איך שהמלאכים וחיות הקדש מקדישים וממליכים כו'. ומזה יבא לקיום הק"ש⁴⁴ להיות ואהבת בכל לבבך בשני יצריך.

Therefore one must first mention, before it, how the angels and the holy Chayos sanctify and proclaim [His] kingship, etc. From this one comes to the fulfillment of the Shema, "You shall love [G-d] with all your heart": with both your inclinations.

That is why the blessings before the Shema first describe how the angels and Chayos sanctify G-d and proclaim His kingship. Hearing how its own root is nullified before G-d moves the animal soul, and this leads to loving G-d with both inclinations.

והנה בק"ש ממשיכים לה בחי' בטול ממש בה' אחד במס"נ ממש באור א"ס ב"ה הסוכ"ע עד שתתפשט לצאת מנרתקה כו':

And in the Shema one draws down to it a state of true self-nullification in "G-d is One," with actual self-sacrifice, in the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, until it would expand to leave its sheath, etc.

In the Shema one draws into the soul a true nullification before G-d's oneness, with self-sacrifice. This comes from the light that encompasses all worlds, and it is so intense that the soul would long to leave the body, its "sheath."

SECTION 4 • ¶10-11

Horse and rider: the ascent from below

10 והענין כמ"ש סוס ורוכבו רמה בים.⁴⁵ שהסוס בטל לגבי רוכבו שבלתי הרוכב אין מעלת הסוס כלום

The matter is as it is written, "The horse and its rider He cast into the sea." The horse is nullified before its rider; without the rider, the horse's virtue is nothing.

The Song at the Sea gives the image of horse and rider. A horse is subordinate to its rider, and without the rider its strength achieves nothing.

אבל כשיש רוכב עליו ניכר מעלת הסוס ביותר שיכול לרוץ למקום שאין הרוכב יכול לילך מצד עצמו.

But when there is a rider on it, the horse's virtue is recognized all the more, for it can run to a place where the rider could not go on his own.

With a rider, the horse's strength shows all the more: it can carry the rider to places he could never reach on foot. This is the model for the animal soul carrying the G-dly soul.

11 וכך בחי' נה"ב מצד עצמה היא מקושרת למטה אבל כשרוכב עליה הנה"א המתלבשת בה הנה זאת

תהיה העלאת הנפש הבהמית ביתר שאת וביתר עז⁴⁶ במס"נ ממש.

So too the animal soul, of itself, is bound to what is below. But when the G-dly soul that is enclothed in it rides upon it, this becomes the elevation of the animal soul, with "greater eminence and greater power," with actual self-sacrifice.

Left to itself, the animal soul is drawn to physical things. When the G-dly soul "rides" it, the animal soul is raised with a force greater than the G-dly soul's own, even to the point of self-sacrifice.

והיינו לפי ששרשה ממקום עליון יותר מלפני מלך מלך⁴⁷ כו' ורב יעבד⁴⁸ כו'. ואזי גדול ורב כחה עד שבתפלת י"ח היא הממשכת ומשפעת המשכת בטול אא"ס ב"ה במלאכים עד

This is because its root is from a higher place, from “before any king reigned,” etc., and “the elder shall serve,” etc. Then its power is great and abundant, so much so that in the Shemoneh Esreh prayer it is what draws down and bestows a flow of self-nullification toward the Infinite Light, blessed be He, into the angels, until

It has this force because its root is higher, from the world of Tohu “before any king reigned”; this is why “the elder” serves. Its power is so great that in the Shemoneh Esreh (the Amidah prayer) it draws a flow of nullification before G-d down to the angels.

שהם אומרים קדוש כשישראל אומרים למטה. וזהו ענין באתעדל"ת אתעדל"ע שממטה למעלה להיות בטול באא"ס ב"ה ממטה למעלה:

they say “Holy” when Israel says [it] below. This is the meaning of “through an arousal from below [comes] an arousal from above”: from below upward, that there be self-nullification in the Infinite Light, blessed be He, from below upward.

As a result the angels say “Holy” when Israel says the Kedushah below. This is the arousal from below that brings an arousal from above: a movement from below upward, bringing the angels to nullify themselves in the Infinite Light.

SECTION 5 • ¶12-14

Torah and Keser: the drawing down from above

12 והנה כך הוא בענין המשכת אא"ס ב"ה מלמעלה למטה הוא ע"י ישראל בעסק התורה שהיא חכמתו ורצונו ית' בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן

Likewise with the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, from above downward: it comes through Israel, in their occupation with the Torah, which is His wisdom and will, blessed be He, in the 613 commandments of the Torah and the seven of the Rabbis,

The second movement is from above downward: drawing the Infinite Light down into the worlds. This is done by Israel's study of Torah, which is G-d's wisdom and will, expressed in the 613 commandments of the Torah and the seven rabbinic commandments.

שהם תר"ך בגימ' כת"ר⁴⁹ שהן הם בחי' כתר עליון בחי' כותרת ומקיף שלמעלה מעלה מבחי' סדר ההשתלשול' ומשם ממשיכים ישראל הארת אא"ס ב"ה הסוכ"ע.

which are 620, numerically equal to keser (crown). These are the level of the supernal Keser, the level of a crown and an encompassing [light] that is far above the order of the chain of descending worlds. From there Israel draws down the radiance of the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds.

Together they are 620, the numerical value of keser (crown). This alludes to the supernal Keser, a "crown" that surrounds the head and so is above the ordered chain of worlds; through the Torah and mitzvos, Israel draws the encompassing light down from there.

13 וזהו שאחר ואהבת בכל לבבך ממטה למעלה אומרים והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך⁵⁰ כו' המשכת הדברים האלה מבחי' אנכי ממש מלמעלה למטה כו' שלא יסתיר ולא יעלים כו'.

This is why, after "You shall love [G-d] with all your heart," [which is] from below upward, we say, "And these words which I (Anochi) command you," etc.: the drawing down of "these words" from the level of Anochi itself, from above downward, etc., so that it neither hides nor conceals, etc.

The order of the Shema reflects the two movements. "You shall love" is the ascent from below upward; then "these words which I (Anochi) command you" is the drawing down of the Torah from G-d's own "I," His very Self, from above downward, so that nothing conceals Him.

והמלאכים מקבלים מהם המשכת התורה הנמשכת בגי'ע כמ"ש היושבת בגנים⁵¹ כו' וגם בעסק התורה בעוה"ז ארז"ל על יש מהחכמים הגדולים שנתקבצו מלאכי השרת כבמזמוטי חתן וכלה⁵² כו'.

The angels receive from them the drawing down of the Torah that is drawn into the Garden of Eden, as it is written, "You who dwell in the gardens," etc. And also regarding Torah study in this world, our Sages said of some of the great sages that the ministering angels gathered as at the rejoicing of a groom and bride, etc.

The angels receive this drawing down of Torah from Israel, both in the Garden of Eden, where souls study, and in this world. The Talmud tells that when great sages studied the mystical teachings, ministering angels gathered as at a wedding.

14 ונמצא שהשפעת המלאכים מִיִּשְׂרָאֵל היא בין מלמטה למעלה ובין מלמעלה למטה.⁵³ וזהו ונתתי לך מהלכים⁵⁴ ב' מיני הילוך⁵⁵ ממטה למעלה וממעלה למטה. בין העומדים.

It follows that the angels' flow from Israel is both from below upward and from above downward. This is "I will give you goings": two kinds of going, from below upward and from above downward. "Among those that stand":

So the angels receive from Israel in both directions: the ascent from below upward and the drawing down from above downward. These are the two "goings" of the verse, which Israel is given "among those that stand."

פ' בפנימיות העומדים.⁵⁶ הם המלאכים להיות השפעת בחי' הילוך בבחינת פנימית המלאכים בין ממטה למעלה ובין מלמעלה למטה:^{57, 58, 59}

meaning, in the inner dimension of those that stand, who are the angels: that there be a flow of the quality of going into the inner dimension of the angels, both from below upward and from above downward.

"Among" means "within": Israel brings movement into the inner dimension of the angels. The angels remain fixed in their level, but inwardly they are moved, both upward and downward, through Israel.

SECTION 6 • ¶15-20

The conditions: My ways and judging My house

15 אך הנה כ"ז אם בדרכי תלך כו'. והענין הוא כי הנה הכח הזה הניתן לישראל להיות בהם

But all this is "if you will walk in My ways," etc. The explanation is that this power given to Israel, that in them

The whole promise depends on its condition, "if you will walk in My ways." The Alter Rebbe now explains where Israel's power to raise and to draw down comes from.

ועל ידם העלאה והמשכה זו הוא לפי שהם בני יעקב הבריח התיכון מברייח מן הקצה אל הקצה.⁶⁰

and through them there be this ascent and drawing down, is because they are the children of Jacob, "the middle bar that runs through from end to end."

Israel are the children of Jacob, who is compared to the "middle bar" of the Tabernacle that ran through all its boards from end to end. Like that bar, Jacob and his children join the highest and the lowest.

16 ועל ידי התומ"צ שהן תר"ך עמודי אור כעמוד המחבר מעלה ומטה כו'. וזהו אם בדרכי תלך.⁶¹

And [it is] through the Torah and mitzvos, which are 620 pillars of light, like a pillar that joins above and below, etc. This is "if you will walk in My ways."

This joining happens through the Torah and mitzvos, the 620 "pillars of light" that connect above and below like a pillar. That is the meaning of "if you will walk in My ways."

דרך הוא המחבר מעיר לעיר כו'. וכל התורה והמצות נק' דרך⁶² שבהם ועל ידם ע"י כולם דוקא עוברת ההשפעה.

A way is what joins one city to another, etc. The whole Torah and the mitzvos are called a way, for in them and through them, through all of them specifically, the flow passes.

A road connects one city to another, and so the Torah and mitzvos are called a "way": the Divine flow passes through them. It passes through all of them together, so every mitzvah is needed.

17 וכנודע שהטפה יורדת דרך כל האיברים כו'. ועז"נ כל ארחות⁶³ ה' חסד ואמת. שאין הילוך ההשפעה אלא בכח"י חסד דוקא. ובכח"י אמת דוקא.

As is known, the drop descends by way of all the limbs, etc. Of this it is said, "All the paths of G-d are kindness and truth": the flow goes only by way of kindness specifically, and by way of truth specifically.

The flow must pass through all the mitzvos, as a drop of seed is drawn from all the limbs of the body. The verse "All the paths of G-d are kindness and truth" teaches that the flow moves only by way of kindness and truth.

אך א"א להיות מלמעלה למטה כ"א שיהי' תחלה ממטלמ"ע כל האומר אין לי אלא תורה⁶⁴ כו'.

But it cannot be from above downward unless it is first from below upward: "Whoever says, 'I have only Torah,'" etc.

But the drawing down from above cannot happen unless there is first an ascent from below. The Talmud says that whoever claims to have "only Torah" does not even have Torah: Torah study alone, without the service that rises from below, draws nothing down.

18 ועוד זאת וגם אתה תדין את ביתי.⁶⁵ תדין דינא דמלכותא דינא⁶⁶ כי בדברים לא יוסר עבד⁶⁷ היא הנה"ב.

And further: "And you too shall judge My house." "Judge": "the law of the kingdom is law." For "a servant will not be corrected by words": this is the animal soul.

The verse's next clause, "you too shall judge My house," adds a further requirement. "Judge" here means ruling with firm law, because the animal soul is like a servant who will not be corrected by words alone.

וצריך להכותה בשבט⁶⁸ לעולם ירגיז⁶⁹ כו'. והיא בחי' זיעתן של חיות.⁷⁰ כענין זיעה שבאדם שהיא שמחמת פחדו נעשה תגבורת האש על המים שבו.

It must be struck with a rod: "A person should always incite," etc. This is the level of the sweat of the Chayos, like a person's sweat, which comes when, from his fear, the fire in him overpowers the water in him.

The animal soul must be struck, as the Talmud says one should always incite the good inclination against the evil one. This is compared to the "sweat of the Chayos": when a person is afraid, the fire in him overpowers the water in him and pushes it out as sweat.

19 ודוחה האש את המים לחוץ בבחינת זיעה. כך הנה כתיב ונהר די נור כו'. שהוא מזיעתן של חיות⁷¹ שהם כבריא' ומשם יורד ליצירה ועשיה ונעשה נהר די נור על ראש רשעים יחול^{72,73}

And the fire pushes the water outward as sweat. So too it is written, "A river of fire," etc., which comes from the sweat of the Chayos, which are in Beriah; from there it descends to Yetzirah and Asiyah and becomes the river of fire [of which it is said], "It shall fall upon the head of the wicked."

Just as fear pushes water out of the body as sweat, the Chayos, angels of the World of Beriah, "sweat" from their awe of G-d. This sweat descends through Yetzirah and Asiyah and becomes the "river of fire" of Daniel's vision, which comes down as judgment on the wicked.

דהיינו הזיעה שהיא בחי' המים שדוחה בחי' האש שלהם שזעים וחלים מאימת כסא. ומגודל הפחד⁷⁴ יוצא' מהם בחינת הזיעה שהיא בחינת המים.

That is, the sweat, which is the level of water, which their fire pushes out, for they tremble and quake from the dread of the Throne. From the greatness of the fear, sweat, which is the level of water, comes out of them.

The sweat is the "water" that the Chayos' own fire pushes out, since they tremble in dread before G-d's Throne. Their great fear drives out this "water."

שהיא בחינת השפעה והמשכה כמים. ומזה נעשה נהר די נור כו'. וכענין כעס על ההפוך הנמשך מחמת המשכת האהבה כו':

[Water] is the level of flow and drawing down, like water. From this the river of fire is made, etc. It is like anger at the opposite, which comes from the drawing down of love, etc.

Water stands for flowing and drawing down, yet here it becomes a river of fire, a force of judgment. It is like anger against what opposes G-d, which comes from the very love drawn down to one who loves Him.

20 ותדין את ביתי היא בחי' נה"א כי היכל⁷⁵ ה' המה. ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר⁷⁶ כו'.

“You shall judge My house”: this is the level of the G-dly soul, for “they are the sanctuary of G-d.” “And they shall make Me a Sanctuary and I will dwell within them”; it does not say “within it,” etc.

“My house” is the G-dly soul, since Israel themselves are G-d’s sanctuary. The verse says “I will dwell within them,” not “within it,” meaning G-d dwells within each person.

וגם אתה הוא יהושע הכהן הגדול הוא שושבינא דמטרוניתא⁷⁷ בהעלותך את הנרות⁷⁸ כו'. כהנא רבא חסד עלאה ואעפ"כ תדין בבחי' גבורות ועי"ז תשמור את חצרי.⁷⁹ חצרי הוא בחי' נה"ב.

“And you too”: this is Joshua the High Priest, who is the “groomsman of the Queen”: “When you kindle the lamps,” etc. The High Priest is supernal Chesed, and nevertheless “you shall judge” with the level of Gevuros, and through this “you shall guard My courtyards.” “My courtyards” is the level of the animal soul.

“You” refers to Joshua the High Priest, who is called the Queen’s “groomsman” and who kindles the lamps. Though the High Priest stands for supernal Chesed (kindness), he must “judge” with Gevuros (severities), and this protects “My courtyards,” the animal soul.

כי ההפרש שבין בית לחצר הוא שבית מקורה בגג שהוא ענין פריסת אהל ומקיף מבחי' סוכ"ע. משא"כ חצר אינה מקורה כו'. וצריך שמירה.

For the difference between a house and a courtyard is that a house is covered by a roof, which is the spreading of a tent and an encompassing [light] from the level of the light that encompasses all worlds. A courtyard, however, is not roofed, etc., and needs guarding.

A house has a roof, which stands for the light that encompasses all worlds, sheltering what is inside; that is the G-dly soul. A courtyard is open to the sky and exposed, so it needs guarding; that is the animal soul.

SECTION 7 • 121

The Time to Come and Chanukah

21 והנה אחר כ"ז ונתתי לך מהלכים⁸⁰ ב' בחי' הילוך כו'. והוא לע"ל כי כהיום נקי בחי' רצוא ושוב. רצוא ממטה למעלה. ושוב מלמעלה למטה.

After all this, "I will give you goings": two kinds of going, etc. This is in the Time to Come. For nowadays it is called "running and returning" (ratzo vashov): running from below upward, and returning from above downward.

After the judging and guarding comes the promise of "goings," and its full form belongs to the Time to Come. Now, service is "running and returning" (ratzo vashov): the soul runs upward toward G-d, then returns downward to its task.

אבל לע"ל כשיתגלה⁸¹ בחי' סוכ"ע כחשכה כאורה.⁸² ואין בו מעומ"ט יהי הכל בחי' הליכה. שיהי גם השוב בחי' הליכה כמו הרצוא כו'.⁸³

But in the Time to Come, when the light that encompasses all worlds is revealed, "darkness is as light," and there is no above and below in it, everything will be a state of going: even the returning will be a going, like the running, etc.

In the Time to Come, the encompassing light will be revealed, darkness will be like light, and there will be no "above" and "below." Then even the returning will be a going forward, like the running.

רק שמקודם צ"ל בחי' תדין כנ"ל. וזהו ענין הנס שהי' בחנוכה (וכן בפורים) שהי' תחלה מלחמה ואח"כ הנס ביום מנוחה:⁸⁴

Only, beforehand there must be the level of "you shall judge," as said above. This is the meaning of the miracle that occurred on Chanukah (and likewise on Purim): first there was war, and afterward the miracle on a day of rest.

First, though, there must be "judging," the war with the animal soul. Chanukah (and Purim) show this: there was first a war, and the festival was set on the day the fighting ended, the day of rest.

IN ONE'S AVODAH

The maamar asks a person to use the animal soul rather than simply suppress it: first to rule it firmly (“you shall judge”), through the blessings before the Shema and the Shema itself, and then to let its strength carry love of G-d further than the G-dly soul alone could. This means walking in all of G-d’s ways, Torah study together with prayer and every mitzvah, and knowing that the struggle of the exile precedes the rest.

QUESTIONS FOR DISCUSSION

1. Why are angels and souls above called “standing,” and what makes a soul in a body able to “go”?
2. How can the animal soul, the lower of the two, carry the G-dly soul higher than it could reach alone?
3. Why do the blessings before the Shema describe the angels and the Chayos before we come to “You shall love”?
4. What are the two “goings,” and how does the order of the Shema reflect them?
5. Why must there be war (“you shall judge”) before the rest, and how do Chanukah and Purim show this?

SOURCES AND REFERENCES

Notes

PARAGRAPH 1

1 כה אמר ה' צבאות

This maamar is also printed in Sefer HaMaamarim 5571, together with an explanation of it and another transcript of that explanation.

KEHOT'S NOTE

נדפס גם בסה"מ תקע"א ע' ו. ביאור שם ע' י. הנחה אחרת מהביאור שם ע' יט. וראה באוה"ת פ' משפטים ע' ארפ קטע מהנחת מהרי"ל. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות וביאורים וקיצורים באוה"ת בראשית כרך ה תתקיג, א ועם שינויים באוה"ת בהעלותך ע' תו. ביאור עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ה תתקיח, א. תתקכו, ב. וראה גם מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות תרי"ד-תרס"ו ע' קמט. לקמן קיב, ב מציין לכאן בענין ב' מיני הילוך. נזכר בלקו"ת ויקרא ז, ב. בחקותי מה, ב מט, ד נשא כה, ב. שלח דח, ד. מסעי צא, ד. ראה כ, ג. כו, ד. שה"ש כט, ב. לג, ג.

2 כה אמר ה'

G-d's promise to Joshua the High Priest: if he walks in G-d's ways and keeps His charge, he will judge His house, guard His courtyards, and be given "goings among these that stand." The whole maamar is an explanation of this verse.

Zechariah 3:7 זכריה ג':ז

כה־אמר ה' צבאות אִם־יִבְדְּרָכִי תִלְךָ וְאִם־אֶת־מִשְׁמְרָתִי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּה תִּדְרֹן אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרִי וְנָתַתִּי לָךְ מִקְלָכִים כִּי־וְהָעֲמִידִים הָאֵלֶּה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

זכריה ג', ז.

3 להבין מהו ענין מהלכים

A parallel discussion of the meaning of "goings" in the Mittlerer Rebbe's maamarim.

KEHOT'S NOTE

ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' עתר. ובסה"מ תרנ"ד ע' רסג בענין מהלך.

4 שרפים עומדים

Isaiah sees the seraphim "standing" above G-d's throne. The Alter Rebbe uses it to show that angels are called "standing."

ישעיהו ו':ב' Isaiah 6:2

שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד בְּשָׁתַיִם יִכְסֶּה פָּנָיו וּבְשָׁתַיִם יִכְסֶּה רַגְלָיו וּבְשָׁתַיִם יַעֲוִפֶּה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"ו, ב.

5 וגם הנשמות . . נקי ג"כ עומדים

In Bechukosai 45a the Alter Rebbe explains the same verse: the angels, who come from G-d's "speech," are like separate letters of speech, each fixed at one level, so they "stand"; the souls of Israel are the "goers."

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת בחוקתי מה, א. נשא כ, ג. שלח לח, ד. בלק סו, ד. מסעי צא, ג. סה"מ תקס"ב ע' קיז ואילך. ביאור"ו לאדה"א ע' פ, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסו. בסה"מ תרנ"ד ע' רסג כ' "לכאורה יש סתירה לזה שהרי גם הנשמות נקי עומדים כמ"ש אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו, הרי שגם הנשמה הוא בבחי' עמידה . . אך הענין הוא דמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו קאי על הנשמה כמו שהיא למעלה קודם התלבשותה בגוף . . ואז נקי עומדים, ומ"ש ונתתי לך מהלכים כו' שהנשמות נקי מהלכים זהו בירידת הנשמה בגוף דוקא ועבדה עבודת ה' בתורה ומצות אז זכתה להיות בחי' מהלך בעילוי אחר עילוי באמת".

6 חי ה' אשר עמדתי לפניו

Elisha's oath, "As G-d lives, before Whom I have stood." It is brought here to show that a soul in its heavenly state is described as "standing."

II Kings 5:16 מלכים ב ה':ט"ז

וַיֹּאמֶר חִי־ה' אֲשֶׁר־עִמָּדְתִּי לִפְנֵי אִם־אֶקַּח וַיִּפְצְרֻבוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

מלכים-ב ה, טז. ראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53 שכאן הובא הכתוב הנאמר באלישע, וכ"ה בעוד מקומות בדא"ח. אבל בלקו"ת חקת סד, ד ועוד "כמ"ש אליהו" והוא במלכים-א יז, א. ע"ש.

PARAGRAPH 2

7 והמלאכים הם מאותיות הדבור

The same page of Or HaTorah that has a transcript of this maamar discusses the angels as coming from the letters of speech.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת פ' משפטים ע' ארפ.

8 וברוח פיו כל צבאם

"By the word of G-d the heavens were made, and by the breath of His mouth all their host." It shows that the angels, the heavenly host, come from G-d's "speech."

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צִבְאָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים לג, ו.

9 וישראל עלו במחשבה

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

ב"ר בתחילתה.

10 וישראל עלו במחשבה

The Midrash lists things that preceded creation, among them Israel, who "arose in thought." Here it means that souls are rooted in G-d's thought, above His speech.

Bereshit Rabbah 1:4 ד"ד: רבה א'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו'". ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'". שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם), ...

"In the beginning, G-d created" – six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

11 כמ"ש כס"י שתי אבנים בונות

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

פ"ד מט"ו. ראה לעיל כא, א. כב, א.

PARAGRAPH 3

12 ובשמים יעופף

Each seraph has six wings: with two it covers its face, with two its feet, "and with two it would fly." The flying is taken as the one movement found in angels.

ישעיהו ו'ב:2

שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשָׁתַיִם יִכְסֶּה פָּנָיו וּבְשָׁתַיִם יִכְסֶּה רַגְלָיו וּבְשָׁתַיִם יַעֲוֹפֶף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ישע"ו, ב.

13 ומ"ש ובשמים יעופף הרי שמצינו להם בחי' הילוך הוא ע"י אתעדל"ת

As the note quotes it, this maamar also says that the angels' movement is "what is brought about in them through the service of the souls."

KEHOT'S NOTE

בסה"מ תרנ"ד ע' רסא: "היינו מה שנעשה בהם ע"י עבודת הנשמות כו' כמ"ש במ"א". ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' קס.

14 וקרא זה אל זה

The seraphim call to one another, "Holy, holy, holy." This is the angels' Kedushah that answers Israel's.

ישעיהו ו'ג:3

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְּלֵי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 מלכותך מכ"ע

"Your kingship is a kingship over all worlds." It shows that the light that fills all worlds comes from G-d's sovereignty.

תהילים קמ"ה:13

מְלֻכּוֹתֶיךָ מְלֻכּוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדּוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קמה, יג.

16 וכבוד הדר מלכותו

"The glorious splendor of His kingship." The Alter Rebbe explains "splendor" as the vastness of the worlds and hosts.

תהילים קמ"ה:12

לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכִבּוֹד הָדָר מְלֻכּוֹתוֹ:

To make known to the sons of men His mighty acts, And the glory of the majesty of His kingdom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים קמה, יב.

17 אלף אלפין ישמשונה

"A thousand thousands served Him." It shows the vast number of angels who serve G-d as King.

דניאל ז'י:10

נָהַר דִּי־נּוֹר נִגַּד וְנִפְק מִן־קְדְמוֹהִי אֶלְף אֶלְפִין יִשְׁמֹשׁוּנָה וְרַבּוּ רַבְּבִין קְדְמוֹהִי יְקוּמוּן דִּינָא יְתֵב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

דניאל ז, י.

18

ולגודיו אין מספר

The Talmud discusses how many are G-d's legions of angels, citing "Is there any number to His legions?" This too shows the vastness of His kingdom.

Chagigah 13b:13ג"ג ב:יגג

תנ"א, רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסאי: "אַלְף אֱלֹפִין יִשְׁמְשׁוּנִיהָ" — מספר גדול אחד, "וּלְגִדּוּדֵיו אֵין מִסְפָּר". וְרַבִּי יְרֵמְיָה בֶּר אָבָא אָמַר: "אַלְף אֱלֹפִין יִשְׁמְשׁוּנִיהָ", לְנֶהֱרֵי דִינּוּר, שְׁנֶאֱמַר: "נֶהֱרֵי דִינּוּר נִגְד וְנִפְק מִן קְדֻמּוּהֵי אֱלֹף אֱלֹפִין יִשְׁמְשׁוּנִיהָ וְרַבּוּ רַבְּכֻן קְדֻמּוּהֵי יְקוֹמוּ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

חגיגה יג, ב.

PARAGRAPH 4

19

ג"פ קדוש . . המשכת קדושה עליונה מא"ס ב"ה

Or HaTorah brings this passage and lists other places in Chassidus that discuss the three-fold "Holy."

KEHOT'S NOTE

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' קסח ושם מצויין להמקומות בדא"ה שמואב שם בענין ג"פ קדוש.

20

הו"ה צבאות ולהיות מכה"כ

"Holy, holy, holy is Havayah Tzevaos; the whole earth is full of His glory." The Alter Rebbe reads it as the drawing of holiness down into the world.

Isaiah 6:3ישיעיהו ו:ג

וְקָרָא זֶה אֱלֹהִים וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ הִי צְבָאוֹת מְלֵא כְלֵהָרָץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21

"How many are Your works, O G-d! You made them all with wisdom; the earth is full of Your possessions." It shows that G-d's light clothes itself in the world through wisdom.

Psalms 104:24דברים ק"ד כ"ד

מַה־רַּבּוּ מַעֲשֵׂיךָ הִי כָל־מַחְכְּמָה עֲשִׂיתָ מְלֵאָה הָאָרֶץ הַנִּינֶה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22

קנה חכמה קנה בינה

"Acquire wisdom, acquire understanding." The Alter Rebbe links "acquire" (kneh) to "Your possessions" (kinyanecha): the possessions filling the earth are wisdom and understanding.

Proverbs 4:5משלי ד:ה

קְנֵה חֲכָמָה קְנֵה בִינָה אֲלִיתְשָׁכַח וְאַל־תִּשָּׁחַח מֵאֲמַר־יְפִי:

Get wisdom, get understanding; Forget not, neither decline from the words of my mouth;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23

כבוד בגימטי ל"ב

A Kabbalistic lexicon, cited for the equivalence of kavod and thirty-two.

KEHOT'S NOTE

ראה מאו"א כ, ו.

PARAGRAPH 5

24

הנשמה א"צ תיקון לעצמה

Tanya brings the Arizal's teaching that the soul needs no rectification for itself, and explains that it descends to refine the body and animal soul.

KEHOT'S NOTE

ע"ח שער כו פ"א. הובא בתניא פרק לו. ראה לקו"ת תצא לד, ג.

25

כי הנשמה א"צ תיקון לעצמה

The Arizal teaches that the soul itself needs no rectification; it descends to rectify the body and the animal soul. The Alter Rebbe builds on this.

Sefer Etz Chaim 26:2עץ חיים כ"ו ב'2

... והנה נר"ן כ"א יש לו צלם א' אשר מתלבש בתוכו וזה הצלם הוא המפסיק בין הכלים לבין העצמות האור וא"א שיתלבש הנפש או הרוח או הנשמה תוך הגוף אם לא ע"י צלם זה. ואמנם חלק הצלם הנשאר בסוד המקיף מבחוץ הוא הנקרא חשמ"ל שהוא גימטריא מלבו"ש והבן זה. וז"ס שאמרו בזהר חדש ש"ה דנ"ח רוא הכא לידועי מדין תנועי דאיהו שלימא דכלא אן אינון כב"נ אלא רוא דא בצלמינו דא איהו צולמא דב"נ מלגאו ומלבר לגאו סוכלתנו ומנדע וחכמה לבר ההוא צולמא דאזיל עלוי ומדברא ליה לב"נ בנטירא למהוי ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

26

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי

"Whom do I have in heaven? And besides You I desire nothing on earth." It describes the single will for G-d that the transformed animal soul should reach.

Psalms 73:25תהילים ע"ג כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חָפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים עג, כה.

PARAGRAPH 6

27

שמע ישראל

"Hear, O Israel, G-d is our G-d, G-d is One." The Alter Rebbe reads "hear" as "understand" and explains the contemplation of G-d's oneness.

Deuteronomy 6:4דברים ו:ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֵלֵינוּ הָאֵלֵינוּ אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28

שמע לי הבנה

In the first maamar of Torah Ohr the Alter Rebbe explains that "Shema" means understanding, and reads it as shem ayin: the large ayin (70) is the seven attributes still included in their source, and only a "name," a mere glimmer, comes down, as in "Blessed be the name of His glorious kingdom."

KEHOT'S NOTE

נסמן לעיל א, א. לקמן לה, ב.

29

"For I, G-d, have not changed." It shows that G-d is the same after creation as before.

מלאכי ג:3:6

כי אני ה' לא שניתי ואנכי בני-יעקב לא כליתי:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 7

30

ואהבת בכל לבבך

"You shall love G-d your G-d with all your heart." This is the goal the contemplation of the Shema leads to.

דברים ו:5:6

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31

בכל לבבך בשני יצריך

The Mishnah reads "with all your heart" (levavcha, with a doubled beis) as "with both your inclinations," the good and the evil. The Alter Rebbe uses it for the transformation of the animal soul.

ברכות נ"ד א:6:54a

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מודד לה הוי מודה לו.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

32

אך קודם ק"ש תקנו חכמים

There the Alter Rebbe explains that the blessings before the Shema were instituted so that one contemplates how

the Chayos, the root of the desire in the animal soul, are nullified before G-d.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת תצא לד, ד.

33

תקנו חכמים שתיים לפנייה

The Mishnah rules that in the morning one says two blessings before the Shema and one after it. The Alter Rebbe explains why they are needed for fulfilling the Shema.

ברכות י"א א:כ"ד-כ"ה:24-25a

מתני' בשחר מברך שתיים לפנייה ואחת לאחריה. ובערב מברך שתיים לפנייה ושתיים לאחריה. אחת ארוכה ואחת קצרה. מקום שאמרו להאריך — אינו ראשי לקצר, לקצר — אינו ראשי להאריך. לתתם — אינו ראשי שלא לתתם, שלא לתתם — אינו ראשי לתתם.

MISHNAH IV In the morning [the reading of the Shema] is preceded by two benedictions and followed by one ; in the evening it is preceded by two and followed by two, one long and one short. Where [the Rabbis] order to say a long benediction, it is not permissible to say a short one ; [where they order] to say a short benediction, it is not permissible to say a long one. [Where they order] to "seal " a benediction, it is not permissible not to "seal" ; [where ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

34

ולאום מלאום יאמץ

Rebecca is told that two nations are in her womb and one will be stronger than the other. It shows that the relationship between the two souls is one of struggle.

בראשית כ"ה:כ"ג:25

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבד צעיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

בראשית כה, כג.

35

וכתיב ויאבק איש עמו . . . וכתיב ורב יעבוד צעיר

Or HaTorah copies this passage and concludes, as the note quotes, that from the wrestling with the animal soul and transforming it comes the ascent of the Time to Come, like "horse and rider."

KEHOT'S NOTE

נעתק באוה"ת במדבר ע' מג ומסיים שם: "ומבואר שם דמבחי ויאבק הנ"ל שולחם עם הנה"ב ומהפכו מזה נעשה העלי לע"ל כענין סוס ורוכבו".

36

ויאבק איש עמו

Jacob wrestles with a man until dawn. The Alter Rebbe reads "dawn" as the Time to Come: until then, the service of G-d is a battle.

בראשית ל"ב:כ"ה:32

וַיִּתְּרַךְ יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֹלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
KEHOT'S NOTE

בראשית לב, כה.

PARAGRAPH 8

37

ורב יעבד צעיר

"And the elder shall serve the younger." The Alter Rebbe reads it as the animal soul, with its higher root, serving the G-dly soul.

בראשית כ"ה:23

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גֹזִים בְּבֶטֶןךָ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלֵּאֵם יִאֲמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38

לפני מלך מלך

"These are the kings who reigned in the land of Edom before any king reigned over the children of Israel." In Kabbalah these kings are the world of Tohu, whose vessels shattered.

בראשית ל"א:36

וְאלֹהֵי הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ-מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39

מאיגרא רמא

The Talmud's phrase "from a high roof to a deep pit" describes a great fall. Here it is the fall of the high root of the animal soul.

חגיגה ה' ב:ט"ז-ט"ז

רַבִּי הוּנָה נָקִיט סֵפֶר קִינּוֹת וְקָא קְרִי בְּגוּיָה, כִּי מִטָּא לְהָא פְסוּקָא "הַשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ" — נָפַל מִן דְּיָדָהּ, אָמַר: מַאיגְרָא רָם לְבִירָא עֲמִיקָתָא. רַבִּי וְרַבִּי חֲזִיא הוּוּ שְׁקִלִי וְאֹזִלִי בְּאוֹרְחָא, כִּי מָטוּ לְהָהוּא מֵתָא, אָמַר: אִיכָא צוּרְבָא מְרַבְנָא הָכָא? נֹזִיל וְנִיקְבִּיל אֶפְיָה. אָמַר: אִיכָא צוּרְבָא מְרַבְנָא הָכָא, וּמֵאוּר עֵינִים הוּא. אָמַר לְקָה רַבִּי חֲזִיא לְרַבִּי: תֵּיב אַתָּה, לָא תִזְלֹל בְּנִשְׂאִיאוֹתָךְ. אִיזִיל אֲנָא וְאִקְבִּיל אֶפְיָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

40

ואין הדינין נמתקין אלא בשרשן

Tanya brings the principle that judgments are sweetened only in their root.

KEHOT'S NOTE

ראה פע"ח שער השופר פ"א. שער יוהכ"פ פ"א. לקויות להאריז"ל וישב. תניא ריש פלי"א.

PARAGRAPH 9

41

תחת ממשלת הנה"א

Kehot's marei makom for these words (its note is below).

KEHOT'S NOTE

ראה לקויות פ' ראה ל, א.

42

ויסודתה בהררי קדש

"Its foundation is in the holy mountains." It describes the holy root of the animal soul.

Psalms 87:1

לְבִנְיָקֶרֶחַ מִזְמוֹר שִׁיר יְסוּדָתוֹ בְּהַר־רֵיקֶדֶשׁ:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43

פני אריי פני שור

The Chayos of Ezekiel's Chariot have the face of a man, a lion, an ox and an eagle. The animal soul is rooted in the lion and the ox.

Ezekiel 1:10

וְדָמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרִיָּה אֶל־הֵמָּן לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְׁמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁךְ לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44

ומזה יבא לקיום הק"ש

Likkutei Torah repeats this passage almost word for word and refers to this maamar.

KEHOT'S NOTE

ראה לקויות ויקרא ב, ב. ד"ה וילך תרס"ו.

PARAGRAPH 10

45

סוס ורכבו רמה בים

"The horse and its rider He cast into the sea." The Alter Rebbe uses the pair to picture the animal soul carrying the G-dly soul.

Exodus 15:1

אֲזַ וְיִשְׂרָאֵל שָׁמַח וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְהַבְיָאֵהוּ הַיָּם וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר אֲשִׁירָה לְהַבְיָאֵהוּ הַיָּם סוּס וְרֹכְבוֹ רֵמָה בַּיָּם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שמות טו, א.

PARAGRAPH 11

46 **ביתר שאת וביתר עז**
 Jacob calls Reuben "greater in eminence and greater in power." The Alter Rebbe uses the phrase for the added force of the animal soul when it is raised.

בראשית מ"ט:ג' Genesis 49:3

ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז:

Reuben, thou art my first-born, My might, and the first-fruits of my strength; The excellency of dignity, and the excellency of power.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 **לפני מלך מלך**
 The kings who reigned "before any king reigned" are, in Kabbalah, the world of Tohu. The animal soul's root is there.

בראשית ל"ו:31 Genesis 36:31

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 **ורב יעבד**
 "The elder shall serve the younger." The higher-rooted animal soul serves the G-dly soul.

בראשית כ"ה:23 Genesis 25:23

ויאמר ה' ל שני גוים בבטנה ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמן ורב יעבד צעיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 12

49 **בתרי"ג . בגימ' כתר**
 The Shelah is cited for the equivalence of the 620 commandments and keser.

KEHOT'S NOTE

ראה של"ה יתרו שטו, א. מאו"א ת, נו. מאמרי אדה"צ פרשיות ח"א ע' שלח ובמ"מ שם.

PARAGRAPH 13

50 **והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך**
 "And these words which I command you today shall be upon your heart." The Alter Rebbe reads Anochi as the source from which the Torah is drawn down.

דברים ו':6 Deuteronomy 6:6

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על-לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 **היושבת בגנים**
 "You who dwell in the gardens, companions listen for your voice." It is applied to the Torah studied in the Garden of Eden, which the angels hear.

Song of Songs 8:13 שיר השירים ח':י"ג

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני:

Thou that dwellest in the gardens, The companions hearken for thy voice: 'Cause me to hear it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שה"ש ח, יג. ראה סה"מ תרליב ח"ב ע' תקפח.

52 **ארז"ל על יש מהחכמים . כבמוטי חתן וכלה**
 The Talmud relates that when sages expounded the Chariot, ministering angels gathered as people gather to rejoice with a groom and bride. It shows the angels receiving from Torah studied in this world.

חגיגה י"ד ב' ח"ה Chagigah 14b:5

וכשנאמרו הדברים לפני רבי יהושע, היה הוא ורבי יוסי הכהן מהלכים בדרך. אמרו: אף אנו נדרוש במעשה מרכבה. פתח רבי יהושע ודרש. ואותו היום תקופת תמוז היה. נתקשרו שמים בעבים ונראה כמין קשת בענן, והיו מלאכי השרת מתקבצין וכאין לשמוע, כבני אדם שמתקבצין וכאין לראות במזמוטי חתן וכלה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

חגיגה יד, ב.

PARAGRAPH 14

53 **ונמצא שהשפעת המלאכים . בין מלמטה למעלה ובין מלמעלה למטה**

Likkutei Torah quotes this sentence and says it explains the angels "ascending and descending" on Jacob's ladder: they are the two kinds of going described here.

KEHOT'S NOTE

בלקו"ת האזינו עה, א מצוין לכאן.

54 **ונתתי לך מהלכים**
 "I will give you goings among these that stand." Here the verse is explained as the two movements Israel brings to the angels.

זכריה ג':7 Zechariah 3:7

כה-אמר ה' צבאות אם-בדרכי תלך ואם את-משמרת תשמר וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמר את-חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמידים האלה:

"Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55

ב' מיני הילוך

There the two kinds of going are explained as the encompassing light revealed within the light that fills the worlds (from above downward) and the ascent of the filling light into the encompassing light (from below upward).

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת ראה כו, ד.

56

פ' בפנימיות העומדים

A parallel discussion of "among" meaning "in the inner dimension of" those that stand.

KEHOT'S NOTE

ראה אוה"ת פ' נשא ע' רמא.

57

כל ארחות ה' חסד ואמת

The words here quote Psalms 25:10; the passage is shown below.

Psalms 25:10 י"ה: תהלים

כל-ארחות ה' חסד ואמת לנצרי בריתו ועדתי:

All the paths of the L-RD are mercy and truth Unto such as keep His covenant and His testimonies.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים כה, י.

58

כל האומר אין לי אלא תורה

The words here quote Yevamot 109b:4-5; the passage is shown below.

Yevamot 109b:4-5 ה'ד-ב: יבמות ק"ט

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דוץ. תוקע עצמו לךבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

KEHOT'S NOTE

יבמות קט, ב. נסמן לעיל ז, א.

59

ונהר די נור

The words here quote Daniel 7:10; the passage is shown below.

Daniel 7:10 ז': דניאל

נהר די-נור נגד ונפק מן-קדמוהי אלה אלפין ישמשונה ורבו רבין קדמוהי יקומו וינא יתב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

דניאל ז, י. ראה ביאוריו לכ"ק הצ"צ ע' טו ואילך. סה"מ תרס"ו ע' טו.

PARAGRAPH 15

60

הבריה התיכון מבריה מן הקצה אל הקצה

"And the middle bar in the midst of the boards shall run through from end to end." It is applied to Jacob, who unites the extremes.

Exodus 26:28 כ"ח: שמות כ"ו

והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן-הקצה אל-הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 16

61

וזהו אם בדרכי תלך

"If you will walk in My ways." The Alter Rebbe reads the "ways" as the Torah and mitzvos.

זכריה ג'ז: Zechariah 3:7

כה-אמר ה' צבאות אם-בדרכי תלך ואם את-משמרת תשמר וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמר את-הצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

"Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62

וכל התורה והמצות נק' דרך

The Kehot note points here for the Torah and mitzvos being called a "way."

Zohar I, 175b זח"א קעה, ב

KEHOT'S NOTE

ראה זח"א קעה, ב.

PARAGRAPH 17

63

כל ארחות ה'

"All the paths of G-d are kindness and truth for those who keep His covenant." The "paths" are read as the ways the Divine flow travels.

Psalms 25:10 י"ה: תהלים

כל-ארחות ה' חסד ואמת לנצרי בריתו ועדתי:

All the paths of the L-RD are mercy and truth Unto such as keep His covenant and His testimonies.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

תהלים כה, י.

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Chagigah 13b:14 י"ג ב: י"ד

מהיכן נפיק? מויעתן של חיות. ולהיכן שפיק? אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: על ראש רשעים בגיהנם, שנאמר: "הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול". ורב אחא בר יעקב אמר: על אשר קומטו, שנאמר: "אשר קומטו ולא את נהר יוצק יסודם". תנא, אמר רבי שמעון הקסיד: אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבכרות

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Bereshit Rabbah 78:1 א"ח: ע"ח

בראשית רבה ע"ח: א"ח. אמר לו: ומה עסק דנהר דינור? אמר לו: מן נהר דינור. אמר לו: ומה עסק דנהר דינור? אמר לו: כהדין ירדנא, דלא פסיק לא ביממא ולא בליליא. אמר לו: ומה הוא אתי? אמר לו: מן זיעתהון דחייטא, דאינון מויעין מן טעינון כורסיא דהקדוש ברוך הוא. אמר לו: סונקתדרון שלו, והא הדין ירדנא מהלך ביממא, ולית הוא מהלך בליליא. אמר: נטר הוינא בבית פעור, כמה דהוה מהלך ביממא, מהלך בליליא. ר' מאיר ור' יהודה ור' שמעון, ר' מאיר אומר: מי גדול השומר או הנשמר? מן ...

"He said: Release me, as dawn has broken. He said: I will not release you unless you bless me" (Genesis 32:27). "He said: Release me, as dawn has broken" - it is written: "New each morning, great is Your faithfulness" (Lamentations 3:23) - Rabbi Shimon bar Abba said: From the fact that you renew us each and every morning we know that You have great faithfulness to revive the dead for us. Rabbi Alexandri said: From the fact that you renew us in the morning of the kingdoms, we know ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

KEHOT'S NOTE

דניאל ז', י. חגיגה יג, ב. ב"ר פע"ח, א. ובכ"מ. וראה לקמן לא, א.

72

על ראש רשעים יחול

"A storm of G-d... shall fall upon the head of the wicked." It describes the river of fire descending as judgment.

Jeremiah 23:19 ירמיהו כ"ג: ט"ט

הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול:

Behold, a storm of the L-RD is gone forth in fury, Yea, a whirling storm; It shall whirl upon the head of the wicked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ירמיה כג, יט. ל. כג. ראה לקו"ת במדבר יא, ב.

73

על ראש רשעים יחול

The same words appear again in Jeremiah, of the storm that falls upon the wicked.

Jeremiah 30:23 ירמיהו ל"ב: ג

הנה סערת ה' חמה יצאה סער מתגורר על ראש רשעים יחול:

Behold, a storm of the L-RD is gone forth in fury, A sweeping storm; it shall whirl upon the head of the wicked.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74

מאימת כסא ומגודל הפחד

A parallel discussion of the angels' dread before the Throne.

KEHOT'S NOTE

ראה גם סה"מ אתהלק ע' לה.

PARAGRAPH 20

75

כי היכל ה' המה

"The sanctuary of G-d are they." The Alter Rebbe reads it as the G-dly soul being G-d's sanctuary.

Jeremiah 7:4 ירמיהו ז': ד

אֶל־תִּבְטְחוּ לָכֶם אֱלֹהֵי־בָרִי הַשָּׁמַיִם לֵאמֹר הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הִנֵּה: Trust ye not in lying words, saying: 'The temple of the L-RD, the temple of the L-RD, the temple of the L-RD, are these.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

ירמיה ז, ד.

76

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר

"Make Me a Sanctuary and I will dwell within them." The plural "within them" is read as G-d dwelling within each person.

Exodus 25:8 שמות כ"ה: ח

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

KEHOT'S NOTE

שמות כה, ח. הן הובא בלקו"ת ר"פ נשא ועוד בכ"מ. ע' בראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. ובשליה שער האותיות אות ל. מסכת תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה חלק תו"א שכה, ב. שכו, ב ועוד. (לקו"ש ח"ג ע' 906).

77

שושיבנא דמטרוניתא

The note points to a later maamar (Miketz) where the idea of the "groomsman of the Queen" is taken up again.

KEHOT'S NOTE

ראה לקמן לב, ב.

78

בהעלותך את הנרות

"When you kindle the lamps." The kindling of the lamps is the High Priest's service as the Queen's groomsman.

Numbers 8:2 במדבר ח': ב

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־יְמִינָהּ פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאִירוּ שְׂבָעַת הַנֵּרוֹת:

'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79

תשמור את חצרי

"And also guard My courtyards." The courtyards are read as the animal soul.

זכריה ג':7 זכריה

כה־אמר ה' צבאות אִם־בְּדַרְכֵי תֵלֵךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמְרֹתַי תִּשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּה תִּדְּיוּ אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרֵי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֶלְכִּים בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

PARAGRAPH 21

80

ונתתי לך מהלכים

The promise of "goings" is read here as its full fulfillment in the Time to Come.

זכריה ג':7 זכריה

כה־אמר ה' צבאות אִם־בְּדַרְכֵי תֵלֵךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמְרֹתַי תִּשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּה תִּדְּיוּ אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרֵי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֶלְכִּים בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה:

'Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81

אבל לע"ל כשיתגלה

Likkutei Torah quotes this line and uses it for Pesach and Shavuot: Pesach is "running" from below upward, Shavuot is "returning," the giving of the Torah from above downward.

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת אמור לה, ב.

82

כחשכה כאורה

"Darkness is as light." It describes the Time to Come, when the encompassing light removes the difference between above and below.

תהילים קל"ט:12ב Psalms 139

גַּם־הַחֹשֶׁךְ לֹא־יַחֲשִׁיךְ מִמֶּנִּי וְלַיְלָה כִּיֹּם יֵאִיר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83

שיהי' גם השוב בחי' הליכה כמו הרצוא כו'

The note says these words were added in the Tzemach Tzedek's handwriting in the version printed there.

KEHOT'S NOTE

תי' אלו נוספו בסה"מ תקע"א ע"ט בגוכתי"ק הצ"צ.

84

ואח"כ הנס ביום מנוחה

In Tzav the Alter Rebbe asks why Pesach is on the day of the miracle but Chanukah and Purim on the day of rest, refers to this maamar, and answers through the lights that fill and encompass all worlds.

שבת כ"א כב Shabbat 21b

KEHOT'S NOTE

ראה לקו"ת פ' צו טז, א. אמור לה, ב. וראה גם בשיחת ש"פ וישב תשמ"ו ותשמ"ט. וראה שם בהערה 3 ושם כ' שכן דעת המאירי שבת כא, ב. וכ"ה בסה"מ תקס"ג ע' נו. שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ג. סהמ"צ מצות נר חנוכה (עא, א), ועוד.

Likkutei Torah

THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos (“Sources and References”, including the Rebbe’s notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation: CC BY 4.0. Our explanations and source notes: CC BY-NC 4.0.

Quoted sources, via Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA).

English translation and explanations: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code_opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

English translation and explanations: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week’s parsha, the “Chassidishe Parsha,” be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe’s brachos: [likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://www.likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From [likuteitorah.com/torah-ohr/vayeishev/](https://www.likuteitorah.com/torah-ohr/vayeishev/)

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

Dedicated in honor of the Rebbe’s father, Reb Levi Yitzchok